

Begroting 2023

Inhoudsopgave

Begroting 2023.....	1
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding en statenvoorstel.....	3
Kerntaak 1: Ruimtelijke ordening en waterbeheer	10
Kerntaak 2: Milieu en energie	21
Kerntaak 3: Vitaal platteland	28
Kerntaak 4: Mobiliteit	41
Kerntaak 5: Regionale economie	55
Kerntaak 6: Cultuur en sociale kwaliteit	66
Kerntaak 7: Kwaliteit openbaar bestuur	74
Overhead, financiering en dekkingsmiddelen.....	82
Paragrafen	83
Provinciale heffingen	83
Weerstandsvermogen	87
Kapitaalgoederen	91
Investerings	96
Financiering	99
Bedrijfsvoering.....	104
Verbonden Partijen	109
Grondbeleid.....	135
Financiën	137
Budgettair perspectief.....	137
Meerjarig overzicht van baten en lasten	141
Structurele en incidentele baten en lasten	150
Balans	164
Reserves, voorzieningen en doeluitkeringen	169
Personeelsgebonden lasten.....	174
Organisatie.....	177
Organisatie.....	177

Inleiding en statenvoorstel

Inleiding

Voor u ligt de Begroting voor 2023.

Deze begroting beslaat het laatste deel van deze coalitieperiode en vormt daarmee de opmaat naar de provinciale statenverkiezingen op 15 maart 2023.

We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt aan een krachtige economie, een aantrekkelijke leefomgeving met goede bereikbaarheid en een sterk openbaar bestuur. In deze begroting blikken wij vooruit naar het laatste jaar van deze coalitieperiode.

Wij staan voor drie grote uitdagingen:

1. Klimaatadaptatie, klimaatmitigatie en de energietransitie;
2. Het bieden van nieuw perspectief voor de landbouw en de ontwikkeling van de natuur;
3. Verstedelijking en mobiliteit.

Ook het komende jaar staan deze uitdagingen centraal in ons beleid en in het Fundament voor de Nieuwe Omgevingsvisie.

We merken steeds meer dat deze uitdagingen om een voortvarende aanpak vragen. Voor

Overijssel is het cruciaal dat we werken op een manier die inclusief is voor de héle provincie.

We merken namelijk dat de aanpak van deze uitdagingen een impact heeft op de samenleving. En soms leidt dit tot stevige en heftige reacties. Dit vraagt van ons dat we luisteren naar die reacties en zorgen dat we op een inclusieve manier vooruit kijken naar het perspectief waar we als samenleving samen uit willen komen. Daar blijven wij op sturen. We hebben daarbij oog voor de toekomstige generaties. Cruciaal daarbij zijn een houdbare en gezonde leefomgeving en een door iedereen ervaren brede welvaart. Als provincie hebben we daar een belangrijke rol en verantwoordelijkheid in.

Hieronder geven we aan wat we in 2023 op de verschillende opgaven gaan doen.

Krachtige economie

MKB

De vooruitzichten voor de Nederlandse economie zijn onzeker. Het CPB geeft recentelijk aan dat de voorspelde groei in 2023 sterk onder druk staat. Als de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne dieper zijn en langer aanhouden, dan leidt dit waarschijnlijk tot nog hogere energieprijzen, inflatie en stijgende rentes en onzekerheid op financiële markten. Daarnaast heeft de geopolitiek forse impact op de wereldhandel, leveringszekerheid en transportprijzen. Er wordt veel flexibiliteit van bedrijven gevraagd door deze ontwikkelingen. Specifiek regionale of lokale omstandigheden rond de stikstofproblematiek, de krappe arbeidsmarkt en droogte vergroten de complexiteit. Deze ontwikkelingen vragen om een veerkrachtig en innovatief MKB en een circulaire, innovatieve en sociale economie. Daarom blijven wij krachtig inzetten op energieonafhankelijkheid, verduurzaming en digitalisering in het brede MKB en ondernemen met impact. Hierbij werken we aan continuering en actualisatie van samenwerking met het Rijk.

Arbeidsmarkt

In verschillende sectoren zoals de zorg en het onderwijs maar ook in de horeca, energie en vervoer wordt dringend gezocht naar arbeidskrachten. De werkloosheid is historisch laag en er zijn meer vacatures dan werklozen. Daarmee is de arbeidsmarkt nu al uitzonderlijk krap, terwijl de verwachting is dat tekorten nog verder zullen oplopen. Ook zijn er voor de klimaat- en digitale transitie waar onze samenleving middenin zit vakmensen nodig en die vraag zal niet afnemen. Niet alleen moeten we onze huizen gaan verduurzamen, maar ook moeten we op een andere manier gaan bouwen, produceren, onderwijzen, energie opwekken en reizen. Wij leggen de focus op de leerrijke regio waarbij we bijdragen aan voldoende deskundige vakmensen voor onder meer de klimaatopgaven.

Ruimtelijke Economie/Toekomstbestendige werklocaties

Voor bedrijven wordt het steeds moeilijker fysieke ruimte te vinden om zich te vestigen of om uit te bereiden. Het belang van economie in de "strijd" om de schaarse ruimte vraagt extra aandacht. Daarnaast is het belangrijk om op bestaande en toekomstige werklocaties maatschappelijke opgaven als energietransitie, vergroening en klimaatadaptatie slim op de werklocaties te integreren en dat als provincie te stimuleren en faciliteren. Dit hebben we de afgelopen jaren als provincie gestimuleerd en zullen we ook in 2023 blijven doen.

Energietransitie

In het Klimaatakkoord hebben wij met alle andere betrokkenen over de volle breedte van de samenleving afspraken gemaakt over de uitvoering van de energietransitie. Deze afspraken gaan over het verduurzamen van woningen en gebouwen, elektrisch vervoer en waterstof, schonere industrie, minder emissie door de landbouw en opwek van hernieuwbare energie door zonnepanelen en windturbines.

Volgend uit de afspraken uit het Klimaatakkoord nemen wij verantwoordelijkheid voor acht

prioriteiten: zonnepanelen op bedrijfsdaken; grootschalige opwek windenergie; groen gas uit mestvergisting; warmtenetten; verduurzaming industrie; smart energy hubs; grootschalige verduurzaming woningen en regio op energie-infrastructuur.

Naast de focus op onze prioriteiten bieden wij brede ondersteuning aan de uitvoeringpartners in de regionale energiewerkplaatsen. Per thema van de energietransitie hebben wij samen met relevante partners een werkvloer ingericht voor kennisdeling, instrumentontwikkeling en netwerkvorming. Zo versnellen we samen de energietransitie. In het regeerakkoord van kabinet Rutte-IV is een aangescherpte doelstelling naar 55% CO₂-reductie vastgelegd, volgend uit het Europese klimaatbeleid 'Fit for 55'. Naar verwachting zijn ook extra inspanningen nodig op de acht prioriteiten waar de provincie verantwoordelijkheid op zich neemt. De vertaling hiervan volgt in 2023 of 2024.

RES Twente en West-Overijssel

De provincie is partner in de Regionale Energie Strategie (RES). Tot juli 2023 werken twee RES-regio's aan de RES 2.0. Daarna stellen Provinciale Staten de RES 2.0 vast, waarin regionale doelen verder zijn uitgewerkt, de zoekgebieden voor grootschalige energie-opwekking zijn bepaald en is gestart met Regionale Structuurvisie warmte.

Programma Energiestrategie in het kader van de Omgevingswet

Om de gezamenlijke RES-ambitie van 3,3 TWh te realiseren, stelt de provincie een programma onder de Omgevingswet in. De verwachting is dat wij dit programma in november 2022 vaststellen. Het programma vormt de basis om in 2023 te bepalen of en waar de provincie een regierol op zich moet nemen om in 2030 de RES-doelen daadwerkelijk te realiseren.

De gemeenten krijgen ondersteuning om zoekgebieden tijdig vast te stellen en het realiseren van grootschalige clusters wind in 2030 te realiseren.

Aantrekkelijk wonen en ruimte

Woningmarkt

De druk op de woningmarkt en de woningtekorten zijn en blijven ook in Overijssel hoog. Tegelijkertijd zijn er factoren die de realisatie van extra woningen in gevaar brengen. Stikstofruimte, stijgende materiaalkosten, personele capaciteiten bij bouwers en gemeenten, onrendabele toppen en een beperkt aantal harde plannen ten opzichte van onze ambitie. Met onze een brede Overijsselse Aanpak voor Wonen, met de regionale woonagenda's voor Twente en West-Overijssel als uitgangspunt, zorgen wij voor bovenregionale programmering, investeringen, verbinding met het Rijk, het aanjagen en stimuleren van plannen en het verbinden van al deze betrokken partijen en daarmee dus ons netwerk. We voeren samen met onze partners de landelijke woondeals uit die we eind 2022 gaan afsluiten met de rijksoverheid. Vanwege de verhoogde taakstelling is de druk op de huisvesting van statushouders toegenomen. We stimuleren de realisatie van tijdelijke en flexibele woningen voor doelgroepen inclusief statushouders. Eind 2022 wordt bekend of wij vanuit het Rijk aanvullende taken op het gebied van de opvang van asielzoekers toebedeeld krijgen.

Ruimtelijk beleid

Als provincie staan we voor een uitdagende puzzel in ons ruimtelijk domein: het rijk vraagt van ons om in 2023 uitvoerbare plannen aan te leveren op 24 sectorale terreinen, die samenkomen in het ruimtelijk domein. Het rijk vraagt ons ook om samen met hen de regiefunctie in het ruimtelijk domein op te pakken. Met het Fundament voor de Nieuwe Omgevingsvisie hebben we een basis voor het leggen van de ruimtelijke puzzel. Dit werken we samen met partners gebiedsgericht uit in een nieuwe Omgevingsvisie en uitvoeringsinstrumenten, waaronder een nieuwe Omgevingsverordening. Ook werken we aan de klimaatbestendige groei van de regio Zwolle in het NOVEX-gebied.

Binnensteden en Retail

Via het investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail werken we met alle steden aan toekomstbestendige retail, de vitaliteit van de binnensteden en het realiseren van complexe gebiedsontwikkelingen. Ook de rijksoverheid ondersteunt de transformatie in de binnensteden via het transformatiefonds. Basis van onze inzet blijven de netwerkaanpak en arrangementen om lokaal maatwerk te bieden, met meer nadruk op vastgoed in de retail door de vastgoedtafel verder op en uit te bouwen als ondersteuning aan de centrumgebieden om lokaal inzicht te krijgen bij de vastgoedsector.

Omgevingswet

De inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2023 voor de omgevingswet is nog niet beklonken. Met en zonder inwerkingtreding ligt er nog een grote uitvoeringsopgave die wij samen met de ketenpartners in de regio's hebben uit te voeren. De technische doorontwikkeling van het digitaal stelsel omgevingswet, de dienstverlening en het proces rondom vergunningaanvragen waar samenwerkingsafspraken aan ten grondslag liggen, moeten worden beproefd en verbeterd. Ook zal de juridische impact duidelijk worden waarop wij anticiperen op een nieuw wettelijk kader.

Hitte, droogte en wateroverlast

De langdurige droogte van de afgelopen zomer en de overstromingen van 2021 maken duidelijk dat de opgave op het gebied van hitte, droogte en wateroverlast groter en complexer wordt. Als ruimtelijke regisseur en waterbeheerder zijn we medeverantwoordelijk voor deze opgaven. Ook de drinkwatervoorziening waarvoor de provincie verantwoordelijk is staat onder druk en er is nog veel werk te doen om te voldoen aan de Europese regels uit de kaderrichtlijn water en nitraatrichtlijn en om te zorgen voor voldoende, schoon en veilig drinkwater.

Daarom werken we met onze partners in de investeringsprogramma's Hitte, Droogte en Wateroverlast, Zoetwatervoorziening Oost Nederland, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, 7e actieprogramma nitraatrichtlijn, Rijn Oost en Samenwerkingsverbanden Water aan de kwantiteit en kwaliteit van ons water en oplossingen en beleid voor droogte, wateroverlast, hitte en het tekort aan zoet water.

In onze nieuwe Omgevingsvisie geven wij invulling aan oplossingen voor hitte, droogte en wateroverlast en de verschillende perspectieven voor water en bodem sturend per gebied.

Goede bereikbaarheid

In 2023 werken we verder aan de verschillende onderdelen op het thema mobiliteit. Deze worden verderop afzonderlijk beschreven. Een nieuw overkoepelend onderwerp is het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) Overijssel. Dit zal Provinciale Staten naar verwachting begin 2023 vaststellen. Een RMP is steeds meer een instrument om de bredere mobiliteitstransitie uit te werken in een samenhangend programma van mobiliteitsmaatregelen. We leggen nadruk op slimme en duurzame maatregelen en kiezen steeds meer voor de meest prioritaire verbindingen, zoals Zwolle-Twente (-Münster). Daarnaast blijft aandacht voor investering in fietsinfrastructuur (o.m. realiseren snelle fietsroutes) en het relatief nieuwe thema hubs noodzakelijk. Hubs zijn cruciaal voor overstap van reizigers en overslag van goederen, maar zijn ook nodig voor het faciliteren van combinaties van meerdere vervoersystemen. Hiervoor ontwikkelen we infrastructuur en zetten in op gedragsbeïnvloeding.

OV

De nieuwe concessie IJssel-Vecht start vanaf december 2022. Vanaf december 2023 zal ook het openbaar vervoer in de Kop van Overijssel 'zero emissie' zijn. Daarnaast besteden we de komende jaren meerdere OV-concessies (trein en bus) aan. We starten op tijd voor een

gedegen voorbereiding. Daarna zullen alle regionale treinen en bussen in Overijssel 'zero emissie' zijn.

Voor ons regionaal OV en de mobiliteitsprojecten hebben we te maken met stijging van onder meer personeel-, materieel- en energiekosten. Het openbaar vervoer moet een nieuwe genormaliseerde balans vinden tussen vraag en aanbod na het verdwijnen van de regeling rond de beschikbaarheidsvergoeding vanuit het Rijk.

De coronacrisis en de daaraan gerelateerde (arbeids)-marktsituatie brengen ook veranderingen voor de provincie. Om het voorzieningenniveau van openbaar vervoer (en daarmee de bereikbaarheid van het landelijk gebied en kwetsbare doelgroepen) te handhaven, zullen meer middelen en aanvullende oplossingen nodig zijn. Hiervoor ontwikkelen we een integraal mobiliteitssysteem waarbij de beschikbare middelen beter worden ingezet op de grotere vervoerstromen. We doen dit door het ontwikkelen van een mobiliteitsnetwerk, het implementeren van onze knooppuntstrategie en vraagafhankelijke mobiliteitsoplossingen. Dit is in lijn met de landelijke toekomstvisie OV2040.

Met de gemeenten blijven wij intensief gebiedsgericht samenwerken volgens de regionale mobiliteitsaanpak (RMO). In het RMO worden in goede afstemming met rijksoverheid en gemeenten de jaarlijks uit te voeren maatregelen bepaald. Voor verkeersveiligheid hanteren we het gezamenlijk opgestelde Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Overijssel 2022-2024 dat is opgesteld volgens de risico gestuurde aanpak. We geven daarmee uitvoering aan het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030.

Toenemende onzekerheden, kosten en risico's

We zien dat de voorspelbaarheid van de uitvoering en de kosten voor onze eigen infrastructuur ook minder betrouwbaar worden. Dit wordt veroorzaakt door de grillige marktomstandigheden, zoals schaarste en hogere prijzen voor materiaal, beschikbaarheid van personeel bij opdrachtnemers en bij onze eigen organisatie. Ook de invloed van de omgeving en de regelgeving omtrent stikstof maken dat de uitvoering van projecten complexer wordt.

Vitaal landelijk gebied

Het Landelijk Gebied staat aan de vooravond van grote transitie. Wij blijven ons inzetten om de opgaven in samenhang op te pakken. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) geeft nog niet de gewenste duidelijkheid. Wel duidelijk is dat ingrijpende maatregelen onontkoombaar zijn voor natuurherstel, het klimaat en de waterkwaliteit en -kwantiteit. Hiervoor zijn ook middelen beschikbaar in het transitiefonds. Daarmee zullen wij - samen met ondernemers, inwoners en andere partijen - komen tot een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) voor de zomer 2023. Draagvlak, de leefbaarheid op het platteland en perspectief voor (agraris) ondernemers zijn voor Overijssel essentieel en staan centraal in onze eigen '3x3 aanpak' (Stikstof: 3 x 3 aanpak - Provincie Overijssel). De Gebiedsgerichte Aanpak stikstof (GGA), Ontwikkelopgave Natura2000, Veenweide aanpak, Bossenstrategie, Aanpak voor de Kaderrichtlijn Water en het Perspectief voor de Landbouw zijn nauw verbonden met het PPLG. Uiterlijk medio 2023 worden processen die direct verbonden zijn aan PPLG geïntegreerd.

Zo werken we in de Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel ook aan de reductie van bodemdaling en CO2 uit veenweide. Conform de afspraken op basis van het Klimaatakkoord maken we - samen met de andere overheden en maatschappelijke partners - daarvoor een Regionale Veenweidestrategie 2.0, als onderdeel van een integraal toekomstperspectief voor het gebied en haar agrarische ondernemers.

In 2023 gaan wij verder met de uitvoering van de extra maatregelen voor versnelling van het herstel van stikstofgevoelige natuur en voor boscompensatie met het Programma Natuur en dienen we de aanvraag in voor de tweede tranche van de Programma Natuur middelen.

De middelen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) bieden kansen om boeren te belonen voor diensten die bijdragen aan klimaat en biodiversiteit. De cofinanciering van enkele onderdelen van het GLB hebben wij nog niet voor de volledige programmaperiode (2023-2027) geborgd. Dat kan betekenen dat we een deel van de Europese middelen niet kunnen benutten. Wij gebruiken de komende tijd om slimme combinaties te maken in de uitvoering en daarmee cofinanciering volledig in te vullen.

Aanstaande Europese wetgeving zal ons verplichten om meer aandacht te besteden aan biodiversiteit buiten onze natuurgebieden. Met onze Natuur voor Elkaar aanpak en het daarmee opgebouwde netwerk hebben we een goede uitgangspositie voor de transitie naar een natuurinclusieve samenleving. Om een natuurinclusieve samenleving te creëren vinden wij het van belang dat alle sectororen hierin verantwoordelijkheid nemen, zodat we met elkaar de biodiversiteit kunnen verbeteren. Door te werken aan een "basiskwaliteit voor natuur" voorkomen we dat soorten waar het nu goed mee gaat in de toekomst bedreigd worden.

Het programma Agro en Food loopt tot het einde van deze coalitieperiode. Gelet op de transities in het landelijk gebied maken wij een Perspectief voor de landbouw. Daar zullen nieuwe acties uit voortkomen.

Het programma Toekomstgerichte Erven loopt, met de door u bij de perspectiefnota 2022 beschikbare gestelde middelen, ook in 2023 door. Ook gemeenten dragen vanaf 2023 financieel bij. Daarmee zorgen we ervoor dat deze opgebouwde infrastructuur op een basisniveau beschikbaar blijft als uitvoeringsinstrument voor het PPLG. We onderzoeken welke rol de erfcoaches kunnen vervullen in het PPLG.

In het landelijk gebied, waar de ruimte schaars is, moeten veel opgaven gerealiseerd worden. Bij beleidsdoelen waar we regie voeren en gebiedsprocessen en verkaveling verwachten, spelen grondposities een belangrijke rol. Vooruitlopend op de opgaven, maken wij met het Anticiperend Grondfonds (AGF) aankopen mogelijk van landbouwgronden, grondgebonden agrarische bedrijven en objecten. Het AGF is een revolverend fonds, waarbij de opbrengsten van doorverkoop van de grondposities weer terugvloeien in het fonds. Hiermee kunnen we, zolang het nodig is, nieuwe anticiperende aankopen doen.

Samenleven in Overijssel

Sociale kwaliteit en cultuur

Wij streven naar een sociaalmaatschappelijk geëngageerd, initiatiefrijk en cultureel bruisend Overijssel. Op deze wijze dragen we bij aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving in Overijssel.

Wij spannen ons in om ondanks de vergrijzing voldoende vrijwilligers actief te houden bij onze maatschappelijke opgaven. Ook zetten wij ons in voor een professionaliseringslag in de samenwerking tussen professionele organisaties en vrijwilligers. Helaas zien we dat een steeds grotere groep niet goed mee kan komen in de samenleving. Met de inzet van techniek en de combinatie met kunst en digitalisering worden oplossingen geboden. Door de nieuwe Rode Draad Gezondheid in de Omgevingsvisie wordt een extra impuls gegeven aan het stimuleren van positieve gezondheid en gezond gedrag. Hierbij leggen wij verbanden met andere beleidsthema's, zoals klimaatadaptatie en natuurinclusief.

De culturele sector heeft moeite met het herstel na de coronacrisis. Voor de culturele sector wordt 2023 dan ook een belangrijk jaar. Door intensieve samenwerking met culturele organisaties, makers, culturele netwerken, overheden en onderwijs werken we samen aan

duurzame versterking en herstel van de culturele sector. Ook stimuleren we nieuwe verdienmodellen en versterken we het ondernemerschap. Verder richten we ons op behoud en ontwikkeling van de Overijsselse culturele identiteit door onze inzet op erfgoed (waaronder streektaal en streekcultuur), cultureel aanbod, cultuureducatie, cultuurparticipatie, talentontwikkeling en bibliotheken.

Leefbaar Platteland

Het programma Leefbaar Platteland oogst dit jaar de drie ingezette lijnen Wetenschap, Netwerk, Initiatieven. We voeren dit jaar een impactmeting uit van het programma Leefbaar Platteland. Hierin meten we de toegevoegde waarde en de maatschappelijke impact van het programma aan de hand van onze doelen, ondernomen activiteiten, ingezette middelen en behaalde resultaten. We kijken uit naar de wetenschappelijke producten die dit jaar worden opgeleverd. Ook geven we de komende periode uitvoering aan inspirerende netwerkbijeenkomsten. Aan het eind van het jaar delen we onder meer de resultaten van de impactmeting met onze doelgroepen via een netwerkdiner. De ingezette lijn van dit programma zetten we door in 2023, en na deze coalitieperiode GS heeft besloten om het PPLG verder invulling te geven aan de sociaal-maatschappelijke opgaven die spelen in gebiedsprocessen rondom het Nationale Programma Landelijk Gebied. Daar sluiten de opbrengsten tot nu toe, en de ingezette lijn van het programma leefbaar platteland goed op aan. Wij streven ernaar om, naast een programmatische invulling in het PPLG, ook een meer structurele invulling te geven aan de ambities ten aanzien van leefbaarheid op het platteland.

Openbaar bestuur

De kwaliteit van het openbaar bestuur staat voor ons hoog in het vaandel. In het verkiezingsjaar is de aandacht daar nog sterker op gericht. Actuele maatschappelijke dynamiek onderschrijft het belang van blijvende en mogelijk verder versterkte inzet op thema's als ondermijning, maatschappelijk onbehagen en polarisatie. Dit wordt in 2023 in ieder geval nader uitgewerkt in het Actieprogramma 'Vergroten weerbaarheid interne organisatie' en de herijking van Bibob beleid.

De regionale samenwerking staat voorop en agendeert uitdagende 'ruimtelijke puzzels' bij het bestuur. Het speelveld van de provincie beperkt zich niet tot de lands- of provinciegrenzen, naast de regio en Den Haag zijn ook Duitsland en Europa belangrijke partners bij het verwezenlijken van provinciale doelstellingen en ambities. De inzet hierop wordt komend jaar nader gedefinieerd en vormgegeven. In beide gevallen geldt dat het aan de nieuwe coalitie is om hier in structurele zin keuzes in te maken.

Ten aanzien van opvang van asielzoekers spelen grote vraagstukken en is nieuwe wetgeving in de maak. Dit kan betekenis hebben voor de rol en taak van provincies. De ontwikkelingen hebben naar verwachting in het komend jaar effect op de benodigde inzet en daarmee op de begroting.

In 2023 is Overijssel aan de beurt als gastprovincie voor de Nationale Start van Bevrijdingsdag (5 mei 2023). De provincie organiseert samen met gemeente Zwolle, Nationaal Comité 4 en 5 Mei en Bevrijdingsfestival Overijssel, de landelijke aftrap van Bevrijdingsdag en daarnaast eigen activiteiten richting Bevrijdingsdag.

Financiën

Zoals op de startpagina te zien is bedragen de totaal begrote lasten voor 2023 € 518,3 miljoen. Het gepresenteerde cirkeldiagram geeft de verdeling van deze lasten over de kerntaken weer. De begrote baten in 2023 bedragen € 434,4 miljoen. De belangrijkste inkomsten zijn de uitkering uit het Provinciefonds (€ 230,3 miljoen) en de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting (€ 115,5 miljoen).

Het verschil tussen de begrote baten en lasten van € 83,9 miljoen onttrekken we per saldo aan de reserves. Deze onttrekking is voorzien in onze investeringsprogramma's en heeft betrekking op de voor die investeringen bestemde middelen in de reserves. De begroting 2023 is in evenwicht en bevat vrije ruimte in de Algemene reserve en positieve begrotingssaldi voor de meerjarenbegroting. In onderstaande tabel, met een overzicht van het actuele budgettaire perspectief, worden die saldi weergegeven.

Deze saldi dienen te worden bezien in het licht van de toekomst van de provinciale financiën waarover wij al diverse keren met u spraken. Onder andere als gevolg van afnemende incidentele budgetten waaruit ook activiteiten worden gedekt waarvan continuering mogelijk gewenst is en onzekerheden over de omvang van onze toekomstige inkomsten uit het provinciefonds en de lokale belastingen voorzien wij in de toekomst de noodzaak tot het maken van fundamentele keuzes.

Alle detailinformatie over onze financiën wordt weergegeven in de rubriek 'financiën' en in de verschillende bijlagen bij deze begroting.

Budgettair perspectief totaal						(x € 1.000)
	Vrije ruimte algemene reserve	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	
<i>Stand Perspectiefnota 2023</i>	4.439	-	18.804	17.808	12.276	
Beïnvloedbare mutaties						
Niet beïnvloedbare mutaties	1.443	5.872	6.416	7.024	7.011	
Mutaties vrije ruimte Algemene Reserve	5.872	-5.872				
Stand Begroting 2023	11.754	-	25.220	24.832	19.287	
<i>waarvan incidenteel</i>		-12.689	6.594	9.669	11.419	
<i>waarvan structureel</i>		12.689	18.626	15.163	7.868	
<i>Beschikbaar voor volgende bestuursperiode</i>				50.000		
Ontwikkeling vrij ruimte algemene reserve	11.754	11.754	36.974	111.806	131.093	

Statenvoorstel

Het Statenvoorstel is het besluitvormend stuk bij deze begroting. Daarin staan de (financiële) voorstellen nader beschreven. Het Statenvoorstel vindt u onder de knop 'Bijlagen' rechtsboven in het scherm.

Kerntaak 1: Ruimtelijke ordening en waterbeheer

Dit is hoe wij denken

Overijssel biedt een aantrekkelijke en veilige woon-, werk- en leefomgeving voor inwoners, bedrijven en bezoekers. Zij voelen zich thuis in het afwisselende landschap, de fraaie dorpen en de bruisende steden, alle goed bereikbaar. Om onze inwoners blijvend een prettige en veilige plek te bieden, bundelen we onze krachten en vervullen we een sterke regierol voor de leefomgeving.

In onze steden en ons landelijk gebied zien we de ruimtedruk toenemen door de druk op de woningmarkt, de overgang (transitie) naar duurzame energie, klimaatbestendigheid, duurzame landbouw en kringlooeconomie. Als gebiedsregisseur vinden we met onze partners geschikte plekken voor deze ontwikkelingen en maken we ruimtelijke keuzes. Met

onze Omgevingsvisie en Omgevingsverordening stellen we de kaders voor het gebruik van de ruimte op en onder de grond. In de uitvoering werken we in voorkantsamenwerking en netwerksamenwerking samen met onze partners om de opgaven in samenhang en gebiedsgericht te realiseren.

Bij een aantrekkelijke leefomgeving horen schoon en voldoende (drink)water en bescherming tegen overstromingen. Hierbij vervullen we als provincie een regierol vanuit onze kaderstellende en toezichthoudende taken.

Ook voeren we als provincie de regie op een evenwichtige woningmarkt per regio. We zien erop toe dat de juiste woningen voor verschillende doelgroepen worden (her)ontwikkeld. Dit vraagt maatwerk, omdat de woningmarkt in elke regio anders is.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

1.1 Een goede ruimtelijke ordening op en onder de grond

De Omgevingswet en de transities vragen de komende jaren om herziening van de Omgevingsvisie en -verordening. (1.1.1). Om het beleid uit onze Omgevingsvisie uit te voeren, werken we via voorkantsamenwerking en netwerksamenwerking samen met partners. Waar nodig zetten we wettelijke instrumenten in zoals zienswijzen en inpassingsplannen (1.1.2). Zo werken wij met partners aan het ontwikkelen en uitvoeren van de bodem- en ondergrondagenda (1.1.3). Ook zetten we ons grondeigendom en grondbeleid in om onze doelen te bereiken (1.1.4). Wij bereiden onszelf en onze partners voor op de invoering van de nieuwe Omgevingswet (1.1.5).

Prestaties

1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid

Acties 2023

1. Wij houden de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening actueel.
2. Wij werken het Fundament van de nieuwe Omgevingsvisie samen met onze partners uit in gebiedsgericht beleid en uitvoeringsinstrumenten. Deze landen in de nieuwe Omgevingsvisie en uitvoeringsinstrumenten (zoals de Omgevingsverordening en Catalogus Gebiedskenmerken).
3. In samenhang met de nieuwe Omgevingsvisie werken wij in overleg met onze partners in de regio en op rijksniveau aan de 'ruimtelijke puzzel' en het 'ruimtelijk arrangement' zoals aangekondigd in de brief aan de tweede kamer: Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland.

Statenvoorstellen en -besluiten

Huidige Omgevingsvisie Overijssel

- Statenvoorstel - Vaststelling Revisie Omgevingsvisie PS/2017/119 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Vaststelling Actualisatie Omgevingsvisie en Omgevingsverordening 2017-2018 PS/2018/494 (bijbehorend besluit)
- Amendement Kerkhoff c.s. - Giethoorn toeristische trekpleister
- Statenvoorstel - Wijziging Omgevingsverordening Geitenstop PS/2019/69 (bijbehorend besluit)
- Amendement Folkerts c.s. - Uitzondering afmesten biologische geitenbokjes deel 1 ; deel 2

- Amendement Wertheim c.s. - Overgangsrecht deel 1 ; deel 2 ; deel 3
- Amendement Brommer c.s. - Uitzondering afmesten geitenbokjes
- Statenvoorstel - Actualisatie Omgevingsvisie en -verordening 2018-2019 2019/1100997 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Regionaal Waterprogramma Overijssel 2019/1101815 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Actualisatie Omgevingsvisie en -verordening 2019/2020 2020/1105210 (bijbehorend besluit)
- Motie Jansen c.s. – Niet meewerken aan olie-afvalwaterinjecties

Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel

- Statenvoorstel - Startnotitie focus en bandbreedte 'Omgevingsvisie Overijssel; Herziening' 2020/1100931 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Omgevingsvisie: Opmaat naar beleid 2021/1101151 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie PS/2022/1106153

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf

1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid

Acties 2023

1. Wij werken samen met gemeenten en waterschappen aan de ruimtelijke en waterstaatkundige inrichting van Overijssel en ondersteunen hen bij de omslag naar de Omgevingswet.
2. Wij borgen de uitvoering van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening in voorkantsamenwerking met onze partners en zetten indien nodig of wenselijk ons wettelijk ruimtelijk instrumentarium in.
3. Wij ontwikkelen met de gemeente Staphorst een visie op het energielandschap en onderzoeken in hoeverre dit moet leiden tot aanpassing van ons Omgevingsbeleid
4. Wij werken met onze partners aan de ruimtelijke ontwikkeling van Overijssel in de onderstaande netwerksamenwerkingen. We doen dit met een integrale blik op onder andere klimaatadaptatie (prestatie 1.4.1), wonen (prestatie 1.4.2) en mobiliteit (prestatie 4.6.2).
  - NOVEX gebied regio Zwolle, waarin we werken aan een ontwikkelperspectief
  - Ontwikkelagenda Zwolle Kampen Netwerkstad (Spoorzone Zwolle).
5. Wij werken op basis van het Investeringsbesluit Samenwerkingsverbanden water aan een klimaatbestendig Overijssel in de volgende samenwerkingsverbanden:
  - Ruimte voor de Vecht waarin we onder andere werken aan de realisatie van het kunstwerk Poort van het Vechtdal
  - Regiodealproject Brede Welvaart in het Vechtdal
  - Agenda IJsselmeergebied 2050
  - IJssel-Vechtdelta

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Investeringsvoorstel Werkprogramma Netwerkstad Twente PS/2013/846 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Spoorzone Zwolle PS/2013/537 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Investeringsbesluit Ruimte voor de Vecht PS/2015/917 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Investeringsbesluit Samenwerkingsverbanden Water PS/2021/1102793 (bijbehorend besluit).

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf, Bert Boerman

1.1.3 Ontwikkelen en uitvoeren bodem- en ondergrondagenda

Acties 2023

1. Wij geven uitvoering aan de agenda bodem en ondergrond 2021-2025 voor de beleidsontwikkeling
2. Wij werken samen met onze regionaal netwerken Bodem aan de nieuwe nationale kennisinfrastructuur bodem en ondergrond.
3. Wij implementeren de Omgevingswet voor het onderdeel bodem, inclusief de overdracht van taken aan gemeenten (implementatie fase)
4. Wij werken de uitgangspunten van de rijksoverheid op het gebied van Water en Bodem sturend die eind 2022 worden verwacht uit in ons ruimtelijk beleid van de Omgevingsvisie en de 'ruimtelijke puzzel' (zie prestatie 1.1.1)
5. Wij stimuleren duurzaam gebruik van bodem en ondergrond

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Gebruik van de diepe ondergrond PS/2015/867 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Gebruik diepe ondergrond in Overijssel PS/2017/417 (bijbehorend besluit)
- Amendement Rutten c.s. - Voorstel gebruik diepe ondergrond
- Motie Stelpstra c.s. - Schadeprotocol gasvelden
- Motie Broekhuijs c.s. – Geen afvalwater in onze Overijsselse ondergrond
- Statenvoorstel - Herijking boringsvrije zone Salland Diep in Zwolle en aanpassing boringsvrije zone Engelse Werk 2020/1100954 (bijbehorend besluit)
- Motie Hermans c.s. - Geen opslag radioactief afval in Duitse zoutkoepels

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman, Monique van Haaf, Tijs de Bree, Gert Harm Ten Bolscher

1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium

Acties 2023

1. Wij zorgen voor een actueel en adequaat grondbeleid om voor de doelen en projecten van de provincie in te zetten.
2. Wij kopen, verkopen en beheren gronden en opstellen ten behoeve van provinciale doelen en projecten, binnen de kaders van de Nota Grondbeleid 2018.
3. Wij informeren u met de Meerjaren Investeringsprognose Grond (MIG) bij de jaarrekening over de ontwikkelingen in ons grondeigendom.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Kaderstelling Grondbeleid/Nota Grondbeleid 2018 PS/2018/984 (bijbehorend besluit)
- Motie Duitman c.s. '**Bouwen, bouwen, bouwen**'

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf

1.1.5 Programma Omgevingswet

Acties 2023

1. Wij maken onze interne werkprocessen Omgevingswet-proof en sluiten deze aan op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Hierbij volgen we de landelijk planning.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf

Dit is wat wij doen

1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen

Bij de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn water werken we met partners aan de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater (1.2.1). Ook werken we met ons netwerk aan de juiste hoeveelheid oppervlakte- en grondwater (1.2.2) om wateroverlast en droogte te voorkomen. Dit doen we onder andere in het programma Zoetwatervoorziening Oost Nederland. Vanuit onze wettelijke taak zorgen we voor voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst (1.2.3). Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast is belangrijk voor een veilige woon- en werkomgeving. In onze Omgevingsvisie en -verordening stellen wij de normering vast voor regionale keringen (dijken langs regionale waterwegen) en wateroverlast (1.2.4). Wij verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven op grond van de Waterwet, Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden en onze Omgevingsverordening (1.2.5). Ook voeren we het IJsseldeltaprogramma uit (1.2.7).

Prestaties

1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit

Acties 2023

1. Wij geven uitvoering aan de provinciale maatregelen uit de planperiode 2022-2027 van de Kaderrichtlijn Water.
2. Wij maken afspraken met onze partners in het deelstroomgebied Rijn-Oost over de tussentijdse evaluatie van de planperiode 2022-2027 van de Kaderrichtlijn Water om het doelbereik zo hoog mogelijk te maken.
3. Wij implementeren instrumentarium en afspraken uit de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater om de Kaderrichtlijn Water te realiseren.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Regionaal Waterprogramma Overijssel 2019/1101815 (bijbehorend besluit)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater

Acties 2023

1. Wij voeren met partners het maatregelenprogramma Zoetwatervoorziening Oost Nederland 2022-2027 (onderdeel van het landelijke Deltaprogramma Zoetwater) uit. Wij vervullen hierbij de kassiersfunctie.
2. Wij onderzoeken de verdere cofinancieringsmogelijkheden vanuit de provincie voor het programma Zoetwatervoorziening Oost Nederland 2022-2027.
3. Wij vertalen de actualisatie van de waterverdeling IJsselmeergebied naar onze Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.
4. We bereiden samen met de waterschappen de overgang naar de nieuwe Europese regelgeving voor gemeenschappelijk landbouwbeleid voor, gericht op:

- uitvoering van het deltaplan agrarisch waterbeheer
- de blauwe diensten en klimaatmaatregelen die een bijdrage leveren aan de waterkwaliteit (prestatie 1.2.1) en waterkwantiteit en die door de agrarische collectieven worden uitgevoerd.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Hitte, Droogte en Wateroverlast 2021/0016746 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Provinciale cofinanciering Europese programma's 2021-2027 2021/1103304 (bijbehorend besluit)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst

Acties 2023

1. Wij werken vanuit het Investeringsvoorstel Robuuste Drinkwatervoorziening aan de uitvoering van de adaptieve strategie drinkwater.
2. Wij actualiseren samen met onze partners de Gebiedsdossiers Drinkwaterwinning waarin de restopgave voor de kwaliteit van de drinkwaterbronnen tot 2027 is opgenomen.
3. Wij starten met het opstellen met onze partners van een nieuw Maatregelenprogramma Gebiedsdossiers Drinkwaterwinning, waarin we werken aan het veiligstellen van onze drinkwaterwinningen.
4. Wij vertalen met onze partners het 7e actieprogramma Nitraat van de rijksoverheid naar acties in de grondwaterbeschermingsgebieden in Overijssel in samenhang met het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel van Presidium bij rapport Rekenkamer Oost-Nederland 'Follow-up grondwaterbescherming voor de publieke drinkwatervoorziening' Statenvoorstel - Opnemen nieuwe drinkwaterwinlocatie Vriezenveen-Daarle in Omgevingsvisie en -verordening PS/2017/674 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Actualisatie Belastingverordening Overijssel en tarieventabel voor het jaar 2019 PS/2018/647 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Rapport Rekenkameronderzoek Oost-Nederland: Drinkwaterbronnen grondig beschermd? 2019/1100893 (bijbehorend besluit)
- Amendement Van Toorn c.s. - Statenvoorstel Rapport Rekenkameronderzoek Oost-Nederland: Drinkwaterbronnen grondig beschermd?
- Motie Brinkhuis c.s. - Drinkwater voor de toekomst
- Statenvoorstel - Regionaal Waterprogramma Overijssel 2019/1101815 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Investeringsvoorstel Robuuste Drinkwatervoorziening 2020/1102873 (bijbehorend besluit)
- Amendement Van Moorsel - Benut mogelijkheden van winning drinkwater uit oppervlaktewater als volwaardig alternatief voor de middellange termijn
- Motie Brinkhuis c.s. - Drinkwater voor en door Overijssel
- Statenvoorstel bij rapport Rekenkamer Oost-Nederland 'Follow-up grondwaterbescherming voor de publieke drinkwatervoorziening' 2022/1102259
- Statenvoorstel verklaring van geen bedenkingen bouw reinwaterkelder Hammerfliet 2022/0104705
- Motie Kerkhof Bouw reinwaterkelder Hammerfliet niet ten koste van omwonenden

- Motie Brinkhuis Actieve rol rond drinkwaterwinning

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast

Acties 2023

1. Wij ontwikkelen met gemeenten en waterschappen nieuw beleid ten aanzien van wateroverlast en de bijbehorende normering in het kader van water en bodem sturend en de nieuwe omgevingsvisie.
2. Wij participeren in projecten in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.
3. Wij werken samen met onze partners aan het verder uitwerken van de integrale benadering van het regionale watersysteem, zoals het Programma Integraal Riviermanagement en Samenwerkingsverbanden Water (zie ook prestatie 1.1.2).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Rapport Rekenkamer Oost-Nederland - "Boven water; rol van de provincie Overijssel bij waterveiligheid en -overlast PS/2018/452 (bijbehorend besluit).
- Amendement Wertheim c.s. - Wijziging m.b.t. een aanbeveling in het Rekenkamer rapport Boven water.
- Motie Kleinsman c.s - Normering wateroverlast.
- Statenvoorstel - Actualisatie Omgevingsvisie en -verordening 2018-2019 2019/1100997 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Regionaal Waterprogramma Overijssel 2019/1101815 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Cofinanciering dijkverlegging en natuurontwikkeling Paddenpol 2020/110474 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Aanwijzing en normering regionale keringen in Overijssel 2021/1100067 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Investeringsbesluit Samenwerkingsverbanden Water PS/2021/1102793 (bijbehorend besluit).

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water

Acties 2023

1. Wij verlenen vergunningen en ontheffingen en handelen meldingen af, binnen de wettelijke termijn. In overleg met de aanvrager kunnen wij van de wettelijke termijn afwijken.
2. Wij voeren het toezicht op de naleving uit overeenkomstig het jaarprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.
3. Wij informeren inwoners, ondernemers en medeoverheden over de regelgeving om de bekendheid te vergroten.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree, Gert Harm ten Bolscher

1.2.7 IJsseldelta programma

Acties 2023

1. Wij ronden de realisatie van de hoog- en laagwatermaatregelen af op de recreatieterreinen rondom Roggebot in overleg met partners en stakeholders.
2. Wij verwijderden onder regie van Flevoland de Roggebotsluis en de Roggebotkering en realiseren vaarvoorzieningen en een nieuwe brug (zie ook prestatie 4.6.6).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Provinciale Coördinatie regeling IJsseldelta fase 2 PS/2019/53 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Ombouw provinciale weg N307 Roggebot-Kampen PS/2019/54 (bijbehorend besluit).

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Dit is wat wij doen

1.3 Woningbouwontwikkelingen die aansluiten bij de regionale vraag

Om de woningvoorraad toekomstbestendig te maken werken wij met onze partners in de Woonkeuken aan een evenwichtige woningmarkt. Belangrijk instrument hierbij zijn de regionale woonagenda's, landsdekkende woondeals (1.3.1) en flexpools (1.3.2)

Prestaties

1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren woonagenda's

Acties 2023

1. Wij voeren samen met ons netwerk waaronder de Woonkeuken en de rijksoverheid de woonagenda's en de landsdekkende woondeals uit die naar verwachting eind 2022 worden vastgesteld. Dit doen we in samenhang met ons investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail (zie prestatie 1.4.2).
2. Wij voeren onze wettelijke taken uit als toezichthouder huisvesten statushouders. Gezien de toegenomen taakstelling wordt de uitvoering van deze wettelijke taak geïntensiveerd.
3. Wij bereiden ons voor op de eventueel aanvullende taak van de provincie op opvang van asielzoekers. Waarover de rijksoverheid eind 2022 een besluit neemt.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Rekenkamerrapport inzake wonen PS/2018/813 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Investeringsvoorstel Ruimte, Wonen, (Binnen)steden en Retail Fase 1 2019/1101901 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Investeringsvoorstel Ruimte Wonen en Retail fase 2 2020/1103074 (bijbehorend besluit).
- Motie Tattersall c.s. Versnelling bouwaanvragen 2022/1106660

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf

1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad

Acties 2023

Wij dragen bij aan het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad via het ontwikkelen en uitvoeren van de woonagenda's (prestatie 1.3.1) en het investeringsprogramma Ruimte, Wonen en Retail (prestatie 1.4.2).

Daarnaast voeren wij de volgende acties uit:

1. Wij ondersteunen gemeenten bij het versnellen van de procedures voor woningbouwplannen via de regeling flexpools mits onze aanvraag voor rijks gelden hiervoor eind 2022 wordt goedgekeurd.

Startersleningen (voor 2016)

Onder deze prestatie wordt het financiële verloop verantwoord van de startersleningen die de provincie tot en met 2015 heeft verstrekt. Het betreft hypotheekleningen met een looptijd van 30 jaar. Het verloop bestaat uit de beheervergoeding aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) en de rentebaten op verstrekte leningen. De bat en lasten op deze kostenpost zijn door ons niet te beïnvloeden.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Beleidsaanpassing omgevingsbeleid voor verblijfsrecreatie 2020/1100794 (bijbehorend besluit).
- Motie: "Ondermijning door verpaupering"
- Motie Wissink c.s. - Aanvullende ambities deel 1
- Statenvoorstel - Aanvullende ambities begroting 2022 PS/2021/110451 (bijbehorend besluit).

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte, Monique van Haaf

Dit is wat wij doen

1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving

Met onze partners onderzoeken we wat het betekent voor onze leefomgeving dat het natter, droger en warmer wordt. Wij zorgen er voor dat de leefomgeving in 2050 zo is ingericht dat we hier zo weinig mogelijk last van hebben en zo veel mogelijk kansen benutten (klimaatadaptief ingericht) (1.4.1). We werken met onze partners in de woonkeuken, stadsbeweging en Retailplatform Overijssel aan toekomstbestendige steden door in te zetten op gebiedsontwikkeling, wonen, binnensteden en retail (1.4.2). We werken daarnaast aan een vitaal en leefbaar platteland en de verbinding tussen stad en land (1.4.3). Tot slot ondersteunen wij het (onderzoek naar) het ondergronds brengen van hoogspanningsleidingen in Kampen ('s Heerenbroek), Deventer, Raalte, Almelo en Enschede (1.4.4).

Prestaties

1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050

Acties 2023

1. Wij voeren het investeringsbesluit Hitte, droogte en wateroverlast uit samen met onze partners, waarbij we de DPRA werkregio's ondersteunen bij het uitvoeren van hun uitvoeringsprogramma's. Samen met de Zoetwatervoorziening Oost Nederland partners voeren we het programma ZON uit. (zie ook prestatie 1.2.2).
2. Wij stimuleren via de subsidieregeling Klimaatadaptatie gemeenten en waterschappen om concrete projecten en processen uit te voeren.
3. Wij voeren het provinciale programma klimaatadaptatie uit.

4. Wij werken de uitgangspunten van de rijksoverheid op het gebied van Water en Bodem sturend die eind 2022 worden verwacht uit in ons ruimtelijk beleid van de Omgevingsvisie en de 'ruimtelijke puzzel' (zie prestatie 1.1.1)

Statenvoorstellen en -besluiten

- Motie Huizenga c.s. - Meer drinkwaterpunten in Overijssel
- Statenvoorstel - Hitte, Droogte en Wateroverlast 2021/0016746 (bijbehorend besluit)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

1.4.2 Investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail

Acties 2023

1. Wij ronden ons Investeringsprogramma Ruimte Wonen en Retail fase 2 af.
2. Wij ondersteunen gemeenten en centropartijen met het werken aan toekomstbestendige binnensteden, compacte centra en complexe gebiedsontwikkelingen. Wij zoeken hierbij de verbinding met andere programma's zowel binnen als buiten de provincie.
3. Wij stimuleren samen met onze partners in onder andere de Woonkeuken en de rijksoverheid de versnelling van de woningbouw en de huisvesting van doelgroepen en flexibele huisvesting.
4. Wij stimuleren via de Overijsselse Retailaanpak toekomstbestendige retail door in te zetten op innovatief ondernemerschap, samenwerking en ruimtelijk detailhandelsbeleid.
5. Wij ondersteunen gemeenten om rijksmiddelen aan te vragen voor binnensteden en woningbouw.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Investeringsvoorstel Ruimte, Wonen, (Binnen)steden en Retail Fase 1 2019/1101901 (bijbehorend besluit).
- Motie Brinkhuis c.s.- Groen bouwen.
- Motie Veltmeijer c.s. - Retail II.
- Motie Courtz c.s. - Retail en centra in en na Corona.
- Statenvoorstel - Crisisarrangementen voor de Retail 2020/1102359 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel - Investeringsvoorstel Ruimte Wonen Retail fase 2 2020/1103074 (bijbehorend besluit).
- Amendement Duitman - Monitoring investeringsprogramma Ruimte Wonen en Retail.
- Amendement Wissink - Sleutelprojecten compacte centra en wonen.
- Motie Wissink c.s. -Aanvullende ambities deel 1
- Statenvoorstel - Aanvullende ambities begroting 2022 PS/2021/110451 (bijbehorend besluit).
- Statenvoorstel onderzoeksrapport Rekenkamer Oost-Nederland 'Meer vitaliteit, minder leegstand? - De inzet van de provincie Overijssel bij leegstand' 2022/1102301

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf

1.4.3 Actieplan Leefbaar Platteland

Acties 2023

1. Wij werken samen met onze partners, zoals gemeenten, de 'Overijsselse vereniging voor krachtige kernen (OVKK)' en wetenschappers, aan de uitvoering van het investeringsvoorstel Leefbaar Platteland. We ontwikkelen een aanpak leefbaar

platteland op basis van drie leidraden: toekomstkracht, informatiepositie en lokale identiteit van het platteland.

2. Wetenschappers voltooien de provinciale bouwsteen 'Platteland kiest positie' waarin we de doelen en ambities voor de provincie tot 2040 in beschrijven.
3. Wij stimuleren met de subsidieregeling initiatieven voor een Leefbaar platteland.
4. Wij organiseren via de methodiek 'Dorpsschool' ontmoetingen tussen lokale initiatieven, wetenschap en overheid waarbij partijen elkaar inspireren en verder helpen.
5. Wij onderzoeken met een impactmeting de invloed van ons programma Leefbaar Platteland en doen aanbevelingen voor verdere ontwikkeling.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Leefbaar platteland 2020/1100879 (bijbehorend besluit).

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

1.4.4 Ondergrondse verkabeling van hoogspanningsleidingen

Acties 2023

1. Voor de ondergrondse verkabeling van hoogspanningsleidingen in 's Heerenbroek, Deventer en naar verwachting Almelo maken wij in 2023 een deel van onze financiële bijdrage over.
2. Voor Deventer en Almelo sluiten we hiervoor een bestuursovereenkomst af. Voor de verkabeling in 's Heerenbroek wordt de bijdrage gedaan op basis van de bestaande bestuursovereenkomst met de gemeente Kampen.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel - Uitvoering motie ondergronds verkabelen 's Heerenbroek PS/2019/1100082 (bijbehorend besluit)
- Statenvoorstel - Financiering ondergrondse verkabeling 2020/1100066 (bijbehorend besluit)
- Motie Wissink c.s. - Aanvullende ambities deel 1
- Statenvoorstel - Aanvullende ambities begroting 2022 PS/2021/110451 (bijbehorend besluit).

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	
1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid	421
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	1.513
1.1.3 Ontwikkelen en uitvoeren bodem- en ondergrondagenda	271
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	994
1.1.5 Programma Omgevingswet	450
Totaal 1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	3.650

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	785
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	48
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	1.002
1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast	113
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	67
1.2.7 IJsseldelta programma	491
Totaal 1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	2.506
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	
1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren woonagenda's	266
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	28
Totaal 1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	293
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	625
1.4.2 Investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail	228
1.4.4 Ondergrondse verkabeling van hoogspanningsleidingen	2.284
Totaal 1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	3.137
1.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
1.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	7.876
Totaal Lasten	17.462
Baten	
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	242
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	841
Totaal 1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	1.083
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	10
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	1.065
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	36
Totaal 1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	1.111
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	240
Totaal Baten	2.434
Saldo baten en lasten	-15.028

Kerntaak 2: Milieu en energie

Dit is hoe wij denken

Onze inwoners hebben recht op een gezonde leefomgeving in de volle breedte: lucht, water, ondergrond, licht, geluid, welzijn en veiligheid. Daarom investeren we in een leefomgeving waarin de milieucondities op orde zijn en in een robuust en duurzaam energiesysteem. De kwaliteit van het milieu is één van de factoren in de leefomgeving die van invloed zijn op de gezondheid van mensen. Luchtkwaliteit, geluidsbelasting, waterkwaliteit (kerntaak 1), en bodemkwaliteit zijn hier voorbeelden van. Wij borgen de basiskwaliteit van het milieu om nu en in de toekomst gezond en veilig te kunnen leven. Wij schuiven negatieve milieueffecten en -kosten niet af op toekomstige generaties of andere gebieden. We benutten de in de samenleving aanwezige kennis bij het bereiken van ons doel. Voor de gezondheid van onze

inwoners zijn ook andere factoren in onze leefomgeving belangrijk, zoals de aanwezigheid van groen (kerntaak 3). De inrichting van de omgeving kan gezond gedrag uitlokken. Hernieuwbare energie draagt bij aan een duurzame leefomgeving en is noodzakelijk vanwege de negatieve effecten van fossiele brandstoffen (CO₂, fijnstof). Het realiseren van energiematregelen biedt economische kansen en werkgelegenheid. De energietransitie vergt inzet van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden, en komt grotendeels in regionaal verband tot stand. De provincie verbindt partijen, organiseert uitvoeringsallianties en zorgt voor een koppeling met andere opgaven in het ruimtelijke domein.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen
Wij borgen de basiskwaliteit van de leefomgeving door beleid te maken en kaders te stellen (2.1.1). Milieukwaliteit is onderdeel van de rode draden die wij uitwerken in de Omgevingsvisie. Wij stellen de gezondheid van onze inwoners meer centraal in ons milieu- en omgevingsbeleid.. Iedere vier jaar herzien we ons beleid ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij maken jaarlijks een uitvoeringsplan, waarin we de prioriteiten vastleggen. Wij stemmen vergunningverlening, toezicht en handhaving door verschillende bestuursorganen op elkaar af. Wij bereiden ons voor op besluitvorming over vliegveld Lelystad en de herziening van het luchtruim. Door vergunningverlening en toezicht zorgen de Omgevingsdiensten er namens ons en gemeenten voor dat de basiskwaliteit van de leefomgeving voldoet aan de wettelijke eisen (2.1.2). Indien geconstateerd wordt dat er niet aan de wettelijke eisen wordt voldaan, dan zullen wij handhavend optreden. We voeren milieueffectrapportages uit voor onze plannen, programma's en projecten (2.1.3). Met monitoring en evaluatie (2.1.4) kijken we of de basiskwaliteit van lucht, geluid en bodem blijft voldoen aan de wettelijke normen.

Prestaties

2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid

Acties 2023

1. Wij ontwikkelen samen met gemeenten, GGD en andere partners provinciaal milieubeleid waarbij gezondheid van inwoners centraal staat en verankeren deze in de Provinciale Omgevingsvisie. Wij actualiseren onze milieunota waarbij wij de verbinding leggen met de grote maatschappelijke opgaven.
2. Wij bevorderen een gezonde leefomgeving door projecten te initiëren en te ondersteunen gericht op beter bewustzijn, betrokkenheid en gedrag van inwoners op de thema's lucht, geluid en (zwerf)afval. We zetten in op kennisdeling en kennisontwikkeling door bijeenkomsten te organiseren voor en met diverse partners als GGD en gemeenten.
3. Wij werken samen met andere provincies aan (inter)nationale en interprovinciale beleid- en kennistrjecten.
4. Wij voeren de wettelijke coördinatietaak uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
5. Wij stellen het jaarprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving voor 31 december vast. Daarbij zetten we ook in op het toekomstbestendig maken van ons VTH beleid en de uitvoering daarvan op complexe dossiers als ZZS en circulaire economie.
6. Wij willen hinder van vliegtuiglawaai zoveel mogelijk beperken o.a. door laagvliegend

verkeer te voorkomen vanuit onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de leefomgeving. Mede daarom zullen wij nabij Zwolle een meetpost inrichten om hinder te monitoren.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Kenmerk 2020/1105575
- Kernmerk 2021/0214119

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher, Tijs de Bree

2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu

Acties 2023

1. Wij verlenen vergunningen en ontheffingen en handelen meldingen af binnen de wettelijke termijn. In overleg met de aanvrager kunnen wij van de wettelijke termijn afwijken.
2. Wij voeren het toezicht op de naleving uit overeenkomstig het jaarprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.
3. Wij geven opdrachten aan de omgevingsdiensten voor uitvoering van de ingebrachte taken.
4. Wij beoordelen bij risicovolle bedrijven de vergunningen jaarlijks op actualiteit, bij overige bedrijven doen wij dit eenmaal in de vijf jaar.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher, Tijs de Bree

2.1.3 Ondersteunen en (laten) uitvoeren van milieueffectrapportages / duurzaamheidsrapportages (plan MER)

Acties 2023

1. Wij ondersteunen en adviseren bij het in beeld brengen van milieu- en omgevingseffecten van (eigen) plannen, programma's en projecten, zoals de provinciale Omgevingsvisie, drinkwaterwinning, PIP's Natura 2000 gebieden, plannen rondom nieuwe energie, plannen en projecten die grensoverschrijdende invloed kunnen hebben, en projecten rondom provinciale wegen.
2. Wij adviseren over en toetsen op het gebied van milieu- en omgevingseffecten van voorgenomen plannen en projecten van derden waar wij een rol als bevoegd gezag hebben.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

2.1.4 Monitoring en evaluatie milieu en gezondheid

Acties 2023

1. Wij monitoren de luchtkwaliteit in Overijssel.
2. Wij wisselen relevante data ten behoeve van milieu en gezondheid uit met onze partners, waaronder de GGD, en verspreiden deze via kennishub Overijssel.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

Dit is wat wij doen

2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst

De milieusituatie in Overijssel is overwegend op orde. Voor de sanering van vervuilde bodems voeren we programma's uit voor met asbest verontreinigde bodems en voor spoedeisende en overige bodems (2.2.1). Asbestdaken blijft een vraagstuk als het gaat om het creëren van een gezonde leefomgeving. Wij blijven inzetten op een spoedige sanering van in Overijssel aanwezige asbestdaken (2.2.2). Goed beheer van stortplaatsen voorkomt dat de basiskwaliteit van bodem, lucht en leefmilieu wordt aangetast. Vanuit onze wettelijk taak verzorgen wij het financieel beheer voor de nazorg van stortplaatsen (2.2.3).

Prestaties

2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties

Acties 2023

1. Wij voeren voor Blekerijweg, IJsselmuiden de sanering uit.
2. Wij beheersen bestaande spoedeisende bodemsaneringen.
3. Wij monitoren conform het programma 2023 Bureau Asbestbodem Sanering.
4. Indien er middelen resteren of nieuwe (rijks-) middelen beschikbaar komen stellen wij het programma 2024 Bureau Asbestbodem Sanering vast.
5. Wij voeren de maatregelen uit die voortvloeien uit de Specifieke uitkering PFAS.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken

Acties 2023

1. Wij zorgen er door middel van leningen voor dat ook niet draagkrachtige eigenaren de sanering van hun asbestdak kunnen financieren.
2. Wij stimuleren verwijdering van asbest in combinatie met het plaatsen van zonnepanelen door middel van subsidie.
3. Wij stimuleren gezamenlijke verwijdering van geschakelde asbesthoudende leidaken door middel van subsidie.

Statenvoorstellen en -besluiten

PS/2021/1101552 - Voorstel financieringsmogelijkheden asbestdaken
<https://overijssel.notubiz.nl/document/9846033/2#search=%2220211101552%22>
<https://overijssel.notubiz.nl/document/9966522/1#search=%22besluit%20financieringsmogelijkheden%22>

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

2.2.3 Beheer nazorgfonds

Acties 2023

1. Wij stellen het jaarverslag 2022 en de begroting 2024 op voor het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen in Overijssel.
2. Wij hebben één á twee keer per jaar een bestuurlijk overleg met de exploitanten van de stortlocaties.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree en Eddy van Hijum

Dit is wat wij doen

2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem

We zetten in op 20% hernieuwbare energie eind 2023. We stimuleren en steunen initiatieven om het gebruik van fossiele energie terug te dringen. We helpen projecten voor hernieuwbare energie en energiebesparing te realiseren met het programma Nieuwe Energie Overijssel 2017 - 2023 (2.3.1). We maken met partners plannen voor een meer duurzame energievoorziening met minder CO₂-uitstoot. Binnen het programma Nieuwe Energie Overijssel (NEO) zet de provincie in op deze acht prioriteiten.

Met de opzet van twee werkplaatsen in Twente en West-Overijssel is een netwerkstructuur opgezet. De Werkplaatsen worden georganiseerd en gefaciliteerd door Nieuwe Energie Overijssel in samenwerking met de alliantiepartners en de RES West-Overijssel en RES Twente. Met deze brede ondersteuning versnellen we samen de energietransitie.

Ook doen we dit mede door Regionale Energiestrategieën 2.0 (RES-en) voor 2030 op te stellen voor Twente en West-Overijssel. In de RES 2.0 zijn de regionale doelen verder uitgewerkt, de zoekgebieden voor grootschalige energie-opwekking bepaald en is gestart met Regionale Structuurvisie warmte. De uitvoering van de RES-en integreren we in het lopende programma Nieuwe Energie Overijssel.

Bovendien nemen wij de verantwoordelijkheid voor ons deel van de 35 TWh uit het klimaatakkoord. Om de gezamenlijke RES-ambitie van 3,3 TWh te realiseren, stellen we een programma onder de Omgevingswet op. Hiermee kunnen we uitvoering geven aan het realiseren van grootschalige energieopwekking, te beginnen met onze rolname voor het realiseren van grootschalige windclusters.

Door het beschikbaar stellen van leningen, garanties en participaties via het Energiefonds Overijssel (2.3.2), maken we investeringsprojecten mogelijk gericht op energiebesparing en opwekking van hernieuwbare energie of energie-infrastructuur. Door het aandeelhouderschap in Enexis (2.3.3) beheren en ontwikkelen we de energie-infrastructuur voor inwoners, ondernemers en instellingen, gericht op energiezekerheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en uitvoerbaarheid.

Prestaties

2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie

Acties 2023

1. Wij jagen van opwekking van extra zonne-energie op bedrijfsdaken aan.
2. Wij starten met de ontwikkeling van grootschalige windclusters in Overijssel.
3. Wij vergroten de inzet op biomassa door ondersteuning van lokale biogas projecten bij agrariërs en ontwikkeling van grootschalige biogas projecten (biogashubs).
4. Wij zetten in op Smart Energy Hubs (SEH): het efficiënt inzetten van de energie-infrastructuur en de energie lokaal zo slim mogelijk te gebruiken

5. Wij ondersteunen de verdere ontwikkeling van duurzame energienetten zoals Geothermie Zwolle en Zandweerd Deventer.
6. Wij ondersteunen duurzame industrie in Overijssel, waarbij in 2023 helder moet zijn hoe het 6e industriecluster wordt ondersteund en welke rol de provincie hierin neemt.
7. Wij nemen de regierol zodat we, in afstemming met gemeenten en netbeheerders, in 2023 keuzen kunnen maken over het verdere ontwikkelen van de regionale infrastructuur met daarin een voorkeursvolgorde van de investeringen in de tijd.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Vaststelling Res 1.0: besluitvorming RES Twente 1.0 en RES West-Overijssel 1.0
- Tussenevaluatie Programma Nieuwe Energie 2017 - 2023:
- Investeringsimpuls Energietransitie 1e tranche

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

2.3.2 Financiering van projecten door Energiefonds Overijssel

Acties 2023

1. Vaststellen van het Jaarplan en Begroting 2024 waarbij wij zullen letten op efficiënte en doelmatige inzet van de verruimde randvoorwaarden en extra fondsmiddelen, ten behoeve van de provinciale doelen voor nieuwe energie en vervolgens;
2. Toe zien op de uitvoering van het Jaarplan 2023 van Energiefonds Overijssel.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel Scopeverbreding Energiefonds Overijssel (2021/1104719)
Geamendeerd besluit Scopeverbreding Energiefonds Overijssel (2021/1104724)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte (eigenaar), Tijs de Bree (opdrachtgever).

2.3.3 Realiseren van een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam regionaal energienetwerk (deelneming Enexis)

Acties 2023

Wij oefenen het aandeelhouderschap van Enexis uit door:

1. Actieve betrokkenheid in het vinden van oplossingen voor de capaciteitschaarste op het provinciale elektriciteitsnet;
2. Actieve participatie in het vinden van oplossingen voor de kapitaalbehoefte van Enexis en daarmee de financiering van de energietransitie onder meer door te participeren in het onderzoek naar Rijksparticipatie in Enexis;
3. De uitvoering van het Strategisch plan van Enexis te monitoren;
4. De jaarrekening over 2022 met winstbestemming vast te stellen en uitoefening van de aandeelhoudersbevoegdheden inzake wijzigingen in de governance van de onderneming;
5. Toe te zien op - en u te rapporteren over - de door Enexis voorgenomen investeringen in Overijssel.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenbrief gesprekken regionale netbeheerders, aandeelhouders en Rijk over financiering van de regionale netwerkbedrijven
- Uitkomsten Aandeelhoudersvergadering Enexis 14 april 2022
- Statenbesluit verstrekken lening aan Enexis van € 102 miljoen in 2020

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum (eigenaar) Tijs de Bree (opdrachtgever).

Dit is wat wij doen

2.4 Een duurzaam landelijk gebied

In het landelijk gebied helpen wij met het programma Toekomstgerichte erven individuele erfeigenaren beslissingen te nemen over de toekomst van hun erf (2.4.1). Dit doen we in samenwerking met gemeenten. Hierbij hebben we aandacht voor de sociaal-economische problematiek in het landelijke gebied en verwijzen wij door waar nodig.

Prestaties

2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven

Acties 2023

1. Wij stellen samen met gemeenten in heel Overijssel erfcoaches beschikbaar. Zij ondersteunen erfeigenaren om toekomstbestendige keuzes te maken bij actuele vraagstukken zoals stikstof, aanpassing in de bedrijfsvoering en leegstaande gebouwen.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Tussenevaluatie Toekomstgerichte erven

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree.

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	69
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	3.972
Totaal 2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	4.041
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	15.151
2.2.3 Beheer nazorgfonds	55
Totaal 2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	15.206
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	12.511
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	65
Totaal 2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	12.577
2.4 Een duurzaam landelijk gebied	
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	322
2.66 Totaal personeelsgebonden kosten	

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	3.150
Totaal Lasten	35.296
Baten	
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	241
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	6.706
2.2.3 Beheer nazorgfonds	55
Totaal 2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	6.761
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	95
2.3.2 Financiering van projecten door Energiefonds Overijssel	41
Totaal 2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	136
Totaal Baten	7.139
Saldo baten en lasten	-28.157

Kerntaak 3: Vitaal platteland

Dit is hoe wij denken

Natuur en landschap zijn belangrijk voor welzijn en welvaart van onze inwoners. Het is daarom van belang, dat onze inwoners zich verbonden voelen met natuur en landschap en daarvoor verantwoordelijkheid blijven nemen. Het natuurbeleid blijven we dan ook breed oppakken. Onze ambitie is dat landbouw, natuur, recreatie, energieproductie, klimaatadaptatie en toerisme duurzaam samengaan en profijt hebben van elkaar. We blijven dus inzetten op beleven, benutten en beschermen van natuur. We stimuleren plannen voor de inrichting van het platteland die zowel voordelen voor de economie als de natuur hebben. Hierdoor houden we het platteland vitaal. De agrarische sector willen we een toekomstbestendig perspectief bieden, door onder meer innovaties in de agrarische keten – van boer tot consument - te stimuleren en te faciliteren. Al deze sectoren zijn van invloed op het welzijn en de welvaart. In het landelijk gebied komen veel verduurzamingsopgaven samen die elkaar beïnvloeden. Daarom is het van belang dat wij de transitie richting een toekomstbestendig landelijk gebied in samenhang met ondernemers, inwoners en andere partijen oppakken.

Wij zijn trots op ons landelijk gebied met zijn prachtige (cultuur)landschappen en afwisselende natuur. We willen de karakteristiek van deze landschappen voor de toekomst behouden. Niet door er een museum van te maken, maar op een wijze die ontwikkelingen mogelijk maakt met behoud van de karakteristieke kenmerken en kwaliteiten van het gebied. De natuur voorziet in onze basisbehoeften: voedselproductie dankzij bodemvruchtbaarheid, schoon water uit de kraan, verkoeling en zuivere lucht dankzij bomen, en bestuiving van onze gewassen dankzij insecten. Daarnaast levert ze ons grondstoffen zoals hout. Het herstel van deze biodiversiteit vergt onder meer een verbetering van de leefgebieden van planten en dieren, zowel in beschermde natuurgebieden in het agrarische cultuurlandschap als in de bebouwde omgeving. Al sinds 2013 werken we - samen met onze partners - in het kader van de Ontwikkelopgave N2000 aan natuurherstel. De aanvullende maatregelen richten zich op het toekomstbestendig maken van de Natura 2000-gebieden en op het terugbrengen van de stikstofdepositie, zodat herstel van natuur mogelijk is. Sinds de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof is duidelijk dat we geen

hypotheek op de toekomst mogen nemen met betrekking tot de stikstofgevoelige natuur. Sinds die uitspraak en op basis van het rapport van het Adviescollege Stikstofproblematiek is er aanvullende wetgeving en Rijksbeleid gemaakt om zeker te stellen, dat we aanvullende maatregelen nemen om de Natura 2000 gebieden te herstellen. Deze uitdagende opgave vraagt ingrijpende keuzes.

Een goede waterhuishouding is een essentiële randvoorwaarde. Niet alleen voor een gezonde natuur en een gevarieerd landschap, maar ook voor de landbouw, een goed woon- en vestigingsklimaat en voor recreatie en toerisme. Groen-blauwe dooradering geeft een impuls aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en de beleving van het landschap. Bosbouw wordt steeds belangrijker voor Overijssel. Zowel economisch, ecologisch als in termen van klimaatmitigatie. Wij willen het 'natuurlijk kapitaal' van Overijssel duurzaam beheren en benutten.

Wij zien het Nationaal Programma Landelijk Gebied als een middel voor de realisatie van de doelen van het coalitieakkoord voor natuur, water, klimaat, landbouw en leefbaarheid in het landelijke gebied. Het programma biedt goede kansen de natuur en het water en de brede leefomgevingskwaliteit in Overijssel te verbeteren. De impact van dit programma op ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw is groot. De omvang van de veehouderij zal afnemen. De uitdaging is het enerzijds realiseren van de opgaven voor water, biodiversiteit en broeikasgassen en anderzijds het ontwikkelen van perspectieven voor de agrarische sectoren. Dit alles op een dusdanige wijze, dat er ook oog is voor de sociaaleconomische aspecten ervan als ook de ruimtelijke kwaliteit. Wij zullen deze laatste aspecten nadrukkelijk in ons Provinciaal Programma Landelijk Gebied integreren.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit

Met beleidsontwikkeling en kaderstelling rondom natuur spelen we in op nieuwe ontwikkelingen (3.1.1). Met de andere provincies en het Rijk spelen we in op en beïnvloeden waar mogelijk het Europese natuurbeleid. Door onderzoeken krijgen we inzicht in maatschappelijke vraagstukken. Wij borgen de basiskwaliteit van de natuur en landbouw door vergunningen te verlenen voor de Wet Natuurbescherming en te controleren of regels nageleefd worden (3.1.2). Voor de Europees beschermde Natura2000-gebieden stellen we plannen op voor het beheer en we houden deze plannen actueel (3.1.3). We werken aan behoud en herstel van de biodiversiteit door het subsidiëren van natuurbeheer (3.1.4), agrarisch natuurbeheer (3.1.5) en projecten om de leefomgeving van bedreigde soorten te herstellen (3.1.6). Door te monitoren en te evalueren zien we hoe natuurwaarden zich ontwikkelen en kunnen we bijsturen (3.1.7).

Prestaties

3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap

Acties 2023

1. Wij doen beleidsontwikkend onderzoek in relatie tot natuur en landschap, biodiversiteit en klimaat, voor stedelijk en landelijk gebied.
2. Wij bepalen, op basis van onze ervaringen bij de uitvoering van ons natuurbeleid, welke onderdelen van het beleid om bijstelling vragen. Deze verwerken wij bij de herziening van de Omgevingsvisie.
3. Wij beoordelen of relevante ontwikkelingen, zoals nieuwe kennis, of jurisprudentie,

aanleiding zijn voor bijstelling van beleid.

4. Wij ontwikkelen producten en instrumenten waarmee we het voor initiatiefnemers gemakkelijker maken te voldoen aan de Wet natuurbescherming.

5. Wij stellen het jaarprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving vast voor 31 december.

6. Wij organiseren het jaarlijkse natuurcongres.

7. Wij leveren een actieve bijdrage aan de landelijke Actualisatie van het Natura 2000 doelensysteem met als inzet om VHR-doelbereik effectiever en efficiënter te maken, kansen te benutten en knelpunten op te lossen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap

Acties 2023

1. Wij verlenen vergunningen en ontheffingen en handelen meldingen af binnen de wettelijke termijn. In overleg met de aanvrager kunnen wij van de wettelijke termijn afwijken.

2. Wij voeren het toezicht op de naleving uit overeenkomstig het jaarprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

3. Wij voeren onze wettelijke coördinatietaak met betrekking tot handhaving van de groene wetten uit.

4. Wij informeren inwoners, ondernemers en medeoverheden over de regelgeving om de bekendheid te vergroten.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher, Tijs de Bree

3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000

Acties 2023

1. Wij stellen het beheerplan (1.0) voor Wierdense Veld (in ontwerp) vast.

2. Wij stellen voor drie Natura 2000-gebieden een herzien beheerplan (in ontwerp) vast.

3. Wij starten voor vier andere Natura-gebieden de herziening van het beheerplan op.

4. Wij stellen, op basis van het in 2022 ter inzage gelegde ontwerp-Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering, voor 20 Natura 2000-gebieden een Natuurdoelanalyse op.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.1.4 Beheer natuurterreinen

Acties 2023

1. Wij subsidiëren het beheer van natuur volgens het Natuurbeheerplan.

2. Wij actualiseren jaarlijks het Natuurbeheerplan.

3. Wij werken samen met de beheerders aan de verdere verbetering van de kwaliteit van het natuurbeheer.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied

Acties 2023

1. Wij subsidiëren agrarisch natuurbeheer volgens het Natuurbeheerplan.
2. Wij actualiseren jaarlijks het Natuurbeheerplan.
3. Wij stimuleren dat de agrarische collectieven maatregelen uitvoeren voor behoud en inrichting van de leefgebieden voor weidevogels.
4. Wij geven verder invulling aan het nationale Aanvalsplan grutto, onder meer met inzet van de instrumenten uit het GLB-NSP.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit

Acties 2023

1. Wij ontwikkelen, ondersteunen en stimuleren maatregelen om de condities voor aandachtsoorten te verbeteren, onder andere met subsidie en door kennis beschikbaar te stellen.
2. Wij voeren onderzoek uit en stimuleren dat kennis wordt gedeeld om de leefgebieden en populaties van aandachtsoorten te versterken.
3. Wij stimuleren ecologisch bembbeheer.
4. Wij stimuleren activiteiten om de samenleving te betrekken bij de soorten die Overijssel rijk is, onder meer via artikelen en via de facebookgroep 'Mooi Leven Overijssel'.
5. Wij werken een methodiek uit voor de bescherming van gebouw bewonende soorten bij de na-isolatie van woningen.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Impuls voor Natuur
- Besluit Impuls voor Natuur

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap

Acties 2023

1. Wij monitoren het Natuur Netwerk Nederland in Overijssel en beoordelen de ontwikkeling van de kwaliteit.
2. Wij leveren de benodigde gegevens aan voor de landelijke Voortgangsrapportage natuur.
3. Wij leveren een financiële bijdrage aan de Nationale Database Flora en Fauna die telgegevens verzamelt, beheert en beschikbaar stelt.
4. Wij voeren de monitoring van het agrarisch natuurbeheer uit.
5. Wij voeren de monitoring van Natura2000 en het programma Natuur uit.
6. Wij monitoren soorten buiten het Natuur Netwerk Nederland.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Staat van de biodiversiteit in Overijssel:

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

Dit is wat wij doen

3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur

De natuur toont zich in het landschap. Om ons mooie Overijsselse landschap te kunnen blijven beleven, moeten we dit beheren. Wij bevorderen dat lokale gemeenschappen zich eigenaar voelen van hun landschap en ondersteunen het beheer (3.2.1). Het beleven van de natuur bevorderen we door projecten uit te voeren waarin natuur en mensen elkaar ontmoeten (3.2.2). Wij brengen kinderen in aanraking met de natuur door het vergroenen van schoolpleinen, en door speelnatuur en natuureducatie te stimuleren. We stimuleren het vergroenen van steden en dorpen, waarmee we ook negatieve effecten van klimaatverandering als hittestress en wateroverlast verminderen. In projecten stimuleren we dat mensen die weinig toegang hebben tot de natuur, bijvoorbeeld vanwege ziekte of gezondheidsproblemen, van de natuur kunnen profiteren.

Prestaties

3.2.1 Beheer landschap

Acties 2023

1. Wij stimuleren het opstellen en uitvoeren van plannen voor landschapsbeheer, onder meer door financiering van Streekeigen Landschapsbeheer en de inzet van de landschapscoördinator.
2. Wij brengen landschapselementen in beeld en onderzoeken of aanvullend beleid ter bescherming van deze elementen nodig is. De inventarisatie wordt ook gebruikt voor uitwerking van Groenblauwe dooradering en Basiskwaliteit natuur in de nieuwe omgevingsvisie en voor de uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan als uitwerking van het nieuwe Europees Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB-NSP).
3. Wij zorgen voor structurele basisondersteuning van vrijwilligers in natuur en landschap, onder andere door relevante cursussen, opleiden en inzetten van mentoren, borging van veilig werken en door de onderlinge samenwerking tussen de organisaties die groene vrijwilligers ondersteunen te vergroten.
4. Wij verbreden samen met partners het vrijwilligerswerk in de natuur, waarbij we nieuwe vormen van vrijwilligerswerk verkennen die aansluiten bij de moderne vrijwilliger en actuele maatschappelijke ontwikkelingen.
5. Wij borgen de begeleiding van de initiatieven die in deze coalitieperiode zijn ontstaan voor een periode van minimaal 5 jaar zoals is aangegeven in onze subsidieregeling streekeigen landschapsbeheer.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Aanpak Streekeigen Landschapsbeheer
- Actieplan bomen
- Gezamenlijke bossenstrategie Rijk en provincies
- Statenvoorstel Impuls voor Natuur:
- Besluit Impuls voor Natuur

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen

Acties 2023

1. Wij ondersteunen samen met partners basisscholen bij het realiseren van groene schoolpleinen via inspiratie, subsidies en het toegankelijk maken van kennis. We ontwikkelen op maat ondersteuning voor scholen in wijken met een lage sociaal economische status.
2. Wij werken samen met gemeenten aan het vergroenen van de bebouwde omgeving. Wij stimuleren dit in de vorm van subsidie, toepasbare kennis en versterking van netwerken.
3. Wij bevorderen met communicatie- en netwerkactiviteiten het bewustzijn over de betekenis van natuur voor mensen, o.a. via projecten binnen Natuur in de Stad, Overijssel Tuiniert en de Groene Karavaan.
4. Wij stimuleren initiatieven uit de samenleving, onder andere via de subsidieregeling 'Natuur en Samenleving' met Natuurateliers en met een groene initiatiefcoach.
5. Wij bouwen verder aan het netwerk van professionals in de zorg en ontwikkelen samen met zorgpartijen concrete projecten waarbij natuur wordt ingezet in de zorg. We blijven inzetten op samenwerking met zowel het groen- als het zorgonderwijs waardoor de toekomstige professionals bekend zijn met succesvolle groen toepassingen in de zorg.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Impuls voor Natuur
- Besluit Impuls voor Natuur

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

Dit is wat wij doen

3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van mensen met natuur

We blijven - binnen de juridische kaders van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn - werken aan de balans tussen natuur en economie. We versterken de natuur, ook om ruimte te creëren voor economische ontwikkelingen (3.3.1). De Nationale Parken richten zich op de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap en op het versterken van natuurgerichte recreatie. Wij ondersteunen deze ontwikkeling (3.3.2). We bevorderen natuurinclusief denken en werken in de bouw en infrastructuur (3.3.3). Soms staan natuur en economische belangen op gespannen voet. Door het beheren van in het wild levende dieren minimaliseren we economische schade (3.3.4). Ook bieden wij, onder voorwaarden, een tegemoetkoming in de schade. Tot slot bestrijden wij schadelijke invasieve exoten (3.3.5).

Prestaties

3.3.1 Beleidsontwikkeling stikstof

Acties 2023

1. Wij dragen bij aan de gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie van provincies voor het stikstofbeleid, waaronder een bijdrage voor het programma Aerius.
2. Wij werken nationale wetgeving en interprovinciale afspraken uit tot passend Overijssels beleid op het gebied van stikstof zoals het ontwikkelen van beleidsregels, uitvoering van bronmaatregelen, en verdeling van stikstofruimte.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Investeringsvoorstel Aanpak Stikstof

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.3.2 Nationale parken

Acties 2023

1. Wij ondersteunen de beide Overijsselse Nationale Parken in de uitvoering van hun agenda's onder het rijksprogramma Nationale Parken Nieuwe Stijl.
2. We onderzoeken wat de meest gewenste inzet van Overijssel is i.r.t. het toekomstig rijksbeleid voor de nationale parken.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Subsidieverzoeken Nationale Parken Weerribben-Wieden, Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal
- Statenbesluit Nationale Parken

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

3.3.3 Stimuleren natuurinclusief denken en werken

Acties 2023

1. In het kader van Natuur en welzijn bevorderen we het realiseren van meer groen en de inzet van groene activiteiten in versteende wijken in o.a. Deventer en Kampen. In 2023 voegen we twee nieuwe gemeenten toe aan deze aanpak.
2. In het kader van Natuur en wonen werken we onder andere aan community's of practice voor verschillende bouwende stakeholders. We trekken samen op met gemeenten met een grote bouwopgave en helpen hen drempels weg te nemen opdat de nieuwbouw natuurinclusief plaatsvindt.
3. Wij voeren het Plan van Aanpak Natuurlijk Kapitaal uit met onze partners. We stimuleren recreatieondernemers en ondernemers op bedrijventerreinen te ondernemen met groen. Voor agrariërs sluiten we aan bij het Agro & Food programma met natuurinclusieve voorstellen en onderzoek.
4. Wij bevorderen natuurinclusieve oplossingen in ons provinciaal beleid, zoals bij Klimaat, Woonagenda en Toekomstbestendige werklocaties.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Impuls voor Natuur
- Besluit Impuls voor Natuur

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.3.4 Faunabeheer

Acties 2023

1. Wij verlenen, binnen de meerjarensubsidie 2021-2024, subsidie aan de Faunabeheereenheid (FBE).
2. Wij betalen tegemoetkomingen in faunaschade conform beleidsregels.
3. Wij monitoren populaties van wilde dieren, in relatie tot het handhaven van een goede balans tussen natuurwaarden en hinder (vraatschade, ecologische schade, verkeersveiligheid).

4. Wij actualiseren indien nodig het beleid voor schade veroorzakende diersoorten, in overleg met de FBE en terreinbeherende organisaties.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Verkenning ganzenrustgebieden in Overijssel
- Aanpak invasieve soorten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.3.5 Invasieve exoten

Acties 2023

1. Wij bestrijden of beheersen schadelijke plant- en diersoorten die van nature niet in Nederland voorkomen.
2. Wij verstrekken subsidie voor de bestrijding of beheersing van invasieve exoten op basis van de prioritering uit het plan van aanpak Invasieve exoten Overijssel.
3. Wij voeren onderzoek uit of monitoren exoten waar weinig over bekend is en dragen nieuwe inzichten uit voor bestrijding of beheersing.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

Dit is wat wij doen

3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem

Het Rijk is primair verantwoordelijk voor het landbouwbeleid. Het Rijk zet in op een transitie naar kringlooplandbouw. Dat vraagt ingrijpende veranderingen van agrarische bedrijven, terwijl het verdienmodel onder druk staat. Wij willen deze transitie waar mogelijk faciliteren en stimuleren. Tegelijkertijd spelen in het landelijk gebied meerdere grote opgaven die elkaar onderling beïnvloeden. De transitie naar kringlooplandbouw vraagt om grote investeringen en daarmee om een perspectief voor de lange termijn en helderheid over de rol van de provincie (3.4.1.). Ondertussen zetten we onze inzet op concrete handelingsperspectieven voort: met ons Agro & Food programma stimuleren we verduurzaming door innovaties en concrete initiatieven gericht op nieuwe verdienmodellen in de Agro & Food-keten te ondersteunen (3.4.2). Door het ondersteunen van herverkavelingsprojecten (3.4.3) helpen wij de sector te optimaliseren en bevorderen we de realisatie van andere opgaven in het landelijk gebied.

Prestaties

3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw

Acties 2023

1. Wij werken met partijen de afspraken uit die voortvloeien uit het Perspectief op de landbouw dat eind 2022 wordt vastgesteld.
2. Wij werken het Nationaal Strategisch Plan (NSP) als uitwerking van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) uit in diverse regelingen en openstellingen.
3. Wij werken diverse instrumenten uit op basis van het Perspectief op de landbouw om de omschakeling naar kringlooplandbouw te bevorderen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food

Acties 2023

1. Wij faciliteren en stimuleren agrariërs, ondernemers in de Agro & Food keten, en hun partners, bij een transitie naar kringlooplandbouw.
2. Wij zetten een voucherregeling in voor ondernemers met kennisvragen om hun innovatieve ideeën verder te brengen.
3. Wij zetten een subsidieregeling in ter bevordering van de transitie naar kringlooplandbouw bij grote groepen en het realiseren van verdienmodellen hiervoor.
4. Wij voeren met Rijk, gemeente en het waterschap het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Twente uit, waarin Twente is aangewezen als experimenteergebied voor kringlooplandbouw.
5. Wij werken als onderdeel van het Agro&Food programma het perspectief voor de landbouw uit, om dit te concretiseren.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Investeringsvoorstel Agro & Food: kringlopen sluiten 2020-2023
- Statenbesluit Investeringsvoorstel Agro & Food: kringlopen sluiten 2020-2023
- Uitvoeringsprogramma Agro & Food

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.4.3 Landbouwstructuurversterking

Acties 2023

1. Wij voeren het lopende landinrichtingsproject Blokzijl-Vollenhove uit en ronden landinrichting Staphorst af.
2. Wij ondersteunen de lopende vrijwillige planmatige kavelruilprojecten via subsidie en Revolving Fund.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

Dit is wat wij doen

3.5 Ontwikkelen: Transitie naar een toekomstbestendig landelijk gebied

In het programma Ontwikkelopgave Natura 2000 werken we aan het herstel van de biodiversiteit door de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (3.5.1). We nemen maatregelen om de natuur te behouden, herstellen en versterken. Dit is onder andere om ruimte te creëren voor economische ontwikkeling. De 24 projecten van Natura2000 worden in Overijssel uitgevoerd volgens het principe 'samen werkt beter'. Hierin zijn natuurorganisaties, landbouworganisaties, waterschappen en gemeenten verenigd. We hanteren een gebiedsgerichte aanpak die recht doet aan de verschillende belangen. Elk van de 24 Natura 2000-gebieden in Overijssel is uniek en heeft specifieke maatregelen nodig voor behoud en herstel van biodiversiteit. In het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn onderzoeken we voor elk Natura 2000-gebied welke herstelmaatregelen

nodig zijn en voeren deze uit. De besteding van de aanvullende Rijksmiddelen 2021-2023 voor projecten natuurherstel uit het Programma Natuur zal via de Ontwikkelopgave N2000 verlopen.

Om de klimaatverandering tegen te gaan, moet de uitstoot van broeikasgassen in het Veenweidegebied worden teruggedrongen. Dat heeft gevolgen voor de hier gevestigde agrarische bedrijven. Voor het Veenweidegebied maken we met de huidige gebruikers een gebiedsprogramma waarin de opgaven voor dit gebied in onderlinge samenhang worden uitgewerkt (3.5.2).

Met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) verankert het Rijk de structurele aanpak van de stikstofproblematiek. De Overijsselse aanpak geven we vorm via vijf schakels: bronmaatregelen; natuurherstel; vergunningverlening, toezicht en handhaving; verdeling stikstofruimte en de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof (GGA), waarin de verschillende aspecten samenkomen. Het doel van de GGA (3.5.4) is driedig: een robuustere natuur, perspectief voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen en een toekomstbestendig Overijssel door slimme combinaties met andere opgaven. Omdat de stikstofaanpak nog volop in beweging is, hanteren we een gefaseerde adaptieve aanpak. Eind 2020 is door het ministerie LNV en de provincies een landelijke bossenstrategie opgesteld. Elke provincie werkt deze strategie uit in een provinciale bossenstrategie. In de Bossenstrategie richten we ons op biodiversiteitsdoelen én klimaatdoelen (vastlegging CO₂) (3.5.5).

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) schrijft voor dat Gedeputeerde Staten vóór 1 juli 2023 een provinciaal gebiedsplan Wsn voorlegt aan de minister voor Natuur en Stikstof. Wij geven onze huidige stikstofaanpak vorm en inhoud aan de hand van vijf schakels namelijk: Bronmaatregelen, Natuurherstel, Vergunningverlening, toezicht en handhaving, Verdeling stikstofruimte en de Gebiedsgerichte Aanpak. In het verlengde van het op te zetten NPLG is de provincie bezig met het opstellen van een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (3.5.6). Dit in de vorm van een gecombineerde aanpak van natuurversterking, reductie van Stikstof belasting op stikstof gevoelige natuur, Kader Richtlijn Water, en klimaat (onderdeel landbouw-landgebruik; met name Veenweide, methaan en bossenstrategie). Dit alles met als fundament het perspectief voor de landbouw en met zorg voor de sociaal-economische impact. De nu nog afzonderlijk opgepakte onderdelen GGA stikstof, als ook de veenweideproblematiek en (deels) de bossenstrategie zullen hier uiteindelijk in worden opgenomen.

Prestaties

3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland

Acties 2023

1. Wij hebben voor 19 Natura-2000 gebieden de (voor)ontwerp ruimtelijke plannen voor de externe maatregelen afgerond.
2. Wij werken voor 7 Natura-2000 gebieden aan de feitelijke uitvoering van de externe maatregelen en hebben voor 10 gebieden de externe maatregelen afgerond.
3. Wij werken in 20 Natura-2000 gebieden aan de feitelijke uitvoering van de interne maatregelen en hebben voor 15 gebieden de interne maatregelen afgerond.
4. Wij stimuleren de afronding van de verbetervoorstellen als onderdeel van het NNN. Voor de laatste 3 gebieden wordt een plan gemaakt hoe we met de knelpunten omgaan.
5. Wij zijn met alle grondeigenaren in gesprek die geraakt worden door de uitvoering van de herstelmaatregelen.
6. Wij werken aan de aanvullende natuurherstelmaatregelen die met het Rijk zijn afgesproken in het kader van het Programma Natuur.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenbesluiten over EHS/Ontwikkelopgave Natura 2000:

- Samen verder aan de slag met de EHS
- Besluit decentralisatie natuurbeleid - Natuurpact ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland - Advies Commissie-Jansen 2 - Bestuursovereenkomst grond
- Besluit addendum kerntakenbegroting 2014
- Besluit uitvoeringsreserve EHS

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.5.2 Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel

Acties 2023

1. Wij werken, samen met de andere overheden en maatschappelijke partners, aan een integraal toekomstperspectief voor het gebied. De Gebiedsagenda stikstof (GGA Stikstof) en Regionale Veenweidestrategie (Klimaatakkoord) zijn hier onderdeel van.
2. Wij herijken de opgaven en het gebiedsproces op basis van de doelen en kaders van het Nationaal Programma voor het Landelijke Gebied en de doorvertaling daarvan in het Provinciaal Programma voor het landelijk gebied.
3. Wij investeren in kennis, onderzoek en pilots voor de reductie van bodemdaling en CO₂ uitstoot en maken samen met de andere overheden en maatschappelijke partners een Regionale Veenweidestrategie 2.0.
4. Wij besteden de rijksmiddelen van de specifieke uitkering Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP-VP) aan de met het rijk afgesproken projecten van onszelf en de andere gebiedspartners. Het gaat om projecten voor het tegengaan van bodemdaling, het vasthouden van CO₂ en het versterken van landbouw, natuur en toerisme.
5. Wij besteden de rijksmiddelen uit de specifieke uitkering Impuls Veenweiden conform de afspraak met het rijk aan de aankoop en vernatting van landbouwgronden binnen de bestaande plannen voor de uitwerkingsgebieden N2000. Aanvullend kunnen we (op vrijwillige basis) grond of bedrijven in het veenweidegebied aankopen als hefboom voor het gebiedsproces.

Statenvoorstellen en -besluiten

<https://overijssel.notubiz.nl/document/11259751/1/Statenvoorstel+investeringsvoorstel+Gebiedsgerichte+aanpak+Noordwest+Overijssel> (PS 30 maart 2022) en

<https://overijssel.notubiz.nl/document/11390183/1/document> (besluit PS 30 maart 2022)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten

Acties 2023

1. Wij handelen de jaarbijdrage Groenfondsleningen (via het Nationaal Groenfonds en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) ten behoeve van particuliere natuurrealisatie (SKNL) administratief af.
2. Wij handelen de subsidieregeling Tender Particuliere Natuurrealisatie, gericht op het realiseren van 70 ha nieuwe natuur, administratief af.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.5.4 Gebiedsgerichte aanpak Stikstof

Acties 2023

1. Wij stellen op basis van de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (Wsn) het gebiedsplan Wsn op.
2. Wij geven uitvoering aan de Aanpak van de PAS-melders.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof
- Statenbesluit Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof
- Investeringsvoorstel Aanpak Stikstof

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.5.5 Bossenstrategie en boscompensatie

Acties 2023

1. Wij starten met de uitvoering van de realisatie van de 110 hectare zoals in 2022 is vastgesteld. We zetten de realisatie van 60 ha bos voort, die in 2021 is gestart.
2. Wij leveren de Overijsselse inbreng in de landelijke uitwerking en uitvoering van de bossenstrategie.
3. Wij vragen een nieuwe subsidie aan bij het rijk voor de realisatie van bos.
4. Wij verbinden partijen die bomen willen planten met grondeigenaren als uitvoering van het actieplan 1,1 miljoen bomen.
5. Wij bevorderen het bewustzijn onder inwoners van het belang van bomen en wij stimuleren partners en maatschappelijke initiatieven om bomen te planten, als uitvoering van het actieplan 1,1 miljoen bomen.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenbrief Actieplan 1,1 miljoen bomen
- Gezamenlijke bossenstrategie Rijk en provincies

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm ten Bolscher

3.5.6 Provinciaal programma landelijk gebied

Acties 2023

1. Wij geven vorm en inhoud aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied op basis van lopende trajecten en programma's.
2. Wij brengen in beeld wat de impact is van de maatregelen op sociaal-economische vlak.
3. Wij actualiseren, op grond van de Europese Kader Richtlijn Water, de gebiedsdossiers en het uitvoeringsprogramma drinkwaterwinningen Overijssel.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Gert Harm Ten Bolscher

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	
3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap	487
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	2.568
3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000	304
3.1.4 Beheer natuurterreinen	21.617
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	4.047
3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit	2.408
3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap	946
Totaal 3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	32.378
3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	
3.2.1 Beheer landschap	1.957
3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen	1.314
Totaal 3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	3.271
3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van natuur en economie	
3.3.1 Beleidsontwikkeling stikstof	1.451
3.3.2 Nationale parken	150
3.3.3 Stimuleren natuurinclusief denken en werken	300
3.3.4 Faunabeheer	2.504
3.3.5 Invasieve exoten	315
Totaal 3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van natuur en economie	4.721
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	
3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw	208
3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food	2.798
Totaal 3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	3.007
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave, Veenweideprogramma, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Bossenstrategie	
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	52.173
3.5.2 Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel	3.700
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	5.313
3.5.4 Gebiedsgerichte aanpak Stikstof	9.767
3.5.5 Bossenstrategie en boscompensatie	538
Totaal 3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave, Veenweideprogramma, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Bossenstrategie	71.491
3.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	13.877
Totaal Lasten	128.744
Baten	
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	807
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	
3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food	798
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave, Veenweideprogramma, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Bossenstrategie	
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	14.862
3.5.2 Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel	3.700
3.5.5 Bossenstrategie en boscompensatie	538
Totaal 3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave, Veenweideprogramma, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Bossenstrategie	19.100
Totaal Baten	20.706

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Saldo baten en lasten	-108.039

Kerntaak 4: Mobiliteit

Dit is hoe wij denken

Reizen naar, door en vanuit Overijssel moet gemakkelijk zijn. Dat valt of staat met een passende mobiliteitsmix over weg, spoor en water; de juiste modaliteit op het juiste moment. Hoe die mix er precies uit moet zien, kan veranderen. Bijvoorbeeld vanwege ontwikkelingen bij andere opgaven, zoals wonen. Ook de coronacrisis heeft hier (voorlopig) plotseling een ander licht op geworpen: we werken meer thuis, het aantal reizigers in het OV was ineens flink afgenomen en de spits kent minder pieken. Dit stelt ons voor nieuwe uitdagingen en het biedt ook kansen. We kijken vooruit naar dat wat nodig is voor een goed bereikbaar Overijssel, in relatie tot onze andere opgaven.

Goede bereikbaarheid is een voorwaarde voor (economische) ontwikkeling en draagt bij aan een goed vestigingsklimaat. In de Omgevingsvisie en de Koersdocumenten fiets, OV, auto en goederenvervoer is de koers bepaald voor acties op het gebied van mobiliteit. Aan de hand van de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO, 2018) maken wij per verbinding de afweging tussen mogelijke investeringen in weginfrastructuur, OV en/of fiets.

We voeren de wettelijke regie en coördineren de inbreng van alle betrokken partijen binnen het beleidsveld mobiliteit. Als beheerder van provinciale (vaar-)wegen werken we aan een veilig en goed onderhouden (vaar-) wegennet. Maar hoe goed de wegen ook zijn, veiligheid heeft steeds meer te maken met gedrag. Daarom stimuleren we veilig gedrag van weggebruikers.

Wij blijven inzetten op duurzaam Openbaar Vervoer en stimulering van fietsgebruik naast een betere autobereikbaarheid. Dat draagt tevens bij aan schonere lucht en daarmee aan een gezonder leefmilieu. We stimuleren het maken van bewuste, duurzame en slimme keuzes en combinaties van de verschillende manieren om je te verplaatsen.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken

We optimaliseren de (benutting van) vervoerssystemen en netwerken. Op basis van de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO) maken we keuzes ten aanzien van de kwaliteitsniveaus van onze infrastructuur. In onze mobiliteitsaanpak zetten we met gemeenten en partners in op gedragsbeïnvloeding en een betere onderlinge aansluiting van verschillende vervoerswijzen voor personen en goederen (4.1.2). Voor een betere bereikbaarheid stimuleren we het bewust kiezen of, hoe, en op welk tijdstip men zich verplaatst. Ook het slim combineren van systemen en netwerken draagt bij aan optimale bereikbaarheid (4.1.3 en 4.1.4).

Prestaties

4.1.1 Beleidsontwikkeling mobiliteit

Acties 2023

1. Wij verankeren de resultaten uit de in 2021 uitgevoerde verkenning naar interactie tussen transitie, mobiliteit en ruimte (Strategische Koers Ruimte & Mobiliteit) in de ontwikkeling

van een Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) Overijssel als mobiliteitslijn voor, tevens uitwerking van de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel. De ontwikkeling van het RMP Overijssel is in 2022 opgestart en integreert en vervangt in 2023 uiteindelijk de bestaande Koersdocumenten.

2. Wij voeren studies uit ter onderbouwing van mobiliteitsvraagstukken en/of lobbydossiers.
3. Wij zijn samen met de provincies Friesland en Drenthe met het Rijk in gesprek over mogelijke decentralisatie van de stoptreinverbinding Leeuwarden-Zwolle per 2025.
4. Wij doen onderzoeken en voeren pilots uit naar de rol en combinatie van verschillende vervoersystemen om te komen tot toegankelijke en slimme openbare mobiliteit.
5. Wij leggen uw Staten medio 2023 een Plan van Aanpak voor om verdere uitwerking van integrale proposities voor de gebiedsontwikkeling Zwolle-Twente-Münster als geheel te stimuleren. In de vorm van een ontwikkelvisie/een breed overkoepelend gebiedsperspectief. Hierbij wordt ook gekeken welke fondsen hierbij benut kunnen worden. Zo nodig komen wij met een apart investeringsvoorstel om een beroep te doen op de middelen die zijn gereserveerd voor het Nationaal Groeifonds.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.1.2 Regionale Mobiliteitsaanpak

Acties 2023

1. Wij actualiseren samen met onze partners ons meerjarig investeringsprogramma Mobiliteit op basis van onze Koersdocumenten en Strategische programma's.
2. Wij stellen samen met onze partners de bestedingsplannen Mobiliteit 2024 op en verwerken dit in onze begroting.
3. Wij stellen samen met de gemeenten het uitvoeringsprogramma (UVP) voor 2024 op waarin gemeentelijke en provinciale projecten en/of maatregelen worden gesubsidieerd.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Integrale Netwerkvisie Overijssel
- Statenvoorstel Koersdocument Fiets
- Uitwerking Koersdocument Fiets
- Koersdocument Openbaar Vervoer
- Koersdocument Goederenvervoer en Logistiek
- Beleidsimpuls Verkeersveiligheid
- Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Overijssel 2021-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.1.3 Slim inzetten van duurzame systemen en netwerken

Acties 2023

1. Wij maken met het Rijk afspraken over het programma Veilige, Slimme en Duurzame mobiliteit en voeren deze uit .
2. Wij geven invulling aan de uitwerking van het Klimaatakkoord om onze systemen te verduurzamen. Dit doen we onder andere door de aanleg van openbare laadinfrastructuur te stimuleren.
3. Wij werken samen met de wegbeheerders aan de digitaliseringsopgave mobiliteit.

4. Binnen de beide werkgeversnetwerken spelen we in op ontwikkelingen bij samenhangende werklocaties die momentum creëren voor het veranderen of aanpassen van mobiliteitsgedrag. Samen met de netwerkpartners wordt vanuit advies, kennisdeling en inzet van gedragsinterventies in zo'n situatie een verandering in mobiliteitsgedrag geregistreerd, waarmee we een bijdrage leveren aan de vermindering van de CO₂- uitstoot.

5. Wij stimuleren de ontwikkeling van hubs voor de overstap van personen en goederenoverslag.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.1.4 Slimmer maken van systemen en netwerken

Acties 2023

1. Wij voeren meerjarig samen met onze partners innovatieve slimme mobiliteitsprojecten uit, waaronder: slimme verkeerslichten, open data (ten behoeve van Talking Traffic), innovaties rond fiets (zoals B-ITS) en innovatieve mobiliteitsdiensten.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Dit is wat wij doen

4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer

Als opdrachtgever voor het regionale openbaar vervoer verlenen wij OV-concessies voor bus en trein. Wij zetten in op kwaliteitsverbetering en het overstappen op schone energie in het openbaar vervoer. Daarvoor stemmen we het vervoersaanbod af op de vraag, versterken het kernnet en vinden alternatieven voor de nog overblijvende vraag naar vervoer. We stimuleren en realiseren maatregelen om het trein- en busvervoer te verbeteren en duurzamer te maken (4.2.3 t/m 4.2.6). We werken mee aan het Rijksprogramma 'Toekomstbeeld OV 2040' en behartigen daarin de belangen van Overijssel. We werken aan gezamenlijke kennisontwikkeling (4.2.1).

Prestaties

4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer

Acties 2023

1. Wij werken mee aan de uitwerking van het Rijksprogramma 'Toekomstbeeld OV 2040' en vertalen de concrete betekenis hiervan voor Overijssel. We identificeren de mogelijke maatregelen op regionaal en gemeentelijk niveau en realiseren deze in de lopende concessies of aan te besteden concessies. **We verbeteren de positie van OV in het totale mobiliteitsaanbod.**

2. Wij verkennen en realiseren samen met de bestuurlijke partners in Overijssel het vormgeven van passende openbare mobiliteit, waarbij we vervoersvraag en vervoersaanbod verder op elkaar laten aansluiten om de bereikbaarheid van heel Overijssel te borgen.

3. Wij begeleiden de vervoerders bij de uitrol van nieuwe betaalwijzen in het openbaar vervoer.

4. We verkennen, samen met onze bestuurlijk partners, belangengroeperingen en mobiliteitsaanbieders, oplossingen die de mobiliteitstransitie helpen te realiseren.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.2.2 Verduurzamen spoorlijnen

Acties 2023

1. Wij zetten vervolgstappen voor verduurzaming van de treinverbinding Almelo-Mariënberg-Hardenberg. Dat doen we op basis van de adviezen die ProRail geeft, en de afspraken met het Rijk (BO MIRT 2022). In 2023 willen we de keuze voor de techniek definitief maken, en de aanbesteding voor de duurzame concessie starten.
2. Wij zetten vervolgstappen voor verduurzaming van de treinverbinding Almelo-Mariënberg-Hardenberg. Dat doen we op basis van de adviezen die ProRail geeft en de afspraken met het Rijk (BO MIRT 2022). In 2023 willen we de keuze voor de techniek definitief maken en de aanbesteding voor de duurzame concessie starten.
3. Wij zetten vervolgstappen voor elektrificatie van het spoor Enschede-grens(-Gronau) ten behoeve van het voortzetten van de treinverbinding Enschede-Münster/-Dortmund. Dat doen we in samenwerking met ProRail. Daarnaast maken we afspraken met onze Nederlandse en Duitse projectpartners over het project. Dat doen we binnen de kaders van de afspraken met het Rijk uit het BO MIRT 2022.

Statenvoorstellen en -besluiten

- SV Verkenningfase elektrificatie spoorlijnen
- Besluit Verkenningfase elektrificatie spoorlijnen

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein

Acties 2023

1. Wij beheren de concessies en contracten van het regionale openbaar vervoer.
2. Wij gunnen de aanbesteding OV-concessie Twente - ZHO (2023 - 2028) en begeleiden de implementatie (start december 2023).
3. Wij starten (de voorbereidingen van) de aanbesteding van de verduurzaming van de treindiensten Zutphen - Hengelo - Oldenzaal (ZHO) en Almelo - Hardenberg die vanaf 2027 de treindiensten met de huidige dieseltreinen zullen vervangen.
4. Wij begeleiden de wervingsacties van vervoerders voor nieuwe reizigers.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel Ontwerp PvE kortlopende concessie Twente - ZHO

Besluit Ontwerp PvE kortlopende concessie Twente - ZHO

Statenbrief Publicatie aanbestedingsstukken OV concessie Twente - ZHO

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.2.4 Verbeteren infrastructuur openbaar vervoer

Acties 2023

1. Wij zetten de onderzoeken naar verbetering van de lijn Zwolle-Twente-Münster in 2023 door. Samen met onze Duitse projectpartners kijken we naar de mogelijkheden om het spoor te verbeteren en de treinsdiensten verder te ontwikkelen. In dit proces werken we samen met de betrokken regio's, ProRail en het Rijk.
2. Wij werken samen met ProRail en de betreffende gemeenten aan de uitvoering van het programma 'niet actief beveiligde overwegen' (NABO). In 2022 zijn voor 9 openbare NABO's de werkzaamheden afgerond.
De overige openbare NABO's bevinden zich in de planuitwerkings- en realisatiefase. Volgens planning zullen de werkzaamheden aan deze overwegen in 2023 uitgevoerd worden.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Aanpak niet actief beveiligde overwegen
- Besluit Aanpak niet actief beveiligde overwegen

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede

Acties 2023

1. Wij begeleiden de verdere uitvoering van de kwaliteitsverbeteringen van de treinverbinding Zwolle-Enschede (versnellen intercity en verbeteren perronveiligheid Heino en Raalte) waarvoor wij ProRail samen met het Rijk opdracht hebben gegeven.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenbrief investeringen in de spoorlijn Zwolle -Wierden (Blauwnet Zwolle-Enschede)
- StatenvoorstelInzet projecten Nationaal Groeifonds
- StatenbriefNationaal Groeifonds 2e ronde projecten en vooruitblik op vervolg (ook ontwikkelingen corridor Zwolle-Twente-Münster)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Dit is wat wij doen

4.3 Vaker op de fiets

Wij stimuleren het gebruik van de (elektrische) fiets op afstanden tot ongeveer vijftien kilometer als alternatief voor de auto en het openbaar vervoer. En ook als vervoermiddel van en naar stations of carpoolplaatsen (4.3.1). Een kwalitatief goed en veilig fietsnetwerk is belangrijk voor woon-werkverkeer, en daarmee ook voor de werkgelegenheid. (4.3.2.)

Prestaties

4.3.1 Stimuleren fietsgebruik

Acties 2023

1. Wij stimuleren het fietsgebruik door infrastructurele projecten te ontwikkelen en uit te voeren in samenhang met gedragsbeïnvloeding en techniek. De door uw Staten toegezegde financiële impuls maakt versnelling mogelijk. Dit doen wij samen met onze partners.

2. Wij maken afspraken met gemeenten en het Rijk over de nadere voorbereiding om tot realisatie over te gaan van de 10 vastgestelde regionale snelle fietsroutes en deeltrajecten van de F35.

3. Wij stimuleren goede fietsvoorzieningen bij regionale hubs en goede fietsroutes van/naar regionale hubs.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Investerings Fiets
- Besluit Investeringsvoorstel Fiets
- Atlas van Overijssel (Kernnet Fiets Overijssel)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.3.2 Goed en veilig fietsnetwerk

Acties 2023

1. Wij (mede) financieren gemeentelijke en provinciale fietsinfrastructuur om te komen tot een kwalitatief goed en veilig fietsnetwerk.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Dit is wat wij doen

4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek

Met onze partners (4.4.1) werken we aan efficiënt (4.4.2) en schoon (4.4.3) goederenvervoer. Dat vergroot de bereikbaarheid, de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde van de logistieke sector. We zorgen voor een optimale bereikbaarheid van de logistieke hotspots in Overijssel zodat ze goed kunnen opereren op de Europese corridors (4.4.4).

Prestaties

4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)

Acties 2023

1. Wij geven onder regie van Port of Logistics Overijssel (POLO), samen met de logistieke stakeholders, uitvoering aan de gezamenlijke opgaven voor goederenvervoer en logistiek.
2. Wij ondersteunen de POLO (secretariaat, aanjager kernteam en werktafels) en de logistieke netwerkorganisaties bij cluster- en netwerkactiviteiten.
3. Wij geven via de thema's ruimte en bereikbaarheid, onderwijs en arbeidsmarkt, profilering en acquisitie en innovatie uitvoering aan de gezamenlijke opgaven.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Investerings Goederenvervoer en Logistiek
- Besluit Investerings Goederenvervoer en Logistiek

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman.

4.4.2 Slimme logistiek (Smart Logistics)

Acties 2023

1. Wij bedenken met partners maatwerkoplossingen voor logistieke vragen, onder meer stadslogistiek (koppeling met het Klimaatakkoord), afvallogistiek, zorglogistiek en bouwlogistiek.
2. Wij realiseren slimme infrastructuur en corridors door het uitvoeren van projecten als Talking Traffic en Blauwe Golf, het slim ontsluiten en toepassen van data en door innovatieve projecten aan te jagen (zoals autonoom rijden).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Investerings Goederenvervoer en Logistiek
- Besluit Investerings Goederenvervoer en Logistiek

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.4.3 Verduurzaming goederenvervoer

Acties 2023

1. Wij versterken via de Green Deal Binnenvaart de positie van de binnenvaart, door een actief verandering van vervoerswijze beleid (modal shift) te voeren van weg naar water en de vergroening aan te jagen van de binnenvaartvloot.
2. Wij organiseren mede de regiotafel binnenvaart Oost Nederland en geven uitvoering aan de gezamenlijke uitvoeringsagenda.
3. Wij geven samen met onze partners uitvoering aan de landsdelige aanpak Zero Emissie Stadslogistiek Oost-Nederland.
4. Samen met onze partners werken we aan beleidsontwikkeling voor het verduurzamen van het vervoeren van goederen en geven we hier uitvoering aan via projecten als Clean Energy Hubs, Gelderland-Overijssel Regionale Aanpak Laadinfrastructuur en Smart Energy Hubs.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Investerings Goederenvervoer en Logistiek
- Besluit Investerings Goederenvervoer en Logistiek

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk

Acties 2023

1. Wij voeren een actieve lobby in Europa voor het realiseren van een innovatieve en duurzame logistieke corridor en voor het versterken van de netwerksamenwerking op de North Sea Baltic Corridor.
2. Wij creëren een robuust vaarwegennet, onder meer door onze betrokkenheid bij het verruimen van de Twentekanal en project sluis Kornwerderzand, maar ook via onze rol bij de droogteproblematiek en de bevaarbaarheid van de vaarwegen.
3. Wij geven samen met onze partners uitvoering aan het Meerjarenprogramma vrachtwagenparkeren Overijssel.
4. Wij behartigen de belangen van Overijssel op het dossier Vrachtwagenheffing.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Visie vrachtwagenparkeren Overijssel, informatiebrief februari 2020
- Statenvoorstel Investeringsvoorstel Project Verruiming sluiscomplex Kornwerderzand

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman.

Dit is wat wij doen

4.5 Iedereen elke dag veilig thuis

Verkeersveiligheid is essentieel voor het welzijn in Overijssel. Op basis van het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 dragen wij bij aan de ambitie '0 verkeersslachtoffers in 2050'. Dat doen we door gedragsbeïnvloeding (4.5.2) en door het veiliger maken van het wegennetwerk (4.5.1).

Prestaties

4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid

Acties 2023

1. Wij (mede) financieren gemeentelijke en provinciale infrastructurele projecten om de verkeersveiligheid te verbeteren. We dragen op deze wijze bij aan de uitvoering van het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030, gezamenlijk met het Rijk.
2. We werken samen met de gemeenten aan Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid gebaseerd op het risico gestuurd werken. Hierin worden de belangrijkste risicothema's benoemd.
3. Wij behartigen de regionale belangen bij de uitwerkingen van het Rijk voor het verkeersveiliger maken van de Rijksweg N36.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid

Acties 2023

1. Wij werken aan het gezamenlijk opgestelde Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Overijssel 2022-2024 voor de regionale samenwerking. Dit is opgesteld volgens de risico gestuurde aanpak. We geven daarmee uitvoering aan het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030.
2. Wij voeren het Werkplan Verkeersveiligheid en Gedragsbeïnvloeding 2023 voor Overijssel uit. Dit werkplan is gebaseerd op de belangrijkste risicothema's in het verkeer.
3. Wij verlenen subsidiebijdragen aan gemeentelijke projecten en programma's op het gebied van gedragsbeïnvloeding.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenbrief

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Dit is wat wij doen

4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer

Goede en veilige bereikbaarheid voor het autoverkeer van en naar stedelijke netwerken en streekcentra is van groot belang voor onze economie. Vanuit de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO) hebben we onze wegvisie met de andere wegbeheerders uitgewerkt in de rapporten 'Referentiekader economische bereikbaarheid Kernnet auto Overijssel' en 'Aanpak knelpunten'. Deze werken wij uit in een uitvoeringsagenda / actieprogramma wegen (4.6.1 t/m 4.6.11).

Prestaties

4.6.1 A1

Acties 2023

1. Wij werken samen met de gemeenten langs de A1 de gebiedsplannen verder uit en begeleiden de uitvoering ervan (zoals bijvoorbeeld fietspassages Schipbeek en de uitkijktoren Rijssense berg).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenbrief Stand van zaken A1 en gebiedsplannen A1-zone

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid

Acties 2023

1. Wij (mede-) financieren gemeentelijke en provinciale projecten ter verbetering van de bereikbaarheid

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.12 Vloedbeltverbinding

Acties 2023

Wij ronden de ruimtelijke procedure af (Provinciaal InpassingsPlan) voor de aanleg van de Vloedbeltverbinding, waartoe de Staten in december 2021 hebben besloten. Dit doen we samen met de gemeente Borne en Almelo. Wij starten met de minnelijke verwerving van gronden en de voorbereiding van de realisatie.

Statenvoorstellen en -besluiten

- SV en IV Start ruimtelijke procedure aanleg Vloedbeltverbinding middels Provinciaal Inpassingsplan
- Besluit en Investeringsvoorstel start ruimtelijke procedure aanleg Vloedbeltverbinding middels Provinciaal Inpassingsplan

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.2 A28

Acties 2023

1. Het in 2022 uitgevoerde gebiedsgericht MIRT onderzoek 'Bereikbaarheid Zwolle en omgeving' en de opgestelde Verstedelijkingsstrategie Regio Zwolle zetten in op een

Regionale Mobiliteitsstrategie om de bereikbaarheid van de regio op peil te houden en de verstedelijkingsopgave te faciliteren. Wij participeren in het hiertoe opgestelde meerjarenprogramma en bewaken de voortgang van de gemaakte afspraken in het BO-MIRT 2022.

2. Wij zetten de gezamenlijke werkgeversaanpak langs de A28 van de provincies Drenthe, Gelderland en Overijssel voort. Rijkswaterstaat gaat verder met de voorbereiding van de uitvoering van inframaatregelen op de A28.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.3 N35 – Lopende projecten

Acties 2023

1. Project opwaardering Nijverdal-Wierden
Wij bewaken het proces richting een onherroepelijk Tracébesluit door Minister I&W en de voorbereiding van de realisatie van een autoweg met gescheiden rijbanen; 2x2 rijstroken met een maximum snelheid van 100 km/uur met ongelijkvloerse kruisingen.
2. Project Meer Veilig 3 Wijthmen-Nijverdal
Wij bewaken de voorbereiding van de realisatie van de maatregelen voor de verbetering van de verkeersveiligheid waaronder een circulair viaduct bij Haarle en een pakket aan maatregelen bij Marienheem en twee bajonetten bij Heino.
3. Project knooppunt Raalte
Wij ronden de planstudie Knooppunt Raalte af en bereiden de realisatiefase voor.

Statenvoorstellen en -besluiten

- N35 Wijthmen - Nijverdal nieuwsbrief 2021-09
- Motie van Moorsel N35 fietstunnel Haarle 2020/1105434
- Statenvoorstel Provinciale bijdrage aan de opwaardering van de N35 Zwolle-Twente, 25e wijziging van de Kerntakenbegroting 2013 [PS/2013/793]
- Investeringsvoorstel N35 Nijverdal - Wierden [PS/2014/439]
- Statenvoorstel Investeringsvoorstel Knooppunt Raalte
- Principebesluit Gedeputeerde Staten stikstof ruimte N35 Nijverdal - Wierden

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.4 N35 – Marsroute

Acties 2023

We begeleiden de MIRT Verkenning N35 Wijthmen-Nijverdal, die naar verwachting medio 2024 gereed is.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel cofinanciering N35 MIRT afspraak Wijthmen – Raalte, Mariënheem en kruispunten
- Besluit Statenvoorstel cofinanciering N35 MIRT afspraak Wijthmen - Raalte, Mariënheem en kruispunten
- Toezegging Statenvoorstel cofinanciering N35 MIRT afspraak Wijthmen - Raalte, Mariënheem

- Verdiepend onderzoek N35 - informatiebrief

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.5 N50

Acties 2023

1. Voor het wegvak Ramspol-Kampen heeft het Rijk geld beschikbaar gesteld voor de aanleg van een fysieke rijbaanscheiding. Wij adviseren over het door Rijkswaterstaat in 2023 op te stellen Plan van Aanpak voor de benodigde maatregelen op de N50 en brengen hierbij mogelijke meekoppelkansen in.
2. Op het wegvak Kampen - Kampen-Zuid bewaken wij de voortgang van de realisatie van een tijdelijke rijbaanscheiding in 2023 en de nog uit te voeren stikstofberekeningen voor de permanente maatregelen op dit wegvak.
3. Voor de opwaardering van het wegvak Kampen-Zuid – Hattemerbroek bepalen wij samen met onze regionale partners de meest passende lobbystrategie.

Statenvoorstellen en -besluiten

- P-nota 2023 (extra 1,9 miljoen)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.6 N307

Acties 2023

1. Wij werken onder regie van Flevoland verder aan de realisatie van de aanpassingen aan de N307. Onze infra-aanpassingen lopen mee in het maatregelenpakket waarbij ook de Roggebotsluis en de Roggebotkering worden verwijderd, vaarvoorzieningen worden getroffen en een nieuwe brug wordt gerealiseerd. De geplande datum voor het in gebruik nemen van de brug is 1 april 2023. Het verwijderen van het Roggebotsluiscomplex zal aansluitend plaatsvinden en uiterlijk Q4 2023 gereed zijn. Alle infra-aanpassingen komen in de loop van 2024 gereed.
2. Wij voeren het project uit in nauwe samenhang met het IJsseldelta Programma (zie ook prestatie 1.2.7 IJsseldelta Programma).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Investeringsvoorstel Ombouw provinciale weg N307 Roggebot-Kampen
- Plan in Hoofdlijnen en Reactienota N307 Roggebot - Kampen en Plan in Hoofdlijnen, inclusief Reactienota N307 Ontsluiting Schansdijk

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.7 Vechtdalverbinding (N340/N377 en N48)

Acties 2023

1. Wij voeren de aanvullende werkzaamheden ten opzichte van het hoofdcontract uit op en rondom de N340/N48 en N377 (Verharding, isolatie De Pol, anti-grafiti en de Hoeveweg)
2. Wij ronden de uitvoering van de groencompensatie af.
3. Wij ronden de werkzaamheden af aan de spooronderdoorgang N340 (door ProRail).
4. Wij ronden het project Vechtdalverbinding financieel af.

Statenvoorstellen en -besluiten

Inpassingsplan Vechtdalverbinding [PS/2018/167]

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten

Acties 2023

1. Wij realiseren de rotonde De Meente Olst (N337).
2. Wij bereiden de realisatie van rondweg Weerselo (N343) voor.
3. Wij realiseren de aansluiting N315/N768 Danspaleis.
4. Wij bereiden de realisatie van fietsverbinding Enschede-Oldenzaal voor (zie ook prestatie 4.3.1).
5. Wij realiseren diverse faunavoorzieningen langs provinciale wegen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Dit is wat wij doen

4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Wij werken aan de instandhouding van onze provinciale infrastructuur (4.7.1). Wij houden daarbij rekening met verkeersveiligheid, doorstroming, leefbaarheid en het milieu. (4.7.2 en 4.7.3). Daarnaast voeren wij de Schaderegeling Kanaal Almelo de Haandrik uit.

Prestaties

4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur

Acties 2023

1. Wij voeren metingen, inspecties en onderzoek uit om de kwaliteit van de infrastructuur vast te stellen. De gemeten kwaliteit gebruiken wij om te bepalen of én welke maatregelen nodig zijn om duurzaam te voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. Dit is de basis voor de uitvoering van het dagelijks onderhoud.
2. Wij bevorderen een verkeersveilige doorstroming door het beter benutten van de bestaande infrastructuur. Dit doen wij door samen met de andere wegbeheerders in Overijssel verkeersmanagement uit te voeren. Daarnaast handelen wij incidenten op onze infrastructuur af.
3. Wij zien er op toe dat (vaar)wegen niet anders gebruikt worden dan vanuit wet- en regelgeving bepaald is. Waar nodig wordt gehandhaafd.
Wij bedienen bruggen en sluizen om doorgang te verlenen aan beroeps- en pleziervaart op de gepubliceerde tijden.
4. Wij voeren gladheidsbestrijding uit om ook in winterse omstandigheden de wegen begaanbaar te houden.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Beheerplan Infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur

Acties 2023

1. Wij voeren het geprogrammeerde onderhoud aan de provinciale infrastructuur uit conform de tabel in bijlage 'Meerjarenuitvoeringsprogramma groot onderhoud provinciale infrastructuur'.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Beheerplan Infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.7.3 Vervangen provinciale infrastructuur

Acties 2023

1. Wij vervangen provinciale infrastructuur conform het Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen, zoals vastgesteld door PS voor de jaren 2016-2019 (PS/2016/300) en 2020-2023 (PS/2018/414), en het door Provinciale Staten vastgestelde uitvoeringsprogramma.
2. Wij halen de infrastructurele investeringen in het Overijsselse herstel- en transitieaanpak coronacrisis naar voren.
3. Wij voeren een planstudie uit naar de (gedeeltelijke) vervanging van de Zwartewaterbrug in Hasselt.
4. Wij treffen de voorbereidingen voor de aanleg van een bedienentrale voor vijf bruggen in Noordwest Overijssel.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel PS/2016/300 Uitvoeringsprogramma vervangingsinvesteringen provinciale infrastructuur 2016 -2019

Besluit PS/2016/300 Uitvoeringsprogramma vervangingsinvesteringen provinciale infrastructuur 2016-2019

Statenvoorstel PS/2018/414 Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen 2020-2023

Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma vervangingsinvesteringen provinciale infrastructuur 2020-2023

Statenvoorstel Overijsselse herstel- en transitieaanpak coronacrisis

Uitkomsten verkenning vervanging N331 Zwartewaterbrug Hasselt

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

4.7.4 Aanpak schades langs Kanaal Almelo de Haandrik

Acties 2023

Wij voeren de schaderegeling uit die in oktober 2020 aan Provinciale Staten ter besluitvorming is voorgelegd.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel aanpak schades langs Kanaal Almelo de Haandrik 1 juli 2020

PS besluit (geammenteerd voorstel) 1 juli 2020

Vaststelling regeling aanpak schades langs kanaal Almelo-De Haandrik 17 november 2021

Aangepaste regeling vergoeden schade Kanaal Almelo - De Haandrik 26 oktober 2021

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Bert Boerman

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	
4.1.3 Slim inzetten van duurzame systemen en netwerken	1.547
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	760
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	97.570
4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede	150
Totaal 4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	98.480
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	
4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)	200
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	732
Totaal 4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	932
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	14.525
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	21.763
4.7.3 Vervangen provinciale infrastructuur	1.242
4.7.4 Aanpak schades langs Kanaal Almelo de Haandrik	1.204
Totaal 4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	38.735
4.3 Vaker op de fiets	
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	12.387
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	9.823
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	4.780
Totaal 4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	14.603
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	
4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid	5.215
4.6.3 N35 – Lopende projecten	2.067
4.6.6 N307	89
4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten	6.614
Totaal 4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	13.985
4.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	12.768
Totaal Lasten	193.435
Baten	
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	44.424
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	388
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	1.082

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	0
Totaal 4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	1.082
Totaal Baten	45.894
Saldo baten en lasten	-147.541

Kerntaak 5: Regionale economie

Dit is hoe wij denken

Een krachtige regionale economie is van groot belang voor de provincie Overijssel. De vooruitzichten voor de Nederlandse economie zijn onzeker. Het CPB geeft recentelijk aan dat de voorspelde groei in 2023 sterk onder druk staat. Als de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne dieper zijn en langer aanhouden, dan leidt dit waarschijnlijk tot nog hogere energieprijzen, inflatie en stijgende rentes en onzekerheid op financiële markten. Daarnaast heeft de geopolitiek forse impact op de wereldhandel, leveringszekerheid en transportprijzen. Er wordt veel flexibiliteit van bedrijven gevraagd door deze ontwikkelingen.

Als provincie dragen we met de opgebouwde ondersteuningsstructuur (partijen als Novel-T, Kennispoort Regio Zwolle en Oost NL hebben hierin een belangrijke rol) integraal bij aan een stuwende economie. Een economie die vernieuwt én impact heeft op maatschappelijke opgaven, zoals gezondheid, energie, biodiversiteit, landelijk gebied/leefbaarheid en circulaire economie. Bedrijven worden ondersteund om hun eigen businessmodellen/-processen aan te passen voor het realiseren van maatschappelijke opgaves (zoals CO2-reductie, stikstof-reductie, biobased- circulair produceren enz.) en om crises het hoofd te bieden. Hierdoor worden bedrijven wendbaarder en beter in staat in te spelen op veranderende omstandigheden zodat ook in de toekomst het MKB de motor van de Overijsselse economie blijft. Als bedrijven niet tijdig innoveren, verslechtert de concurrentiepositie en leidt dit tot verlies van banen. Structurele ondersteuning voor het MKB, gericht op het verkrijgen van kennis, financiën en het opzetten van nieuwe samenwerkingsvormen, is onmisbaar. Daarom ondersteunen wij bedrijven en start-ups bij het innoveren.

De krapte op de arbeidsmarkt is het afgelopen jaar alleen maar toegenomen. Dit speelt bij een groot aantal sectoren. Voor de provincie is het van belang dat de maatschappelijke transities gerealiseerd kunnen worden, waarbij we in 2023 de klimaatopgaven centraal stellen. Wij leggen de focus op de leerrijke regio waarbij we bijdragen aan voldoende deskundige vakmensen om de klimaatopgaven te kunnen realiseren.

Een aantrekkelijke vestigingslocatie is cruciaal om bedrijven met een hoge toegevoegde waarde voor de regio's in Overijssel te interesseren en te behouden. Dit vraagt om goed bereikbare werkomgevingen op strategische knooppunten in de provincie en verbinding met kennisinstellingen en innovatielabs. Daarbij is het belangrijk om maatschappelijke opgaven als energietransitie, vergroening en klimaatadaptatie slim op bestaande en nieuwe werklocaties te integreren. Als provincie hebben we dit afgelopen jaren ondersteund en gestimuleerd en dat zullen we in 2023 blijven doen.

De vrijetijdseconomie is een sector die voor veel werkgelegenheid in Overijssel zorgt. Wij willen de potentie daarvan ten volle benutten. Samen met beeldbepalende evenementen draagt deze sector bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding

Samen met het onderwijs, ondernemers en andere overheden werken we aan een inclusieve, wendbare en toekomstgerichte arbeidsmarkt. (5.1.1). Wij richten ons op de prioriteiten inclusiviteit, tegengaan van krapte en mismatch en werken met nieuwe technologieën. We leggen de focus op projecten en initiatieven op het gebied van de energietransitie en een circulaire economie.

Prestaties

5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs

Acties 2023

1. Voortzetting succesvolle acties

In 2023 zetten we een aantal succesvolle ingezette acties voort, zoals beschreven in de evaluatie en actualisatie van het arbeidsmarktprogramma.

2. Sturing, monitoring en kennisdeling

- Wij voeren zoveel mogelijk datagedreven beleid om te komen tot een betere feitelijke onderbouwing van beleid en besluitvorming.

- Wij delen kennis en ervaringen in de leernetwerken talent en inclusie.

- Wij monitoren de voortgang en resultaten van de regiodeals Twente, Zwolle en Cleantechregio.

3. Opschaling micro learning communities

Wij gaan 5 micro learning communities ondersteunen tussen bedrijven en onderwijs in de context van de klimaatopgaven.

4. Pilots skillsgerichte arbeidsmarkt

Wij starten een pilot om verder te experimenteren met een skillsgerichte arbeidsmarkt met als doel voldoende deskundige vakmensen voor al het werk dat er is en komt.

5. Samenwerkingsproject circulaire economie

Naar aanleiding van onderzoek en het symposium 'Leren voor circulair' starten we 2 projecten waarin beroepsonderwijs op verschillende niveaus samenwerken (v)mbo, hbo, wo) om benodigde competenties voor een circulaire economie in de onderwijsprogramma's te integreren.

We verkennen het concept circulaire werkplaatsen, een variant op de succesvolle digitale werkplaatsen.

6. Arbeidsmarktplan energie

Wij geven uitvoering aan het arbeidsmarktplan energie waarbij we programma's en projecten van het Opleidings- en ontwikkelingsfonds energie verkennen om aan te laten sluiten bij het scholingsfonds Overijssels Vakmanschap. We agenderen een 'Energie-route' in de regio's via de stuurgroepen van de scholingsfondsen van de Cleantech Regio en via Upgrade Jezelf van de regio Zwolle.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Samen naar een wendbare, inclusieve en toekomstgerichte arbeidsmarkt 2020-2023
- Motie vergrijzing als kans i.p.v. bedreiging
- GS Reactie motie vergrijzing als kans i.p.v. bedreiging
- Beantwoording Statenvragen over subsidie Jongeren in het MKB
- Evaluatie en actualisatie arbeidsmarktprogramma
- Beantwoording Statenvragen 'Infarct op de arbeidsmarkt'

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

Dit is wat wij doen

5.2 Regiodeals

Met onder andere de regiodeals dragen we bij aan de regionale agenda's (5.2.1 t/m 5.2.4). Met een helicopterview en vanuit onze ongebonden positie organiseren we de zaken slim, brengen we partijen met elkaar in contact, verknopen we initiatieven en jagen we innovaties aan. In 2023 willen we de samenwerkingsverbanden in het kader van de Regio Deals voortzetten en zijn we de thema's aan het verkennen voor toekomstige Deals.

Prestaties

5.2.1 Regio Deal Twente

Acties 2023

De Regio Deal Twente heeft een actieprogramma met vier actielijnen: Techniek als motor, Arbeidsmarkt & Talent, Bereikbaarheid & Vestigingsklimaat en Circulaire Economie & Duurzaamheid.

1. Wij monitoren de uitvoering van de Regio Deal Twente.

2. Wij investeren voor een periode van acht jaar in het nationale fotonica-innovatieprogramma PhotonDelta. We doen dit in de vorm van een lening van € 10 miljoen. Daarnaast investeert Oost NL met risicofinanciering in bedrijven die actief zijn in deze snel groeiende hightech markt.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Kansen in Overijssel Regio Deal Twente
- Statenvoorstel Investeringsvoorstel fotonica

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.2.2 Regio Deal Zwolle

Acties 2023

De Regio Deal Zwolle stimuleert de brede welvaart in de regio. We streven samen naar een regio met een weerbare, wendbare en inclusieve arbeidsmarkt, met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor innovatieve, circulaire bedrijvigheid, waar stad en platteland in balans met elkaar verweven zijn en waar de delta zorgt voor een uitstekend leefklimaat.

1. Wij monitoren de uitvoering van de Regio deal Zwolle.

Statenvoorstellen en -besluiten

Regio Deals 2018

Informatiebrief Regio Deal Zwolle 2020

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

5.2.3 Cleantech Regio

Acties 2023

De Regio Deal Cleantech heeft als ambitie om samen te investeren en randvoorwaarden te creëren om de (economische) veerkracht van de Cleantech Regio te versterken. Dit doen we door een duurzame en inclusieve economische groei te bewerkstelligen met behoud van de groene omgeving.

1. Wij monitoren de uitvoering van de regiodeal Cleantech Regio.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cleantech Regio Regiodeal, PS/2019/1101201
- Besluit Cleantech Regio Regiodeal, PS/2019/1101327
- Stand van zaken Regiodeals derde tranche Regio Zwolle en Cleantech Regio, PS/2020/1102303

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Tijs de Bree

5.2.4 Meerjarenprogramma Leefbaar Giethoorn

Acties 2023

1. Wij ondersteunen de door de gemeente Steenwijkerland ingediende projecten ter uitvoering van het programma Leefbaar Giethoorn 2019-2021.
2. Wij dragen in 2023 zorg voor de financiële eindafrekening van het programma.

Statenvoorstellen en -besluiten

- PS/2019/13 voor het programma Leefbaar Giethoorn 2019-2021
- PS/2020/1101129 Perspectiefnota 2021

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.2.5 Nationaal Groeifonds

Acties 2023

1. Wij ondersteunen aanvragen in het kader van het Nationaal Groeifonds waarbij Overijsselse bedrijven, kennisinstellingen en overheden zijn betrokken.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel Nationaal Groeifonds

Nationaal Groeifonds (NGF) - 2e ronde projecten en vooruitblik op vervolg

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

Dit is wat wij doen

5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie

Wij brengen bestaande werklocaties op orde door te sturen op de kwantiteit en kwaliteit van werklocaties. We hebben hierbij aandacht voor problematiek rondom energielevering, waterverbruik en stikstof en proberen via slimme oplossingen duurzame en toekomstbestendige bedrijvigheid te faciliteren. (5.3.1). Door het verbinden van (overheids)partijen, kenniscentra en bedrijfsleven creëren wij bovenregionale topwerklocaties (5.3.3). Wij nemen deel in XL Business Park Twente, Technology Base en Special Purpose Vehicle / Stork Hengelo (5.3.2). Hiermee zijn wij een aantrekkelijke vestigingsplaats voor binnen- en buitenlandse ondernemingen (5.3.4). Wij trekken deze bedrijven actief aan via Oost NL.

Prestaties

5.3.1 Werklocaties: basis op orde

Acties 2023

1. Wij monitoren de uitvoering van de met de gemeenten gemaakte programmeringsafspraken en werken aan een herziening van deze afspraken in 2022/2023.
2. Wij geven uitvoering aan de gebiedsgerichte aanpak werklocaties met gerichte investeringen door de Herstructureringsmaatschappij Overijssel.
3. Wij geven uitvoering aan het Statenvoorstel "Aanpak Toekomstbestendige Werklocaties 2021-2023 (PS/2021/1102064) middels drie actielijnen:
  - a. Organiseren van denk- en slagkracht in de vorm van een "Versnellingspool" voor toekomstbestendige werklocaties;
  - b. Investeren in projecten die bijdragen aan toekomstbestendige werklocaties in Overijssel;
  - c. Delen van kennis met onze partners.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel "Aanpak Toekomstbestendige Werklocaties 2021-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.3.2 Werklocaties provinciale participaties

Acties 2023

1. Wij beheren de bestaande participaties Regionaal Bedrijventerrein Twente, Special Purpose Vehicle Stork en Technology Base.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Gebiedsstrategie Kennispark Twente (PS/2018/286)
- Statenvoorstel investeren met rendement en risico (2020/1101002)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.3.3 Topwerklocaties

Acties 2023

1. Wij maken en houden samen met overheden, ondernemers en kennisinstellingen de topwerklocaties aantrekkelijk.
2. Wij voeren een evaluatie uit op deze topwerklocaties.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Investeringsvoorstel Technology Base Twente

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.3.4 Internationaliseren

Acties 2023

De voortgang en resultaten van het 'Investeringsprogramma MKB 2020-2023' worden via beleidsprestaties 5.3.4, 5.5.1 en 5.5.2 gerapporteerd. Het investeringsprogramma kent 7 actielijnen.

Actielijn E: Investeren in internationalisering (Investeringsprogramma MKB 2020-2023)

1. Wij dragen bij aan een verdere internationalisering van onze economie door internationale handel te bevorderen bij ons MKB en door internationale investeerders aan te trekken. In relatie tot de Overijsselse topwerklocaties en topclusters zetten we in op strategische acquisitie. Bij handelsbevordering gaan wij door met het succesvolle programma

GO4EXPORT dat landelijk wordt gezien als voorbeeld van regionale exportbevordering.

2. Wij stimuleren de acquisitie van bedrijven en de uitbreidingsinvesteringen van buitenlandse bedrijven. Hiervoor zetten wij Oost NL in, de regionale ontwikkelingsmaatschappij.

3. Wij ondersteunen het MKB in Overijssel bij de voorbereiding en marktentree ten behoeve van export door middel van het programma GO4EXPORT. Het GO4EXPORT programma ondersteunt 400 unieke bedrijven bij het internationaliseren.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel 2019/1101899 Investeringsprogramma MKB 2020-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

Dit is wat wij doen

5.4 Vrijtijdseconomie als banenmotor

Wij dagen de vrijetijdsector uit om vernieuwende, toeristische concepten in samenwerking met ondernemers uit onder sectoren te exploiteren. De sector werkt samen in het programma Gastvrij Overijssel 2020 – 2023. Wij nemen actief deel aan dit netwerk. Daarnaast ondersteunen wij festivals en evenementen die uitnodigen tot bezoek en (meerdaags-) verblijf in Overijssel (5.4.2). Overijssel is en blijft daarmee een aantrekkelijke bestemming (5.4.1).

Prestaties

5.4.1 Gastvrij Overijssel

Acties 2023

1. Wij ondersteunen de netwerkorganisatie Gastvrij Overijssel in de uitvoering van het investeringsprogramma 'Overijssel een bewuste en Gastvrije bestemming 2020-2023'. In 2023 wordt het programma afgerond.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Investeringsvoorstel Gastvrij Overijssel 2020-2023
- Corona-oplegger Investeringsvoorstel 'Overijssel een bewuste en gastvrije bestemming 2020-2023'

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

5.4.2 Festivals en evenementen

Acties 2023

1. Wij ondersteunen beeldbepalende, bijzondere kleinere én incidentele, onvoorziene cultuur- en sportevenementen in Overijssel.
2. Wij evalueren het Evenementenbeleid 2020-2023.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Evenementenbeleid 2020-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

Dit is wat wij doen

5.5 Krachtig MKB

In Overijssel investeren wij in de basisinfrastructuur met Oost NL, Novel-T en innovatieloketten en open innovatiecentra van waaruit het MKB wordt geholpen met ondernemerschaps-, innovatie- en internationaliseringsvraagstukken (5.5.1). De vele MKB en familiebedrijven vormen de motor van de Overijsselse economie. Het MKB staat voor veel uitdagingen met betrekking tot energieprijzen, inflatie en grondstoffen schaarste. De noodzaak voor verduurzaming, innovatie en circulariteit is groter dan ooit. Met behulp van instrumentarium en projecten van de provincie wordt het MKB daarbij ondersteund (5.5.2). In Europees verband werken Gelderland en Overijssel samen. Wij bevorderen regionale concurrentiekracht door het benutten van de Europese mogelijkheden door programma's als EFRO, POP/LEADER en Interreg (5.5.3). Met het verstrekken van risicokapitaal aan Overijsselse ondernemers dragen wij bij aan het verbeteren van de toegang tot financiering (5.5.4). Met generieke en specifieke instrumenten en interventies stimuleren wij de ontwikkeling naar een duurzame, circulaire economie (5.5.5).

Prestaties

5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie

Acties 2023

De voortgang en resultaten van het 'Investeringsprogramma MKB 2020-2023' worden via beleidsprestaties 5.3.4, 5.5.1 en 5.5.2 gerapporteerd. Het investeringsprogramma kent 7 actielijnen.

Actielijn A - Onderhouden van een effectieve en ondernemersvriendelijke basisinfrastructuur

Ondernemers hebben belang bij professionele advisering en toegang tot de juiste hulpbronnen en financiering. Vanuit het investeringsprogramma MKB zorgen we voor een efficiënte ondersteuning aan het brede MKB, waarbij de vraag en behoefte van de ondernemer steeds centraal staat. Dat wordt verzorgd via Oost NL, Novel-T (ism ondernemend Twente) en Kennispoort. Er is specifiek aandacht voor thema's als duurzaamheid en digitalisering.

1. Wij zorgen dat ondernemers toegang hebben tot kennis, kapitaal en afzetmarkt. Om dit te realiseren maken we afspraken met de regionale ontwikkelingsmaatschappij Oost NL, Novel-T en regionale innovatieloketten.
2. Wij bewaken of de gemaakte afspraken (Q4 2022) met Oost NL, Novel-T en Kennispoort worden gerealiseerd. Jaarlijks maken wij via de jaarrekening inzichtelijk wat de resultaten geweest zijn van de basisinfrastructuur qua bereik (MKB en studenten), aantal ondernemerscontacten, begeleidingstrajecten en outcome. In 2023 verwachten we onder andere op basis van >2.000 ondernemerscontacten minimaal 1.000 begeleidingstrajecten te realiseren. Dit leidt naar verwachting tot meer dan € 30 miljoen aan innovatie-investeringen en € 75 miljoen aan aangetrokken investeringen als gevolg van acquisitie (nieuwe vestigingen of uitbreidingen van bedrijven).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel 2019/1101899 Investeringsprogramma MKB2020-2023
- Factsheet MKB-programma juni 2021 inclusief Infographic Arbeidsmarkt
- Onderzoek naar mkb-dienstverlening provincie Overijssel

- Presentaties en infographics Stateninfosessie d.d. 15-06-2022

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap

Acties 2023

De voortgang en resultaten van het 'Investeringsprogramma MKB 2020-2023' worden via beleidsprestaties 5.3.4, 5.5.1 en 5.5.2 gerapporteerd. Het investeringsprogramma kent 7 actielijnen.

Actielijn B - MKB-vriendelijke dienstverlening Provincie Overijssel

Wij bedienen ondernemers op een zo MKB-vriendelijk mogelijke manier. We hebben continue aandacht voor een MKB toegankelijk subsidieinstrumentarium, online dienstverlening (website) en inkopen met impact.

1. MKB vriendelijke dienstverlening

In 2023 werken we verder aan een laagdrempelige en zo compleet mogelijke digitale informatievoorziening voor MKB'ers. Via het Kennisnetwerk Regionale Economie Overijssel zijn Overijsselse organisaties die ondernemers ondersteunen in hun ondernemerschap met elkaar verbonden. Het kennisnetwerk deelt actief kennis, expertise en voorbeelden en versterkt het netwerk door het organiseren van themagerichte netwerkbijeenkomsten. In 2023 bouwen we dit Kennisnetwerk verder uit en betrekken we nog meer de intermediaire organisaties.

In februari 2023 houden wij een groot ondernemersevent ter afsluiting van de huidige opgave voor een krachtige economie. Tijdens dit event halen we de oogst van onze inspanningen op en kijken we vooruit naar nieuwe uitdagingen.

2. Launching customership - inkopen met impact

Wij begeleiden circa 30 trajecten in de uitvoeringsfase naar de vervolgfase (of naar afronding) en vervolgens richting besluitvorming over wel/niet eerste inkoop. Van de in 2020 gestarte Startup in Residence Energie Innovatie realiseren wij de 10 praktijktesten met ondernemers en sturen wij aan op het inkopen van minimaal 3 innovaties met uitgewerkte businesscase (beoogd 2022-2023).

Wij werken aan de verankering van het launching customership in het strategisch inkoopbeleid 'Inkopen met Impact' van de provincie Overijssel. Impact op de transitieopgaven staat centraal.

Actielijn C – Investeren in ondernemerschap

Wij leggen hier de focus op familiebedrijven, starters, startups & scale-ups en ondernemers met maatschappelijke impact (impactondernemen). Familiebedrijven vormen binnen het MKB een grote groep. Wij gaan onder andere door met de regeling Jonge Bedrijfsopvolgers en geven uitvoering aan de MKB deal 'Family Next'.

3. Het project Family Next eindigt in de loop van 2023. Het doel is gedurende de looptijd van dit project (2020-2023) 1.000 bedrijven te informeren en begeleiden.

4. Wij bewaken de voortgang van het programma Startversneller dat Oost NL samen met een aantal regionale ondernemershubs uitvoert. Op 1 oktober 2023 eindigt dit programma.

In 2023 nemen 75 startende ondernemers deel aan dit project.

Wij ondersteunen daarnaast de drie regio's bij de uitvoering van hun startup plannen.

5. Impact Ondernemen (programmaliijn investeren in ondernemerschap)

Wij versterken impact ondernemers in hun ondernemersvaardigheden. Afhankelijk van de resultaten uit een behoefte onderzoek (uitvoering onderzoek 2e helft 2022) ontwikkelen we een ondersteuningstraject voor impact ondernemers. In 2023 nemen 9 impact ondernemers deel aan een training impact meten. We inspireren het brede MKB, door deel te nemen aan ondernemersevenementen. We betrekken Overijsselse gemeenten in het ontwikkelen van beleid voor impact ondernemen; hiervoor organiseren we 6 tot 10 inspiratie- en kennissessies voor gemeenten.

Actielijn D – Investeren in innovatief MKB en missies

In de periode 2020-2023 richten wij ons op zowel bedrijfsgerichte als missiegerichte innovaties. Wij committeren ons aan de landelijke MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)-regeling en investeren in projectontwikkeling voor maatschappelijke opgaven aansluitend op de landelijke Kennis en Innovatie Agenda's (KIA's).

6. Investeren in innovatief MKB en missies

Voor de MIT-regelingen is in 2023 € 4,66 miljoen beschikbaar; wij stellen vanuit ons investeringsprogramma MKB € 2,1 miljoen beschikbaar en het Rijk draagt € 2,56 miljoen bij. Deze rijksbijdrage financieren wij voor. Met MIT haalbaarheidsprojecten ondersteunen we 60-70 ondernemers. Innovatieve ondernemers die samenwerken met ander MKB ondersteunen we financieel met MIT R&D-samenwerkingsprojecten (15 projecten).

Actielijn F - Investeren in digitalisering binnen het MKB

Voor een toekomstgericht MKB is het van belang om een digitaliseringsslag te maken. Digitalisering is niet een keuze maar een vereiste, ook in het licht van de krapte op de arbeidsmarkt. Elk bedrijf zal een doorontwikkeling moeten maken naar een meer digitale bedrijfsvoering. Dit geldt zowel voor bedrijfsprocessen als de digitale vaardigheden van werknemers. Digitalisering is noodzakelijk om de productiviteit van het MKB te verhogen. Wij streven ernaar om Overijsselse bedrijven stappen te laten zetten op het pad van digitalisering en cyberweerbaarheid.

7. Investeren in digitalisering

In 2023 zetten we ons in om meer impact te bereiken qua digitalisering. Voor de maakindustrie doen wij dit door het netwerk BOOST (Oost- Nederlandse samenwerking voor slimme maakindustrie) te transformeren tot een European Digital Innovation Hub Oost Nederland. Deze opent januari 2023. Concreet betekent dit voor 2023 een bereik van 125 ondernemers (middels de digitaliseringsmakelaars).

Daarnaast zetten we in op digitaal vaardig MKB: bewustwording digitalisering (best practices), bewustwording cybeveiligheid, verbinding digitale werkplaatsen naar breed MKB, doorontwikkeling MKB voucher, beter benutten van huidige faciliteiten en het versterken van de samenwerking Rijk-regio, zodat er meer samenhang komt in het beschikbare instrumentarium. In 2022 zijn we gestart met een digitale roadshow langs alle gemeenten. Deze zetten we voort in 2023 en hiermee willen we 300 ondernemers bereiken. Met de drie digitale werkplaatsen gaan we in gesprek over hun inzet na 2023.

Actielijn G – Investeren in kennis en innovatie voor één of meerdere specifieke thema's (topclusters)

8. Investeren in kennis en innovatie voor één of meerdere specifieke topclusters
Binnen de SIIA's zijn diverse projecten initiatieven benoemd die moeten bijdrage aan versterking van het Oost-Nederlandse innovatieprofiel. Langs de lijn van de 5 SIIA's (Strategische Innovatie en Investeringsagenda Oost Nederland), investeren we in strategische projecten.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel 2019/1101899 Investeringsprogramma MKB 2020-2023
- Factsheet MKB-programma juni 2021 inclusief Infographic Arbeidsmarkt
- Onderzoek naar MKB-dienstverlening
- Overzicht mkb-subsidies - Uitvoering Motie Jonker c.s. SMART
- Presentaties en infographics Stateninfosessie d.d. 15-06-2022

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.5.3 Europese programma's

Acties 2023

1. Wij voeren het programmamanagement voor het Overijsselse deel van de Europese Programma's 2014-2020 (afsluiting van lopende projecten) en 2021-2027 (opstarten nieuwe programmaperiode en nieuwe projecten) - EFRO, Interreg en ELFPO. Wij zien toe op tijdige realisatie van projecten en tijdige besteding van de via onze provincie in te zetten Europese middelen om, via projecten, een bijdrage te leveren aan maatschappelijke opgaven. We zorgen dat wij binnen de door EU gestelde kaders blijven.
2. Wij bevorderen dat Overijssel, en in het bijzonder het MKB, de Europese (Thematische) fondsen benut. Dit doen we door te informeren, te stimuleren, te faciliteren en (mede) te ontwikkelen. Dit doen we onder meer via het Think East Netherlands innovatieprofiel, het participeren in netwerken als Vanguard en het organiseren van leergangen Europa voor collega's en mede overheden en kennisinstellingen.
3. We informeren, enthousiasmeren en faciliteren de interne organisatie om meer gebruik te maken van de mogelijkheden van beschikbare EU-fondsen. Dit doen we onder meer via EU-trajecten op het gebied van lobby, fondsen en netwerken (het instrumentarium uit de Europa agenda) voor beleidsprogramma's en het organiseren van leergangen Europa.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Overijssel en Europa, realisatie 2014-2020 en vooruitblik 2021-2027 Provincie Overijssel 2021/1104507
- Statenvoorstel Provinciale cofinanciering Europese programma's 2021-2027 Provincie Overijssel (2021/1103304)
- Statenvoorstel Integrale Public Affairs Agenda en Europa/Duitsland Agenda Provincie Overijssel (2021/1101554)
- Oorspronkelijk besluit cofinanciering Europese programma's 2014 -2020 (PS/2016/7)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Acties 2023

1. Wij dragen financieel bij aan het Participatiefonds Oost NL Capital.
2. Wij dragen financieel bij aan het Innovatiefonds Overijssel.
3. Wij dragen financieel bij aan Wadinko.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel 'Investeren met rendement en risico'
- Reactie van GS op brief van Audit Commissie over het Statenvoorstel 'Investeren met rendement en risico'
- Statenvoorstel Aanpassing kaders Innovatiefonds Overijssel (2021/1104717)
- Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (2021)
- Statenvoorstel Voortgang harmonisatie Overijsselse fondsen

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum, Bert Boerman, Roy de Witte en Tijs de Bree

5.5.5 Circulaire economie

Acties 2023

1. Wij voeren de acties in het Uitvoeringsprogramma uit via ons algemene instrumentarium én met de middelen uit prestatie 5.5.5.
2. Wij bewaken met de sectoren de voortgang en waar nodig faciliteren we de actualisering van de Regionale Transitieagenda's.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel 2020/1100634 Circulaire Economie 2020-2023
- Besluit 2020/1100805 Circulaire Economie 2020-2023
- Statenvoorstel 2021/1105225 bij rapport RON Circulaire Economie
- Statenbrief Voortgang Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023
- Statenbrief 2022/0076390 Voortgang Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Eddy van Hijum

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding	
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	998
5.2 Regiodeals en Nationaal Groeifonds	
5.2.1 Regio Deal Twente	832
5.2.2 Regio Deal Zwolle	7.077
Totaal 5.2 Regiodeals en Nationaal Groeifonds	7.909
5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	
5.3.1 Werklocaties: basis op orde	1.095
5.3.2 Werklocaties provinciale participaties	84
5.3.3 Topwerklocaties	236
5.3.4 Internationaliseren	710
Totaal 5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	2.125
5.4 Vrijetijdseconomie als banenmotor	
5.4.1 Gastvrij Overijssel	1.156
5.4.2 Festivals en evenementen	1.288
Totaal 5.4 Vrijetijdseconomie als banenmotor	2.445
5.5 Innovatief bedrijfsleven	
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	5.018
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	3.468
5.5.3 Europese programma's	16.784
5.5.5 Circulaire economie	300
Totaal 5.5 Innovatief bedrijfsleven	25.569
5.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	4.662
Totaal Lasten	43.708
Baten	
5.2 Regiodeals en Nationaal Groeifonds	
5.2.2 Regio Deal Zwolle	5.727
5.5 Innovatief bedrijfsleven	
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	100
Totaal Baten	5.827
Saldo baten en lasten	-37.881

Kerntaak 6: Cultuur en sociale kwaliteit

Dit is hoe wij denken

Wij streven naar een initiatiefrijk en cultureel levendig Overijssel. Cultuur en sociale kwaliteit verbinden mensen, heden en verleden en verschillende domeinen. Cultuur geeft uitdrukking aan de Overijsselse identiteit en bepaalt en vormt deze. Een rijke cultuur draagt bij aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Wij zijn trots op het culturele klimaat in Overijssel. Dat is levendig, geworteld in onze boeiende historie met veel ruimte voor experiment en ontwikkeling. Iedereen krijgt de kans krijgt om mee te doen.

Er ontstaan nieuwe vormen van noaberschap, diensten en voorzieningen in een veranderend samenspel tussen organisaties, ondernemers, inwoners en gemeenten. Dit past bij Overijssel met zijn rijke verenigingsleven, krachtige lokale netwerken en actieve ondernemers. Onze prachtige omgeving en slim ingerichte openbare ruimte dagen uit tot activiteiten, individueel en samen. We stimuleren en ondersteunen deze initiatieven.

Wij dragen bij aan behoud en ontwikkeling van de Overijsselse culturele identiteit door onze inzet op erfgoed (waaronder streektaal en streekcultuur), cultureel aanbod, cultuureducatie, cultuurparticipatie, talentontwikkeling, erfgoed en op bibliotheken. Corona heeft een zware wissel getrokken op de culturele sector en laat ook in 2023 zijn sporen nog na. De sector zal dit jaar nodig hebben om verder te herstellen. Wij blijven inzetten in op het verder weerbaar en wendbaar maken van de sector.

Overijsselaars bewegen hun leven lang, op hun eigen niveau en met hun een eigen doel.

Vitale en gezonde Overijsselaars hebben meer energie om voor zichzelf te zorgen en initiatieven voor anderen te ontplooien. Sport is ook een verbindende factor. We werken actief mee aan een betere sportinfrastructuur voor talentontwikkeling en –herkenning.

Iedereen doet mee. We investeren in kansrijke initiatieven die het zelforganiserend vermogen van inwoners versterken en bijdragen aan levendige gemeenschappen in de stad en op het platteland. We werken samen met partners zoals andere overheden, organisaties, initiatiefnemers en bedrijven en benutten elkaars kennis, netwerken en talent. Als regenboogprovincie vinden wij het belangrijk dat iedereen in Overijssel zich veilig voelt om zichzelf te kunnen zijn.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

6.1 Cultureel erfgoed met waarde voor de toekomst

Op basis van de Erfgoedwet worden wij eigenaar van archeologische vondsten in Overijssel en zijn wij verplicht deze op te slaan en beschikbaar te stellen voor onderzoek en bruikleen (6.1.1.). Wij zetten ons in voor grote restauraties van rijksmonumenten en het behoud van cultureel erfgoed (6.1.2). Met ons provinciebrede programma voor streektaal en streekcultuur en met het stimuleren van initiatieven die het verhaal van Overijssel vertellen houden we het verleden levend.

Prestaties

6.1.1 Materieel erfgoed

Acties 2023

1. Wij bewaren en beheren onze archeologische vondsten in het provinciale depot voor bodemvondsten.

2. Wij ontsluiten onze archeologische bodemvondsten en monitoren gemaakte afspraken hierover met het provinciale depot voor bodemvondsten door middel van het publieksprogramma 'Vondst van Overijssel'.
3. Wij monitoren gemaakte afspraken met de Monumentenwacht Overijssel-Flevoland over de inspecties van monumenten en afspraken met het Steunpunt Cultureel Erfgoed Overijssel over de ondersteuning van de Overijsselse gemeenten bij de uitvoering van hun wettelijke taken op het gebied van monumentenzorg.
4. Wij maken met de regeling 'Restauratie rijksmonumenten' ten minste 10 projecten mogelijk. In afstemming met het programma Nieuwe Energie Overijssel stimuleren we tevens het treffen van duurzaamheidsmaatregelen.
5. Wij spreken met Stichting RIBO af dat ten minste 20 leerlingen worden begeleid naar een leerling-werkplek in de restauratiebouw.
6. Op het gebied van religieus erfgoed zetten wij in op het delen van kennis, het verbinden van mensen en organisaties en het bieden van inspiratie. We bieden onder andere een Overijsselse leerlijn aan.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024
- Statenbrief Corona - oplegger noodmaatregelen culturele sector (2020/015853)

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

6.1.2 Immaterieel erfgoed

Acties 2023

1. Wij monitoren gemaakte afspraken met:
  - Collectie Overijssel over de inzet van de Nedersaksische taal en cultuur in verschillende maatschappelijke domeinen;
  - Collectie Overijssel en het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland over ondersteuning van een netwerk van Overijsselse kleinere erfgoedorganisaties en erfgoedgemeenschappen;
  - Landschap Overijssel en het Overijssels Particulier Grondbezit over het vertellen van onze landschapsgeschiedenis en het slim inzetten van ons erfgoed in verschillende maatschappelijke opgaven. Met deze organisaties maken we hierover tevens arrangementsafspraken.
2. Met de subsidieregeling 'Verhaal van Overijssel' maken wij ten minste 20 projecten mogelijk die het verhaal achter ons erfgoed vertellen.
3. Wij werken samen met het programma vrijetijdseconomie om erfgoed meer bekendheid te geven en toegankelijker te maken voor een breed publiek.
4. Wij maken ten minste 65 projecten mogelijk met het Fonds Kleine culturele initiatieven (KCIPO) van het Prins Bernhard Cultuurfonds (zie ook 6.3.1.).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024
- Statenvoorstel Gastvrij Overijssel 2020-2023

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

Dit is wat wij doen

6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod

Het Cultuurmanifest Oost-Nederland 2017-2020 bevat ambities voor de culturele infrastructuur en vormt een basis voor cofinanciering met het Rijk en ambities voor de lange termijn. In een cultuurconvenant 2017-2020 heeft het Rijk samen met de overheden in landsdeel Oost afspraken gemaakt over de cofinanciering van instellingen en de route naar een vernieuwd cultuurbestel vanaf 2021 (6.2.1). Wij stimuleren een gezond productieklimaat, waarin makers en podia het cultureel aanbod zorgen voor een levendig en spannend cultureel aanbod. Wij ondersteunen nieuwe makers en culturele instellingen in hun ontwikkeling, in samenwerking en in profilering (6.2.2).

Prestaties

6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod

Acties 2023

1. Wij monitoren de gemaakte cofinancieringsafspraken met culturele instellingen in Overijssel die voor 2021-2024 subsidie van het Rijk ontvangen (BIS en cultuurfondsen, zie ook 6.3.2). Dit geldt ook voor de gemaakte afspraken met een aantal Gelderse instellingen die rijksgefinancierd worden en die van belang zijn voor heel Oost-Nederland.
2. Wij monitoren de gemaakte prestatieafspraken met Museum De Fundatie, ons museum met nationale uitstraling, over zijn activiteitenplan voor 2021-2024 en geven het museum opdracht tot beheer, onderhoud en vernieuwing van de provinciale collectie.
3. Wij maken voor de periode 2023-2024 prestatieafspraken met het Filmkenniscentrum over de versterking van de filminfrastructuur in Overijssel.
4. Wij monitoren de samenwerkingsafspraken met onze partners in Landsdeel Oost (stedelijke regio's en provincie Gelderland) en het Rijk voor 2021-2024 en besluiten over onze positionering en toekomstige samenwerking in landsdeel Oost.
5. Wij monitoren de gemaakte afspraken met acht culturele instellingen en de drie regionale projecten die voor 2021-2024 subsidie ontvangen voor de versterking van het professionele maaklimaat kunst en cultuur in Overijssel.
6. Wij evalueren de instrumenten die met het programma Versterking culturele sector zijn ontwikkeld, zoals de regeling Versterking Maakklimaat, de leergang Leiderschap in Cultuur (LinQ) en het project De Generator en passen of vullen de instrumenten zo nodig en mogelijk aan.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024
- Statenbrief Corona - oplegger noodmaatregelen culturele sector
- Overijsselse Herstel- en Transitieaanpak Coronacrisis
- Cultuurconvenant 2021-2024 ministerie OCW en Landsdeel Oost

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen

Acties 2023

1. Wij maken prestatieafspraken met het OKTO (Overijssels Overleg Kleine Theaters) over de professionalisering van de aangesloten theaters en hun programmering van het zo genaamde kwetsbare aanbod, waaronder nieuw Overijssels talent.
2. Wij evalueren de regeling waarmee wij experimenten mogelijk maken die onder andere zorg & welzijn en andere beleidsterreinen en -programma's verbinden en besluiten over al

dan niet voortzetting van dit instrument (zie ook 6.2.1.).

3. Wij monitoren de afspraken met Stichting 4Oost over de inzet van het Programmeringsfonds.

4. Wij maken de resultaten van ons cultuurbeleid zichtbaar onder andere tijdens ons Cultuurcongres en met onze nieuwsbrieven.

5. Wij monitoren de gemaakte afspraken met de acht culturele organisaties en de drie regionale projecten ter versterking van het professionele maakklimaat in Overijssel (zie ook 6.2.1).

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024
- Statenbrief Corona - oplegger noodmaatregelen culturele sector
- Overijsselse Herstel- en Transitieaanpak Coronacrisis

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

Dit is wat wij doen

6.3 Cultuur voor iedereen en kansen voor talent

Op basis van het landelijke Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs 2013 – 2023 en het Cultuurmanifest Oost-Nederland 2017-2020 stimuleren wij dat onze partners zich inzetten voor de keten van cultuuronderwijs (6.3.1) en talentontwikkeling (6.3.3).

Prestaties

6.3.1 Cultuur is jong geleerd en meedoen is de kunst

Acties 2023

1. Wij maken in ten minste drie gemeenten de ontwikkeling van lokale convenanten mogelijk, waarin lokale partners zoals scholen, bedrijven en culturele en maatschappelijke partners zich verbinden aan goed cultuuronderwijs.
2. Wij maken afspraken met scholen en gemeenten over goed cultuuronderwijs, waarbij we ons ook in het bijzonder richten op het speciaal onderwijs en waarin de financiering en borging centraal staan. Hierover maken wij afspraken met Rijnbrink die deze partners ondersteunt.
3. Wij maken ten minste 20 projecten mogelijk met de subsidieregeling 'Cultuurparticipatie'.
4. In ten minste 12 gemeenten maken wij met de subsidieregeling 'Overijssel Toont Talent' de organisatie van amateurkunstpodia mogelijk.
5. Wij maken met ten minste 12 gemeenten afspraken om cultuurmakelaars in te zetten om nieuwe culturele initiatieven te starten, deskundigheid in de sector te vergroten en slimme verbindingen te maken met andere sectoren.
6. Wij maken ten minste 65 kleinschalige projecten mogelijk met het Fonds Kleine Culturele Initiatieven Overijssel (KCIPO) van het Prins Bernhard Cultuurfonds Overijssel (zie ook 6.1.2.)

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

6.3.3 Talent heeft de toekomst

Acties 2023

1. Wij maken voor 2023-2024 prestatieafspraken met Stichting Poppunt Overijssel over de versterking van haar netwerkfunctie en haar rol ten aanzien van talentontwikkeling in de popsector.
2. Wij monitoren de cofinancieringsafspraken met culturele instellingen uit Overijssel die voor 2021-2024 subsidie van het Rijk ontvangen (BIS of cultuurfondsen, zie ook 6.2.1).
3. Wij evalueren de instrumenten die met het programma Versterking culturele sector zijn ontwikkeld, zoals de regeling Versterking maakklimaat Overijssel en passen of vullen de instrumenten zo nodig en mogelijk aan.
4. Wij maken de resultaten van ons beleid zichtbaar onder andere door ondersteuning van de Cultuurprijs Overijssel die door de gelijknamige stichting wordt georganiseerd.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

Dit is wat wij doen

6.4 Toekomstbestendige bibliotheken in Overijssel

Op basis van de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken ondersteunen wij het Overijsselse bibliotheeknetwerk, bevorderen wij het interbibliothecair leenverkeer en stimuleren wij bibliotheekinnovatie. De bibliotheek beperkt zich niet tot het uitlenen van materiaal, maar is een ontmoetingsplaats in de lokale samenleving, een plek om te leren, voor lokale organisaties en initiatieven. Bibliotheken worden met succes ingezet bij leesbevordering en bestrijding van laaggeletterdheid.

Prestaties

6.4.1 Een leven lang lezen èn leren

Acties 2023

1. Wij monitoren de gemaakte prestatieafspraken met Rijnbrink over de uitvoering van onze wettelijke taken op het gebied van bibliotheken en over het beheer en uitlenen van bladmuziek aan Overijsselse amateurorkesten en -musici (Musidesk).
2. Vanuit de wettelijke taak om bibliotheekinnovatie te stimuleren, ondersteunen wij gemeenten en bibliotheken met het programma Toekomstkracht Overijsselse bibliotheken. Wij voeren hierbij de regeling 'Bibliotheek van de toekomst' uit.
3. Wij monitoren de gemaakte prestatieafspraken met gemeenten, Rijnbrink en het Netwerk van Overijsselse Bibliotheken over het provinciale convenant dat zich richt op het leesoffensief, (de bestrijding van) laaggeletterdheid en digitale inclusie.
4. Wij voeren de drie programmalijnen 'preventie en onderwijs', 'arbeidsmarkt en brede inclusie' van ons investeringsprogramma 'Basisvaardigheden 2022-2024' verder uit.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Cultuurbeleid 2021-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

Dit is wat wij doen

6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars die meer bewegen

De ambitie #levenlangbewegen wordt verder verrijkt en krijgt in de praktijk inhoud.. Samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties gaan we, ieder vanuit onze eigen kennis, rol en ervaring – aan de slag (6.5.1) met het vitaliteit, gezondheid en bewegen. Wij doen dit door bij te dragen aan een goede kennisinfrastructuur en ruimte te geven aan innovatieve, bovenlokale projecten. We doen graag mee in experimenten. Als financier, partner of living lab. Bijvoorbeeld via projecten die inzetten op talentontwikkeling of meer bewegen voor kinderen of senioren.

Samen met initiatiefnemers ontdekken we wat werkt en wat niet, benutten en delen kennis en passen leerervaringen toe. We werken aan een inclusieve Overijsselse samenleving, waarin iedereen mee kan doen (6.5.2). Nieuwe experimenten en ervaringen in het vergroten van welzijn van inwoners zijn nodig. Door initiatieven van gemeenten en maatschappelijke organisaties en initiatiefgroepen te bundelen in arrangementen of deals, krijgen we beter zicht hoe vitale gemeenschappen zicht succesvol ontwikkelen.

Om te zorgen dat iedereen in Overijssel zicht veilig voelt om zichzelf te kunnen zijn, stimuleren we gemeenten en andere partners om hiertoe activiteiten te organiseren. We richten ons daarbij specifiek op de doelgroep LHBTI (6.5.3).

Prestaties

6.5.1 Overijsselaars bewegen een leven lang

Acties 2023

1. Wij faciliteren en monitoren de alliantie Sport Netwerk Overijssel (SNO) om te komen tot een duurzame krachtige samenwerkings- en kennisinfrastructuur voor sport en bewegen in Overijssel.
2. Wij werken mee aan de uitvoering van het provinciaal sportakkoord door via de subsidieregeling 'Overijssel in beweging' ten minste 10 lokale en/of bovenlokale projecten mogelijk te maken.
3. Wij zetten specifiek in op inclusief sporten en bewegen, om de 'legacy' van de Special Olympics Nationale Spelen 2022 in Twente te blijven agenderen in 2023 in heel Overijssel.
4. We versterken de samenwerking tussen de maatschappelijke onderdelen van de betaald voetbalorganisaties in Overijssel door overleg te faciliteren en een mogelijk gezamenlijk project te ondersteunen.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Sociale Kwaliteit 2020-2024
- Statenvoorstel Provinciale inzet op het Overijssels Sport- en Beweegakkoord

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

6.5.2 Iedereen doet mee

Acties 2023

1. Wij maken als Regenboogprovincie met onze regeling 'Impuls aan sociale acceptatie en veiligheid' ten minste vier projecten mogelijk.
3. Wij laten in 2023 een nieuw samenlevingsonderzoek uitvoeren en organiseren aan de hand daarvan dialoog met partners en gemeenten over toegankelijkheid, inclusie, sociale acceptatie en veiligheid.
4. Wij geven uitvoering aan de aanbevelingen uit het onderzoek van Rick Brink, onze

kwartiermaker Inclusie, en zetten de klankbordgroep van wethouders in het sociaal domein in om met ons te werken aan een toegankelijke provincie Overijssel.

5. Wij intensiveren onze relatie met de GGD en gemeenten gericht op het bevorderen van positieve gezondheid in Overijssel.

6. Wij realiseren ten minste twee projecten of initiatieven die bijdragen aan onze doelen op het gebied van preventie en positieve gezondheid en hebben hierbij specifiek aandacht voor mentale gezondheid.

7. Wij nemen deel aan de kopgroep Gezondheid als rode draad in de omgevingsvisie en brengen het sociale perspectief in bij Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Sociale Kwaliteit 2020-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

6.5.4 Verbetering van gezondheid voor iedereen

Acties 2023

1. Wij voeren het Investeringsvoorstel 'Actieplan urgente Overijsselse zorgthema's 2021-2023' uit, dat door PS in oktober 2021 is vastgesteld.

2. We voeren drie concrete projecten uit die voortkomen uit de verkenning naar urgente zorgthema's: 'Waar is Wally', 'Imean' en 'Positieve gezondheid'. We trekken samen op met onze eerstelijns en tweedelijns (zorg)partners.

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Sociale Kwaliteit 2020-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

Dit is wat wij doen

6.6 Een sterk zelforganiserend vermogen

Het zelforganiserend vermogen van Overijsselaars is zichtbaar in hun inzet in de ontwikkeling van een duurzaam voorzieningenniveau. Zowel op het platteland als in steden ontstaan experimenten en initiatieven die bijdragen bereikbare voorzieningen. In de gemeenschap of door samenwerkingsverbanden in een regio. Lokale agenda's en visies op maatschappelijk vastgoed laten zien wat nodig is om in een gemeenschap zelfstandig te kunnen leven en welke maatschappelijk vastgoed voldoende potentie heeft als duurzame ontmoetingsplek. Er is behoefte aan meer kennisuitwisseling tussen gemeenten, organisaties en initiatiefnemers. We waarderen vrijwillige inzet en ondersteunen initiatiefnemers met kennis en informatie. Nieuwe organisaties, zoals lokale zorgcoöperaties en digitale diensten ontstaan. Het momentum is nu om deze pilots te helpen om op eigen kracht door te groeien tot duurzame ondernemingen (6.6.1). Gemeenten zoeken naar nieuwe manieren om met initiatieven om te gaan en willen ontdekken hoe deze onderdeel kunnen worden van duurzaam beleid. Dit resulteert in vraagstukken over een betere samenwerking tussen vrijwilligers en professionals, inkoop van welzijn en zorg, versterken van mantelzorgers en voorkomen van eenzaamheid. We waarderen vrijwillige inzet en ontzorgen vrijwilligers door kennisontwikkeling en – spreiding (6.6.2).

Prestaties

6.6.1 Duurzame en eigentijdse voorzieningen en diensten

Acties 2023

1. Wij voeren het statenvoorstel 'Op naar een vitale, inclusieve samenleving!' 2023-2024 uit.
2. Wij maken ten minste 5 vernieuwende maatschappelijke initiatieven mogelijk die bijdragen aan een vitale, inclusieve samenleving.
3. Wij maken met de subsidieregeling 'Sociale hypotheek' ten minste 20 projecten mogelijk .
4. Wij voeren onze rol als partner uit in het actieprogramma Leefbaar Platteland gericht op sociale vraagstukken.
5. Wij stellen kennis ter beschikking over exploitatie van en programmering door maatschappelijke voorzieningen, waaronder kulturhusen en multifunctionele sportvoorzieningen .

Statenvoorstellen en -besluiten

- Statenvoorstel Sociale Kwaliteit 2020-2024

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

6.6.2 Versterking maatschappelijke initiatieven en inzet vrijwilligers

Acties 2023

1. Wij ontwikkelen samen met onze partners het digitale platform 'Samen voor elkaar' door.
2. Wij organiseren de Overijsselse Vrijwilligersprijs.
3. Wij zetten Initiatievencoaches in voor het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven van onderop en ontwikkelen een crowd-funding site voor deze initiatieven.
4. Wij voeren de motie 'Vrijwilligers, cruciaal voor Overijssel (PvdA e.a.)' uit en gaan aan de slag met de resultaten die uit het onderzoek hiernaar komen.
5. Wij ontwikkelen een leergang vrijwilligersbeleid die we breed aanbieden aan vrijwilligers in Overijssel.
6. Wij organiseren samen met partners het Fondsenfestival.

Statenvoorstellen en -besluiten

Statenvoorstel Sociale Kwaliteit 2020-2024

Platform Samen voor elkaar

Subsidieloket

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Roy de Witte

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
6.1 Cultureel erfgoed met waarde voor de toekomst	
6.1.1 Materieel erfgoed	3.588
6.1.2 Immaterieel erfgoed	1.810
Totaal 6.1 Cultureel erfgoed met waarde voor de toekomst	5.398

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod	
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	5.140
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	258
Totaal 6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod	5.398
6.3 Cultuur voor iedereen en kansen voor talent	
6.3.1 Cultuur is jong geleerd en meedoen is de kunst	795
6.3.3 Talent heeft de toekomst	1.318
Totaal 6.3 Cultuur voor iedereen en kansen voor talent	2.113
6.4 Toekomstbestendige bibliotheken in Overijssel	
6.4.1 Een leven lang lezen en leren	4.122
6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars die meer bewegen	
6.5.1 Overijsselaars bewegen een leven lang	705
6.5.2 Iedereen doet mee	1.205
6.5.4 Verbetering van gezondheid voor iedereen	150
Totaal 6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars die meer bewegen	2.060
6.6 Een sterk zelforganiserend vermogen	
6.6.1 Duurzame en eigentijdse voorzieningen en diensten	1.548
6.6.2 Versterking maatschappelijke initiatieven en inzet vrijwilligers	124
Totaal 6.6 Een sterk zelforganiserend vermogen	1.672
6.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	1.842
Totaal Lasten	22.606
Baten	
6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod	
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	333
Saldo baten en lasten	-22.273

Kerntaak 7: Kwaliteit openbaar bestuur

Dit is hoe wij denken

Een betrouwbaar en goed openbaar bestuur in Overijssel is belangrijk voor onze democratie en samenleving. We investeren daarom in het behoud en in de verbetering van de kwaliteit. We streven ernaar dat het vertrouwen van inwoners in het openbaar bestuur groeit of op zijn minst gelijk blijft.

Samenwerken en toezicht houden, vertrouwen geven en controleren, efficiënt en vernieuwend werken: het zijn werkwijzen die op gespannen voet kunnen staan met elkaar. We zoeken steeds naar de juiste balans voor een goed openbaar bestuur in Overijssel. Dat vraagt om een betrokken en flexibele houding.

Ontwikkelingen in de samenleving hebben invloed op wat van het openbaar bestuur wordt verwacht. Om daar goed op in te spelen streven we naar een wendbaar en eigentijds openbaar bestuur. We werken onder de noemer Studio Vers Bestuur met vele partijen samen aan vernieuwingen. We zijn alert en kijken met een open blik naar de ontwikkelingen. We zoeken de dialoog en passen waar nodig onze werkwijze en doelstellingen aan.

Een goed openbaar bestuur begint bij onszelf. We staan voor effectief eigen bestuur, waarbij effectieve samenwerking op alle niveaus (PS-GS, regionaal, landelijk en Europees) het uitgangspunt is.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden

Dit is wat wij doen

7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel

Voor een goed openbaar bestuur in Overijssel werken wij samen met Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen (7.1.1). Als (financieel) toezichthouder zien wij erop toe dat Overijsselse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun taken zorgvuldig uitvoeren (7.1.2.) en dat zij financieel gezond zijn en blijven (7.1.3). Met Archieftoezicht borgen wij dat de besluitvorming transparant en herleidbaar is (7.1.4.). Wij ondersteunen onze partners in de strijd tegen ondermijning en zetten in op verdere verbetering van de weerbaarheid en integriteit van de eigen organisatie (7.1.5). De Commissaris van de Koning draagt als voorzitter van Provinciale en Gedeputeerde Staten bij aan een transparant en goed openbaar bestuur. Daarnaast geeft hij invulling aan zijn Rijkstaken, zoals de benoeming van burgemeesters en het uitvoeren van ambtsbezoeken bij gemeenten (7.1.6).

Prestaties

7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking

Acties 2023

1. Wij voeren gesprekken met gemeenten, waterschappen en gemeentelijke samenwerkingsverbanden over vraagstukken in het openbaar bestuur en verkennen samen eventuele oplossingen en/of mogelijkheden tot samenwerking.
2. Wij houden de kaartviewers Intergemeentelijke Samenwerking, Interbestuurlijk toezicht en Financieel toezicht up-to-date. Wij brengen de viewers onder de aandacht van gemeenten en stimuleren bestuurders en raadsleden deze te gebruiken.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.1.2 Interbestuurlijk toezicht

Acties 2023

1. Wij houden interbestuurlijk toezicht op basis van een constructieve dialoog met degenen op wie wij toezicht houden.
2. Wij zorgen voor een totaalbeeld van het interbestuurlijk toezicht per gemeente en waterschap en bespreken deze met hen.
3. Wij begeleiden gemeenten en/of waterschappen met een oranje of rode totaal IBT-kleur met als doel het beeld weer groen te laten kleuren.
4. Wij volgen de ontwikkelingen van de agenda 'Toekomst van het toezicht' waarin wordt ingezet op veranderingen van het primaire (IBT) toezicht. Veranderingen worden vervolgens ingebed in onze werkprocessen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.1.3 Financieel toezicht

Acties 2023

1. Wij houden financieel toezicht op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.
2. Wij begeleiden gemeenten die onder preventief toezicht staan, met als doel om zo snel mogelijk terug te keren naar een gezonde situatie waarbij repressief toezicht volstaat.
3. Wij maken financiële analyses en vergelijkingen tussen gemeenten in Overijssel met behulp van de dataviewer Gemeentefinanciën.
4. Wij fungeren als sparringpartner voor bestuurders financiën en financiële ambtenaren bij gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Monique van Haaf

7.1.4 Archieftoezicht

Acties 2023

1. Wij voeren het toezicht uit op het gebied van informatie- en archiefbeheer. Daartoe beoordelen wij jaarlijks de horizontale verantwoording van informatie- en archiefbeheer van de verantwoordelijken voor archiefbeheer (B&W en DB's) naar gemeenteraden en algemene besturen.
2. Wij laten het Historisch Centrum Overijssel (HCO) in opdracht van ons het beheer van het provinciaal archief uitvoeren. Deze afspraken zijn onderdeel van kerntaak 6, prestatie 6.1.3. Wij organiseren (met het HCO) informatiebijeenkomsten om kennis te delen over actuele onderwerpen op het gebied van informatie- en archiefbeheer.
3. Wij leveren een actieve bijdrage aan het landelijke overleg van provinciale archiefinspecteurs en het online Kennisnetwerk Informatie en Archief.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.1.5 Ondermijning

Acties 2023

1. Wij maken onze eigen organisatie weerbaarder tegen ondermijning door het uitvoeren van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob).
2. Wij creëren bewustwording door cursussen, informatiesessies en bijeenkomsten voor medewerkers en gemeenteambtenaren te organiseren.
3. Wij zijn regulier vertegenwoordigd in de Stuurgroep RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum), het Platform Ondermijning en de regiegroepen van de Veiligheidsregio's IJsselland en Twente.
4. Wij werken samen met politie, OM, belastingdienst, gemeenten en andere relevante partners om gezamenlijk de strijd aan te gaan tegen ondermijning.
5. Wij voeren met gemeenten in Overijssel de samenwerkingsagenda Ondermijning uit.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning

Acties 2023

1. Wij behandelen de procedures voor (nieuwe) benoeming burgemeesters en de herbenoemingsprocedures voor zittende burgemeesters en bereiden de reguliere klankbordgesprekken met alle 25 burgemeesters voor.
2. Wij bereiden de ambtsbezoeken aan de Overijsselse gemeenten voor.
3. Wij adviseren over voorstellen voor Koninklijke onderscheidingen en Koninklijke predicaten.
4. Wij bereiden (werk)bezoeken van leden van het Koninklijk Huis (mede) voor en organiseren jaarlijks een Rijksherenoverleg.
5. Wij behandelen bemiddelingsverzoeken aan de CdK (in het kader van de Ombudsfunctie)
6. Wij coördineren de Grenslandagenda met deelstaat Nordrhein Westfalen.
7. In 2023 is Overijssel de gastprovincie voor de Nationale Start van Bevrijdingsdag (5 mei 2023).

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

Dit is wat wij doen

7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur

Om tijdig en adequaat in te spelen op ontwikkelingen die relevant zijn voor het openbaar bestuur, volgen wij de trends en ontwikkelingen in de maatschappij. We investeren in kennisontwikkeling en de dialoog over openbaar bestuur en democratie (7.2.1). Via het Trendbureau Overijssel bevorderen we met trendverkenningen een meer toekomstgerichte (politieke) besluitvorming bij Overijsselse overheden (7.2.2). Wij verzamelen en analyseren data en benutten dit om vernieuwing en verbetering van ons beleid te ondersteunen (7.2.3) De vertaling van trends en ontwikkelingen stimuleren we door experimenten en beleidsvorming te ondersteunen waarin de participatie van inwoners en partners centraal staat. Wij grijpen samen met andere overheden binnen Studio Vers Bestuur mogelijkheden aan om te leren en te delen. (7.2.4).

Prestaties

7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling

Acties 2023

1. Wij verzorgen Democratiespelen, Provinciespelen, gastlessen op scholen, debatactiviteiten en de democratische Escape Room voor (met name mbo-) jongeren onder de vlag van 'Overijssel doet mee!'.
2. Wij continueren de samenwerking met mbo-instellingen in Overijssel rondom het thema Burgerschap door samen te werken in het programma jongeren en burgerschap in Overijssel en door projecten uit te voeren en uit te laten voeren.
3. Wij begeleiden de Jongerenraad Overijssel in haar rol en taken en stimuleren de raad om adviezen uit te brengen over actuele provinciale onderwerpen. Hierbij richten we ons op minstens twee adviezen per jaar en versterken we de samenwerking tussen de raad en Provinciale Staten.
4. Wij intensiveren de samenwerking met scholen en andere partners in de samenleving rondom het thema democratie, burgerschap en jongeren door jongerenparticipatieprojecten uit te voeren met jongeren.

Statenvoorstellen en -besluiten

Op 13 oktober 2021 is het initiatiefvoorstel 'Krachtige jongerenparticipatie in de Overijsselse democratie' aangenomen. Het betreft een initiatief van de Staten met als doel de mening van jongeren bij beleidsbepaling te benutten en deze frequenter op te halen. Jongeren moeten volgens dit initiatief voor, tijdens en na de beleidsbepaling worden betrokken op een bij hen passende wijze.

In oktober 2020 is motie Burgerschap op het Primair onderwijs. aangenomen. In 2021 is in overleg met de indieners een plan geschreven en is de pilot van start gegaan. Deze wordt in 2022 geëvalueerd. Doel van deze pilot is kinderen kennis laten maken met de democratie en rechtstaat en kinderen gesprek laten gaan over maatschappelijke thema's.

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.2.2 Trendbureau Overijssel

Acties 2023

1. Wij maken toekomstverkenningen samen met relevante partijen (de programmering wordt vastgesteld door de Programmaraad).
2. Wij organiseren bijeenkomsten over relevante onderwerpen voor de toekomst van Overijssel.
3. Wij houden (op aanvraag) presentaties en workshops en leveren inhoudelijke bijdragen aan activiteiten van derden.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse

Acties 2023

1. Wij faciliteren het datagedreven werken binnen de provincie door innovatieve projecten uit te voeren, een datawarehouse in te richten en te zorgen voor een solide databasis door goed databeheer en gebruik van de wettelijk verplichte basisregistraties.
2. We ontwikkelen een monitor Brede Welvaart die ingezet kan worden ten behoeve van de grote programma's en bij de totstandkoming en monitoring van het coalitieakkoord.
3. Als provinciale kennismakelaar delen we actief onze kennis bijvoorbeeld door samen te werken met gemeenten en kennisinstellingen, de Kennishub Overijssel en het jaarlijkse beleidsinformatiecongres.
4. Wij werken samen met de strategen en het Trendbureau aan het opstellen en uitvoeren van de provinciale kennisagenda.
5. Wij beantwoorden de groeiende vraag naar kwalitatief onderzoek bijvoorbeeld in de vorm van lerende evaluaties zo goed mogelijk door te blijven innoveren en ontwikkelen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.2.4 Eigentijdse invulling participatie

Acties 2023

1. We voeren op verzoek van gemeenten, waterschappen en andere organisaties in Overijssel, en zo ook met provinciale initiatieven, pilotprojecten uit waarin participatie en/of initiatieven vanuit de samenleving centraal staan.

2. We voeren het uitdaagrecht (Right to Challenge) uit conform vastgesteld beleid met als doel de inwoners en ondernemers in Overijssel te betrekken bij de uitvoering van ons beleid.
3. Wij continueren de samenwerking met mbo-instellingen in Overijssel rondom het thema Burgerschap door samen te werken in het programma jongeren en burgerschap in Overijssel en door projecten uit te voeren en uit te laten voeren.
4. We werken uit op welke wijze de lessen van het huidige programma Studio Vers Bestuur een plek kunnen krijgen in de provinciale organisatie.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

Dit is wat wij doen

7.3 Effectief eigen bestuur

Wij behartigen de Overijsselse belangen en werken aan maatschappelijke resultaten voor onze provincie. Dit doen wij door samenwerking in ons eigen bestuur en een goede samenwerking met overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijs en bedrijfsleven (7.3.1). Door relatiebeheer en lobby bevorderen we de samenwerking en de realisatie van onze doelen (7.3.2). Daarnaast zorgen wij voor een passend en transparant communicatiebeleid (7.3.3). Bij de afhandeling van bezwaar en beroep richten wij ons op de dialoog en het oplossen van conflicten volgens de door ons vastgestelde 'Methode Overijssel' (7.3.4). Gezamenlijk zetten Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten in op de maatschappelijke opgaven en een versterking van de samenwerking en samenspel (7.3.5).

Prestaties

7.3.1 Samenwerking met partners

Acties 2023

1. Wij werken als partner binnen regionale samenwerkingsverbanden, in het bijzonder de Cleantechregio, regio Twente en regio Zwolle.
2. Wij zetten ons in om de grote thema's binnen het openbaar bestuur (o.a. democratische legitimiteit binnen regionale samenwerking en maatschappelijk vertrouwen), zowel binnen het IPO als de Kring van Commissarissen te agenderen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.3.2 Lobby en relatiebeheer

Acties 2023

1. Wij lobbyen op Nederlandse-, Duitse- en Europese schaal op basis van inhoudelijke agenda's die onderling zijn afgestemd en met focus op de opgaven van Overijssel, zoals overeengekomen met onze partners en vastgelegd in het Coalitieakkoord.
2. Wij voeren de samenwerkingsagenda's met Noordrijn-Westfalen, Nedersaksen en het Münsterland uit.
3. Wij trekken, waar mogelijk, samen met de deelstaten en de regio op in Brussel op het gebied van Europese regionale samenwerking.

4. Wij lobbyen samen met onze partners voor het beschikbaar komen van Europese fondsen voor Oost-Nederland/Overijssel in de periode 2021-2027. Zie ook prestatie 5.3.3 Realisatie Europese programma's.
5. Wij organiseren relatie- en netwerkbijeenkomsten en ontmoeten partners in Nederland, Duitsland en Europa: onder andere de externe nieuwjaarsreceptie, werkbezoeken van het college, werkbezoeken van Kamerleden en Europarlementariërs, de Koningsdagreceptie in Düsseldorf en de European Week of Regions and Cities (EWRC) in Brussel.
6. Wij maken één keer per jaar een ronde langs secretarissen en griffiers en benutten dit moment voor het verzamelen van informatie over de waardering van gemeenten van onze eigen prestaties. Deze informatie vertalen we naar concrete verbeteringen in onze werkprocessen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema, Eddy van Hijum, Roy de Witte

7.3.3 Communicatie

Acties 2023

1. We leveren een vernieuwde website op die voldoet aan aangescherpte wettelijke eisen voor digitale toegankelijkheid.
2. Wij investeren in een begrijpelijke overheid door medewerkers te scholen in het gebruik van begrijpelijke taal en actief aandacht te besteden aan laagdrempelige communicatie.
3. Wij ondersteunen de organisatie met aangepaste communicatievormen voor intern- en extern gebruik. Daarbij werken we aan een continue doorontwikkeling van een instrumentarium dat aansluit op de behoefte van inwoners en partners in Overijssel.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.3.4 Bezwaar en beroep

Acties 2023

1. Wij handelen bezwaarschriften en klachten vanuit een open houding en gericht op een goede communicatie, in een begrijpelijke taal. Indien nodig schakelen wij een mediator of onafhankelijke deskundigen in om te komen tot een duurzame oplossing.
2. Wij benutten bezwaren, klachten en claims als leerpunten om het handelen van de provincie te verbeteren en adviseren intern over kansen voor verbeteringen.
3. Wij werven twee nieuwe onafhankelijk voorzitters voor de bezwaar- en klachtencommissies van GS en PS; (voorstellen voor) benoeming geschiedt na de statenverkiezingen.
4. Wij voeren een onderzoek uit onder circa 100 bezwaarmakers over de tevredenheid over de gevolgde procedure en de genomen beslissing.
5. Onze klachtbehandelaars worden getraind in omgang met lastig gedrag (workshop door medewerkers Nationale ombudsman).

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS

Acties 2023

1. Wij brengen focus aan in onze verantwoording aan PS, door bij het gesprek uit te gaan van onze integrale bijdrage aan maatschappelijke opgaven.
2. Wij versterken de informatiepositie van PS, o.a. door meer te werken met startnotities bij het proces van beleidsvorming.
3. Wij stellen in samenwerking met PS een agenda op met strategische onderwerpen.

Statenvoorstellen en -besluiten

Verantwoordelijk portefeuillehouder

Andries Heidema

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	221
7.1.2 Interbestuurlijk toezicht	55
7.1.3 Financieel toezicht	33
7.1.4 Archieftoezicht	1
7.1.5 Ondermijning	341
7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning	451
Totaal 7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	1.101
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	503
7.2.2 Trendbureau Overijssel	300
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	716
7.2.4 Eigentijdse invulling participatie	375
Totaal 7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	1.894
7.3 Effectief eigen bestuur	
7.3.1 Samenwerking met partners	340
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	465
7.3.3 Communicatie	589
7.3.4 Bezwaar en beroep	20
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	4.116
Totaal 7.3 Effectief eigen bestuur	5.531
7.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	6.005
Totaal Lasten	14.532
Baten	
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	
7.1.5 Ondermijning	120
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	30
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	55
Totaal 7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	84

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
7.3 Effectief eigen bestuur	
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	42
Totaal Baten	246
Saldo baten en lasten	-14.286

Overhead, financiering en dekkingsmiddelen

Financiën

In dit hoofdstuk maken wij alle overige baten en lasten inzichtelijk. Het betreft hier de onderdelen 'overhead' waarin alle bedrijfsvoeringsbudgetten zijn opgenomen en de 'algemene dekkingsmiddelen', waarin met name de algemene inkomsten zijn opgenomen. Een nadere uitsplitsing van de algemene dekkingsmiddelen is te vinden onder financiën - meerjarig overzicht van baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2023
Lasten	
10.0 Bedrijfsvoering	
10.0.0 Bedrijfsvoering	30.339
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten overhead	
10.66.66 Personeelsgebonden kosten overhead	30.229
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	
20.00.3 Dividend	4
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	296
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	-4.108
Totaal 20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	-3.808
20.20 Onvoorzien	
20.20.1 Onvoorzien	5.791
Totaal Lasten	62.550
Baten	
10.0 Bedrijfsvoering	
10.0.0 Bedrijfsvoering	742
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten overhead	
10.66.66 Personeelsgebonden kosten overhead	97
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	
20.00.1 Lokale heffingen	115.500
20.00.2 Algemene uitkeringen	230.308
20.00.3 Dividend	12.472
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	2.420
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	-9.706
Totaal 20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	350.995
Totaal Baten	351.834
Saldo baten en lasten	289.284

Paragrafen

Provinciale heffingen

Dit is hoe wij denken

Het beleid provinciale heffingen staat in de Belastingverordening Overijssel. De wijzigingen in de Belastingverordening die ingaan per 1 januari 2023 leggen wij in dezelfde vergadering als deze Begroting ter vaststelling aan u voor.

We heffen de provinciale opcenten op de Motorrijtuigenbelasting (MRB) volgens artikel 222 van de Provinciewet. De grondslag voor deze heffing is de Wet Motorrijtuigenbelasting. De opbrengsten uit de opcenten MRB zijn afhankelijk van het opcententarief en de volumes (het aantal voertuigen, de categorie-indeling en het gewicht van de voertuigen).

Dit is wat wij doen

Wij leggen heffingen op in het kader van de opcenten motorrijtuigenbelasting, leges, precario, grondwateronttrekkingen en de nazorg van stortplaatsen. Het beleidskader daarvoor is opgenomen in de Belastingverordening Overijssel. Daar vindt u ook de vastgestelde tarieven.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

We heffen de provinciale opcenten op de Motorrijtuigenbelasting volgens artikel 222 van de Provinciewet. De grondslag voor deze heffing is de Wet Motorrijtuigenbelasting. De opbrengsten uit de opcenten MRB zijn afhankelijk van het opcententarief en de volumes (het aantal voertuigen, de categorie-indeling en het gewicht van de voertuigen).

De opcenten motorrijtuigenbelasting worden geheven over het tarief van de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Het is een percentage van de hoofdsom zoals die in 1995 opgelegd zou worden. De basis voor de opcentenheffing verandert dus niet als het tarief voor de hoofdsom wordt verhoogd of verlaagd. De omvang van de hoofdsom is wel afhankelijk van het ledig gewicht van het voertuig (hoe zwaarder, hoe hoger de hoofdsom) en de brandstofsoort (benzine, diesel, LPG). De Belastingdienst int de opcenten voor de provincies.

Opcententarief Motorrijtuigenbelasting

Het Rijk stelt de maximale hoogte van de opcenten vast. Het maximale opcententarief voor 2023 is bepaald op 125,9% (2022: 118,4%). Het huidige provinciale opcententarief is door Provinciale Staten vastgesteld op 79,9%. In het Coalitieakkoord 2019-2023 is opgenomen dat wij geen lastenstijging willen voor onze inwoners. Daarom blijven de provinciale opcenten tot en met 2023 bevroren op het huidige tarief van 79,9%. Ook in de meerjarenbegroting is de inkomstenraming gebaseerd op een stabiel tarief.

Leges

Leges zijn een heffing voor een door de provincie geleverde administratieve dienst zoals het verstrekken van stukken en het afgeven van vergunningen. In 2021 is een actualisatie gedaan op de tarieven voor de vergunningen Wet natuurbescherming (gebiedsbescherming) als gevolg van uitspraken van de Raad van State inzake de toepassing van het PAS. Voor de belastingverordening 2022 zijn inhoudelijke aanpassingen en tariefaanpassingen voorgesteld voor deze vergunningen. In 2022 heeft de vierjaarlijkse evaluatie van de legesverordening plaatsgevonden. Op basis daarvan stellen Gedeputeerde Staten (GS) aan Provinciale Staten (PS) voor de Belastingverordeningen en tarieventabellen per 1 januari 2023 te actualiseren. Zij houden daarbij rekening met 2 scenario's;

- ten eerste het scenario dat de Omgevingswet nog níét wordt ingevoerd per 1 januari 2023,
- ten tweede het scenario dat de Omgevingswet wél wordt ingevoerd per 1 januari 2023.

Beide mogelijkheden kunnen aan de orde zijn. GS doen daarom twee voorstellen aan Provinciale Staten. Belangrijke wijzigingen zijn onder andere de indexatie van de tarieven met 3%, de herintroductie van leges voor infrastructuur en de herijking van de tarieven op basis van kostendekkendheid, conform de vierjaarlijkse herijkingscyclus. Dit leidt voor enkele posten tot een aanpassing van het tarief, vanwege een gedaalde of gestegen ureninzet.

Precario

Precario is een heffing voor het hebben van voorwerpen in, op of boven provinciale grond of provinciaal water. Overijssel heft vanaf 2010 alleen nog precario van benzinepomp installaties. De precario heffen we via een belastingaanslag.

Grondwaterheffing

Op basis van de Waterwet (artikel 7.4) zijn Provinciale Staten bevoegd om een heffing in te stellen op het onttrekken van grondwater. De heffingsopbrengst gebruiken we onder andere voor onderzoeken die voor het grondwaterbeheer noodzakelijk zijn en voor de vergoeding van schade. De heffing leggen we op naar de in het heffingsjaar onttrokken hoeveelheid grondwater, gemeten in kubieke meters per jaar.

Nazorgheffing stortplaatsen

De Wet Milieubeheer regelt dat gesloten stortplaatsen geen of zo weinig mogelijk gevolgen voor het milieu hebben (Leemtewet genoemd). De Leemtewet legt de financiële- en bestuurlijke verantwoordelijkheid bij de provincie voor de permanente nazorg van stortplaatsen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort. Wij moeten erop toezien dat bij gesloten stortplaatsen zodanige maatregelen worden getroffen dat de stortplaatsen geen of een zo klein mogelijk negatief effect hebben op het milieu. Uw Staten kunnen een heffing instellen ter bestrijding van de kosten van de nazorgmaatregelen bij stortplaatsen waar na 1 september 1996 nog afval gestort is of wordt. Wij leggen de heffing, gebaseerd op een besluit van uw Staten van 30 maart 1999, op aan de exploitanten van de stortplaatsen in Overijssel. De hoogte van de heffing is gebaseerd op de berekening van het doelvermogen vanaf het moment dat de nazorg start en op de rendement- en inflatieprognoses.

Provinciale heffingen

Inkomsten uit provinciale heffingen	(x € 1.000)					
	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opcenten MRB	116.064	115.500	115.500	115.500	119.000	119.000
Leges, precario ov. heffingen	665	1.099	1.128	1.008	1.008	1.008
Grondwaterheffing	1.199	1.152	1065	1085	1107	1129
Nazorgheffing stortplaatsen	40	40	40	40	40	40
Totaal	117.968	117.791	117.733	117.633	121.155	121.177

Toelichting opbrengsten heffingen

Motorrijtuigenbelasting

Bij de Begroting 2023 hebben wij de opbrengsten voor 2023 en 2024 geraamd op € 115,5 miljoen en voor 2025 en 2026 op € 119,0 miljoen. De ramingen zijn gebaseerd op de inschattingen bij de Perspectiefnota 2023 en het gelijkblijvende tarief van 79,9% opcenten. Omdat de vrijstelling van elektrische voertuigen vanaf 2025 vervalst, verwachten we vanaf dan ook structureel extra opbrengsten te ontvangen (€ 3,5 miljoen). Eventuele meevallers /

tegenvallers over de verwachte inkomsten in het lopende jaar verwerken wij in de Monitor 2022-II.

Vanuit het klimaatakkoord zijn elektrische voertuigen vrijgesteld van de MRB en daarmee ook de provinciale opcenten. Hierdoor heeft de provincie opbrengsten misgelopen. Het Rijk heeft op basis van een rapport van de Raad Openbaar Bestuur besloten de gemiste inkomsten van de afgelopen en de komende jaren te compenseren. Deze compensatie wordt in 2022 tot en met 2024 uitgekeerd. Voor ons gaat het om een bedrag van € 7,2 miljoen per jaar. Dit bedrag wordt ontvangen via het provinciefonds en is dus niet meegenomen in de tabel bij deze paragraaf.

In het coalitieakkoord is afgesproken dat deze coalitieperiode de meeropbrengsten op de MRB ten gunste komen van maatregelen voor verkeersveiligheid. Bij de Perspectiefnota 2023 zijn meerdere voorstellen opgenomen voor aanvullende budgetten die direct te relateren zijn aan verkeersveiligheid.

Precario

Opbrengsten hebben betrekking op ongeveer de helft van de twintig benzinestations die geëxploiteerd worden op grond die in eigendom is van de provincie. De andere stations hebben ervoor gekozen om huurpenningen te betalen. Zij zijn daardoor vrijgesteld van precario.

Nazorgheffingen

De nazorgplannen voor de drie Overijsselse stortlocaties zijn in 2016 herzien. Voor de locatie Elhorst Vloedbelt is het vereiste doelvermogen zodanig gewijzigd dat we voorzien dat het doelvermogen niet gerealiseerd zal worden op basis van het geprognosticeerde rendement. Voor de andere twee locaties is de verwachting dat het vereiste doelvermogen gerealiseerd gaat worden. Op basis van het verwachte langjarige fondsrendement en het nu aanwezige vermogen voor de locatie Elhorst Vloedbelt, zou in 2082 een tekort resteren van circa € 5,5 miljoen. Aan Twence (de beheerder) is daarom per 1 januari 2017 een jaarlijkse heffing opgelegd van € 40.000.

Kwijtscheldingsbeleid

In de Belastingverordening Overijssel staat het kwijtscheldingsbeleid als bedoeld in artikel 26 van de Invorderingswet 1990. In artikel 4.4 van deze verordening staat dat wij geen kwijtschelding verlenen bij de invordering van de nazorgheffing stortplaatsen. Verder kennen we geen innings- en kwijtscheldingsbeleid voor de opcenten MRB. De reden hiervan is dat niet wij, maar de Belastingdienst deze belasting int. De provincie heeft geen invloed op de wijze van inning of kwijtschelding.

Opcenten motorrijtuigenbelasting per provincie

Hieronder is weergegeven hoe de inkomsten uit de provinciale heffingen zijn opgebouwd. De opcenten op de Motorrijtuigenbelasting beslaan ongeveer 98% van onze inkomsten uit heffingen. Hieronder is tevens een vergelijkingstabel opgenomen van de opcenten per provincie. Hierin zijn ook de mutaties tussen 2022 en 2023 per provincie te zien voor zover bekend.

Opcenten per provincie			
		2022	2023
Groningen	1	94,5	95,7
Zuid Holland*	2	91,8	95,7
Gelderland	3	90,6	93,0
Drenthe	4	92,0	92,0
Fryslân	5	87,0	87,0
Zeeland	6	82,3	84,4
Flevoland	7	82,2	82,2
Noord Brabant	8	79,6	80,8
Limburg	9	79,1	80,6

Overijssel	10	79,9	79,9
Utrecht	11	77,5	79,4
Noord Holland	12	67,9	67,9

* Ambtelijk voorstel

Kostendekkenheid heffingen

De volgende tabellen geven de mate van kostendekkendheid van de heffingen weer.

Berekening kostendekkendheid leges Wet natuurbescherming		Berekening kostendekkendheid Ontgrondingenwet	
Kosten taakveld(en)	€ 650.540	Kosten taakveld(en)	€ 27.656
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen		Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld(en)	€ 650.540	Netto kosten taakveld(en)	€ 27.656
Toe te rekenen kosten		Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 156.130	Overhead	€ 6.399
BTW		BTW	
Totale kosten	€ 806.670	Totale kosten	€ 34.055
Opbrengst heffingen	€ 806.670	Opbrengst heffingen	€ 34.055
Dekkingspercentage	100%	Dekkingspercentage	100%

Berekening kostendekkendheid leges WABO		Berekening kostendekkendheid leges Waterwet	
Kosten taakveld(en)	€ 127.404	Kosten taakveld(en)	€ 27.262
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen		Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld(en)	€ 127.404	Netto kosten taakveld(en)	€ 27.262
Toe te rekenen kosten		Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 40.300	Overhead	€ 8.700
BTW		BTW	
Totale kosten	€ 167.704	Totale kosten	€ 35.962
Opbrengst heffingen	€ 167.704	Opbrengst heffingen	€ 35.962
Dekkingspercentage	100%	Dekkingspercentage	100%

Berekening kostendekkendheid leges Wet luchtvaart		Berekening kostendekkendheid grondwaterheffing	
Kosten taakveld(en)	€ 11.425	Kosten taakveld(en)	€ 1.110.000
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen		Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	€ 0
Netto kosten taakveld(en)	€ 11.425	Netto kosten taakveld(en)	€ 1.110.000
Toe te rekenen kosten		Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 2.742	Overhead	€ 22.000
BTW		BTW	
Totale kosten	€ 14.167	Totale kosten	€ 1.132.000
Opbrengst heffingen	€ 14.167	Opbrengst heffingen	€ 1.065.000
Dekkingspercentage	100%	Dekkingspercentage	94%

Weerstandsvermogen

Dit is hoe wij denken

We voeren als provincie zelfstandig of met partners grote projecten van maatschappelijk belang uit. Dit brengt risico's met zich mee, deze gaan we niet uit de weg. Het tijdig signaleren en beheersen van risico's is essentieel. Risicomanagement heeft een belangrijke plaats binnen onze beleidsuitvoering.

Provinciale Staten stellen het risicomanagementbeleid periodiek (eens per 4 jaar) vast. Dit is begin 2022 voor het laatst gebeurd. We zorgen voor voldoende reserves om de voorziene en onvoorziene risico's met financieel gevolg op te vangen. Daarbij houden wij voor de ratio van het weerstandsvermogen een minimumniveau aan van 1,4. Deze ratio betreft de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Het minimum vastgestelde niveau van 1,4 staat voor 'ruim voldoende' weerstandsvermogen. Wanneer de ratio onder deze norm komt, is aanvullen van de reservepositie vereist.

Dit is wat wij doen

Wij stellen periodiek het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen vast. Onderstaand gaan wij in op deze items.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald aan de hand van de risico's die wij hebben geïnventariseerd. Bij de berekening van het benodigde niveau van de weerstandscapaciteit streven we naar een zo volledig mogelijk risicoprofiel. Niet alle risico's zijn te voorzien, het risicoprofiel is daardoor nooit 100% volledig. Wij berekenen de benodigde weerstandscapaciteit op basis van een kansberekening. Hierbij gaan wij uit van een zekerheidspercentage van 90%. Dit betekent 90% kans dat alle geïnventariseerde risico's zich op hetzelfde moment voordoen. De aansluiting tussen onderstaande tabel en de tabel met het actuele weerstandsvermogen is daardoor niet één op één te maken. Periodiek actualiseren wij de risico's en beheersmaatregelen van de organisatie. Deze inventarisatie heeft geleid tot een actueel beeld van de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt volgens dit laatste beeld € 51,5 miljoen. Dit is een afname ten opzichte van de Jaarrekening 2021. Doordat de uitvoering van een aantal mobiliteitsprojecten vordert nemen de daaraan gekoppelde risico's af. Bovendien zijn een aantal projecten nog niet aanbesteed. Van de nog niet aanbesteede projecten nemen wij zowel de risico's als het beschikbare weerstandsvermogen nog niet op. In totaal leiden deze factoren tot een afname van het benodigd weerstandsvermogen met € 17 miljoen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen incidentele en structurele risico's. Bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit behandelen we alle risico's als incidenteel. Indien structurele risico's zich voordoen kunnen we hier namelijk binnen een jaar maatregelen voor treffen ter voorkoming van dergelijke risico's in de toekomst. In onderstaande tabel geven we weer welke activiteiten de grootste impact hebben op de benodigde weerstandscapaciteit. In de tabel hebben we twee risico's niet genoemd die wel aandacht verdienen. Dit zijn risico's ten aanzien van vermogensbeheer en grond.

Vermogensbeheer

De marktontwikkelingen zijn van invloed op de obligatieportefeuille. Dit heeft effect op de omvang van het vermogen. De onderliggende renterisico's en koersrisico's beschrijven we in de paragraaf financiering. Het financiële gevolg van dit risico nemen we niet mee in de benodigde weerstandscapaciteit.

Grond

In de paragraaf grondbeleid gaan we in op de risico's van ons grondbezit, waarvan de financiële gevolgen zijn afgedekt door de algemene reserve grond (ARG). Het financiële gevolg van deze risico's nemen we niet mee in de benodigde weerstandscapaciteit.

Grootste risico's weerstandscapaciteit

Risico's met grootste invloed op benodigde weerstandscapaciteit

Omschrijving risico	Invloed op benodigde weerstands-capaciteit	Kerntaak
Kanaal Almelo de Haandrik Provincie Overijssel dient schade bij omwonenden Kanaal Almelo de Haandrik te vergoeden.	25,12%	Mobiliteit
EHS / Ontwikkelopgave Binnen de ontwikkelopgave komen risico's rondom verwerving, inrichtingsmaatregelen, eindbeheer en verbetervoorstellen naar voren.	23,62%	Gebiedsontwikkelingen
Concessie en contractbeheer openbaar vervoer Verminderde reizigersopbrengsten, rijksbezuinigingen en ontwikkelingen ten aanzien van indexering.	14,69%	Mobiliteit
Cyber Het langdurig onbeschikbaar zijn van bedrijfskritische processen danwel processen die de rol van de Provincie in het openbaar bestuur kunnen beïnvloeden. Voorbeelden hiervan zijn succesvolle systeemhack, DDos-aanval, phishing en andere vormen van cybercriminaliteit of het opgetreden datalek.	10,46%	Kwaliteit openbaar bestuur
Tecbase De provincie neemt risicodragend deel in de gemeenschappelijke regeling Technology Base en dient de risico's in de onderliggende grond- en luchthavenexploitatie op te vangen via het weerstandsvermogen.	9,04%	Regionale economie

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor het vaststellen van het beschikbare weerstandsvermogen inventariseren wij de hoogte van de risicoreserves van de provincie. Dit zijn reserves die voor het opvangen van risico's zijn aangemerkt. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 121,7 miljoen. Hierin hebben wij de onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen. In het coalitieakkoord 2019-2023 is afgesproken dat de opcenten op de motorrijtuigenbelasting gehandhaafd blijven op het huidige niveau. Ten opzichte van de jaarrekening 2021 is het beschikbaar weerstandsvermogen afgenomen met € 21,9 miljoen:

- De stand van de Algemene risicoreserve is € 22,7 miljoen lager dan begroot. Vanuit deze reserve is € 25,0 miljoen beschikbaar gesteld voor de aanpak PAS-melders. Via een resultaatbestemming bij de Jaarrekening 2021 is bovendien € 1,3 miljoen bestemd voor noodsteun aan de culturele sector. Tegenover deze bestemmingen staan toevoegingen van € 3,6 miljoen vanuit de Jaarrekening 2021 voor de Vechtdalverbinding (€ 3,1 miljoen) en vanuit de Specifieke uitkering culturele voorzieningen (€ 0,5 miljoen).
- De uitvoering van een aantal mobiliteitsprojecten vordert waardoor de projectbudgetten afnemen net als de daaraan gekoppelde risicobuffers. Bovendien zijn een aantal projecten nog niet aanbesteed. Van de nog niet aanbesteede projecten nemen wij zowel de risico's als het beschikbare weerstandsvermogen nog niet op. In totaal leiden deze factoren tot een afname van het beschikbare weerstandsvermogen met € 13,5 miljoen.
- Op basis van de actualisatie van de Uitvoeringsreserve natuurnetwerk Nederland draagt deze reserve voor € 14,3 miljoen bij aan het beschikbare weerstandsvermogen.

De beschikbaar gestelde middelen voor de aanpak PAS-melders zien wij als voorfinanciering. De te ontvangen rijksmiddelen voor deze aanpak kunnen weer worden toegevoegd aan de Algemene risicoreserve. Een besluit daarover leggen wij u voor via een P&C-document volgend op de beschikbaarstelling van middelen door het Rijk.

Onderstaande tabel geeft een specificatie van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Reserve	Omvang reserve (x € 1 miljoen)
Algemene risicoreserve	67,7
Diverse bestemmingsreserves	48,9
Risicoreservering binnen projecten	4,8
Totaal incidenteel	121,4
Onvoorzien	0,3
Totaal structureel	0,3
Totaal beschikbare weerstandsvermogen	121,7
Ongebruikte belastingcapaciteit	66,5

Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is op dit moment toereikend. De confrontatie van de beschikbare weerstandscapaciteit van € 121,7 miljoen en de benodigde weerstandscapaciteit van € 51,5 miljoen levert een ratio op van 2,4.

Actueel weerstandsvermogen op concernniveau (x € 1 miljoen)		
Benodigde weerstandscapaciteit	Beschikbare weerstandscapaciteit	Ratio weerstandsvermogen
51,5	121,7	2,4

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen						
Belastingcapaciteit: Opcenten	Realisatie	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	-137,45%	-	-80,27%	-75,13%	-73,13%	-66,08%
		109,07%				
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-231,39%	-	-	-	-	-
		199,57%	174,88%	170,83%	172,85%	175,45%
Solvabiliteitsratio	82,08%	81,83%	80,80%	81,61%	82,49%	82,14%
Kengetal grondexploitatie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Structurele exploitatieruimte	4,61%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Belastingcapaciteit: Opcenten	95,72%	95,72%	95,46%	95,46%	95,46%	95,46%

Definitie kengetallen

In bovenstaande tabel treft u vijf financiële kengetallen aan. Deze geven inzicht in onze financiële positie. De cijfers lichten we hieronder verder toe.

- De netto schuldquote drukt de netto schuld uit in een percentage van de totale baten. De netto schuld is het saldo van de uitstaande schulden enerzijds en de in het bezit zijnde liquide middelen en vorderingen anderzijds. Onze netto schuldquote is door het ontbreken van enige vaste schuld van betekenis uitstekend te noemen. De bezittingen overtreffen de schulden, waardoor het kengetal negatief wordt. Zolang de netto schuldquote negatief is, heeft dit kengetal een beperkte waarde. De netto schuldquote wordt de komende jaren fors minder negatief. Dit is vooral een gevolg van de voortgang van de uitvoering van de investeringsprogramma's en de daarmee samenhangende afname van onze liquiditeitspositie.
In de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen zijn ook de leningen aan deelnemingen, openbare lichamen en overige verstrekte leningen opgenomen. Het kengetal wordt door het opnemen van de verstrekte leningen nog negatiever dan de netto schuldquote. Ook dit kengetal heeft een beperkte waarde.
- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio geeft de omvang van het eigen vermogen (= reserves) weer als percentage van het balanstotaal. Onze solvabiliteit is uitstekend. In de literatuur wordt een minimum van tussen de 25 en 40% genoemd om een niet-financiële onderneming gezond te mogen noemen. Met een solvabiliteitspercentage van 81% komt de provincie uit op een zeer gezonde vermogenspositie.

- Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Wij hebben geen grondexploitaties, waardoor dit kengetal 0% bedraagt en geen betekenis heeft.
- De structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen. Het saldo van de structurele baten en lasten wordt daartoe uitgedrukt in een percentage van de totale baten. Onze structurele lasten worden geheel gedekt met structurele baten.
- De belastingcapaciteit geeft aan hoe de belastingdruk in Overijssel zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. De belastingcapaciteit wordt berekend door het aantal opcenten in het begrotingsjaar te vergelijken met het gemiddelde aantal opcenten van alle provincies in jaar in het voorgaande begrotingsjaar. Uit dit kengetal blijkt dat wij minder belasting heffen dan het gemiddelde in Nederland. In het coalitieakkoord 2019-2023 is opgenomen dat de opcenten op de motorrijtuigenbelasting voor de provincie Overijssel bevroren blijven op het tarief van 79,9%.

Kapitaalgoederen

Dit is hoe wij denken

We zijn verantwoordelijk voor het in stand houden van de infrastructuur bestaande uit provinciale wegen, kunstwerken en waterwegen en de provinciale gebouwen, waaronder het provinciehuis. Dit omvat dagelijks beheer (exploitatie), onderhoud (jaarlijks en niet-jaarlijks) en vervanging.

Provinciale infrastructuur

In het Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen (2020 t/m 2023, PS/2018/414) hebben we afgesproken dat we voor beheer en onderhoud van alle voorzieningen van de provinciale infrastructuur het kwaliteitsniveau 'basis' hanteren. De landelijke kennisinstelling CROW heeft dit kwaliteitsniveau gedefinieerd en het staat voor efficiënt en effectief beheer op de langere termijn. De risico's op het niet bereiken van beleidsdoelstellingen of imagoschade zijn bij dit kwaliteitsniveau voor de provincie doorgaans beperkt en beheersbaar. We hebben de budgetten gebaseerd op dit kwaliteitsniveau. Het beleidskader wordt in de praktijk verder uitgewerkt in (strategische) assetmanagementplannen. In onze projecten hebben we aandacht voor innovatie, circulariteit, klimaatverandering en verduurzaming.

Provinciale gebouwen

In 2006 is een onderhoudsplan opgesteld voor de provinciale gebouwen. Met het onderhoudsplan waarborgen we dat de gebouwen met de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een deskundige wijze worden beheerd en onderhouden. In het onderhoudsplan zijn drie zaken opgenomen: het jaarlijks onderhoud, het niet-jaarlijks onderhoud en de vervanging.

Met het jaarlijks onderhoud waarborgen we de bedrijfszekerheid van de gebouwen en de installaties, garanderen we de veiligheid en houden we de uitstraling van de gebouwen in stand. Met dit onderhoud voldoen we aan regelgeving en zijn we verzekerd van de ondersteuning van leveranciers (garanties). Het meerjarig onderhoud omvat het onderhoud aan verwarmings- en koelinstallaties, gevels, kozijnen, zonwering, vloeren, wanden, verlichting, liften, brandveiligheidsvoorzieningen, enzovoorts. De uitvoering vindt plaats in een periode van vijf tot dertig jaar. De gebruikte normering (NEN 2767 niveau 3) gaat uit van een redelijke tot goede conditie en wordt ook bij andere overheidsorganisaties als leidraad voor het meerjarig onderhoud gebruikt.

De vervangingsinvesteringen zijn begroot op basis van de technische levensduur. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de financiële verordening van de provincie Overijssel. Jaarlijks stellen we vast of groot onderhoud of vervanging eerder of later moet

plaatsvinden en wordt het integrale meerjaren uitvoeringsprogramma (MUP) op basis daarvan bijgesteld.

We maken per project een risicoanalyse en nemen op basis hiervan beheersmaatregelen. Aansprakelijkheidsrisico's dekken we binnen de projecten af via verzekeringen.

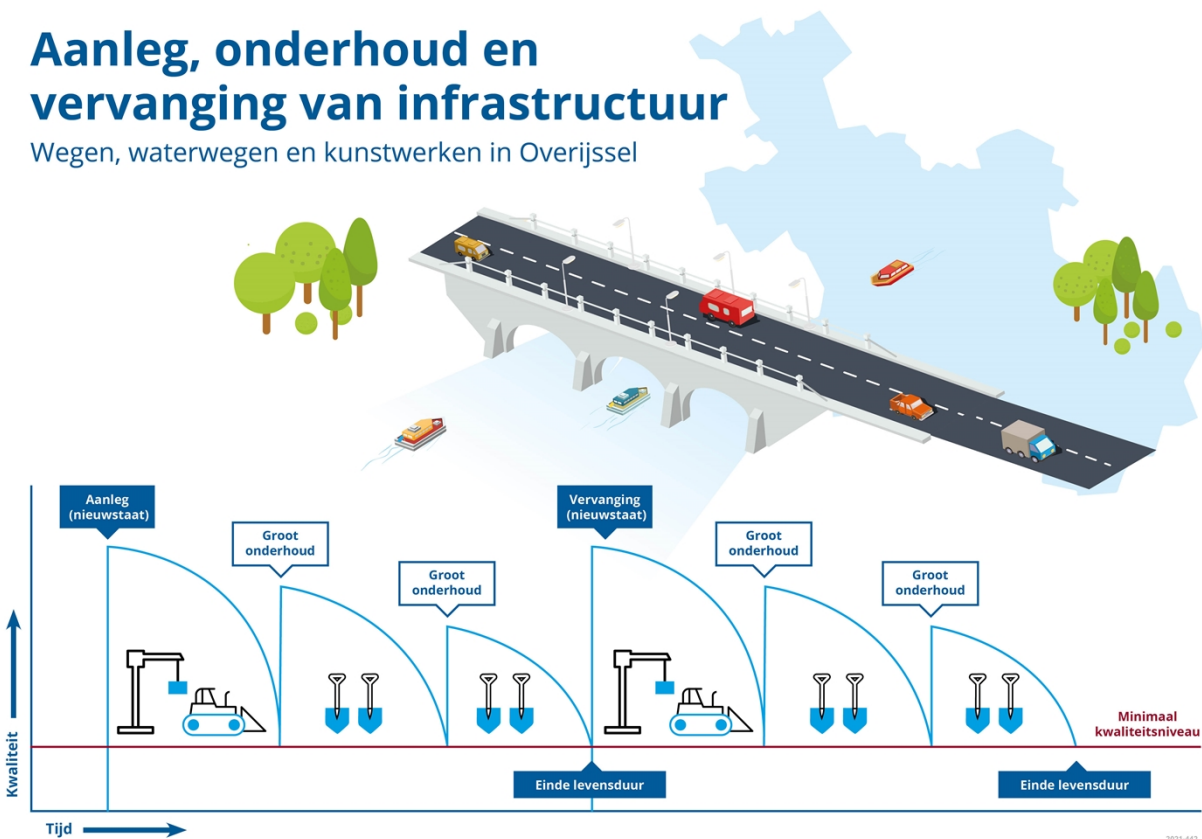
Provinciale infrastructuur

Samenhang beheer, onderhoud en vervanging

Om de beschikbaarheid van de infrastructuur te garanderen, wordt de technische onderhoudsstaat gemonitord. Infrastructuur kent daarin een 'levenscyclus'. Na aanleg (nieuwstaat) vindt er dagelijks beheer plaats totdat de infrastructuur het kwaliteitsniveau bereikt dat er groot onderhoud nodig is. Het kwaliteitsniveau is door PS vastgesteld in het Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen (BIK). Voor wegen (na ca. 60 jaar) en kunstwerken (na ca. 80 jaar) is complete vervanging nodig omdat de infrastructuur dan aan het einde van haar levensduur is. In onderstaande grafiek is de levenscyclus schematisch weergegeven.

Aanleg, onderhoud en vervanging van infrastructuur

Wegen, waterwegen en kunstwerken in Overijssel

In 2018 hebben we het BIK geactualiseerd, waarin naast een programma voor de periode 2020 t/m 2023 ook een financiële doorkijk gegeven wordt tot 2029. In het najaar 2022 zullen wij met een nieuw BIK komen voor de volgende beleidsperiode.

Vervangingsopgave komende jaren

Veel infrastructuur is aangelegd in de jaren zeventig, toen het autogebruik explosief groeide. Omdat de levensduur van veel infrastructuur in zicht is en omdat veel bruggen en viaducten niet berekend zijn op het zware verkeer dat er tegenwoordig overheen rijdt, moeten veel wegen en kunstwerken tussen nu en 30 jaar worden vervangen. We hebben de afgelopen

periode, mede aan de hand van asset management, de vervangingsopgave nader in beeld gebracht. Hiertoe hebben we op basis van historische gegevens, CROW normen, eenheidsprijzen en ervaring een 60-jarige vooruitblik gemaakt van de vervangingen van wegen, kunstwerken en waterwegen.

Op dit moment hebben wij voor de vervangingsopgave € 8 miljoen structureel in onze Begroting opgenomen, daarvan is € 5 miljoen bestemd voor de vervanging van wegen en kunstwerken en € 3 miljoen voor waterwegen (met name Kanaal Almelo - de Haandrik). Al eerder hebben wij gemeld dat de omvang van deze budgetten ontoereikend is. Op basis van het BIK worden de opgaven vanaf 2024 inzichtelijk gemaakt. Dan wordt ook de actuele hoogte van het tekort inzichtelijk. Wij verwachten een fors tekort dat afhankelijk van de te maken keuzes de komende jaren druk legt op de invulling van de structurele begroting. Het BIK wordt eind 2022 ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten. Bij de Perspectiefnota 2022 is besloten om de beschikbare middelen voor de vervangingsopgave standaard te indexeren (dat gebeurde tot op heden nog niet). Deze indexatie is gebaseerd op de geharmoniseerde consumenten- en prijsindex (HICP). Begin 2022 is gebleken dat de index in de wegenbouwsector veel hoger ligt dan de HICP. Bij de Perspectiefnota 2023 is hiervoor compensatie toegekend.

Ook de Zwartewaterbrug is op korte termijn toe aan vervanging. Bij de Perspectiefnota 2022 is structureel € 1 miljoen gereserveerd om de afschrijvingslasten van deze vervanging te dekken. Er wordt momenteel een verkenning uitgevoerd wat resulteert in een overzicht van mogelijke opties om de Zwartewaterbrug geschikt te maken aan de eisen voor toekomstig gebruik. Met de uitvoering van de verkenning van de Zwartewaterbrug wordt invulling gegeven aan de vraag welke scenario's er zijn voor de brug om deze toekomstbestendig te maken en wordt er een advies gegeven voor het vervolg.

Voorziening beheer en onderhoud

In de vooruitblik die is gemaakt van vervangingsinvesteringen is rekening gehouden met de benodigde beheer en onderhoud. Deze hangen immers ook nauw samen: goed en slim vormgegeven dagelijks en groot onderhoud zorgt voor optimale vervangingstermijnen. Daarmee is dus inzicht in de totale cyclus van beheer, onderhoud en vervanging van onze infrastructuur. Naast een 'vervangingspiek' is op basis van de analyse de komende jaren ook een piek in het groot onderhoud te verwachten.

Bij de Perspectiefnota 2023 is besloten om eenmalig voor 2022 aan de voorziening € 2 miljoen toe te voegen ter compensatie voor de hogere index in de wegenbouwsector. Verwacht wordt dat het verschil in indexering tussen HCIP en de wegenbouwsector voor de komende jaren zo blijft. Om deze reden hebben wij besloten dit bedrag jaarlijks structureel toe te voegen aan de voorziening beheer en onderhoud.

Meerjarenraming Beheer, Onderhoud en Vervanging Wegen, Vaarwegen en Kunstwerken	(x € 1 miljoen)				
	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Structureel</i>					
- Beheer en dagelijks onderhoud	13,8	13,9	13,8	13,8	13,8
- Groot onderhoud (Voorziening Beheer en Onderhoud)	21,8	21,9	21,9	22,0	22,0
	35,6	35,7	35,8	35,8	35,8
<i>Vervangingsinvesteringen</i>					
- Vervangingsinvesteringen Wegen	9,7	0,8	0,0	0,0	0,0
- Kanaal Almelo de Haandrik Oeverbeschoeiing	3,9	3,0	3,0	3,0	3,0
- Vervangingsinvesteringen 2020-2027 (1)	0,4	1,7	5,4	5,4	5,4
	14,0	5,4	8,4	8,4	8,4

(1) Jaarlijks is er voor vervaningsinvesteringen € 8 mln incl. jaarlijkse indexering gereserveerd. Voor de periode 2023-2027 zijn nog niet alle bedragen toegewezen. De vervaningsinvesteringen 2024-2027 worden meegenomen in het beheerplan infrastructurele kapitaalgoederen (BIK) 2024-2027. In het najaar 2022 bieden wij het geactualiseerde BIK over de jaren 2024-2027 aan Provinciale Staten aan.

Areaalgegevens en kwaliteitsniveau provinciale infrastructuur

Provinciale infrastructuur			Peildatum 1 januari 2022
Infrastructuur	Onderdeel	Areaal	Kwaliteitsniveau
Wegen	Hoofdrijbaan	647 km	Basis
	Rotondes	104 st.	
	Parallelweg	201 km	
	Fietspad	528 km	
	VRI	51 st.	
	Verlichtingspunten	5700 st.	
	Bermen	935 ha.	
	Bomen	36000 st.	
	Faunapassages	19 st.	
	Faunarasters	86 km	
Kunswerken	Totaal	589 st.	Basis
	Vaste bruggen en viaducten	122 st.	
	Tunnels	47 st.	
	Beweegbare bruggen	44 st.	
	Sluizen	32 st.	
	Overige objecten (o.a. duikers, onderdoorgangen, schutsluizen)	11 st.	
		333 st.	
Waterwegen	Oeverbeschoeiing	241 km	Basis
	Waarvan hout	86 km	
	Beton en staal	82 km	
	Natuurvriendelijk	73 km	
	Oevers	62 ha.	

Legenda kwaliteitsniveau

Kwaliteitsniveau	Omschrijving	Indicatie kwaliteit	Relatie met wegbeheer
A+	Zeer hoog	Nagenoeg ongeschonden	Er is geen schade
A	Hoog	Mooi en comfortabel	Er is enige schade, maar de waarschuwingsgrens is nog niet overschreden
B	Basis	Functioneel	De waarschuwingsgrens is overschreden: er is klein onderhoud nodig of binnen vijf jaar is groot onderhoud nodig

C	Laag	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder	De richtlijn is overschreden: er is binnen twee jaar groot onderhoud nodig
D	Zeer laag	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling of sociale onveiligheid	De richtlijn is meer dan één klasse overschreden: er is direct groot onderhoud nodig.

Provinciale gebouwen

We hebben sinds 2006 een onderhoudsplan voor zowel het gerenoveerde provinciehuis als de overige provinciale gebouwen. Dit onderhoudsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. We beheren en onderhouden de gebouwen met de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een deskundige wijze. In het onderhoudsplan staat het jaarlijks onderhoud, het meerjarig onderhoud en de vervanging. Hierbij hebben we aandacht voor SROI, innovatie, verduurzaming en klimaatverandering.

Verduurzaming provinciehuis

In de Perspectiefnota 2023 heeft u besloten een investeringsbudget van € 3,5 miljoen beschikbaar te stellen voor de verduurzaming van het provinciehuis. Wij nemen met dit budget de komende jaren maatregelen om onze CO2 uitstoot te reduceren (gasloos), energie te besparen (isolatie, slimme stopcontacten en LED-verlichting) en energie op te wekken (zonnepanelen, warmte terugwin installatie). Conform onze financiële verordening activeren wij onze investeringen en schrijven wij deze af. Een groot deel van deze afschrijvingslasten kunnen wij in onze exploitatie dekken doordat de maatregelen zichzelf terugverdienen en daardoor exploitatielasten vrijvallen. Echter een aantal maatregelen, zoals het vervangen van de bestaande verlichting door (wettelijk verplichte) LED-verlichting en de opvang van regenwater verdienen zichzelf niet volledig terug. U heeft daarom bij de Perspectiefnota 2023 een bedrag van € 70.000 beschikbaar gesteld om de afschrijvingslasten in de exploitatie te dekken. Door verduurzaming van ons provinciaal vastgoed voorkomen wij dat de exploitatielasten door de sterk gestegen energiekosten verder stijgen.

Verduurzaming steunpunten (gasonafhankelijk)

In Monitor 2022-I heeft u ingestemd met het beschikbaar stellen van een investeringsbudget van € 0,36 miljoen om onze steunpunten in Tubbergen, Raalte en Wanneperveen gasonafhankelijk te maken. De afschrijvingslasten die hiermee gemoeid zijn kunnen worden opgevangen in onze exploitatie doordat onze energiekosten afnemen. Daarmee zijn deze investeringen budgettair neutraal.

Actualisering in Monitor 2022-II

Een aantal investeringen die gepland stonden voor het jaar 2022 worden in latere jaren gerealiseerd. In Monitor 2022-II actualiseren wij onze investeringsbudgetten.

Meerjarig onderhoud (incl. afschrijvingen): Provinciehuis en overige provinciale panden				x € 1000
2023	2024	2025	2026	
4.855	5.204	5.225	5.254	

Meerjarige investeringen: Provinciehuis en overige provinciale panden				x € 1000
2023	2024	2025	2026	
3.779	2.223	1.662	1.576	

Investeringsen

Dit is hoe wij denken

In het kader van onze provinciale opgaven houden wij de provinciale infrastructuur en gebouwen (zie paragraaf kapitaalgoederen) en onze ICT voorzieningen (zie paragraaf bedrijfsvoering) in stand door tijdig vervangingsinvesteringen uit te voeren en eventueel nieuwe investeringen te doen.

Provinciale Staten stelt de investeringskredieten vast. De bijbehorende kapitaallasten verwerken wij in de Begroting conform de uitgangspunten in de financiële verordening, waaronder de daarin opgenomen afschrijvingstermijnen.

Reserve Dekking Kapitaallasten

Vanaf 2017 moeten op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) investeringen in provinciale infrastructuur (investeringen met maatschappelijk nut) geactiveerd en afgeschreven worden. Provinciale Staten heeft besloten de bestemmingsreserve Reserve dekking kapitaallasten activa (RDKA) in te stellen voor dekking van de kapitaallasten van deze investeringen.

Op het moment van investeren reserveren wij een bedrag ter hoogte van de investering in de RDKA. Van daaruit dekken we de structurele kapitaallasten. Voor investeringen die via deze reserve lopen wordt dus vooraf de volledige dekking van toekomstige kapitaallasten geregeld.

Nieuwe investeringen in eigen infrastructuur

Bij de Perspectiefnota 2022 heeft Provinciale Staten de uitgangspunten voor investeringen in provinciale infrastructuur vastgesteld. In de kern betekenen de uitgangspunten dat alle vervangingsinvesteringen (met een maatschappelijk nut) en lopende investeringen via de RDKA blijven lopen. Voor nieuwe investeringen in eigen infrastructuur hanteren we de 'directe afschrijvingsmethodiek'. De afschrijvingen komen dan direct ten laste van de meerjarige structurele begroting.

In het budgettair perspectief willen we zicht houden op de structurele lasten die gepaard zullen gaan met toekomstige, geplande investeringen. Daarom nemen we bij nieuwe investeringen waarvan de afronding (en dus de structurele afschrijvingslasten) buiten de vierjarige scope van het budgettair perspectief liggen, een structurele reservering op in het laatste jaar van het budgettair perspectief. Daartegenover ramen we een incidentele vrijval zolang de afschrijving niet loopt. Zo kan op een realistisch structureel saldo worden gestuurd.

Dit is wat wij doen

In deze paragraaf geven wij een totaaloverzicht van de investeringen in de materiële vaste activa en de wijze waarop wij de bijbehorende kapitaallasten verwerken in onze begroting. Wij investeren in provinciale infrastructuur, provinciaal vastgoed en ICT.

Investeringsen		
Investering	Beleidsdoel	Dekking
<i>Provinciale infrastructuur</i>		
Vervangingsinvesteringen	4.7 Goed functionerende infrastructuur	Via RDKA
Lopende nieuwe investeringen	4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	Via RDKA
Nieuwe investeringen (vanaf Perspectiefnota	4.6 Goede bereikbaarheid voor	Structurele last in

2022)	wegverkeer	begroting
Investerings in economisch nut	4.7. Goed functionerende infrastructuur	Structurele last in begroting
<i>Provinciale gebouwen</i>		
	10.0 Overhead	Structurele last in begroting
<i>ICT</i>		
	10.0 Overhead	Structurele last in begroting

Provinciale infrastructuur

Ten aanzien van provinciale infrastructuur is er sprake van twee type investeringen: vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vanwege het uitgangspunt om bij nieuwe investeringen in eigen infrastructuur de directe afschrijvingssystematiek te hanteren maken we voor nieuwe investeringen onderscheid tussen lopende en nieuwe investeringen.

Vervangingsinvesteringen (activa met maatschappelijk nut)

We voeren de vervangingsinvesteringen uit conform het Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen 2020-2023. Voor vervangingsinvesteringen storten we jaarlijks € 8 miljoen inclusief jaarlijkse indexering vanaf 2022 in de RDKA ter dekking van de kapitaallasten. Dit bedrag is jaarlijks gemiddeld beschikbaar voor vervangingsinvesteringen.

Vervangingsinvesteringen (activa met economisch nut)

We doen voor het onderhoud van onze (vaar)wegen ook vervangingsinvesteringen voor activa met een economisch nut. Daar vallen onder andere de zoutstrooiers en het werkschip De Buffel onder. In 2023 gaat het om een investering voor de zoutstrooiers van € 344.000 en voor het werkschip De Buffel € 302.000.

Lopende investeringen

In de RDKA is daarnaast in totaal ruim € 304 miljoen beschikbaar voor investeringen die voor 2021 in gang zijn gezet. In het totaaloverzicht hieronder is weergegeven hoeveel daarvan de komende jaren wordt geïnvesteerd. De bijlage 'Investeringsprojecten (water)wegen en kunstwerken' (te vinden onder de 'bijlagen-knop' rechtsboven) geeft een uitgebreidere weergave.

Nieuwe investeringen

Conform de uitgangspunten investeringen in infrastructuur verwerken wij de kapitaallasten van nieuwe investeringen in infrastructuur vanaf 2022 structureel in de Begroting. Bij de Perspectiefnota 2022 is besloten deze systematiek toe te passen. In het totaaloverzicht hieronder is weergegeven welke investeringen dit zijn.

Provinciale gebouwen

Zoals beschreven in de paragraaf kapitaalgoederen hebben we een meerjarig onderhoudsplan en vervangingsplan voor zowel het provinciehuis als de overige provinciale gebouwen. In 2022 stonden een groot aantal investeringen gepland in het kader van TOP werken (tijd,- omgevings en plaatsbewust werken). Beleids- en besluitvormingsprocessen vergen echter meer tijd, mede door gewijzigde werk- en reispatronen als gevolg van corona. Dit betekent dat voorgenomen investeringen worden uitgesteld naar volgende jaren. Deze ontwikkeling is nog niet in onderstaande tabel meegenomen. In Monitor 2022-II informeren wij u over de gewijzigde investeringsbegroting ten aanzien van onze provinciale gebouwen.

In aansluiting op de paragraaf kapitaalgoederen beperken we ons in deze paragraaf tot de investeringen in het provinciaal vastgoed. We investeren echter ook in facilitaire zaken zoals meubilair. In totaal is in 2022 een investeringsbedrag van € 4,4 miljoen geraamd.

ICT

Onze investeringen in ICT (structureel ruim € 1 miljoen) werden tot 2020 afgeschreven in een periode van vier jaar. Onze ICT-investeringen worden gedaan door SSC-Ons en andere leveranciers van hard- en software. Het eigenaarschap blijft ook bij SSC-Ons en overige leveranciers. Door gewijzigde BBV-regelgeving mogen wij de investeringen niet langer opnemen op de balans en in vier jaar afschrijven. De investeringen komen direct ten laste van de exploitatie in het betreffende jaar. De investeringsbudgetten zijn daarom bij Monitor 2021-II omgezet in exploitatiebudgetten.

Financieel totaaloverzicht investeringen

Investeringen in Materiële vaste activa		(x € 1 miljoen)							
	Totaal budget	Bijdrage provincie	Bijdrage derden	Realisatie 2017-2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	Meerjarenraming 2026
<i>Provinciale infrastructuur</i>									
- Lopende nieuwe investeringen (incl. nieuwe investeringen *)	304,4	325,3	-20,9	223,8	40,9	33,9	4,2	1,7	0,0
- Vervangingsinvesteringen	113,2	114,6	-1,4	55,7	21,2	14,0	5,4	8,4	8,4
*) Nieuwe investeringen									
- Faunaknelpunten	3,5				0,3	3,2			
- Bedienbare bruggen	1,9	1,9			1,9				
- Nieuwe provinciale fietspaden**	0,6				0,6				
- Vervanging Zwartewaterbrug**	1,2			0,1	0,6	0,6			
- Aanleg Vloedbeltverbinding**	0,8				0,8				
- Investerings met economisch nut	3,3	3,3		0,8	0,8	0,6	0,3	0,3	0,3
<i>Provinciale gebouwen</i>									
- Provinciehuis	23,7			3,2	13,0	3,8	1,7	0,7	1,3
- Overige gebouwen	3,1			1,0	0,3	0,0	0,5	1,0	0,3
<i>ICT</i>									
- ICT	2,6			2,6					
	458,3	445,0	-22,3	287,1	80,4	56,1	12,2	12,1	10,3

** Voor de nieuwe investeringen in fietspaden, de Zwartewaterbrug en de Vloedbeltverbinding zijn naast bovengenoemde (voorbereidings-)budgetten, structurele reserveringen opgenomen voor de dekking van de kapitaallasten en het beheer van onderhoud. Uw Staten besluit nog over de definitieve (omvang van de) investering.

Financiering

Dit is hoe wij denken

In deze paragraaf Financiering gaan we in op het beleid en beheer van onze financiële middelen. Financiering ("treasury") richt zich op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De eerste pijler hierbij is dat we tijdig kunnen beschikken over voldoende financiële middelen. Zo kunnen we steeds aan onze betalingsverplichtingen voldoen. We maken hierbij gebruik van een liquiditeitsprognose.

De tweede pijler is het beheer van (tijdelijk) overtollige middelen. We hebben een omvangrijke liquide positie, ontstaan vanuit de aandelenverkoop van Essent. Een deel van deze middelen zijn ondergebracht in een obligatieportefeuille. Een belangrijk uitgangspunt bij het beheer van deze obligatieportefeuille is een laag risicoprofiel.

Daarnaast zijn we gehouden aan specifieke regelgeving rond tijdelijk overtollige middelen: we moeten dit geld stallen bij de schatkist ("schatkistbankieren"). Wel mogen we geld uitlenen aan decentrale overheden, voor zover ze niet onder het toezicht van de Provincie Overijssel vallen.

De derde pijler betreft het beheersen van uitzettingen vanuit de publieke taak. Deze geldverstrekkingen zijn uitgezonderd van het verplichte schatkistbankieren. Veel middelen uit de publieke taak zijn ondergebracht in fondsen en verstrekte leningen. Voor het verstrekken van dit soort middelen zijn kaders en afspraken opgesteld. We sturen hierbij vooral op maatschappelijk rendement ("publiek belang"). Het financieel rendement is relevant, maar ondergeschikt aan het maatschappelijk rendement.

Vanzelfsprekend zijn we gehouden aan wettelijke richtlijnen en onze eigen kaders. Het gaat dan om de Provinciewet (art 216 2c), de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), ministeriële regelingen zoals de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), de Regeling Schatkistbankieren (Skb) en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, artikel 13).

De provinciale regels liggen vast in de Financiële Verordening (artikel 8) en het daaraan gerelateerde Treasurystatuut.

Dit Treasurystatuut gaat met name in op:

- het beheersen van financiële risico's zoals het renterisico, kredietrisico en koersrisico,
- het aantrekken van voldoende middelen,
- het uitzetten van overtollige middelen,
- het optimaliseren van het rendement op de liquiditeitspositie.

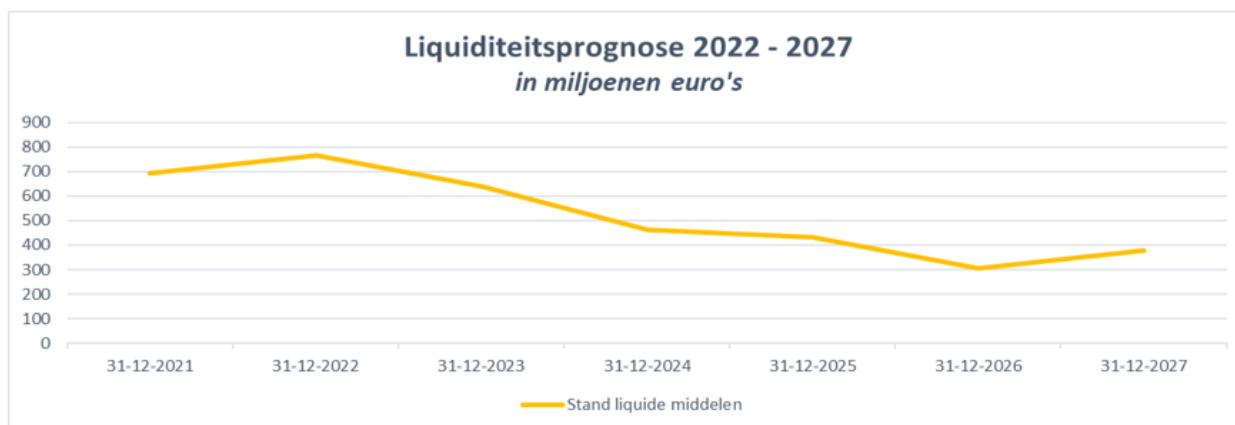
Liquiditeitspositie

Waarde

Onze liquiditeitspositie bedroeg op 1 januari 2022 € 694 miljoen. Deze direct beschikbare middelen waren gestald bij het Rijk op de schatkistrekening. Dit zijn we als decentrale overheid verplicht. We hoeven hier geen negatieve rente over te betalen ("behoud hoofdsomgarantie"), maar het levert ook geen rente op (situatie per 1 augustus 2022).

Liquiditeitsprognose

Op basis van de gegevens op 1 augustus 2022 ziet het verwachte verloop van onze liquiditeitspositie er als volgt uit:

Analyse liquiditeitsprognose

De stijgende lijn in 2022 heeft vooral te maken met een forse aflossing vanuit onze obligatieportefeuille in 2022 (€ 113 miljoen). Ook heeft de BNG-Bank een deel van de door ons verstrekte lening afgelost in 2022 (€ 50 miljoen).

De dalende lijn voor de komende jaren komt onder meer doordat aan de inkomstenkant onze obligatieportefeuille afloopt en we aanzienlijk minder ontvangen uit deze portefeuille dan de afgelopen jaren. Ook geven we de komende jaren veel incidenteel geld uit voor het realiseren van de ontwikkelopgave (Natuur netwerk Nederland), de cofinanciering voor de N35 en spoor (elektrificatie), investeringen in infrastructuur (zoals de Zwartewaterbrug, Vloetbeltverbinding, afronding Vechtdalverbinding) en diverse investeringen vanuit de Uitvoeringsreserve Kwaliteit van Overijssel.

De stijging van het liquiditeitssaldo in 2027 komt doordat ons Energiefonds Overijssel dan een groot deel van haar door ons verstrekte lening aflost bij de Provincie (€ 65 miljoen). Uitgangspunt van de provincie Overijssel is onze activa te financieren met eigen vermogen en geen vreemd vermogen aan te trekken.

Disclaimer

De liquiditeitsprognose kijkt een aantal jaren vooruit. Consequentie daarvan is dat de prognose van nature onzeker is. Onzekerheden zitten in de omvang van de ontvangsten en uitgaven en het tijdstip waarop deze gelden ontvangen en uitgegeven worden. Uit de afgelopen jaren blijkt dat de liquiditeitsprognose structureel een te negatief beeld gaf van de ontwikkeling van het liquiditeitssaldo. In werkelijkheid was het liquiditeitssaldo steeds hoger dan ingeschat. Gebaseerd op een analyse over 2021 hebben we in de nu voorliggende liquiditeitsraming rekening gehouden met de leerpunten uit 2021. Toch blijven er nog veel onzekerheden over die een forse impact kunnen hebben op het liquiditeitssaldo.

De grootste onzekerheden in de liquiditeitsprognose zijn:

- leningen BNG Bank: we hebben in 2015 en 2016 voor € 75 miljoen aan leningen verstrekt aan de BNG Bank met een looptijd van 60 jaar. De BNG Bank heeft hiervan in 2022 € 50 miljoen vervroegd afgelost. In de liquiditeitsprognose zijn we er van uitgegaan dat de BNG Bank de resterende lening van € 25 miljoen niet vervroegd aflost in de komende jaren.
- het Energiefonds Overijssel (EFO) kan binnen de huidige lening-faciliteit nog enkele tientallen miljoenen euro's opvragen bij de provincie. Het is lastig inschatten wanneer en hoeveel geld EFO de komende jaren gaat opvragen, temeer daar EFO nu ook een lening-overeenkomst van € 50 miljoen met de Europese Investeringsbank heeft afgesloten.
- anticiperend grondfonds: in de liquiditeitsprognose is de aanname gedaan dat de beschikbare € 100 miljoen volledig uitgegeven gaat worden. Ook is een inschatting gemaakt van de jaarschijven waarin deze uitgaven zullen vallen. Dit is echter zeer onzeker.
- specifieke uitkeringen: we ontvangen steeds meer geld via specifieke uitkeringen (spuks) van het Rijk. Het is lastig inschatten voor de komende jaren hoeveel spuks we gaan ontvangen, om hoeveel geld dit gaat en wanneer de uitgaven op deze spuks gaan lopen. Met

name bij de SPUK Natuur en de SPUK Zoetwatervoorziening Oost Nederland (waar de Provincie Overijssel de kassiersfunctie heeft), zijn de bedragen fors en de onzekerheden groot.

- voor het Nationaal programma landelijk gebied stelt het Rijk € 24 miljard beschikbaar. Op moment van schrijven van deze tekst is nog niet duidelijk hoe en wanneer deze gelden beschikbaar komen voor de provincies. Dit is daarom nog niet meegenomen in de liquiditeitsprognose.
- Enexis heeft haar dochter Fudura verkocht. Er is nog geen besluitvorming of de verkoopwinst binnen Enexis blijft of (deels) uitgekeerd gaat worden aan de aandeelhouders. We hebben daarom hiervoor geen ontvangsten geraamd.

Drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag schatkistbankieren is het maximale bedrag dat een decentrale overheid buiten de schatkist mag aanhouden. Het drempelbedrag is bedoeld om te voorkomen dat een provincie of gemeente elke dag de laatste euro naar de schatkist moet overboeken.

De berekening van het drempelbedrag bestaat uit het begrotingstotaal vermenigvuldigd met 2%, voor zover het begrotingstotaal minder dan € 500 miljoen bedraagt. Voor een begrotingstotaal van € 500 miljoen of meer wordt het drempelbedrag verder verhoogd met 0,2% van het bedrag boven € 500 miljoen. Het minimum drempelbedrag bedraagt in alle gevallen € 1 miljoen. Voor onze provincie bedraagt het begrotingstotaal in 2023 € 594,3 miljoen. Het drempelbedrag wordt dan berekend als 2 % van € 500 miljoen (€ 10 miljoen), vermeerderd met 0,2% van € 94,3 miljoen (€ 0,2 miljoen). Het drempelbedrag voor 2023 bedraagt daarmee € 10,2 miljoen.

Obligatieportefeuille

Waarde

Op 30 juni 2022 bedroeg de nominale waarde van onze obligatieportefeuille € 74 miljoen. De marktwaarde bedroeg € 77 miljoen. In 2023 bedraagt de aflossing op de portefeuille € 27 miljoen. Dat betekent dat er eind 2023 dan nog € 47 miljoen resteert. De vrijkomende middelen uit de obligatieportefeuille (zie de tabel hieronder) mogen we niet meer herbeleggen vanwege het verplichte schatkistbankieren.

Onze portefeuille loopt op termijn dan ook terug naar nihil.

Verloopoverzicht rente en aflossing

Nog te ontvangen rente- en aflossingsbedragen uit onze obligatieportefeuille:

Jaar	Rente	Aflossing
2023	2,9	27,4
2024	1,2	5,0
2025	1,0	14,8
2026	0,4	-
2027	0,4	-
2028	0,4	-
2029	0,4	-

2030	0,4	8,6
2031	0,4	
2032	0,4	-
2033	0,4	-
2034	0,4	-
2035	0,4	-
2036	0,4	-
2037	0,4	18,3
Totaal	22,6	74,1

Bedragen afgerond op miljoenen euro's

Risicobeheersing

We hebben onze obligatieportefeuille ondergebracht bij de bewaarbank BNY Mellon. ASR-Vermogensbeheer beheert onze obligatieportefeuille en is onze intermediair naar de BNY Mellon.

De mate waarin we risico lopen op onze obligatieportefeuille maken we inzichtelijk via toegekende ratings op onze obligaties door externe ratingbureaus. Ratings geven inzicht in de kredietwaardigheid van een uitgevende instelling of instrument. Bij een rating van AAA (de hoogste rating) is de kans zeer klein dat de hoofdsom of rentebetalingen niet ontvangen zullen worden. Instrumenten met rating AAA, AA, A of BBB worden Investment Grade instrumenten genoemd. Instrumenten met een lagere rating dan BBB hebben een meer speculatief karakter. Deze zijn voor ons niet toegestaan (Wet Fido).

Onze obligatieportefeuille heeft een risicomijdend profiel:

Rating	Nominale waarde	
AAA	27	36%
AA	32	43%
A	5	7%
BBB	10	14%
Totaal	74	100%

Bedragen afgerond op miljoenen euro's

Het BBB-deel van onze obligatieportefeuille betreft Italië-obligaties. Deze obligaties lopen af in 2023. Bij de aankoop hadden deze obligaties een A-rating.

Alle obligaties in de beheerportefeuille luiden in euro's zodat er geen valutakoersrisico is.

Optie vervroegde verkoop

Voor onze obligatieportefeuille hanteren wij een "niet verkopen" strategie, wat betekent dat we de obligaties in principe aanhouden tot de aflossingsdatum. Bij een dalende kapitaalmarktrente stijgt vaak de marktwaarde van de (vastrentende) obligaties. Dan kan het aantrekkelijk zijn om deze obligaties eerder te verkopen. De boekwinst is dan hoger dan de renteopbrengsten die we mislopen. Een vervroegde verkoop doen we alleen bij obligaties met een aflossingsdatum in het lopende boekjaar.

Uitgezette middelen vanuit de publieke taak

Naast het gestalde geld bij de schatkist en de middelen die zijn ondergebracht in de obligatieportefeuille, zijn er ook substantiële bedragen uitgezet bij fondsen, nutsbedrijven en andere partijen. Het gaat hierbij altijd om kapitaalverstrekkingen en leningen vanuit de publieke taak van de provincie.

Een totaaloverzicht van deze verstrekte middelen is opgenomen in het overzicht Financiële vaste activa, in het financieel bijlagenboek bij deze begroting.

Samenvattend, naar de verwachte stand per 31-12-2023: aan kapitaalverstrekkingen is € 196 miljoen uitgezet, met name bij onze fondsen HMO (€ 56 miljoen) en IFO (€ 26 miljoen) en bij de nutsbedrijven Enexis (€ 46 miljoen) en Vitens (€ 35 miljoen). Aan leningen is eind 2023 naar verwachting € 396 miljoen uitgezet. Grote posten hierbij zijn de leningen aan Energiefonds Overijssel (€ 205 miljoen) en Enexis (€ 102 miljoen).

In de paragraaf Verbonden Partijen is meer informatie opgenomen over de organisaties waarin wij een publiek en financieel belang hebben.

Beheersing renterisico's

De wet Financiering decentrale overheden (FIDO) benadrukt het belang van financiële risicobeheersing. Dit vanuit de gedachte dat een overheid voorzichtig hoort om te gaan met publieke middelen. Om de renterisico's te beheersen en forse rentelasten te voorkomen hanteert de wet FIDO twee normen: de kasgeldlimiet (beperken risico's bij kortlopende schulden) en de renterisiconorm (beperken risico's bij langlopende schulden). Aangezien de provincie Overijssel geen leningen heeft aangetrokken en dus ook geen rente hierover betaalt, zijn deze normen voor de Provincie Overijssel niet van toepassing.

De provincie heeft geen derivaten.

Renteresultaat

Vanwege de lage renteniveaus leveren de middelen bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën (de schatkist) geen rente op. Wij krijgen alleen rentebaten afkomstig uit de obligatieportefeuille en van leningen aan verbonden partijen. De provincie heeft geen opgenomen geldleningen. Het toerekenen van rentekosten aan taakvelden is daarmee niet nodig. Het BBV renteschema is daarom minder van toepassing.

Het begrote renteresultaat voor 2023 geeft het volgende beeld:

Renteschema		(x € 1.000)
a.	Rentebaten uit de obligatieportefeuille	2.420
b.	Rentebaten uit de hybride lening aan BNG Bank	438
c.	Rentebaten uit de hybride lening aan Enexis	2.194
d.	Rentebaten uit overige financiële vaste activa (uitstaande leningen)	335
e.	Rentebaten uit financiële vlottende activa (rekening-courant SKB)	0
f.	Afschrijving (dis)agio obligatieportefeuille voor 2023	-286
g.	Rente toegerekend aan taakvelden	0
	Renteresultaat 2023	5.101

EMU-saldo

In de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) zijn de afspraken over de Europese begrotingsdoelstellingen vertaald naar de Nederlandse overheid. De uitgaven en inkomsten van de provincies en gemeenten tellen mee bij het bepalen van het EMU-saldo voor Nederland. Elke provincie (en gemeente) heeft een individuele EMU-referentiewaarde, oftewel een doorvertaling van de macronorm voor Nederland naar het individueel niveau van een provincie op basis van het aandeel van het begrotingstotaal van de provincie ten opzichte van het begrotingstotaal van alle provincies. De berekening is opgenomen in het financieel bijlagenboek.

Bedrijfsvoering

Dit is hoe wij denken

Onze opgaven stellen eisen aan de ambtelijke organisatie: wij zijn betrokken bij wat er om ons heen gebeurt, wij zijn aanspreekbaar voor onze burgers en betrouwbaar in wat wij voor hen doen. Bedrijfsvoering maakt dat mogelijk. Hoe doen wij dat?

Wij zijn professionals. Die oplossingen bedenken, de kunst van het weglaten verstaan en de uitvoering versnellen. Met hart voor de publieke zaak.

Wij luisteren en vragen door. Wij kijken vanuit het perspectief van betrokken burgers en de samenleving. Het contact met de provincie is open en oprecht. Wij kiezen voor een prettige omgang, laten merken dat vragen en klachten van burgers doordringen en geven duidelijke uitleg.

Wij laten zien wat wij doen. Een gelijkwaardige informatiepositie is belangrijk, dan kun je rekenen op meer begrip voor elkaar. Iedereen moet daarom kunnen zien hoe provinciale besluiten tot stand zijn gekomen, welke overwegingen daarbij zijn betrokken.

Wij communiceren in begrijpelijke taal. In onze mailberichten, brieven en webteksten. Onze taal mag niet te moeilijk zijn, bijvoorbeeld door het gebruik van jargon en abstracte woorden, want dan haken lezers af.

Wij hebben grip op financiën. Door Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie betrouwbare financiële informatie te geven. Door risico's in te schatten en daarvoor maatregelen te treffen.

Wij dagen uit. Jaarlijks kopen wij voor plusminus € 150 miljoen in. Dat is veel geld, niet voor niets zien wij daarom 'de kracht van inkoop': slim inkopen levert een bijdrage aan onze maatschappelijke opgaven.

Dit is wat wij doen

Ons HR team werkt mee aan een eigentijdse, vitale provinciale organisatie. Vanuit onze visie op goed werkgeverschap bouwt HR mee aan de uitdagingen van de organisatie en een prettige werkomgeving. De focus ligt daarbij op advisering, arbeidsmarkt en instroom, arbeidsrelaties en rechtspositie, vitaliteit en inclusie, en de provincie als lerende organisatie. Ons juridisch team heeft een specialistische rol. De juristen staan voor rechtmatigheid van het handelen van de provincie. Hun adviezen zijn oplossingsgericht. Deregulering en de-escalatie zijn belangrijke uitgangspunten.

Onze communicatieprofessionals werken aan het versterken van de relaties van de provincie met burgers, bedrijven, andere overheden, belangengroepen en overige partners. Zij stellen kaders en geven uitvoering aan de (digitale) communicatiestrategie, nieuws- en informatievoorziening. Daarnaast organiseren zij de representatie van GS.

De provincie wil de continuïteit van dienstverlening waarborgen. Daarvoor is (weerbare) informatievoorziening cruciaal, met inbegrip van een betrouwbare en veilige ICT-infrastructuur. Team Informatie verzorgt dit, samen met het SSC ONS (opdrachtnemer).

Onze financiële teams staan opgesteld voor het financieel beleid en zijn de regisseur van de begroting en de jaarrekening. Aan de basis staat een up-to-date financiële administratie en betrouwbare financiële verslaglegging.

Ons team Facilitair ten slotte werkt full service en met speciale aandacht voor gastvrijheid. Ze geven uitvoering aan onder andere de receptie, de schoonmaak en de beveiliging. Belangrijk is het verminderen van het energiegebruik en het vergroten van de CO2 - neutraliteit van de organisatie.

Juridisch

Advisering

Onze juristen zijn betrokken bij alle grote beleidsdossiers, als adviseur of door mee uitvoering te geven aan beleid. Daarbij hebben zij ook een belangrijke rol als controller. Dat stelt hoge eisen aan onze medewerkers, inhoudelijk én aan hun adviesvaardigheid.

De vraag naar juridische advisering is groot en lijkt steeds verder toe te nemen. Tegelijk is op de arbeidsmarkt de schaarste aan juridisch specialisten voelbaar, meer nog dan in andere sectoren. Het is zaak om als werkgever aantrekkelijk te zijn en te blijven: uitdagend en relevant werk, een fijne werkplek en goede arbeidsvoorwaarden. Zorgpunt daarbij is de inschaling van experts in het loongebouw van de provincie Overijssel.

Aansprakelijkheid en verzekeringen

Een deel van het werk van bedrijfsvoering is extern gericht: de behandeling van verzoeken om planschadevergoeding en nadeelcompensatie, de afwikkeling van civielrechtelijke aansprakelijkstellingen en het verhalen van schades van de provincie zelf. Dat doen wij zakelijk, oplossingsgericht en met empathie.

Het aantal aansprakelijkstellingen - daaronder meegerekend het aantal verzoeken om nadeelcompensatie en planschadevergoeding - neemt enorm toe. Dat is/wordt veroorzaakt door kanaal Almelo-de Haandrik, maar ook doordat de provincie in toenemende mate zelf inpassingsplannen vaststelt en de uitvoering daarvan ter hand neemt. Extra capaciteit daarvoor wordt gecreëerd vanuit de betreffende programmabegroting.

Op de verzekeringsmarkt zien we dat de premies voor verzekeringen stijgen, omdat de schades hoger worden door het stijgende prijspeil. De belangrijkste verzekeringen (aansprakelijkheid en opstallen) worden eind 2022 opnieuw aanbesteed. De totale premie daarvan bedraagt op dit moment circa €320.000. De begroting is aangepast om de verwachte stijging van de premies te kunnen dekken.

Actualiteiten

Wij ondersteunen onze interne klanten bij hun bedrijfsvoering onder het credo 'bedrijfsvoering maakt mogelijk'. Daartoe bieden wij een pakket aan basisdienstverlening, adviesdiensten en producten. Deels gestandaardiseerd om eenduidig, betrouwbaar en efficiënt te kunnen werken. Deels uitbesteed, bijvoorbeeld aan het SSC ONS. Wij werken voor de provincie, voor onze collega's. Het is onze uitdaging om te zorgen voor een goede regie in deze samenwerkingsrelaties zodat wij geïntegreerd kunnen werken. Dat vergt om helder rolgedrag in termen van eigenaarschap en opdrachtgeverschap.

Bedrijfsvoering staat nooit stil en ontwikkelingen gaan snel. Om onze interne klanten goed te blijven ondersteunen, staat innoveren bovenaan onze strategische bedrijfsvoeringsagenda. We willen onze klanten ook in de toekomst terzijde staan.

Actualiteiten 2023

HR

Arbeidsmarkt en instroom

De arbeidsmarkt is volop in beweging, dit expertisegebied en bijbehorende processen ontwikkelen mee binnen team HR. Gezien de in- en externe ontwikkelingen en de omvang van de instroom is in 2021 een nieuw proces ontwikkeld voor alle vormen van instroom (in- en externe vacatures, externe inhuur, uitzendkrachten, trainees, werkervaringsplaatsen, stagiaires, klussen, detachering). 2022 staat in het teken van de implementatie. Kern van

het proces is één professioneel centraal loket waarbij alle vormen van instroom via een vergelijkbaar proces worden uitgevoerd. Bij dit alles nemen we telkens de (potentiële) kandidaat als uitgangspunt omdat de arbeidsmarkt daar om vraagt. Door het éénduidige proces centraal te organiseren en gegevens op één plek vast te leggen, kunnen wij de leidinggevenden/vacaturehouders in onze organisatie meer ontzorgen, hebben we meer regie op het proces en kunnen we voorzien in heldere managementinformatie.

In januari 2022 is HR gestart met een Welkomstprogramma voor nieuwe medewerkers, met als onderdelen de Welkomstdag voor de eerste werkdag en meerdere gezamenlijke ontmoetingsmomenten gericht op het beter leren kennen van de organisatie, als ook het ontwikkelen van een collegiaal netwerk. Daarnaast is een vernieuwde opzet van de Workshop Integriteit onderdeel van het introductieprogramma.

Leren, Ontwikkelen en Leiderschap

Ontwikkelingen en digitalisering doen een beroep op nieuwe kennis en vaardigheden. Om daar goed in mee te komen, ontwikkelen we leerlijnen. Zo dragen we bij aan duurzame inzetbaarheid van onze collega's, waarbij naast cognitieve ontwikkeling ook aandacht is voor aspecten als sociale weerbaarheid.

In 2022 werken leidinggevenden verder aan gezamenlijke leiderschapontwikkeling in 'de Expeditie Leiderschap in Verbinding'. Medio 2022 zal via een gezamenlijke afronding de basis worden gelegd voor een passend vervolg.

Diversiteit en inclusie

We werken aan een samenhangende aanpak van diversiteit en inclusie vanuit een brede visie als eigentijdse werkgever. Daarbij werken we samen met collega's van de provincie die extern activiteiten rond dit onderwerp organiseren. De voorbereidingen voor aansluiting bij het Charter Diversiteit vanuit de SER in 2022 zijn in gang gezet.

Begin 2022 is het pilot Programma statushouders gestart, waarbij 4 statushouders werken bij provincie Overijssel en diverse trainingen krijgen aangeboden.

Aanscherping mobiliteitsvergoedingen

De provincie Overijssel kent een beperkte regeling voor vergoeding van woon-werkverkeer. Duurzaamheid, aantrekkelijk werkgeverschap en vitaliteit zijn belangrijke redenen om de regeling gericht te verbreden. In het najaar van 2022 wordt een voorstel uitgewerkt met daarin een pakket maatregelen om de medewerkers vanaf 2023 te stimuleren duurzamer te reizen. Hiervoor vragen we ook aandacht voor in een gedragscampagne.

Informatievoorziening en Digitalisering

Informatiehuishouding:

Het project om onze informatiesystemen te moderniseren is in 2022 afgerond. Hiermee is een omgeving gecreëerd om zaakgericht te kunnen werken en te kunnen samenwerken. Deze omgevingen zijn geschikt om te voldoen aan de eisen die de Omgevingswet en de WOO aan overheidsinstanties stelt. Het project heeft voorzien in een basisinrichting die verder zal moeten worden uitgebouwd in 2023 en de jaren daarna.

Zo valt te denken aan additionele functionaliteiten en processen die de samenwerkings-, verantwoordings- en besluitvormingsprocessen nog beter ondersteunen. Dit vraagt om investeringen in tijd en geld.

Vanaf 2023 is de oude omgeving uitsluitend nog raadpleegbaar. De oude omgeving bevat zeer veel en belangrijke informatie van de afgelopen 10 jaar. Wij zijn verplicht deze informatie op een juiste manier op te schonen en om het veilig toegankelijk te maken en te houden. Hiervoor wordt in 2023 een apart traject opgestart. Daarbij wordt ingespeeld op de eisen uit de nieuwe archiefwet en de ontwikkelingen m.b.t. eDepot en Collectie Overijssel. We gaan in 2023 meer documenten overbrengen naar Collectie Overijssel. We bereiden de aanbesteding voor een eDepot voor met als ambitie om in 2023/2024 te kunnen starten met implementatie. We bereiden ons voor op de ontwikkelingen ten aanzien van het stikstof dossier en houden rekening met de gevoeligheid bij de dossiervorming. Mogelijk vraagt dit extra aandacht als het onderwerp vanuit archiveringsperspectief wordt gezien als hotspot.

Security & Privacy

Op het gebied van Security & Privacy ondernemen we verschillende initiatieven. In de Perspectiefnota 2023 hebben wij u hierover geïnformeerd en zijn middelen beschikbaar gesteld. De interne controles hebben uitgewezen dat we nog niet volledig voldoen aan de wetgeving en de afgesproken normenkaders. Hieraan willen we werken in 2023. Onze acties zijn gericht op het voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het starten van diverse ISO trajecten, met als doel om certificeerbaar te zijn op het gebied van informatiebeveiliging, risicomanagement en privacy.

Daarnaast willen we onze positie versterken in het Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland en willen we aansluiten bij de interprovinciale initiatieven, zoals IP-ISAC (interprovinciaal information sharing and analysing centre) met als doel om een sterker front te kunnen vormen op het gebied van cybercriminaliteit. Dit alles gaat gepaard met diverse activiteiten op het gebied van bewustwording en professionalisering.

We zullen in 2023 onze weerbaarheid toetsen zodat we weten waar we kwetsbaar zijn. Dit kan liggen in de factor mens, organisatie of techniek. Of in een combinatie van die factoren. Naar aanleiding daarvan zullen we aanvullende maatregelen nemen om die kwetsbaarheden weg te nemen. Een bijkomend effect is dat het veiligheidsbewustzijn enorm verhoogt. Dat is belangrijk, omdat uit onze praktijk blijkt dat de mens meestal de meest kwetsbare schakel in de beveiliging vormt. Bewustwording versterkt zo het effect van de investeringen die we doen.

ICT en Informatievoorzieningen

Onze ICT-omgeving ondergaat in 2023 een verdere modernisering. Zo wordt de telefonie-omgeving vernieuwd en wordt het beheer van de werkplek uitbesteed. Hiervoor zijn enkele scenario's uitgewerkt waarvoor we nog een definitieve keuze zullen maken. Dergelijke trajecten zijn technisch en organisatorisch complex. Ook voor ONS-ICT is Digitale weerbaarheid een belangrijk gegeven. Om de digitale weerbaarheid te vergroten investeert ONS-ICT in nieuwe technologieën en in opleiding en training van medewerkers. Door de benodigde investeringen in onder andere modernisering, cyberveiligheid en verbetering van de dienstverlening stijgt de bijdrage van Overijssel. Bij de Perspectiefnota 2023 zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld.

Organisatieontwikkeling

In 2022 hebben we het formele deel van de doorontwikkeling afgerond. De doorontwikkeling is enerzijds gericht op het kwalitatief en kwantitatief versterken van de Informatie & Digitaliseringsorganisatie. Anderzijds is het bedoeld om de organisatie als systeem opnieuw in te richten, passend bij de huidige en toekomstige opgaven op het gebied van Informatievoorziening en Digitalisering. De ontwerpfase is af, de functies zijn benoemd en deels ingevuld. In 2023 richten we ons primair op de implementatie van de governance, cultuur en werkwijzen die het gevolg zijn van de nieuwe inrichting.

Financiën

In de Perspectiefnota 2023 hebben wij de onzekerheden rond de provinciale financiën geïdentificeerd. Deze hangen samen met de besluitvorming over de grote dossiers zoals de nieuwe financieringssysteem, het provinciaal belastinggebied en de actualisatie van de verdeling van het Provinciefonds. Wij zijn actief betrokken bij deze landelijke dossiers. Ter voorbereiding op de volgende coalitieperiode zullen wij de toekomstige financiële ontwikkelingen en consequenties duiden. Een en ander in navolging op de stappen die we bij de Perspectiefnota 2023 hebben gezet en de in beeld gebrachte financiële stuurknoppen. Op 1 januari 2023 gaat het nieuwe horizontaal toezicht door de Belastingdienst van start. We streven ernaar om het horizontaal toezicht met de Belastingdienst te continueren en bereiden het sluiten van een convenant Doorontwikkeld Horizontaal Toezicht voor. We geven de versterking van de financiële teams vorm met de middelen die beschikbaar zijn gesteld bij de Perspectiefnota 2023. De inhaalslag is nodig om de toegenomen en toenemende druk (door onder andere complexere maatschappelijke opgaven, intensievere

vraag naar en noodzaak van advies en (business)control en de verschuiving van de rechtmatigheidsverantwoording) het hoofd te kunnen bieden.

Rechtmatigheidsverantwoording door Gedeputeerde Staten (GS)

Wij zijn als Gedeputeerde Staten al staatsrechtelijk en bestuurlijk verantwoordelijk voor de rechtmatigheid. Maar waar het tot op heden de accountant is die hierover verslag uitbrengt, stellen wij met ingang van verslagjaar 2023 zelf een verantwoording op, die opgenomen wordt in de jaarstukken. Het is aan Provinciale Staten om een verantwoordingspercentage vast te stellen tussen 0% en 3%. Dit percentage geeft aan vanaf welk bedrag er fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording dienen te worden opgenomen. Daarnaast moeten wij in de Paragraaf bedrijfsvoering een nadere toelichting geven op alle afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen, om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen. In het statenvoorstel bij deze begroting wordt de verantwoordingsgrens voor 2023 vastgesteld.

Facilitair

Verduurzaming huisvesting

Wij willen een bijdrage leveren aan de energietransitie. Wij hebben daar een voorbeeldfunctie in. Wij willen onze bijdrage leveren door onze CO₂ uitstoot te reduceren (gasloos), ons energieverbruik te verminderen (isolatie, slimme stopcontacten) en door de energie die wij gebruiken zelf op te wekken (zonnepanelen). Wij versnellen daarom in 2023 de verduurzaming van het provinciehuis en voorzien de steunpunten van de provincie van volledig gasloos energieverbruik. Door verduurzaming van ons provinciaal vastgoed voorkomen wij dat de exploitatielasten door de sterk gestegen energiekosten verder stijgen.

Huisvesting TOP Werken

Om tijd-, omgevings- en plaatsbewust (TOP) werken te faciliteren, zullen wij vanaf 2023 de provinciale huisvesting overeenkomstig onze duurzaamheidsdoelen aanpassen. Vanuit de provincie stimuleren we minder en anders reizen door onze medewerkers en daardoor een lagere CO₂-uitstoot. Het provinciehuis wordt daardoor minder en anders gebruikt en de steunpunten gaan een bredere functie vervullen.

We veranderen de inrichting van het provinciehuis aan het op TOP gebaseerde gebruik. Bestaande inrichtingselementen zullen wij zoveel mogelijk behouden en waar nodig van extra onderhoud of nieuwe stoffering voorzien. Bij nieuwe producten gebruiken wij circulaire materialen, mits prijs en kwaliteit in balans zijn. Daarnaast passen we de steunpunten in Tubbergen, Raalte en Wanneperveen bouwkundig en installatietechnisch aan, zodat TOP Werken beter ondersteund en de mobiliteit beperkt wordt.

Ontwikkeling facilitaire dienstverlening

Om de facilitaire dienstverlening aan te laten sluiten bij de eisen en wensen die de organisatie stelt en om verder te professionaliseren, zal in 2023 het facilitaire cluster Dienstverlening in een nieuwe vorm van start gaan. Een en ander leidt tot een integraal werkend cluster Dienstverlening en een beperktere uitbesteding van taken op het gebied van beveiliging en catering. In 2023 voorzien wij ook een beperkte uitbreiding van de formatie van het team BVFAC door het inbesteden van beveiliging en catering en om tegemoet te kunnen komen aan de stijgende behoefte aan facilitaire dienstverlening.

Juridisch

Advisering

Onze juristen zijn betrokken bij alle grote beleidsdossiers, als adviseur of door mee uitvoering te geven aan beleid. Daarbij hebben zij ook een belangrijke rol als controller. Dat stelt hoge eisen aan onze medewerkers, inhoudelijk én aan hun adviesvaardigheid. De vraag naar juridische advisering is groot en lijkt steeds verder toe te nemen. Tegelijk is op de arbeidsmarkt de schaarste aan juridisch specialisten voelbaar, meer nog dan in andere

sectoren. Het is zaak om als werkgever aantrekkelijk te zijn en te blijven: uitdagend en relevant werk, een fijne werkplek en goede arbeidsvoorwaarden. Zorgpunt daarbij is de inschaling van experts in het loongebouw van de provincie Overijssel.

Aansprakelijkheid en verzekeringen

Een deel van het werk van bedrijfsvoering is extern gericht: de behandeling van verzoeken om planschadevergoeding en nadeelcompensatie, de afwikkeling van civielrechtelijke aansprakelijkstellingen en het verhalen van schades van de provincie zelf. Dat doen wij zakelijk, oplossingsgericht en met empathie.

Het aantal aansprakelijkstellingen - daaronder meegerekend het aantal verzoeken om nadeelcompensatie en planschadevergoeding - neemt enorm toe. Dat is/wordt veroorzaakt door kanaal Almelo-de Haandrik, maar ook doordat de provincie in toenemende mate zelf inpassingsplannen vaststelt en de uitvoering daarvan ter hand neemt. Extra capaciteit daarvoor wordt gecreëerd vanuit de betreffende programmabegroting.

Op de verzekeringsmarkt zien we dat de premies voor verzekeringen stijgen, omdat de schades hoger worden door het stijgende prijspeil. De belangrijkste verzekeringen (aansprakelijkheid en opstallen) worden eind 2022 opnieuw aanbesteed. De totale premie daarvan bedraagt op dit moment circa €320.000. De begroting is aangepast om de verwachte stijging van de premies te kunnen dekken.

Verbonden Partijen

Dit is hoe wij denken

Ons beleid voor verbonden partijen is vastgelegd in de Nota verbonden partijen Overijssel. Een geactualiseerde versie van deze kadernota, leggen wij in het najaar van 2022 aan u voor. Er is sprake van een 'verbonden partij' als wij een bestuurlijk én financieel belang hebben in een organisatie. Dit kan een privaatrechtelijke organisatie zijn (vennootschap, stichting, vereniging) of een publiekrechtelijke organisatie (bedrijfsvoeringsorganisatie of openbaar lichaam).

Er is 'bestuurlijk belang' als wij een zetel hebben in het bestuur van de verbonden partij of stemrecht kunnen uitoefenen. Van een 'financieel belang' is sprake als wij middelen (risicodragend kapitaal) ter beschikking stellen die we kwijt zijn in geval van faillissement van de organisatie, of wanneer financiële problemen bij de organisatie op de provincie kunnen worden verhaald.

We gebruiken dit instrument als wij betrokken willen zijn bij de uitvoering en zeggenschap willen hebben in de wijze waarop het provinciaal belang behartigd wordt. Bij de keuze voor een verbonden partij gaan wij er van uit dat deze partij dezelfde activiteiten uit kan voeren met een grotere doelmatigheid en doeltreffendheid en met meer kwaliteit en continuïteit dan wij zelf zouden kunnen. Een externe partij staat los van de provinciale organisatie en kan zich daardoor volledig focussen op de uitvoering van haar specifieke taak. Ook kan een externe partij beschikken over specifieke expertise, die wij niet in huis hebben en ook niet in huis kunnen of willen halen.

Dit is wat wij doen

Om te bepalen of het publieke belang behartigd zou moeten worden in de vorm van een verbonden partij gebruiken wij het afwegingskader uit de Nota verbonden partijen Overijssel. U wordt nadrukkelijk betrokken bij het besluitvormingsproces en de motivering voor de keuze van een verbonden partij. Iedere algemene (bestuurs)vergadering wordt voorbereid in ons College. Bij de besluitvorming houden wij rekening met de verschillende rollen die de provincie heeft ten aanzien van de verbonden partij (o.a. eigenaar, opdrachtgever en toezichthouder).

Risico's

Bij verbonden partijen is sprake van een getrappt risico. In de eerste plaats nemen de verbonden partijen zelf beleids- en beheersmaatregelen ter voorkoming van het ontstaan van risico's. Daarnaast stellen wij op onze beurt per verbonden partij een risicoprofiel op. In een aantal gevallen leidt dat tot een risicovoorziening. Het deel dat niet is opgenomen in een risicovoorziening wordt gedekt vanuit de Algemene Financieringsreserve (AFR). Voor onderstaande verbonden partijen is een risicovoorziening gevormd:

Innovatiefonds Overijssel I (IFO I)

Innovatiefonds Overijssel I heeft in 2021 een negatief resultaat behaald van € 0,7 miljoen. Het eigen vermogen van Innovatiefonds Overijssel I bedraagt ultimo 2021 € 14,6 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 19,0 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 4,4 miljoen (voorziening Innovatiefonds I).

Innovatiefonds Overijssel II (IFO II)

Innovatiefonds Overijssel II heeft in 2021 een positief resultaat behaald van € 0,1 miljoen. Het eigen vermogen van Innovatiefonds Overijssel II B.V. bedraagt ultimo 2021 € 1,3 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 3,8 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 2,5 miljoen (voorziening Innovatiefonds II).

Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO)

HMO heeft in 2021 een positief resultaat geboekt van € 0,67 miljoen. Het eigen vermogen van HMO bedraagt ultimo 2021 € 52,1 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 55,9 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 3,8 miljoen (voorziening Participatie HMO).

Energiefonds Overijssel (EFO)

Energiefonds Overijssel heeft in 2021 een positief resultaat behaald van € 0,8 miljoen. Het eigen vermogen van Energiefonds Overijssel bedraagt ultimo 2021 € 1,5 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 15,8 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 14,3 miljoen (voorziening Energiefonds Overijssel). De voorziening en de AFR bedragen samen € 200 miljoen, overeenkomstig het maximaal door de provincie beschikbaar gestelde fondsvermogen (exclusief het tijdelijke overbruggingskrediet van € 80 miljoen).

Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)

De grondexploitatie is met peildatum 1 januari 2022 geactualiseerd. Het verwachte resultaat van de grondexploitatie komt nu uit op een positief resultaat van € 7,7 miljoen op einddatum 31 december 2025. Vanwege het positieve resultaat is geen sprake meer van een verliesvoorziening waarvoor de provincie een last moet nemen. Ook is het project inmiddels dusdanig vergevorderd dat er door de provincie geen weerstandsvermogen meer dient te worden aangehouden voor financiële tegenvallers. Mochten deze zich nog voordoen, dan is de verwachting dat deze uit het positief resultaat kunnen worden opgevangen. Het positieve resultaat wordt in de periode 2022-2025 stapsgewijs uitgekeerd aan de deelnemende overheden.

Technology Base (TB)

De jaarrekening 2021 (stand 31-12-2021) van Technology Base gaat uit van een grondexploitatie van € 18,2 miljoen negatief (netto contante waarde) per 1 januari 2022. Ons aandeel (50%) in het tekort op deze grondexploitatie - zijnde € 9,1 miljoen - is afgedekt in de voorziening Resultaten gebiedsexploitaties. Daarnaast heeft Technology Base een vordering op de deelnemers voor eerdere tekorten op de luchthavenexploitatie. Het provinciale aandeel (50%) van deze vordering is circa € 1,25 miljoen.

In de toetsing van het provinciale weerstandsvermogen houden wij rekening met een kans van 50% op een negatiever resultaat dan begroot voor de grondexploitatie (impact € 3,9 miljoen) en de luchthaven- en vastgoedexploitatie (impact € 0,75 miljoen).

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partijen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Shared Service Centrum ONS (SSC ONS) (Zwolle)

Hoort bij prestatie

Voor SSC ONS zijn geen specifieke prestaties geformuleerd. De werkzaamheden van het centrum vallen onder de paragraaf Bedrijfsvoering.

Provinciaal publiek belang

SSC ONS richt zich op de bedrijfsvoeringstaken inkoop en contractmanagement, ICT en personeels- en salarisadministratie. De samenwerking in SSC ONS beoogt het volgende resultaat:

- continuïteit door beperking van organisatorische kwetsbaarheid;
- verhoging van de (erkenning van) professionaliteit en deskundigheid van medewerkers;
- verhoging van de kwaliteit van de werkprocessen;
- efficiency ten aanzien van de inzet van beschikbare medewerkers;
- een gebundeld investeringsvermogen;
- realisatie van besparingen door schaalvoordelen.

Juridische vorm

Publiekrechtelijke rechtspersoon (Bedrijfsvoeringsorganisatie, Wet gemeenschappelijke regelingen). De gemeenschappelijke regeling is op 28 november 2017 gepubliceerd en op 1 januari 2018 in werking getreden. In december 2020 is de gemeenschappelijke regeling aangepast op de toetreding van de gemeente Zwartewaterland per 1 januari 2021.

Partijen

Provincie Overijssel en gemeenten Zwolle, Kampen, Dalfsen, Westerveld en Zwartewaterland. Het aandeel van Overijssel in het resultaat is steeds meer afhankelijk van het aantal producten en diensten dat wordt afgenomen ($p \cdot q$). Het aandeel fluctueert daarmee gedurende het begrotingsjaar. Op dit moment voorzien wij in 2023 een lichte stijging in het aandeel van de provincie Overijssel van 30,5% naar 30,7%. De belangrijkste verklaring hiervoor is het toenemende aantal medewerkers (zie ook het Jaarverslag 2021) en de daarmee samenhangende groei in de afname van producten en diensten.

Bestuurlijke betrokkenheid

Bestuurslid: Gedeputeerde G.H. ten Bolscher (in rol van eigenaar). Het hoofd eenheid bedrijfsvoering neemt zitting in het bedrijfsvoeringsberaad (in rol van opdrachtgever).

Financieel belang

SSC ONS heeft een begroting voor 2023 en een meerjarenraming voor de periode 2023-2026 opgesteld (zie Ons begroting 2023). Voor 2023 is € 29,29 miljoen begroot op basis van 145,5 fte.

Op basis van een door de colleges in 2016 vastgestelde verrekensystematiek wordt bepaald welke bijdrage iedere deelnemer verschuldigd is voor instandhouding van de bedrijfsvoeringsorganisatie en het uitvoeren van de taken, onderverdeeld naar standaarddienstverlening, maatwerkdienstverlening en meerwerk. De bijdrage vanuit de provincie voor 2023 is geraamd op € 8,98 miljoen.

Omdat de bedrijfsvoeringsorganisatie te allen tijde aan zijn verplichtingen jegens derden moet kunnen voldoen is bepaald dat een negatief saldo naar evenredigheid over de deelnemers wordt verdeeld. Afspraken hierover zijn vastgelegd in de verrekensystematiek.

SSC ONS mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, dient het weerstandsvermogen daarop te worden aangepast.

Bijzonderheden

De Omgevingsdienst IJsselland heeft aangegeven vanaf 1 januari 2023 hun bedrijfsvoering op een andere wijze te organiseren. Daardoor kunnen bepaalde kosten over minder organisaties en medewerkers verdeeld worden. Dit leidt per saldo tot een kostenstijging voor Overijssel. Het bij de Perspectiefnota 2023 aangevraagde aanvullende budget voor Ons houdt rekening met deze kostenstijging .

De komende jaren staan in het teken van continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid. Daarnaast zet SSC ONS in op groei langs twee assen: nieuwe partners en andere taakvelden van dienstverlening.

Meer informatie

Website SSC ONS

Jaarverslag 2021

Openbaar lichaam Omgevingsdienst IJsselland (OD-IJ) (Zwolle)

Hoort bij prestatie

2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu

Provinciaal publiek belang

De Omgevingsdienst IJsselland (OD-IJ) is een bestuurlijke samenwerking op basis van een overeenkomst. OD-IJ heeft ten doel om de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieutaken in IJsselland kwalitatief beter en efficiënter uit te voeren, door de samenwerking van de IJssellandse gemeenten en de provincie in een afzonderlijke dienst vorm te geven. Dit belang is ook verankerd in de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJsselland.

Juridische vorm

Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen). De gemeenschappelijke regeling is op 4 januari 2017 gepubliceerd en op 5 januari 2017 in werking getreden. De gemeenschappelijke regeling is in 2020 gewijzigd en op 2 juli 2020 gepubliceerd (stcrt-2020-42900). De gewijzigde regeling is met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2020 in werking getreden.

Partijen

Provincie Overijssel en elf gemeenten uit de regio IJsselland: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle. Het aandeel van de provincie Overijssel in het resultaat bedraagt 7,8%.

Bestuurlijke betrokkenheid

Algemeen Bestuur: Gedeputeerde T.A. de Bree (lid/vicevoorzitter). Dagelijks bestuur: Gedeputeerde T.A. de Bree, (lid/vicevoorzitter).

In het jaar 2022 is het project Samen Toekomst Bestendig verder uitgewerkt, met als belangrijkste resultaat een nieuw opgestelde concept begroting. Waar bij de start van de omgevingsdienst alle partijen zelf konden aangeven hoeveel uren en menskracht ze inbrachten in de dienst (inputfinanciering) is de begroting 2023 omgezet naar een output gestuurde financiering. Op uniforme wijze zijn de kosten voor het primair proces van alle partijen in beeld gebracht en verwerkt in de begroting 2023. Tevens zijn de overheadkosten

naar rato verdeeld op basis van inbreng primair proces.

Hiermee is het proces van input- naar outputfinanciering afgerond, de begroting 2023 is in april 2022 naar alle aangesloten raden en staten verzonden en in het Algemeen Bestuur van 7 juli 2022 vastgesteld.

Financieel belang

OD-IJ heeft voor 2023 een begroting opgesteld van in totaal € 12,9 miljoen. De bijdrage van de provincie Overijssel aan de OD-IJ bedraagt € 1 miljoen, welke gedekt is in de provinciale begroting.

De deelnemers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor eventuele financiële risico's/tekorten van de OD-IJ, naar rato van hun inbreng. Uit de resultaten die jaarlijks behaald worden, mag de OD-IJ een eigen weerstandscapaciteit opbouwen om tegenvallers op te vangen. Voor 2023 heeft het Algemeen Bestuur deze weerstandscapaciteit vastgesteld op maximaal € 311.000.

Bijzonderheden

OD-IJ is een gemeenschappelijke regeling, opgericht vanuit een wettelijke verplichting. De deelnemers zijn en blijven bevoegd gezag. Bevoegdheden worden niet gedelegeerd, maar in mandaat overgedragen. Conform de gemeenschappelijke regeling verzendt de OD-IJ jaarlijks het financieel jaarverslag, de begrotingsstukken van het eerstvolgende jaar rechtstreeks naar staten. In het VTH-jaarverslag worden de werkzaamheden van de OD-IJ verantwoord ten opzichte van het vastgestelde VTH-jaarprogramma.

Meer informatie

Website Omgevingsdienst IJsselland
Jaarverslag 2021 Omgevingsdienst IJsselland

Openbaar lichaam Omgevingsdienst Twente (ODT) (Almelo)

Hoort bij prestatie

2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu

Provinciaal publiek belang

De Omgevingsdienst Twente (ODT) is een bestuurlijke samenwerking op basis van een overeenkomst. ODT heeft ten doel om de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieutaken in Twente kwalitatief beter en efficiënter uit te voeren, door de samenwerking van de Twentse gemeenten en de provincie in een afzonderlijke dienst vorm te geven. Dit belang is verankerd in de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Twente.

Juridische vorm

Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen). De gemeenschappelijke regeling is op 17 oktober 2017 gepubliceerd en op 18 oktober 2017 in werking getreden. De gemeenschappelijke regeling is in 2020 gewijzigd en op 3 juli 2020 gepubliceerd (stcrt-2020-40694).

Partijen

Provincie Overijssel en veertien gemeenten uit de regio Twente: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Het aandeel van de provincie Overijssel in het resultaat bedraagt 10,9%.

Bestuurlijke betrokkenheid

Algemeen Bestuur: Gedeputeerde T.A. de Bree (lid/vicevoorzitter). Dagelijks bestuur: Gedeputeerde T.A. de Bree, (lid/vicevoorzitter).

In het jaar 2022 is met alle partners gezamenlijk een traject in gang gezet om de financiering van de ODT te herijken. Hierover heeft u een informatiebrief ontvangen. Middels objectieve criteria wordt toegewerkt naar een duurzame begroting 2024. De planning is om deze gewijzigde begroting 2024 in april 2023 aan te bieden aan alle raden en staten. Het uiteindelijke resultaat van dit proces is het afronden van een financiering op basis van input, naar een financiering output.

Financieel belang

ODT heeft voor 2023 een begroting opgesteld van in totaal € 12,9 miljoen. Over de eerste jaren vindt de financiering van ODT plaats op basis van input: elke deelnemer betaalt de kosten van de medewerkers die worden ingebracht, vermeerderd met een percentage voor formatieve- en materiële overhead. Vanaf 2022 wordt toegewerkt naar output gestuurde financiering. De bijdrage van de provincie Overijssel aan ODT voor 2023 bedraagt € 1,4 miljoen, welke gedekt is in de provinciale begroting.

De deelnemers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor eventuele financiële risico's/tekorten van ODT, naar rato van hun inbreng. Uit de resultaten die jaarlijks behaald worden mag ODT een eigen weerstandscapaciteit (reserves en post onvoorzien) opbouwen. Voor 2023 heeft het Algemeen Bestuur deze weerstandscapaciteit vastgesteld op maximaal € 731.039.

Bijzonderheden

ODT is een gemeenschappelijke regeling, opgericht vanuit een wettelijke verplichting. De deelnemers zijn en blijven bevoegd gezag. Bevoegdheden worden niet gedelegeerd, maar in mandaat overgedragen. Conform de gemeenschappelijke regeling verzendt de ODT jaarlijks het financieel jaarverslag en de begrotingsstukken van het eerstvolgende jaar rechtstreeks naar staten. In het VTH-jaarverslag worden de werkzaamheden van de ODT verantwoord ten opzichte van het vastgesteld VTH-jaarprogramma.

Meer informatie

Website Omgevingsdienst Twente

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT) (Almelo)

Hoort bij prestatie

5.3.2 Werklocaties provinciale participaties

5.3.3 Topwerklocaties

Provinciaal publiek belang

Gebiedsontwikkeling gericht op realisatie van een regionaal grootschalig en duurzaam bedrijventerrein. De verbonden partij richt zich op vestiging van grootschalige bedrijven die actief zijn in de logistieke sector of in de industrie, uitgaande van 20 tot 50 arbeidsplaatsen per hectare en een ruimtebehoefte vanaf 2 hectare. Dit belang is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bedrijventerrein Twente, die de taak van de verbonden partij omschrijft als 'het (duurzaam) ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein'.

RBT (XL Businesspark) behoort samen met Technology Base, Kennispark Twente en Hightech Systems Park (HTSP) tot de vier economische topwerklocaties in Twente.

Juridische vorm

Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen), in werking getreden op 5 april 2005. De gemeenschappelijke regeling is in 2019 gewijzigd

naar een zogenaamde 'collegeregeling' en gepubliceerd (Staatscourant - publicatienummer 37368).

Partijen

De provincie Overijssel (23%), Almelo (23%), Hengelo (23%), Enschede (23%) en Borne (8%).

Bestuurlijke betrokkenheid

Algemeen bestuur: M.T. van Haaf (lid) en G.H. ten Bolscher (lid). Dagelijks bestuur: M.T. van Haaf (lid).

Vanuit de opdrachtgeversrol stuurt de provincie op het realiseren van grondverkopen en daarmee op regionale werkgelegenheid. Vanuit de eigenaarsrol ligt de focus op het bewaken van de kaders, het beheersen van de risico's en borging van de kwaliteit van besluitvorming door RBT.

Financieel belang

De grondexploitatie is met peildatum 1 januari 2022 geactualiseerd. Het verwachte resultaat van de grondexploitatie komt nu uit op een positief resultaat van € 7,7 miljoen op einddatum 31 december 2025. Vanwege het positieve resultaat is geen sprake meer van een verliesvoorziening waarvoor de provincie een last moet nemen. Ook is het project inmiddels dusdanig vergevorderd dat er door de provincie geen weerstandsvermogen meer dient te worden aangehouden voor financiële tegenvallers. Mochten deze zich nog voordoen, dan is de verwachting dat deze uit het positief resultaat kunnen worden opgevangen. Het positieve resultaat wordt in de periode 2022-2025 stapsgewijs uitgekeerd aan de deelnemende overheden.

Bijzonderheden

De verwachting is dat de laatste uitgiften plaatsvinden in 2024 en dat de gemeenschappelijke regeling in 2025 kan worden beëindigd. De directie is gevraagd om de processtappen tot liquidatie van de gemeenschappelijke regeling verder uit te werken.

Meer informatie

Website XL Business Park

Openbaar lichaam Technology Base (Enschede)

Hoort bij prestatie

5.3.2 Werklocaties provinciale participaties

5.3.3 Topwerklocaties

Provinciaal publiek belang

Deze verbonden partij draagt bij aan de ontwikkeling van de voormalige vliegbasis Twente tot Technology Base. De gemeenschappelijke regeling Technology Base omschrijft de opgave als een integrale gebiedsontwikkeling ten behoeve van toekomstbestendige bestemmingen die een belangrijke bijdrage leveren aan de economie, ecologie, natuur, woningbouw en leefbaarheid van de regio.

Juridische vorm

Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen), in werking getreden op 23 november 2010. De laatste wijziging van de gemeenschappelijke regeling was in 2020, waarbij de regeling is omgezet naar een collegeregeling. Ook is de

naam gewijzigd van Area Development Twente (ADT) naar Technology Base. De gewijzigde regeling is op 17 juli 2020 gepubliceerd (Staatscourant 2020, 38979).

Partijen

Provincie Overijssel (50%) en gemeente Enschede (50%).

Bestuurlijke betrokkenheid

Algemeen Bestuur: R.H. de Witte (lid), M.T. van Haaf (lid), E. Boerman (lid) en G.H. ten Bolscher (lid). Dagelijks Bestuur: R.H. de Witte (lid en plaatsvervangend voorzitter) en M.T. van Haaf (lid).

Met de herontwikkeling van vliegbasis Twenthe is ingezet op nieuwe woon- en werkgebieden, nieuwe natuur en de exploitatie van een regionale luchthaven. Waar op onderdelen de herontwikkeling bijna is afgerond, geldt voor het bedrijvenpark en de luchthaven dat er nog ambities en uitdagingen zijn. In 2022 is een evaluatie uitgevoerd door Berenschot, welke als basis zal dienen voor de te maken keuzes ten aanzien van de verdere gebiedsontwikkeling.

Financieel belang

De jaarrekening 2021 (stand 31-12-2021) van Technology Base gaat uit van een grondexploitatie van € 18,2 miljoen negatief (netto contante waarde) per 1 januari 2022. Ons aandeel (50%) in het tekort op deze grondexploitatie - zijnde € 9,1 miljoen - is afgedekt in de voorziening Resultaten gebiedsexploitaties. Daarnaast heeft Technology Base een vordering op de deelnemers voor eerdere tekorten op de luchthavenexploitatie. Het provinciale aandeel (50%) van deze vordering is circa € 1,25 miljoen. In de toetsing van het provinciale weerstandsvermogen houden wij rekening met een kans van 50% op een negatiever resultaat dan begroot voor de grondexploitatie (impact € 3,9 miljoen) en de luchthaven- en vastgoedexploitatie (impact € 0,75 miljoen).

Bijzonderheden

Via de Gebiedsvisie, bestemmingsplannen en het Luchthavenbesluit zijn de kaders vastgesteld. Tegen het bestemmingsplan dat geldt voor de natuur en de evenementenlocatie loopt een beroepsprocedure.

Gelet op de nabijheid van Natura 2000-gebied Lonnekermeer is het bij het vergunnen van (grotere) activiteiten en bedrijfsvestigingen op Technology Base qua stikstofruimte nodig aanvullende maatregelen te treffen.

Op de voormalige legeringskampen rond de vliegbasis is 80 hectare aan woonparken in ontwikkeling. De verkoop van de panden en de kaveluitgifte verloopt conform de aangepaste planning.

In 2022 is een evaluatie over Technology Base uitgevoerd, op basis waarvan - samen met u - verdere keuzes worden gemaakt met oog op de resterende opgave van deze gebiedsontwikkeling (bedrijventerrein en luchthaven).

Meer informatie

Website Technology Base

Overige verbonden partijen

Verbonden partijen

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Overijssel (Nazorgfonds) (Zwolle)

Hoort bij prestatie

2.2.3 Beheer nazorgfonds

Provinciaal publiek belang

De Leemtewet (aanvulling Wet milieubeheer) waarborgt dat gesloten stortplaatsen geen of zo weinig mogelijk gevolgen voor het milieu hebben. Op grond van deze wet zijn wij bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort.

Juridische vorm

Het fonds is opgericht door het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel (artikel 15.47, lid 1 Wm) en is een rechtspersoon bij wet (artikel 15.47, lid 3 Wm). De rechtspersoon is in 2014 ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Partijen

Provincie Overijssel, N.V. ROVA en Twence B.V..

Bestuurlijke betrokkenheid

Algemeen bestuur: het voltallige college van Gedeputeerde Staten. Dagelijks bestuur: T.A. de Bree en Y.J. van Hijum. Bestuurlijk Overleg Nazorgfonds: T.A. de Bree en Y.J. van Hijum, een vertegenwoordiger van N.V. ROVA en een vertegenwoordiger van Twence B.V.. ROVA en Twence hebben in dit orgaan recht van inspraak, maar geen beslissingsbevoegdheid. In 2023 zal de bestuurlijke aandacht uitgaan naar de haalbaarheid van het doelvermogen.

Financieel belang

Om invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van de Leemtewet bepaalt de wet (art. 15.44 Wm) dat u een heffing instelt ter bestrijding van de kosten van de nazorgmaatregelen bij stortplaatsen waar na 1 september 1996 nog afval gestort wordt. Deze heffing wordt bij belastingverordening opgelegd aan de exploitanten van de stortplaatsen in Overijssel. U heeft deze belastingverordening op 30 maart 1999 vastgesteld. Wij zijn verplicht de opbrengsten van de heffing af te dragen aan het 'Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Overijssel'. De bijbehorende tarieventabel is een aantal jaren buiten werking gesteld, omdat tot 2016 de verwachting was dat de omvang van het fonds en de verwachte rendementen voldoende zouden zijn om de vereiste doelvermogens te realiseren. Dit laatste is niet meer het geval voor de locatie Elhorst Vloedbelt.

Bijzonderheden

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Het eigen vermogen van het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Overijssel bedraagt ultimo 2021 ruim € 14,6 miljoen. Dit vermogen is ondergebracht bij vermogensbeheerder Rabobank. Door de Rabobank is circa € 4,3 miljoen belegd in aandelen en € 8,4 miljoen in obligaties. Daarnaast wordt € 1,9 miljoen beheerd op een spaarrekening. Gelet op de huidige rentetarieven is het onzeker of het afgesproken te behalen rendement van 5,06% gerealiseerd kan worden. Door een afname van de stortvolumes ten opzichte van de verwachte volumes, zullen de stortlocaties langer open blijven dan voorzien. Dit kan gevolgen hebben voor de opbouw van de vereiste doelvermogens. De voor de stortlocaties opgestelde nazorgplannen zijn in 2016 geheel herzien, waarbij een herberekening van de vereiste doelvermogens is gedaan. In 2020 besloot u de nazorgplannen voor de drie stortlocaties te verlengen tot en met 2025. De Rabobank heeft een langjarige rendementsprognose afgegeven van 3,1%. Op basis van deze prognose en het reeds opgebouwde vermogen voor Elhorst Vloedbelt is de verwachting dat in 2082 - jaar van sluiting - nog een tekort van circa € 5,5 miljoen resteert. Op basis hiervan is besloten om voor de locatie Elhorst Vloedbelt een jaarlijkse heffing van € 40

duizend op te leggen aan Twence. De verwachting is dat het vereiste doelvermogen door deze heffing wel bereikt zal worden.

Meer informatie

-

Stichtingen en verenigingen

Verbonden partijen

Interprovinciaal Overleg (IPO) ('s-Gravenhage)

Hoort bij prestatie

Algemene dekkingsmiddelen en financiering.

Provinciaal publiek belang

Het lidmaatschap van IPO is van belang voor de bestuurlijke betrokkenheid bij de kerntaken die de provincies gezamenlijk uitvoeren. De vereniging IPO heeft tot doel:

- Het behartigen van de belangen van provincies;
- Het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaringen;
- Het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (vereniging, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

De twaalf provincies. De provincie Overijssel heeft een aandeel van 8,2% in het resultaat van de vereniging.

Bestuurlijke betrokkenheid

Bestuurslid Y.J. van Hijum. Provinciale Staten van iedere provincie wijzen uit hun midden twee personen aan ter vertegenwoordiging van hun provincie in de Algemene Leden Vergadering . Voor de provincie Overijssel zijn dit dhr. C.F. Slingerland en mw. Y.M. Koolhaas - Giesberts.

Financieel belang

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Op 9 september 2014 stemden wij in met het afgeven van een borgstelling ter hoogte van € 0,6 miljoen aan het IPO voor een lening van BNG, ten behoeve van de overbrugging van de verhuizing naar en inrichting van nieuwe kantoorruimte van het IPO. De stand van de garantstelling per 31 december 2021 is € 0,18 miljoen. De garantstelling vervalt op 15 oktober 2024. Betaling van aflossing en rente verloopt via de jaarlijkse provinciale bijdrage aan het IPO. Bij een eventueel inroepen van de garantstelling wordt het effect voor Overijssel verrekend met de IPO-bijdrage.

Bijzonderheden

In 2021 heeft de betaling van de zevende termijn plaatsgevonden, waardoor de hoogte van de garantstelling ook navenant lager wordt en uitkomt op € 0,18 miljoen.

Meer informatie

Website IPO

Vennootschappen en coöperaties

Verbonden partijen

BNG Bank N.V. ('s-Gravenhage)

Hoort bij prestatie

Overhead, financiering en dekkingsmiddelen.

Provinciaal publiek belang

Deze verbonden partij draagt niet bij aan één specifiek beleidsdoel. De baten en lasten worden verantwoord onder overhead, financiering en dekkingsmiddelen. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Doordat de bank alleen publieke aandeelhouders heeft, is zij onderdeel van de publieke sector. Met het aandeelhouderschap in BNG Bank geeft de provincie Overijssel invulling aan haar publieke taak.

Met ingang van 2021 meet BNG Bank de maatschappelijke impact van haar klanten en publiceert hier jaarlijks over in haar jaarverslag. BNG Bank rapporteert hierbij specifiek over het verlagen van de CO2-emissies van haar kredietportefeuille.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

Het is statutair bepaald dat alleen publieke lichamen aandeelhouder kunnen zijn van BNG. De Staat houdt de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap. De provincie Overijssel heeft een belang van 0,16% in BNG Bank.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie Overijssel: R.H. de Witte). De bestuurlijke betrokkenheid is - gezien de geringe financiële participatie - beperkt.

Financieel belang

De provincie Overijssel bezit 87.750 aandelen met een boekwaarde van (afgerond) € 0,2 miljoen. Afhankelijk van het resultaat van BNG Bank, ontvangt de provincie jaarlijks een dividend. De opbrengst uit dividend betrof de afgelopen boekjaren : € 111.000 (over 2019), € 159.000 (over 2020) en € 200.070 (over 2021).

Bijzonderheden

De provincie Overijssel heeft in 2015 en 2016 voor in totaal € 74,5 miljoen deel genomen in door BNG Bank uitgegeven hybride leningen (totale omvang lening pakket bedroeg € 424 miljoen).

Met de uitgifte van deze hybride leningen (looptijd 60 jaar) heeft BNG Bank haar solvabiliteit en weerstandsvermogen kunnen verbeteren. Met ingang van mei 2022 heeft BNG Bank jaarlijks de mogelijkheid (niet de verplichting) om beide leningen vervroegd af te lossen. Wij ramen de renteopbrengsten over de leningen daarom steeds voor één jaar. In mei 2022 heeft de bank de 1e tranche leningen afgelost. We hebben hieruit € 49,5 miljoen ontvangen. Daarmee staat er nog € 25 miljoen open.

Meer informatie

Website BNG Bank

Jaarverslag 2021 BNG Bank

Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A. (Utrecht)

Hoort bij prestatie

4.2.1 Transitie openbaar vervoer

Provinciaal publiek belang

De provincie Overijssel werkt in verschillende verbanden samen met het Rijk, de provincies en vervoersregio's aan het beschikbaar stellen van actuele reisinformatie en efficiënt en doeltreffend openbaar vervoer voor reizigers. Het doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.

Dit belang is ook verankerd in de statuten van de coöperatie, waarin het doel omschreven is als 'het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer, om zo in de stoffelijke behoeften van haar leden te voorzien krachtens overeenkomsten met hen te sluiten in het bedrijf dat zij te dien einde ten behoeve van haar leden uitoefent of dat één of meer van haar dochtervennootschappen/deelnemingen uitoefent of doet uitoefenen.'

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (coöperatieve vereniging, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

De twaalf provincies, Vervoerregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en OV Bureau Groningen-Drenthe. Het aandeel van de provincie Overijssel in het resultaat bedraagt 5,24%.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Ledenvergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: E. Boerman). In 2023 gaat de bestuurlijke aandacht uit naar het normaliseren van de afspraken in de OV-sector na de corona crisis.

Financieel belang

Het betreft een coöperatieve vereniging met uitgesloten aansprakelijkheid (U.A.). Dit betekent dat de (voormalige) leden van de coöperatie niet aangesproken kunnen worden wanneer zich een tekort voordoet bij ontbinding van de coöperatie. De jaarlijkse winst wordt toegevoegd aan de algemene reserve, tenzij de algemene ledenvergadering, op voorstel van het bestuur, besluit tot een algehele of gedeeltelijke winstuitkering. Indien de winst

uitgekeerd wordt aan alle leden, gebeurt dit naar rato van de voor de leden vastgestelde jaarlijkse bijdragen.

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. De financiële bijdrage van Overijssel aan het samenwerkingsverband DOVA was in lijn met de begroting.

Bijzonderheden

In november 2018 stemde u in met deelname van de provincie Overijssel aan Samenwerkingsverband DOVA. De nieuwe organisatie komt voort uit twee bestaande samenwerkingsverbanden:

- NDOV - een samenwerking van Rijk, provincies en de decentrale OV autoriteiten en vervoerders gericht op het beschikbaar stellen van actuele gegevens voor OV reisinformatie; en
- DOVA - een samenwerking van decentrale OV-autoriteiten gericht op doeltreffend en efficiënt OV voor de reiziger.

Het nieuwe samenwerkingsverband is op 1 januari 2019 van start gegaan. De organisatie bestaat uit de clusters OV-netwerk en OV-data. Samen met CROW-KpVV vormen zij de OV-campus. De deelnemers zijn zowel eigenaar (lid) van de coöperatie, als afnemer van de diensten van de coöperatie. De leden sluiten een overeenkomst met de coöperatie waarin zij vast leggen welke diensten zij afnemen en de voorwaarden daarbij.

In 2022 was de inzet van het samenwerkingsverband met name gericht op het ondervangen van de gevolgen van de coronacrisis op de OV-sector. De actieve deelname van de provincie in de aansturing van de coöperatie leidt tot invloed op mogelijkheden die de coöperatie heeft om onder andere de provincies te ondersteunen bij vragen die spelen op het gebied van exploitatie, infrastructuur en informatievoorziening over het openbaar vervoer.

Bij onderwerpen zoals de coronacrisis en 'OV betalen', brengt DOVA de belangen van de verschillende OV autoriteiten bij elkaar, is er inbreng in het NOVB (het overleg waar Rijk, vervoerders en OV autoriteiten samenkomen) en houdt zij de bestuurders op de hoogte van de ontwikkelingen. Hiermee zijn ook de belangen van Overijssel op deze onderwerpen geborgd.

In 2023 zullen met name de bekostiging van het OV, de nieuwe betaalwijze (OVpay), de knooppuntstrategie en publieke mobiliteit verder vorm gaan krijgen.

Meer informatie

Website DOVA

Vervoerplannen 2022

CSV Amsterdam B.V. ('s Hertogenbosch)

Hoort bij prestatie

Overhead, financiering en dekkingsmiddelen.

Provinciaal publiek belang

Deze verbonden partij draagt niet bij aan één specifiek beleidsdoel van de Provincie. Het betreft een tijdelijke verbonden partij voor de afwikkeling van de verkoop van Essent. De vennootschap heeft tot doel:

- namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON);
- namens de verkopende aandeelhouders van Essent eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland");
- het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

Provincie Groningen (6,0%), provincie Drenthe (2,3%), provincie Overijssel (18,7%), provincie Flevoland (0,02%), provincie Noord-Brabant (30,8%), provincie Limburg (16,1%) en gemeenten in deze provincies en de provincie Friesland.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie. De bestuurlijke betrokkenheid bij deze verbonden partij is - gezien de aard van de verbonden partij - minimaal.

Financieel belang

Het aandelenbezit van de provincie Overijssel vertegenwoordigt een boekwaarde van € 47.000.

Bijzonderheden

Het streven is CSV Amsterdam op te heffen. Dit kan nog niet omdat vanwege een lopende bezwaarprocedure tegen de Belastingdienst over een naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting ter hoogte van € 8,3 miljoen.

Meer informatie

-

Energiefonds Overijssel B.V. (Zwolle)

Hoort bij prestatie

2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie

2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel

Provinciaal publiek belang

Energiefonds Overijssel verstrekt leningen, participaties en garanties aan projecten op het gebied van energiebesparing en productie van hernieuwbare energie en draagt zo bij aan de provinciale doelstelling om in 2023 20% van de totale energiebehoefte te halen uit hernieuwbare energie. Dit belang is verankerd in de statuten van het fonds waarin het doel van de verbonden partij omschreven is als: het verstrekken van financiering aan derden om de ontwikkeling en toepassing van hernieuwbare energie en energiebesparing te versterken.

Juridische vorm

Energiefonds Overijssel bestaat uit:

- Energiefonds Overijssel I B.V. voor het verstrekken van risicofinanciering en het beheren van Energiefonds II B.V.;
- Energiefonds Overijssel II B.V. voor het verstrekken van leningen en garanties.

Beide vennootschappen zijn privaatrechtelijke organisaties (besloten vennootschappen, Burgerlijk wetboek, boek 2). Het fonds wordt beheerd door CL Venture Partners B.V. en heeft een Raad van Commissarissen van drie leden en een Adviescommissie van vijf leden.

Partijen

De provincie Overijssel is 100% eigenaar van Energiefonds Overijssel I B.V.. Energiefonds Overijssel I B.V. is op haar beurt 100% eigenaar van Energiefonds Overijssel II B.V..

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: R.H. de Witte).

In 2023 zal de bestuurlijke betrokkenheid gericht zijn op :

1. het vaststellen van het Jaarplan en Begroting 2023, waarbij wij zullen letten op efficiënte en doelmatige inzet van de verruimde randvoorwaarden en extra fondsmiddelen, ten behoeve van de provinciale doelen voor nieuwe energie en vervolgens;
2. toe zien op uitvoering van het jaarplan 2023.

Financieel belang

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Energiefonds Overijssel heeft in 2021 een positief resultaat behaald van € 0,8 miljoen. Het eigen vermogen van Energiefonds Overijssel bedraagt ultimo 2021 € 1,5 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 15,8 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 14,3 miljoen (voorziening Energiefonds Overijssel). De voorziening en de AFR bedragen samen (altijd) € 200 miljoen, overeenkomstig het maximaal door de provincie beschikbaar gestelde fondsvermogen (exclusief het tijdelijke overbruggingskrediet van € 80 miljoen).

Voor 2022 en 2023 verwacht EFO een positief resultaat van respectievelijk € 0,45 miljoen en € 1,25 miljoen.

Bijzonderheden

Energiefonds Overijssel heeft een revolverend fondsvermogen van € 200 miljoen. Daarnaast beschikt het fonds tot eind 2027 over een overbruggingskrediet van € 80 miljoen. In 2022 heeft het fonds een lening van (maximaal) € 50 miljoen aangetrokken van de Europese Investeringsbank, onder provinciale garantstelling. Daarmee wordt de totale financieringsruimte € 330 miljoen.

In combinatie met de verruimde randvoorwaarden kan het fonds ook de volgende fase van de energietransitie aanjagen, waar marktpartijen dat nog niet (volledig) doen.

Ondersteuning van lokale energie-initiatieven, in de ontwikkel- en exploitatiefase, zal daarin een belangrijke plek innemen.

De fondsbeheerder verwacht in 2023 10 nieuwe risicofinancieringen (EFO I) en 17 leningen (EFO II) te kunnen verstrekken voor een bedrag van ca. € 33 miljoen. Rekening houdend met een aantal exits en aflossing op leningen, verwacht het fonds ultimo 2023 per saldo € 260 miljoen aan middelen uit te hebben staan. In 2024 zal de uitzetting op jaarbasis naar verwachting stijgen naar ca. € 40 miljoen.

De stijging van de energie- en CO2 prijs wakkert de urgentie van de energietransitie aan. Echter, de congestie (het 'vol 'zijn) van het elektriciteitsnetwerk kan vertraging geven in de realisatie van projecten die afhankelijk zijn van aansluiting op het net. Ook dit zal de nodige aandacht vragen van het fonds.

Meer informatie

Website Energiefonds Overijssel

Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (met jaarverslag Energiefonds Overijssel 2021)

Presentatieverslag 2021 Energiefonds Overijssel

Enexis Holding N.V. ('s-Hertogenbosch)

Hoort bij prestatie

2.3.3 Realiseren van een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam regionaal energienetwerk (deelneming Enexis)

Provinciaal publiek belang

Enexis Netbeheer B.V. (één van de drie werkfondsen van Enexis Holding N.V.) beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor ca. 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. Deze verbonden partij draagt bij aan het realiseren van een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam regionaal energienetwerk. In de statuten staat dit als volgt:

- Het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie;
- Het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten met annexen voor energie;
- Het doen uitvoeren van alle taken die als gevolg van de Elektriciteitswet en de Gaswet zijn toebedeeld aan de netbeheerder.

De energie-infrastructuur is een belangrijk fundament voor de energietransitie en daarmee cruciaal in het realiseren van de klimaatdoelen.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

Provincie Groningen (6,57%), provincie Drenthe (2,37%), provincie Overijssel (19,68%), provincie Noord-Brabant (30,83%), provincie Limburg (16,13%) en gemeenten in deze provincies en in de provincie Flevoland. Wettelijk is bepaald dat alleen publieke lichamen aandeelhouder van een netwerkbedrijf kunnen zijn.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (AV) (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Daarnaast hebben wij een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie (AHC).

In de AV van 14 april 2022 is het strategisch plan voor de periode 2022 - 2026 vastgesteld. Via deelname aan de AHC zijn wij nauw betrokken geweest bij het opstellen van de nieuwe strategie van Enexis. De strategische richting die Enexis voorstaat is op hoofdlijnen in lijn met onze ambitie. De focusstrategie is erop gericht dat Enexis met haar infrastructuur ervoor zorgt dat mensen en bedrijven zoveel mogelijk duurzame energie kunnen gebruiken en terug leveren. Daarnaast wil Enexis helpen om richting te geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daar naartoe.

Vanuit onze rol als aandeelhouder in de AHC en de AV zien wij toe op de realisatie van de doelen in het Strategisch plan van Enexis en participeren wij momenteel in het onderzoek naar Rijksparticipatie in de regionale netbeheerders. Ook stemmen we over eventuele mutaties in de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen. Daarnaast stelt de AV de jaarrekening vast met inbegrip van het daarbij horende dividend.

Financieel belang

De provincie Overijssel bezit 29.465.662 aandelen, met een boekwaarde van € 46,3 miljoen.

Uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk is een randvoorwaarde voor het realiseren van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) en de doelen van het Klimaatakkoord. Dit vraagt een forse investering. De aandeelhouders van Enexis Holding dragen bij aan de financiering: in 2020 verstrekten 5 provinciale en 66 gemeentelijke aandeelhouders (waarvan 16 Overijsselse gemeenten) een converteerbare hybride aandeelhouderslening van

€ 500 miljoen aan Enexis Holding. De provincie Overijssel neemt € 102 miljoen voor haar rekening.

Het in 2022 ontvangen dividend over de winst van 2021 bedroeg € 19,6 miljoen. Voor 2023 is een dividend van € 9,8 miljoen opgenomen in de begroting. Het is echter de verwachting, op basis van de halfjaarcijfers Enexis 2022, dat het in 2023 te ontvangen dividend (over boekjaar 2022) aanzienlijk hoger zal worden. In de Perspectiefnota 2024 nemen we de actuele raming in de jaarschijf "begroting 2023" op. Via de periodieke Monitor houden we u op de hoogte van de laatste stand van zaken.

Bijzonderheden

De rol van Enexis is essentieel voor realisatie van de Overijsselse energietransitie. Enexis is een partner voor de provincies, gemeenten en waterschappen bij de uitvoering van de Regionale Energie Strategieën (RES'en).

Door de huidige versnelling van de energietransitie neemt de druk op het netwerk zo snel toe, dat extra investeringen alléén niet genoeg zijn. Om de energietransitie tijdig en betaalbaar te realiseren, is het noodzakelijk om het netwerk (kosten)efficiënter te gebruiken en de beschikbare middelen efficiënt te investeren. Hierin ligt een taak voor het Rijk om de regelgeving op dit vlak aan te passen. De provincie werkt aan een regierol in de regionale energie-infrastructuur.

Het beheer en uitbreiding van het elektriciteits- en gasnet en de leveringszekerheid is de belangrijkste opgave voor Enexis. In 2022 bedroeg het werkpakket van Enexis Netbeheer € 1.044 miljoen (2021: € 959 miljoen, (2020: € 882 miljoen). Door de toename in vraag en aanbod van duurzaam opgewekte energie zal de omvang van het werkpakket in de toekomst verder toenemen.

Meer informatie

Website Enexis Holding

Jaarverslag 2021 Enexis Holding

Investeringsplan 2022 Enexis Netbeheer

Strategisch plan 2022-2026 Enexis Holding

Herstructureringsmaatschappij Overijssel N.V. (Zwolle)

Hoort bij prestatie

1.4.2 Investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail

5.3.1 Werklocaties: basis op orde

Provinciaal publiek belang

De Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO) draagt bij aan de kwantiteit en kwaliteit van alle typen werklocaties. HMO draagt zorg voor een goede basiskwaliteit van de werklocaties, zodat bedrijven goed kunnen functioneren en werkgelegenheid behouden blijft of kan groeien. Dit belang is verankerd in de statuten van HMO waar het (hoofd)doel omschreven is als: samen met publieke en private partijen bijdragen aan het op een duurzame wijze realiseren van herstructurering en bestrijding van leegstand van werklocaties en overige registergoederen in Overijssel, met als doel zorgvuldig ruimtegebruik te bewerkstelligen en een goed economisch vestigingsklimaat voor ondernemers te (doen) waarborgen.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

Provincie Overijssel (100%).

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: E. Boerman). Als aandeelhouder zien wij toe op de uitvoering van het nieuwe Strategisch beleidsplan en het nieuwe Meerjaren investeringsprogramma dat in 2022 wordt opgesteld. Daarnaast zien wij toe op de uitvoering van het Actieplan 'Versneld investeren in coronatijd'.

Financieel belang

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. De vennootschap heeft in 2021 een positief resultaat geboekt van € 0,67 miljoen. Het eigen vermogen van HMO bedraagt ultimo 2021 € 52,1 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 55,9 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 3,8 miljoen (voorziening Participatie HMO).

HMO heeft een actieplan ontwikkeld ter verzachting van de economische gevolgen van de coronacrisis in Overijssel. In het najaar van 2020 hebben wij, met uw kennisneming, besloten om HMO voor dit actieplan een lening te verstrekken van € 10 miljoen in 2020, met een optie van een aanvullende € 7,2 miljoen in 2021. Het aanvullende deel van de lening is in 2021 verstrekt.

Bijzonderheden

In 2022 wordt een nieuw Strategisch beleidsplan opgesteld. Aan de hand daarvan gaat HMO in 2023 aan de slag. Daarnaast zet HMO zich in 2023 in voor de uitvoering van het Actieplan Versneld investeren in coronatijd. Daarin zijn 22 concrete projecten opgenomen waarin HMO investeert. Het actieplan sluit aan bij de doelen zoals opgenomen in het strategisch beleidsplan.

Meer informatie

Website HMO

Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (met jaarverslag HMO 2021)

Actieplan Versneld investeren in coronatijd

Innovatiefonds Overijssel I (Zwolle)

Hoort bij prestatie

5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie

5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Provinciaal publiek belang

Innovatiefonds Overijssel I B.V. draagt bij aan de versterking van de regionale economie in Overijssel. Zij stimuleert andere vennootschappen die zich bezig houden met de bevordering of ontwikkeling van innovatieve kennis, toepassingen of technieken. Deze economische activiteiten liggen dicht tegen de markt aan en zijn relatief risicovol. De inzet van provinciale middelen stimuleert dat andere (private) investeerders mee investeren. Innovatiefonds I B.V. richt zich op het verstrekken van risicofinanciering.

Juridische vorm

Innovatiefonds Overijssel I B.V. is een besloten vennootschap (Burgerlijk wetboek, boek 2). De vennootschap wordt beheerd door Oost NL en heeft een Raad van Commissarissen van drie leden.

Partijen

In 2021 is de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel (HFO) ontbonden en is de provincie Overijssel rechtstreeks (100%) aandeelhouder geworden van Innovatiefonds Overijssel I B.V..

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: R.H. de Witte). De portefeuillehouder ziet in 2023 toe op de uitvoering van het in 2022 op te stellen nieuwe meerjarenplan.

Financieel belang

De laatste vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Innovatiefonds Overijssel I heeft in 2021 een negatief resultaat behaald van € 0,7 miljoen. Het eigen vermogen van Innovatiefonds Overijssel I bedraagt ultimo 2021 € 14,6 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 19,0 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 4,4 miljoen (voorziening Innovatiefonds I). Het door u vastgestelde maximale investeringsvolume van de vennootschap is € 28,5 miljoen. Dit investeringsvolume is - conform uw besluit uit 2016 - jaarlijks op te hogen met middelen die uit Innovatiefonds Overijssel II worden overgeheveld naar Innovatiefonds Overijssel I.

Bijzonderheden

In 2022 stelt het Innovatiefonds een nieuw meerjarenplan op. Aan de hand hiervan gaat het Innovatiefonds in 2023 aan de slag.

In 2020 stemde u in met het Statenvoorstel Investeren met rendement en risico. In dat kader is de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel (HFO) in 2021 ontbonden en hebben wij de aandelen Innovatiefonds Overijssel I (en II) overgenomen van de Houdstermaatschappij. Dit past in ons streven naar verdere harmonisatie van onze fondsen. In 2022 en 2023 krijgt de harmonisatie verder vorm.

Meer informatie

Website Innovatiefonds Overijssel
Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (met jaarverslag Innovatiefonds Overijssel 2021)

Innovatiefonds Overijssel II (Zwolle)

Hoort bij prestatie

5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie

5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Provinciaal publiek belang

Innovatiefonds Overijssel II B.V. draagt bij aan de versterking van de regionale economie in Overijssel. Zij stimuleert andere vennootschappen die zich bezig houden met de bevordering of ontwikkeling van innovatieve kennis, toepassingen of technieken. Deze economische activiteiten liggen dicht tegen de markt aan en zijn relatief risicovol. De inzet van provinciale middelen stimuleert dat andere (private) investeerders mee investeren. Innovatiefonds Overijssel II B.V. richt zich op het beheer van nog uitstaande leningen en innovatiekredieten.

Juridische vorm

Innovatiefonds Overijssel II B.V. is een besloten vennootschap (Burgerlijk wetboek, boek 2). De vennootschap wordt beheerd door Oost NL en heeft een Raad van Commissarissen van drie leden.

Partijen

In 2021 is de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel (HFO) ontbonden en is de provincie Overijssel rechtstreeks (100%) aandeelhouder geworden van Innovatiefonds Overijssel II B.V..

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: R.H. de Witte). De portefeuillehouder ziet toe op de uitvoering van het nieuwe meerjarenplan dat in 2022 wordt opgesteld.

Financieel belang

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Innovatiefonds Overijssel II heeft in 2021 een positief resultaat behaald van € 0,1 miljoen. Het eigen vermogen van Innovatiefonds Overijssel II B.V. bedraagt ultimo 2021 € 1,3 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 3,8 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 2,5 miljoen (voorziening Innovatiefonds II).

Het door u vastgestelde maximale investeringsvolume van de vennootschap is € 13 miljoen. Dit investeringsvolume is - conform uw besluit uit 2016 - jaarlijks te verlagen met middelen die uit Innovatiefonds Overijssel II B.V. worden overgeheveld naar Innovatiefonds Overijssel I B.V..

Bijzonderheden

In 2022 wordt een nieuw meerjarenplan opgesteld. Aan de hand daarvan gaat het Innovatiefonds in 2023 aan de slag.

In 2020 stemde u in met het Statenvoorstel Investeren met rendement en risico. In dat kader is de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel (HFO) in 2021 ontbonden en hebben wij de aandelen Innovatiefonds Overijssel II B.V. overgenomen van de Houdstermaatschappij. Dit past in ons streven naar verdere harmonisatie van onze fondsen. In 2022 en 2023 krijgt de harmonisatie verder vorm.

Meer informatie

Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (met jaarverslag Innovatiefonds Overijssel 2021)

Ontwikkelingsmaatschappij Oost NL (Apeldoorn)

Hoort bij prestatie

5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie

5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Provinciaal publiek belang

Oost NL versterkt de economie en werkgelegenheid van Oost-Nederland en draagt bij aan het Overijsselse vestigingsklimaat voor innovatieve ondernemers. De inspanningen op het gebied van innoveren, internationaliseren (acquisitie en handelsbevordering) en investeren (verstrekken van risicofinanciering), zijn gericht op HTSM (High Tech Systems en Materials) en haar belangrijkste toepassingsgebieden. Dit belang is verankerd in de statuten van Oost NL waar het doel van verbonden partij omschreven is als: het versterken van de economische structuur en de werkgelegenheid in Gelderland en Overijssel door:

- het economisch ontwikkelingsproces te bevorderen;
- (gericht op bedrijfsinnovatie) het aantrekken/versterken van bedrijven;

- deel te nemen in/financieren van ondernemingen die bijdragen aan de economische ontwikkeling of overige diensten te verlenen voor uitvoering en ontwikkeling van projecten op economisch terrein.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

In 2021 hebben de Staat der Nederlanden, de provincie Gelderland en de provincie Overijssel een extra kapitaalstorting gedaan. Daarmee is de aandelenverhouding van Oost NL nu:

- Staat der Nederlanden 52,91%;
- Provincie Gelderland 31,60%;
- Provincie Overijssel 13,97%;
- Universiteit Twente 1,51%;
- Regio Twente 0,0000017% (één aandeel).

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: E. Boerman). Op verzoek van de provincie Overijssel wordt jaarlijks een tweede algemene vergadering georganiseerd die in het teken staat van de strategische oriëntatie van de vennootschap.

Financieel belang

De historische aanschafwaarde van het Overijsselse deel in het aandelenkapitaal bedraagt € 10,2 miljoen. In 2021 heeft de provincie Overijssel een kapitaalstorting gedaan van € 7,2 miljoen. Het totaal door de provincie gestorte kapitaal bedraagt daarmee € 17,4 miljoen. Naast een financieel belang heeft de provincie ook een subsidierelatie met Oost NL, waarvoor het activiteitenplan van Oost NL de basis vormt.

De laatste vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Het resultaat van Oost NL over 2021 was € 8,5 miljoen negatief (2020: € 26,9 miljoen positief). Dit resultaat wordt veroorzaakt door een waardedaling in de effecten, veroorzaakt door één positie (Xebec/Hygear). De operationele activiteiten van het participatiebedrijf waren in 2021, mede door een aantal succesvolle exits, winstgevend. Eind 2021 bedroeg de gecalculeerde meerwaarde van het portfolio € 16,6 miljoen. Deze is gelijk gebleven ten opzichte van 2020.

Bijzonderheden

In 2023 werkt Oost NL verder aan de uitvoering van het Meerjarenplan 2022-2025. De thema's en de speerpunten uit het Meerjarenplan sluiten aan op de Strategische Innovatie Investeringsagenda Oost-Nederland. Investerings in innovaties op gebied van veilig en duurzaam voedsel, gezondheidszorg, digitalisering, schone energie en circulaire economie staan hierin centraal. Oost-Nederland nodigt hiermee het nieuwe kabinet en Europa uit om mee te investeren. Ook staat het Meerjarenplan in het teken van de bijdragen van Oost NL in de ecosystemen waarin Oost NL werkzaam is. Het Meerjarenplan 2022-2025 van Oost NL en onze toelichting daarop vindt u hier.

Meer informatie

Website Oost NL

Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (met jaarverslag Oost NL 2021)

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ('s-Hertogenbosch)

Hoort bij prestatie

Overhead, financiering en dekkingsmiddelen.

Provinciaal publiek belang

Deze verbonden partij draagt niet bij aan een beleidsdoel in de begroting. De vennootschap is indertijd opgericht om namens de verkopende aandeelhouders van Essent te bemiddelen in het geschil met EPZ (de exploitant van onder meer kerncentrale Borssele).

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

Provincie Groningen (6,0%), provincie Drenthe (2,3%), provincie Overijssel (18,7%), provincie Flevoland (0,02 %), provincie Noord-Brabant (30,8%), provincie Limburg (16,1%) en gemeenten in deze provincies en de provincie Friesland.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie. Het betreft een tijdelijke verbonden partij voor de afwikkeling van de verkoop van Essent. De bestuurlijke betrokkenheid bij deze verbonden partij is minimaal.

Financieel belang

Het aandelenbezit van de provincie Overijssel vertegenwoordigt een boekwaarde van € 19.000.

Bijzonderheden

Het streven is de vennootschap op te heffen. Dit kan nog niet vanwege een aantal juridische overeenkomsten (convenanten) die bij de overdracht van EPZ aan RWE c.q. Delta zijn afgesloten. De convenanten hebben in principe een looptijd tot de ontmanteling van Kerncentrale Borssele (voorzien in 2033). Deelname aan deze convenanten heeft voor de provincie geen waarde meer. PBE is in overleg met de andere convenantpartijen, waaronder de Staat, om eerdere uittreding mogelijk te maken. Na uittreding wordt ontbinding in gang gezet.

Meer informatie

-

SPV Hengelo B.V. (Enschede)

Hoort bij prestatie

5.3.2 Werklocaties provinciale participaties

Provinciaal publiek belang

SPV (Special Purpose Vehicle) Hengelo B.V. is in 2013 opgericht met als doel het verkrijgen, beheren, (ver)huren, exploiteren en vervreemden van onroerende zaken. In de praktijk zorgt SPV Hengelo voor de verhuur van een fabrieksgebouw aan Stork Thermeq in Hengelo. Het onroerend goed is in 2015 in gebruik genomen.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
SPV Hengelo wordt beheerd door Oost NL.

Partijen

Met de ontbinding van de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel in 2021, is de provincie Overijssel rechtstreeks (100%) aandeelhouder geworden van SPV Hengelo B.V..

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: R. H. de Witte).

Financieel belang

De laatst vastgestelde jaarrekening is die van 2021. Het aandelenkapitaal van SPV Hengelo bedraagt per ultimo 2021 € 100. Het eigen vermogen van SPV Hengelo bedraagt € 2 miljoen. De provincie waardeert SPV Hengelo tegen het ingebrachte aandelenkapitaal van € 100. In 2021 heeft SPV Hengelo een positief resultaat behaald van € 0,26 miljoen. Conform afspraak benutten wij de aflossing van de lening die wij aan SPV Hengelo hebben verstrekt voor de verplaatsing van Stork voor twee doelen. Een deel benutten wij ter dekking van interne kosten die wij maken vanwege het wegvallen van de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel. Het overgrote deel benutten wij voor de versterking van Innovatiefonds Overijssel. Bij de Monitor komen wij hier nader op terug.

Bijzonderheden

U heeft ingestemd met het Statenvoorstel Investeren met rendement en risico, waarin u onder meer besloot tot ontbinding van de Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel. Deze ontbinding heeft in 2021 plaatsgevonden, waarbij wij de aandelen van SPV Hengelo hebben overgenomen.

Meer informatie

-

Vitens N.V. (Zwolle)

Hoort bij prestatie

1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst

Provinciaal publiek belang

Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede en veilige drinkwatervoorziening in Overijssel. Dit belang is verankerd in de statuten van Vitens waar het doel van verbonden partij omschreven is als: De uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.

Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van de provincie Overijssel als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid.

In het omgevingsbeleid worden de omgevingsfactoren vastgelegd waarbinnen Vitens haar primaire taak kan uitvoeren. Via ruimtelijke ordening, milieubeleid en waterbeleid geven wij invulling aan de zorgplicht voor het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

De aandelen van Vitens N.V. zijn in handen van 97 aandeelhouders waaronder de provincie Friesland, provincie Gelderland, provincie Overijssel (13,40%), provincie Flevoland en provincie Utrecht en 92 van de in deze provincies liggende gemeenten.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Commissie van Aandeelhouders, die adviseert aan de Algemene Vergadering over de te nemen besluiten. De portefeuillehouder zal in 2023 namens de provincie toezien op uitvoering van het strategisch plan en daarmee samenhangend, het financieel beleid van de onderneming.

Financieel belang

De provincie Overijssel bezit 774.096 aandelen. De boekwaarde daarvan bedraagt € 34.991.000.

Bijzonderheden

De waterafzet van Vitens is de afgelopen zeven jaren met 10% gestegen. En het aantal nieuwe aansluitingen stijgt. Dit vraagt nieuwe investeringen in de bijbehorende infrastructuur. Daarnaast is de periode gekomen dat grote vervangingsinvesteringen in bestaande infrastructuur (zowel leidingwerk als in de productielocaties) noodzakelijk zijn om continuïteit van de drinkwatervoorziening te kunnen waarborgen.

De stijging van de watervraag maakt het noodzakelijk om extra inzet te plegen om bestaande waterreserves veilig te stellen en waar nodig nieuwe te ontwikkelen. Daarin wordt samengewerkt met provincie, waterschappen, gemeenten en andere relevante partijen. Vitens zet in op bewustwording van de waarde van (drink)water. En daarmee op het gebruik van drinkwater. Vitens is actief op het bevorderen van waterbewustzijn. Niet als losse campagne, maar als structurele boodschap. Uit klantonderzoek door Vitens is naar voren gekomen dat klanten bereid zijn hun gedrag aan te passen.

In de veranderende omgeving staat Vitens voor een zeer grote opgave. Er is sprake van een toenemende vraag, klimaatverandering, drukte in de ondergrond, nieuwe wensen van klanten en verdergaande digitalisering. Dit alles vraagt om toekomstbestendig bronnen en drinkwaterinfrastructuur om ook met toenemende onzekerheden de drinkwatervoorziening op langere termijn te borgen.

Vitens constateert een sterke stijging van het drinkwatergebruik over de afgelopen zeven jaar. Dit komt door een combinatie van demografische ontwikkeling, economische groei en klimaatverandering. De droge hete zomers hebben geleid tot een sterke vraagstijging. Het beleid van Vitens is erop gericht om voldoende productiecapaciteit te hebben om deze totale vraag te kunnen leveren. Additionele reserve-bouwstenen worden ontwikkeld. Dit vraagt naast extra investering in productie- en distributie- infrastructuur ook een versnelling op uitbreiding van de benodigde vergunningscapaciteit. In het investeringsplan 2021-2030 is een structureel hoger investeringsniveau aan dan in voorgaande jaren aangegeven. In 2022 wordt een investeringsniveau van € 207 miljoen verwacht. Voor de jaren 2022-2030 groeien de investeringen verder door tot een niveau van € 274 miljoen.

Meer informatie

Website Vitens

Jaarverslag 2021 Vitens

Wadinko N.V. (Zwolle)

Hoort bij prestatie

5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Provinciaal publiek belang

Het publiek belang van Wadinko is het versterken van de economische bedrijvigheid en daarmee het behoud en groei van de werkgelegenheid in Overijssel, de Noord-Oostpolder en Zuidwest Drenthe. Wadinko zet risicodragend kapitaal, kennis, managementondersteuning en netwerken in om haar doelen te bereiken.

Dit belang is verankerd in de statuten van Wadinko, waar het doel van de verbonden partij omschreven is als:

- het deelnemen in andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in het gebied dat door de aandeelhouders van de vennootschap wordt vertegenwoordigd;
- het versterken van de economische bedrijvigheid en daarmee het behoud en groei van de werkgelegenheid in het gebied dat door de aandeelhouders van de vennootschap wordt vertegenwoordigd.

Wadinko neemt rechtstreeks deel in het aandelenkapitaal van ondernemingen. De vennootschap financiert bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben. Wadinko participeert bij voorkeur in bedrijven die behoren tot de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening.

Wadinko beoogt groei, innovatie en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap te bevorderen. Daarbij stuurt zij actief op ontwikkelthema's zoals digitalisering, health & safety, diversiteit, circulariteit en duurzaamheid en sluit daarmee aan op de (maatschappelijke) agenda van de provincie Overijssel.

Juridische vorm

Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen

Provincie Overijssel (25,12%) en de gemeenten Borne, Dalfsen, Deventer, Dinkelland, Hardenberg, Hellendoorn, Hof van Twente, Kampen, Losser, Meppel, Noordoostpolder, Olst – Wijhe, Ommen, Raalte, Rijssen – Holten, Staphorst, Steenwijkerland, Tubbergen, Twenterand, Urk, Westerveld, Wierden, Zwartewaterland en Zwolle.

Bestuurlijke betrokkenheid

Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: T.A. de Bree). Vanuit de provincie vragen we in de aandeelhoudersvergaderingen en de periodieke overleggen aandacht voor investeringen/participaties door Wadinko die een bijdrage leveren aan onze provinciale doelen.

Financieel belang

De provincie Overijssel bezit 600 van de 2.389 aandelen welke een boekwaarde van nihil vertegenwoordigen.

Bijzonderheden

In het strategisch beleidsplan van Wadinko voor de periode 2021 – 2026 zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Werkgelegenheid groeit van 4.336 fte naar 6.000 fte;
- De actuele waarde van bezittingen stijgt van € 95 miljoen naar € 120 miljoen;

- De komende 6 jaar handhaving uitkeren dividend;
- Het jaarlijks gemiddelde rendement is tenminste 5% op geïnvesteerd vermogen.

De aandeelhoudersvergadering heeft in 2021 besloten om vanaf 2022 jaarlijks een dividend van € 1,5 miljoen uit te keren. Voor de provincie betekent dit een dividend van € 375.000 per jaar. Voorwaarde voor uitkering van dit dividend is een liquiditeit van Wadinko van meer dan € 10 miljoen, zodat er voldoende ruimte blijft voor (vervolg)investeringen in participaties.

In verband met een in 2022 verwacht hoog netto resultaat en hoog liquiditeitssaldo heeft de aandeelhoudersvergadering 20 mei 2022 besloten af te wijken van het dividendbeleid en heeft de vergadering ingestemd met uitkering van interim dividend aan de aandeelhouders ter hoogte van in totaal € 3 miljoen, zijnde een voorschot op het dividend 2022, In het kader van de Overijsselse herstel- en transitieaanpak coronacrisis verstrekten wij Wadinko in 2020 een kredietfaciliteit van € 10 miljoen. Wadinko heeft in 2021 een bedrag van € 1,6 miljoen uit deze faciliteit benut voor ondersteuning van MKB-bedrijven.

Meer informatie

Website Wadinko

Jaaroverzicht Overijsselse fondsen (met jaarverslag Wadinko 2021)

Jaarbericht Wadinko 2021

Financiële tabel

	Financiële betrokkenheid (per 01.01.2023)		Financiële kengetallen 2023 (x € 1 miljoen)					Geraamde opbrengsten in 2023 (x € 1 miljoen)	
	percentage van aandelenkapitaal	percentage aandeel in het resultaat	Geraamd eigen vermogen per 01.01	Geraamd eigen vermogen per 31.12	Vreemd vermogen per 01.01	Vreemd vermogen per 31.12	Geraamd resultaat	Dividenden / Rente winstuitkeringen	
Gemeenschappelijke regelingen									
SSC ONS		30,70	0,6	0,6	5,1	3,1	0,0	n.v.t.	n.v.t.
Technology Base*		50,00	0,0	0,0	51,4	51,4	-80,1	0,0	0,0
Omgevingsdienst IJsselland		7,80	0,3	0,3	3,2	3,4	0,0	n.v.t.	n.v.t.
Omgevingsdienst Twente		10,90	0,6	0,6	1,4	1,4	0,0	n.v.t.	n.v.t.
RBT*		23,00	9,2	10,4	92,7	64,9	3,1	0,0	0,0
Vennootschappen en coöperaties									
BNG Bank	0,16		5.062,0	5.062,0	143.994,0	143.994,0	200,0	0,2	0,4
Coöperatie DOVA		5,24	0,8	0,7	1,8	3,2	-0,0	0,0	0,0
CSV Amsterdam**	18,71		0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Energiefonds Overijssel	100,00		2,0	3,2	208,5	218,5	1,3	0,0	0,3
Enexis***	19,68		4.250,0	4.250,0	5.400,0	5.400,0	100,0	9,8	1,4
HMO	100,00		51,4	51,4	36,1	36,1	0,0	0,0	0,0
Oost NL	13,97		148,1	148,1	7,1	7,1	0,0	0,0	0,0
PBE**	18,71		1,5	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Vitens	13,40		625,2	666,3	1.462,1	1.550,1	36,1	0,0	0,0
Wadinko	25,12		83,6	83,9	6,9	6,8	1,8	1,5	0,0
Innovatiefonds Overijssel I	100,00		14,6	15,5	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
Innovatiefonds	100,00		1,3	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Overijssel II SPV Hengelo B.V.	100,00	2,0	2,3	19,4	19,4	0,3	0,0	0,0
Verenigingen								
IPO	8,20	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	n.v.t.	n.v.t.
Overige								
Nazorgfonds Overijssel	n.v.t.	14,4	14,6	0,0	0,0	0,2	n.v.t.	n.v.t.

* Het geraamde resultaat betreft de netto contante waarde over de looptijd van de grondexploitatie.

** Uitgegaan wordt van liquidatie van beide BV's in 2023. Het positief saldo t.g.v. ontbinding en vereffening is opgenomen onder het geraamd resultaat

*** Dit betreft een door de provincie gemaakte inschatting op basis van de halfjaarcijfers 2022.

De financiële ontwikkeling over 2023 is onderhevig aan (o.m.) de ontwikkeling van de energieprijzen en de inflatie.

Grondbeleid

Dit is hoe wij denken

Grondbeleid is een middel voor het realiseren van provinciale doelen. In het grondbeleid wordt aangegeven welke grondinstrumenten beschikbaar zijn en hoe die worden toegepast. Ook geeft het grondbeleid randvoorwaarden en spelregels voor de inzet van de grondinstrumenten.

Succesvolle toepassing van het grondbeleid vergt aansluiting bij ons ruimtelijk beleid en actief signaleren van ontwikkelingen en kansen. Op projectniveau wordt het grondbeleid beschreven in grondstrategieën en verwervingsplannen.

Met de toepassing van het grondbeleid verkrijgen wij gebruiksrechten van gronden en opstallen om realisatie van provinciale doelen mogelijk te maken. Het verkrijgen van eigendom is niet altijd nodig. Voorbeelden van andere instrumenten die wij inzetten zijn:

- de bedrijfsverplaatsingsregeling;
- particuliere zelfrealisatie als onderdeel van de strategie "interventieladder" voor het verkrijgen van grondgebruik in de circa twintig Natura Netwerk Nederland/ Natura2000 gebieden;
- (tijdelijk) beheren en ontwikkelen van opstallen;
- incidenteel langjarig laten beheren van ingerichte natuurgronden.

Als wel gekozen wordt om het eigendom te verkrijgen, spreken we over project, ruil- en restgronden.

- Projectgronden zijn nodig voor de realisatie van het provinciale doel en waarden we na verkrijging tegen de waarde van de nieuwe functie (bijvoorbeeld tegen natuurwaarde, of tegen € 0 als de grond is aangekocht voor infrastructuur).
- Ruilgronden verwerven wij om de aankoop van projectgronden te kunnen compenseren.
- Zijn de gronden niet meer nodig dan worden het restgronden en zoeken we een alternatieve aanwending of de gronden worden verkocht. De ruil- en restgronden waarden we tegen de waarde van de huidige bestemming (in de meeste gevallen agrarische marktwaarde).

Aan het bezit van gronden zijn risico's verbonden. Gronden en daarop aanwezige opstallen kunnen in waarde dalen. Ook is het mogelijk dat gronden langer in bezit moeten worden gehouden dan gedacht, waardoor de beheerkosten hoger uitvallen dan verwacht.

Voor de dekking van deze risico's houden wij de Algemene reserve grond (ARG) aan. Behalve als risicobuffer gebruiken we deze reserve ook voor de afwikkeling van positieve en negatieve transactieresultaten op de verkoop van gronden. Bovendien worden de kosten en opbrengsten van het tijdelijk beheer van gronden en opstallen verrekend met de ARG.

Dit is wat wij doen

Periodiek wordt de Nota Grondbeleid geactualiseerd en vastgesteld door Provinciale Staten. Dat is voor het laatst in 2019 gebeurd. De geactualiseerde nota grondbeleid (PS/2018/984) sluit beter aan bij de praktijk en versterkt de realisatiekracht van ruimtelijke programma's en projecten met een grondopgave.

In de nota grondbeleid staat dat voor een ruimtelijke opgave met grondbehoefte een grondstrategie en een verwervingsplan worden opgesteld. Hiermee reguleren wij de toepassing van het grondbeleid in een project. In grote lijnen wordt de toepassing van de grondinstrumenten in onderstaand figuur aangegeven.

Project / Programma	zelfrealisatie	verwerving en schadeloosstelling
Revolving Fund		x
Ontwikkelopgave Natura 2000	x	x
Wegenprojecten		x
Grond voor Grond		
Overtollig bezit		
Anticiperend Grondfonds (AGF)		x

Jaarlijks stellen wij de Meerjaren Investeringsprognose Grond (MIG) op. Hierin geven wij de financiële effecten van de grondinstrumenten weer, gaan we in op de omvang van de grondvoorraad en de daarmee samenhangende risico's. Ook geeft de MIG inzicht in de gewenste en werkelijke hoogte van de Algemene reserve grond. De MIG vormt een bijlage bij de jaarrekening.

Verloopoverzicht grondbezit

Het verloop van het grondbezit in 2022 ziet er als volgt uit. In 2022 verwerven wij voor € 31,4 miljoen aan projectgronden voor het Natuurnetwerk Nederland. Voor hetzelfde project willen wij voor circa € 18,2 miljoen aan ruilgronden verwerven. De aan te kopen projectgronden worden afgewaardeerd naar natuurwaarde: 15% van de aankoopsom. Voor € 22,7 miljoen willen wij gronden vervreemden. Voor een groot deel betreft dit gronden in het kader van Natuurnetwerk Nederland. De vervreemding vindt plaats door verkoop of ruiling. Ruiling zetten wij in om gronden binnen het Natuurnetwerk te verkrijgen. Naast de verwerving en vervreemding van gronden, worden de gronden die tijdelijk in bezit van de provincie zijn zo goed mogelijk beheerd. Dit beheer brengt kosten en opbrengsten met zich mee. Deze zijn verantwoord op prestatie 1.1.4 Grondbeleidsinstrumentarium. Het saldo van de begrote kosten en opbrengsten wordt verrekend met de Algemene reserve grondzaken.

Project	Grondvoorraad per 1-1-2023		Vermeerderingen in 2023		Verminderings in 2023		Grondvoorraad per 31-12-2023	
	ha	€ (x € 1.000)	ha	€ (x € 1.000)	ha	€ (x € 1.000)	ha	€ (x € 1.000)
Aanschafwaarde gronden in bezit								
(Ruil)gronden IJsseldelta-Zuid	0	0					0	0
(Ruil)gronden N340 / N377 / N48	0	0			0	0	0	0
(Ruil)gronden N34	0	0			0	0	0	0
(Ruil)gronden NNN (incl. Grond voor Grond)	3.052	204.811	704	47.255	-461	-30.925	3.296	221.141
(Ruil)gronden Revolving fund kavelruil	105	6.560					105	6.560
(Ruil)gronden N348	11	1.231			-4	-458	7	773

(Ruil)gronden Ruimte voor de Vecht	68	426			68	426	
(Ruil)gronden N331 (VOC's Hasselt)	0	1.497			0	1.497	
Dijkverlegging Paddenpol	12	0			12	0	
Overige WK projecten	6	0			6	0	
Kanaal Almelo de Haandrik	0	205			0	205	
Voorraad grond Overtollig Bezit	244	7.525		-18	-550	226	6.975
Voorraad gronden en opstallen bodemsanering	0	350				0	350
Anticiperend grondfonds: opstallen	0	1.000	5.000			0	6.000
Anticiperend grondfonds: gronden	60	4.000	20.000			60	24.000
Structureel eigendom (incl. afgewaardeerd eigendom)	2.867	0				2.867	0
Totale aanschafwaarde in bezit zijnde gronden		227.606		72.255	-31.933		267.928
Afwaardering gronden							
Afwaardering ILG Gronden binnen NNN		-15.739					-15.739
Afwaardering natuurgronden ontwikkelopgaaf NNN		-64.538	-28.375				-92.913
Voorziening Waarderisico ILG opstallen en gronden		-1.940					-1.940
Waardevoorziening Grondvoorraad		-8.632					-8.632
Waardevoorziening Opstallen		-4.115					-4.115
Voorziening Revolving Fund Grondvoorraad		-32					-32
Voorziening grondbezit		-141					-141
Voorziening Kanaal Almelo de Haandrik (opstallen)		-65					-65
Afwaardering opstallen Anticiperend Grondfonds		-600	-3.000				-3.600
Totale afwaardering in bezit zijnde gronden		-95.802		-31.375	0		-127.177
Boekwaarde grondvoorraad		131.803	0	40.880	0	-31.933	0 140.750

Financiën

Budgettair perspectief

Inleiding

Bij deze begroting presenteren we een geactualiseerd budgettair perspectief ten opzichte van de perspectiefnota 2023. Het betreft een saldo van alle baten en lasten. Daarbij maken we onderscheid tussen de saldi op de structurele en incidentele middelen. De doorgevoerde mutaties ten opzichte van de Perspectiefnota lichten wij toe. De mutaties hebben we gekwalificeerd als niet beïnvloedbaar. Daarbij gelden twee kanttekeningen:

- In afwijking van het besluit bij de Perspectiefnota 2023 stellen wij u voor de hogere provinciefondsuitkering slechts ten dele toe te voegen aan de buffer voor prijsindexeringen. De resterende hogere uitkering voegen we dan toe aan het budgettair perspectief en draagt

daarmee bij aan de vrije ruimte in de Algemene reserve (2023) en de begrotingssaldi vanaf 2024. Onder 'buffer voor indexeringen' lichten wij dit verder toe.

- Onder de post 'Extra reservering CAO' is € 0,2 miljoen opgenomen voor de gerichte verbreding van de regeling woon-werkverkeer. Wij achten dit noodzakelijk vanuit de gemaakte afspraken in de Werkgeversaanpak duurzame mobiliteit, onze werkgeversvisie 2025 en het streven naar aantrekkelijk werkgeverschap. Zoals ook benoemd in het statenvoorstel voor deze begroting is dit deelaspect een beïnvloedbare mutatie.

Buffer voor indexeringen

Na het vaststellen van de perspectiefnota zijn verschillende ontwikkelingen van invloed op het budgettair perspectief. De belangrijkste mutatie is de toegenomen omvang van de bijdrage die wij ontvangen uit het provinciefonds. Uit de meicirculaire over het provinciefonds blijkt dat deze toename structureel € 10,95 miljoen hoger is dan waar wij bij de perspectiefnota rekening mee hebben gehouden. De hogere uitkering wordt vooral veroorzaakt door een bijstelling van het accres als gevolg van hogere rijksuitgaven door onder andere de oorlog in Oekraïne en inflatie.

Bij de perspectiefnota is besloten meevallers in het Provinciefonds toe te voegen aan de buffer voor prijsinflatie van jaarlijks € 4,5 miljoen. Gezien de hoogte van de meevaller stellen wij voor om slechts een deel van de meevaller toe te voegen aan de buffer. De hoogte van de buffer was gebaseerd op het destijds geldende prijsindexcijfer (geharmoniseerde consumentenprijsindex) van 6%. In de augustusraming van het CBS komt deze index uit op ruim 11%. Op basis van dit indexpercentage stellen we voor de buffer te verhogen naar € 8,25 miljoen. Dat betekent dat structureel € 3,75 miljoen van de hogere provinciefondsuitkering wordt toegevoegd aan de buffer voor prijsindexeringen. Daarnaast stellen wij voor om de buffer voor indexeringen te benutten voor de budgetten voor onderhoud, vervanging en realisatie van provinciale infrastructuur. Hiervoor is € 2,7 miljoen benodigd. De contracten voor deze werkzaamheden bevatten clausules over aanpassing aan het geldende indexcijfer.

Vrije ruimte

De resterende meevaller op de provinciefondsuitkering van structureel € 7,2 miljoen wordt dan toegevoegd aan de Algemene reserve (2023) en de begrotingssaldi in de jaren 2024 en verder. In aanvulling op deze meevaller zijn nog diverse andere mutaties verwerkt, waaronder een hogere uitkomst van de personeelskosten als gevolg van de nieuwe CAO. Een overzicht van alle mutaties en een toelichting daarop is opgenomen onder 'mutaties budgettair perspectief'.

De vrije ruimte in de Algemene reserve stijgt als gevolg van de mutaties naar € 11,7 miljoen. Ook de begrotingssaldi voor de jaren vanaf 2024 stijgen met circa € 7,0 miljoen. Vanaf 2026 was en is er sprake van een lager begrotingssaldo dan in de voorgaande jaren. Dit wordt veroorzaakt door het vanaf 2026 vastzetten van het accres voor het provinciefonds door het Rijk en de bevrozing van de opschalingskorting in dat jaar. Beide ontwikkelingen leiden naar verwachting voor ons tot een lager accres van circa € 5 miljoen. Hiermee was al rekening gehouden bij de Perspectiefnota 2023. Overigens zal het accres in 2024 en 2025 naar verwachting nog groeien, waarmee de terugval in 2026 uiteindelijk circa € 20 miljoen zal bedragen.

Volgende coalitieperiode

In deze coalitieperiode hebben wij in de Algemene reserve € 50 miljoen gereserveerd voor benutting in de volgende Statenperiode. Dit bedrag is beschikbaar bovenop de gepresenteerde ruimte in de tabellen onder 'Budgettair perspectief 2023 - 2026'.

Toekomst provinciale financiën

Onder andere in de perspectiefnota 2023 zijn we ingegaan op de toekomst van de provinciale financiën. Ten opzichte van de perspectiefnota is het budgettair perspectief

verbeterd. Desondanks geldt de boodschap dat onze budgettaire positie in de toekomst noopt tot het maken van fundamentele keuzes onverminderd. Dit wordt ingegeven door de volgende ontwikkelingen:

- Aflopende incidentele budgetten vanuit reserves als gevolg de inmiddels grotendeels uitgegeven Essent-opbrengsten.
- De in de begroting verwerkte afloop van incidentele budgetten ter grootte van € 30 miljoen, die worden ingezet voor incidentele impulsen waarvan continuering door onszelf en door de samenleving vaak als wenselijk wordt gezien.
- Een nog ongedekt deel van de structurele vervangingsopgave voor provinciale infrastructuur.
- Onzekerheden over de inkomsten als gevolg van discussies over de financieringssystematiek voor provincies , de herverdeling van het provinciefonds en wijziging van het belastinggebied.

Budgettaire perspectief 2023 - 2026

Budgettaire perspectief totaal (x € 1.000)					
	Algemene reserve	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand Perspectiefnota 2023	4.439	0	18.804	17.808	12.276
Beïnvloedbare mutaties	0	0	0	0	0
Niet beïnvloedbare mutaties	1.443	5.872	6.416	7.024	7.011
Mutaties vrije ruimte Algemene Reserve	5.872	8.946	18626	15163	7868
Stand Begroting 2023	11.754	0	25.220	24.832	19.287

Budgettaire perspectief structureel (x € 1.000)					
		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand Perspectiefnota 2023		1.732	5.101	8.329	3.547
Beïnvloedbare mutaties		0	0	0	0
Niet beïnvloedbare mutaties		13.086	13.525	6.834	4.321
Stand Begroting 2023		14.818	18.626	15.163	7.868

Budgettaire perspectief incidenteel (x € 1.000)					
	Algemene reserve	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand Perspectiefnota 2023	4.439	-1.732	13.703	9.479	8.729
Beïnvloedbare mutaties	0	0	0	0	0
Niet beïnvloedbare mutaties	1.443	-7.214	-7.109	190	2.690
Mutaties vrije ruimte Algemene Reserve	5.872	-5.872			
Stand Begroting 2023	11.754	-14.818	6.594	9.669	11.419

Mutaties budgettair perspectief

Bedragen x €1.000

Mutaties budgettair perspectief	AR	2023	2024	2025	2026
Structureel - Niet beïnvloedbaar					
Monitor Overijssel 2022-I	0	40	15	5	7
Indexeringen	0	-1.552	-1.481	-1.510	-1.502
Meicirculaire provinciefonds	0	10.957	10.957	10.957	10.957
Toevoeging buffer indexeringen	0	-3.750	-3.750	-3.750	-3.750
Extra reservering CAO	0	-1.300	-1.100	-1.000	-1.000
Toevoegen jaarschijf	0	0	0	0	0
Motorrijtuigenbelasting compensatie inkomstenderving	0	7.200	7.200	0	0
Actualiseren kapitaallasten	0	182	-52	245	338
Actualiseren kapitaallasten Fiets	0	100	0	0	0
Actualiseren kapitaallasten Vloedbeltverbinding	0	1.500	1.500	1.500	0
Actualiseren kapitaallasten Zwartewaterbrug	0	1.000	1.000	1.000	0
Actualiseren instandhoudingsbijdrage voorziening Beheer en Onderhoud	0	-45	-46	-50	-52
Actualiseren instandhoudingsbijdrage voorziening gebiedsexploitaties (TBT)	0	-186	-189	-193	-197
Actualiseren SVn Startersleningen	0	-38	-17	-29	-38
Actualiseren Obligatieportefeuille	0	-307	-306	-306	-307
Aframen budget Wet Openbare Overheid (WOO)	0	0	0	265	265
Personeelsbudget programma Nieuwe Energie Overijssel (NEO)	0	-584	0	0	0
Personeelsbudget Ontwikkelopgave	0	0	-100	-200	-300
Personeel t.l.v. uKvO i.p.v. t.l.v. algemene middelen	0	-34	-6	-1	-1
BIJ12	0	-100	-100	-100	-100
Afronding	0	3	0	1	1

Mutaties budgettair perspectief	AR	2023	2024	2025	2026
Totaal Structureel - Niet beïnvloedbaar	0	13.086	13.525	6.834	4.321
Incidenteel - Niet beïnvloedbaar					
Monitor Overijssel 2022-I	1.443	-40	-64	-57	-57
Indexeringen	0	-7	0	0	0
Toevoegen jaarschijf	0	0	0	0	-100
Motorrijtuigenbelasting compensatie inkomstenderving	0	-7.200	-7.200	0	0
Actualiseren kapitaallasten Fiets	0	0	47	47	47
Actualiseren kapitaallasten Vloedbeltverbinding	0	0	0	0	1.500
Actualiseren kapitaallasten Zwartewaterbrug	0	0	0	0	1.000
Personeelsbudget Ontwikkelopgave	0	0	100	200	300
Personeel t.l.v. uKvO i.p.v. t.l.v. algemene middelen	0	36	8	1	1
Afronding	0	-3	0	-1	-1
Totaal Incidenteel - Niet beïnvloedbaar	1.443	-7.214	-7.109	190	2.690
Totaal mutaties budgettair perspectief	1.443	5.872	6.416	7.024	7.011

Meerjarig overzicht van baten en lasten

Inleiding

De onderstaande tabellen geven een meerjarig overzicht van alle inkomsten (baten) en uitgaven (lasten). Enkele tabellen zijn uit te klappen voor meer detailinformatie. De overzichten zijn een resultaat van alle besluitvorming tot en met deze begroting. Voor een overzicht van de financiële wijzigingen in deze begroting verwijzen we naar het budgettair perspectief.

- Met de tabellen 'Saldo baten en lasten kerntaken' en 'Saldo baten en lasten overig' presenteren we het meerjarige saldo van alle inkomsten en uitgaven. In 2023 is het saldo van alle inkomsten en uitgaven -/- € 83,9 miljoen.
- De tabel 'Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves' laat zien wat we de komende jaren per saldo toevoegen / onttrekken aan de reserves. In 2023 onttrekken we per saldo € 83,9 miljoen aan de reserves om het saldo van alle inkomsten en uitgaven te dekken. We benutten de komende jaren onze reserves om te kunnen investeren in de opgaven.
- Met de tabel 'Geraamd resultaat' laten we zien wat we met de huidige vooruitzichten elk jaar overhouden. Dit komt overeen met de saldi in het budgettair perspectief.
- Onderaan deze pagina staat tot slot een nadere uitsplitsing van en toelichting op de Algemene dekkingsmiddelen.

Saldo baten en lasten kerntaken

Bedragen x €1.000

Baten en lasten kerntaken	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	5.384	6.613	3.650	2.198	1.918	1.918
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	5.536	7.957	2.506	2.034	2.056	2.078
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	333	289	293	293	292	291
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	12.077	28.370	3.137	0	0	0
1.66 Totaal personeelsgebonden kosten	6.911	7.279	7.876	7.664	7.664	7.664
Totaal 01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	30.242	50.508	17.462	12.188	11.929	11.950
02. Milieu en energie						
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu (veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	4.075	4.507	4.041	4.041	3.999	3.999
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	7.493	11.434	15.206	1.175	1.311	1.114
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	5.952	13.389	12.577	126	118	112
2.4 Een duurzaam landelijk gebied	1.230	1.167	322	0	0	0
2.66 Totaal personeelsgebonden kosten	6.436	6.976	3.150	2.474	2.433	2.433
Totaal 02. Milieu en energie	25.186	37.474	35.296	7.816	7.861	7.658
03. Vitaal platteland						
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	24.232	33.607	32.378	30.861	30.039	30.812
3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	1.873	4.352	3.271	1.093	1.093	1.093
3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van natuur en economie	5.328	4.858	4.721	4.014	3.802	3.802
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en	5.056	5.327	3.007	208	208	208

Baten en lasten kerntaken	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
voedselsysteem						
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave, Veenweideprogramma, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Bossenstrategie	38.236	89.234	71.491	80.441	67.218	60.974
3.66 Totaal personeelsgebonden kosten	10.008	11.664	13.877	12.881	12.243	12.243
Totaal 03. Vitaal platteland	84.732	149.042	128.744	129.498	114.603	109.131
04. Mobiliteit						
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	2.673	2.091	1.547	1.547	1.547	1.547
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	121.518	101.833	98.480	99.170	99.170	99.170
4.3 Vaker op de fiets	9.254	17.095	12.387	7.502	7.502	7.502
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	1.619	1.588	932	732	732	732
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	10.877	13.829	14.603	6.884	6.884	6.884
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	4.780	17.371	13.985	15.396	17.535	23.515
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	37.082	37.607	38.735	38.876	38.199	38.210
4.66 Totaal personeelsgebonden kosten	13.175	13.043	12.768	12.572	12.532	12.532
Totaal 04. Mobiliteit	200.978	204.456	193.435	182.679	184.101	190.092
05. Regionale economie						
5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding	4.729	1.805	998	0	0	0
5.2 Regiodeals en Nationaal Groeifonds	13.236	10.940	7.909	484	186	171
5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	-142	3.337	2.125	523	327	331
5.4 Vrijtijdseconomie als banenmotor	2.901	3.101	2.445	451	451	451
5.5 Innovatief bedrijfsleven	45.949	21.291	25.569	18.937	15.004	12.145
5.66 Totaal personeelsgebonden kosten	3.246	3.694	4.662	4.402	4.241	4.241
Totaal 05. Regionale economie	69.918	44.167	43.708	24.797	20.210	17.339
06. Cultuur en sociale kwaliteit						
6.1 Cultureel erfgoed met waarde voor de	6.413	6.624	5.398	5.398	5.399	5.399

Baten en lasten kerntaken	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
toekomst						
6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod	4.658	8.284	5.398	5.398	3.913	3.913
6.3 Cultuur voor iedereen en kansen voor talent	3.478	3.757	2.113	2.113	1.218	1.218
6.4 Toekomstbestendige bibliotheken in Overijssel	2.818	4.606	4.122	3.992	3.487	3.487
6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars die meer bewegen	2.603	2.007	2.060	1.810	1.891	1.891
6.6 Een sterk zelforganiserend vermogen	1.552	1.795	1.672	1.672	1.672	1.672
6.66 Totaal personeelsgebonden kosten	682	813	1.842	1.781	1.698	1.698
Totaal 06. Cultuur en sociale kwaliteit	22.204	27.886	22.606	22.165	19.279	19.279
07. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	510	1.158	1.101	456	456	456
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	1.263	1.751	1.894	1.342	1.342	1.342
7.3 Effectief eigen bestuur	3.362	5.320	5.531	5.399	5.399	5.399
7.66 Totaal personeelsgebonden kosten	9.809	10.558	6.005	6.000	5.830	5.830
Totaal 07. Kwaliteit openbaar bestuur	14.945	18.786	14.532	13.198	13.027	13.027
Totaal Lasten	448.205	532.319	455.783	392.341	371.009	368.476
Baten						
01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	6.309	8.005	1.083	2.441	2.441	2.441
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	4.677	3.724	1.111	1.131	1.153	1.175
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	287	246	240	234	226	218
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	1.018	1.708	0	0	0	0
Totaal 01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	12.292	13.684	2.434	3.806	3.821	3.835
02. Milieu en energie						

Baten en lasten kerntaken	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	496	234	241	241	241	241
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	5.604	2.132	6.761	597	762	55
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	702	812	136	113	93	78
Totaal 02. Milieu en energie	6.802	3.179	7.139	950	1.095	374
03. Vitaal platteland						
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	322	787	807	687	687	687
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	647	1.729	798	0	0	0
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave, Veenweideprogramma, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Bossenstrategie	6.421	26.512	19.100	23.692	20.300	0
Totaal 03. Vitaal platteland	7.390	29.027	20.706	24.379	20.987	687
04. Mobiliteit						
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	993	485	0	0	0	0
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	69.153	36.507	44.424	44.424	44.424	44.424
4.3 Vaker op de fiets	541	0	0	0	0	0
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	133	0	0	0	0	0
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	2.963	1.362	1.082	0	0	0
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	0	1.180	0	0	0	0
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	691	377	388	388	388	388
4.66 Totaal personeelsgebonden kosten	74	0	0	0	0	0
Totaal 04. Mobiliteit	74.548	39.911	45.894	44.812	44.812	44.812
05. Regionale economie						
5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding	207	0	0	0	0	0

Baten en lasten kerntaken	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
5.2 Regiodeals en Nationaal Groeifonds	8.773	6.505	5.727	0	0	0
5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	152	461	0	0	0	0
5.4 Vrijetijdseconomie als banenmotor	0	14	0	0	0	0
5.5 Innovatief bedrijfsleven	26.889	322	100	100	100	100
Totaal 05. Regionale economie	36.021	7.302	5.827	100	100	100
06. Cultuur en sociale kwaliteit						
6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod	618	508	333	333	0	0
07. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	51	390	120	0	0	0
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	85	83	84	84	84	84
7.3 Effectief eigen bestuur	133	42	42	42	42	42
Totaal 07. Kwaliteit openbaar bestuur	269	514	246	126	126	126
Totaal Baten	137.941	94.125	82.579	74.507	70.941	49.933
Saldo baten en lasten kerntaken	-310.264	-438.194	-373.205	-317.835	-300.068	-318.543

Toelichting saldo baten en lasten

In bovenstaande tabel is het meerjarige verloop van de baten en lasten over de begrotingsjaren weergegeven. Het verschil tussen de ramingen in het voorliggende begrotingsjaar (2023) en het vorige begrotingsjaar (2022) is hoofdzakelijk te verklaren door:

- 1. Incidentele bestedingen binnen projecten en programma's.** Grote incidentele programma's als de Ontwikkelopgave en de investeringsprogramma's binnen de KvO hebben veelal een meerjarig karakter. Afhankelijk van de fase waarin het project of programma zich bevindt (planfase / uitvoeringsfase / afrondingsfase) kunnen de ramingen per jaar verschillen. Hierdoor ontstaat meerjarig gezien vaak een wisselend uitgavenpatroon. Deze projecten en programma's worden gedekt uit bestemmingsreserves. Bij de begroting actualiseren we de bestedingsritmes. Een overzicht van alle onttrekkingen uit reserves en de toelichtingen daarop, is terug te vinden in het onderdeel Financiën – 'Reserves, voorzieningen, doeluitkeringen'.
- 2. Incidentele bestedingen door specifieke uitkeringen (SPUK) van het Rijk.** Het Rijk stelt voor verschillende beleidsprogramma's incidentele middelen beschikbaar. De omvang van deze uitkeringen en onze bestedingen ten laste van deze SPUKs verschilt jaarlijks.
- 3. Wijzigingen vanwege besluitvorming, met name de Perspectiefnota.** Eventuele aanvullende middelen of bezuinigingen naar aanleiding van eerdere besluitvorming zijn verwerkt op de betreffende begrotingsposten. Veelal betreft het de verwerking van de besluitvorming bij de Perspectiefnota. Aanvullende

wijzigingen die bij deze begroting worden verwerkt zijn opgenomen en toegelicht in het onderdeel Financiën - 'Budgettair Perspectief'.

4. **Indexering van budgetten.** Jaarlijks indexeren we de structurele budgetten in de begroting aan de hand van de meest recente indexpercentages. Hierdoor wijzigt de omvang van de begroting jaar op jaar.

Bij een aantal kerntaken is sprake van een verschil in de toegerekende personeelsgebonden lasten. Deze rekenen we toe op basis van de begrote personele inzet per kerntaak. In aanloop naar deze begroting hebben we de grondslag voor deze toedeling geactualiseerd en gedetailleerder vormgegeven. Dit leidt tot een zorgvuldigere en actuelere toerekening van de personeelslasten.

In totaliteit zijn de personeelslasten gestegen als gevolg van de recente CAO en de verschuiving van inhuur naar vast. Dit lichten we nader toe in het onderdeel Financiën - 'Personeelsgebonden lasten'.

Om de ramingen over de verschillende begrotingsjaren het beste te kunnen vergelijken, verwijzen we u naar het onderdeel Financiën - 'Structurele en incidentele baten en lasten'. Daaruit blijkt dat de meeste verschillen tussen begrotingsjaren veroorzaakt worden door fluctuerende incidentele lasten (zie punt 1 en 2 hiervoor). Verschillen in de structurele lasten worden hoofdzakelijk veroorzaakt door indexeringen en de verwerking van besluitvorming bij de Jaarrekening (resultaatbestemmingen) en Perspectiefnota (zie punt 3 en 4 hiervoor).

Saldo baten en lasten overig

Bedragen x €1.000

Baten en lasten overig	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
10. Overhead						
10.0 Bedrijfsvoering	26.795	29.878	30.339	30.193	28.989	29.070
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten overhead	25.202	23.096	30.229	29.236	28.433	28.433
Totaal 10. Overhead	51.997	52.974	60.567	59.429	57.422	57.503
20. Algemene dekkingsmiddelen						
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	-804	-6.406	-3.808	-5.310	-5.404	-5.407
20.20 Onvoorzien	0	4.750	5.791	5.791	5.791	5.791
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen	-804	-1.656	1.983	481	387	384
Totaal Lasten	51.193	51.318	62.550	59.910	57.808	57.886
Baten						
10. Overhead						
10.0 Bedrijfsvoering	449	721	742	742	742	742
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten overhead	2.104	95	97	97	97	97
Totaal 10. Overhead	2.553	815	840	840	840	840
20. Algemene dekkingsmiddelen						
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	348.830	356.511	350.995	349.150	345.066	340.167
Totaal Baten	351.383	357.326	351.834	349.989	345.906	341.007
Saldo baten en lasten overig	300.190	306.008	289.284	290.080	288.097	283.120

Saldo baten en lasten totaal

Bedragen x €1.000

Baten en lasten totaal	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	499.398	583.637	518.334	452.251	428.817	426.362
Baten	489.324	451.451	434.413	424.496	416.847	390.940
Saldo baten en lasten totaal	-10.074	-132.186	-83.920	-27.755	-11.971	-35.422

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen x €1.000

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
20.30 Mutaties algemene reserves						
20.30.1 Mutaties algemene reserves I	122.940	73.739	17.998	7.342	6.721	6.117
20.40 Mutaties bestemmingsreserves						
20.40.1 Mutaties bestemmingsreserves KT 1	1.909	2.000	0	0	0	0
20.40.2 Mutaties bestemmingsreserves KT 2	403	0	0	0	0	0
20.40.3 Mutaties bestemmingsreserves KT 3	66.976	17.105	15.250	14.500	13.750	13.000
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	31.493	48.910	27.370	22.855	23.405	23.405
20.40.5 Mutaties bestemmingsreserves KT 5	7.300	23.800	11.800	4.300	4.300	4.300
20.40.9 Mutaties reserve UKVO	68.366	21.786	3.550	2.660	0	0
Totaal 20.40 Mutaties bestemmingsreserves	176.446	113.601	57.970	44.315	41.455	40.705
Totaal Lasten	299.386	187.340	75.968	51.657	48.175	46.821
Baten						
20.30 Mutaties algemene reserves						
20.30.1 Mutaties algemene reserves I	184.520	112.108	35.067	12.376	11.750	11.145
20.40 Mutaties bestemmingsreserves						
20.40.1 Mutaties bestemmingsreserves KT 1	963	1.608	186	0	0	0
20.40.2 Mutaties bestemmingsreserves	1.451	7.505	8.373	506	506	1.015

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
KT 2						
20.40.3 Mutaties bestemmingsreserves KT 3	52.502	42.111	44.155	59.291	48.607	61.913
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	10.546	22.091	5.918	10.987	10.407	10.738
20.40.5 Mutaties bestemmingsreserves KT 5	3.810	10.709	16.889	13.490	10.001	7.141
20.40.9 Mutaties reserve UKVO	90.105	123.393	49.301	7.982	3.709	9.579
Totaal 20.40 Mutaties bestemmingsreserves	159.377	207.417	124.821	92.256	73.229	90.386
Totaal Baten	343.896	319.526	159.888	104.631	84.979	101.531
Saldo onttrekkingen en toevoegingen aan reserves	44.510	132.186	83.920	52.975	36.804	54.710

Geraamd resultaat

Bedragen x €1.000

Financieel kenmerk	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Exploitatie	34.436	0	0	25.220	24.833	19.288

Uitsplitsing algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- **Lokale heffingen:** de inkomsten uit de door ons geheven opcenten op de motorrijtuigenbelasting.
- **Algemene uitkeringen:** de inkomsten die we conform de circulaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vanuit het Provinciefonds ontvangen.
- **Dividend:** dividend en winstuitkeringen van alle deelnemingen en daarnaast de rentebaten op de perpetuele obligaties van BNG Bank en de converteerbare lening aan Enexis.
- **Saldo financieringsfunctie:** alle (rente)baten op uitzettingen. Voor zover de looptijd korter dan een jaar bedraagt, gaat het om (rente)baten op saldi van rekeningen-courant, spaarrekeningen en deposito's via Schatkistbankieren. Op de kortlopende uitzettingen verwachten wij vanwege het ontbreken van enig rendement geen baten. Voor zover de looptijd 1 jaar of langer bedraagt, gaat het om (rente)baten op onze obligatieportefeuille. De ramingen vanaf 2023 zijn gebaseerd op de obligatieportefeuille eind juni 2022. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering.
- **Overige algemene dekkingsmiddelen:** alle nog te verdelen baten en lasten, exclusief de post onvoorzien en mutaties op de reserves.

Bedragen x €1.000

Uitsplitsing algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
20.00.3 Dividend	-44	-20	4	4	4	4
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	1.618	681	296	-110	-114	-117

Uitsplitsing algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	-2.378	-7.067	-4.108	-5.204	-5.294	-5.294
Totaal Lasten	-804	-6.406	-3.808	-5.310	-5.404	-5.407
Baten						
20.00.1 Lokale heffingen	116.064	115.500	115.500	115.500	119.000	119.000
20.00.2 Algemene uitkeringen	199.931	200.952	230.308	230.308	223.038	218.438
20.00.3 Dividend	19.693	23.363	12.472	12.034	12.034	12.034
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	13.142	4.496	2.420	1.013	700	401
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	0	12.200	-9.706	-9.706	-9.706	-9.706
Totaal Baten	348.830	356.511	350.995	349.150	345.066	340.167
Saldo uitsplitsing algemene dekkingsmiddelen	349.634	362.917	354.803	354.460	350.471	345.575

Structurele en incidentele baten en lasten

Inleiding en spelregels

Het overzicht van structurele en incidentele baten en lasten toont per budget of dit een structureel of incidenteel karakter heeft. Uit dit overzicht blijkt of onze begroting een duurzaam financieel evenwicht kent. Duurzaam financieel evenwicht betekent dat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten; de structurele baten dienen daarbij gelijk of hoger te zijn dan de structurele lasten. Voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is een duurzaam financieel evenwicht van de Begroting en meerjarenramingen een van de toetspunten in haar toezicht op de provinciale financiën. Ons beleid voor structurele en incidentele baten en lasten bevat hoofdregels en uitzonderingen. Deze zijn vastgesteld bij de Kerntakenbegroting 2013 (PS/2012/759) en vervolgens bij elke Begroting geactualiseerd. Wij hanteren voor dit onderdeel de volgende spelregels.

Hoofdregels

- *Het karakter van baten en lasten bepalen we vooraf.*
Deze hoofdregel zorgt ervoor dat de gehele looptijd bij de bepaling van het karakter in ogenschouw wordt genomen.
- *Het karakter van baten en lasten wijzigt gedurende de looptijd niet.*
Deze hoofdregel voorkomt dat er ongewenste verschuivingen tussen incidentele en structurele lasten en baten optreden in de loop van de tijd.
- *Incidentele lasten en baten doen zich niet langer dan vier begrotingsjaren voor.*
Deze hoofdregel is de invulling van het begrip incidenteel. Afwijkend van de suggestie in de toelichting op het BBV is gekozen voor vier jaar. Hierdoor vallen lasten en baten die slechts voor één bestuursperiode worden toegekend binnen de definitie van incidenteel.
- *Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en de met onttrekkingen samenhangende lasten zijn incidenteel.*
Deze hoofdregel is de invulling van het gestelde in het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader. Dit omdat Provinciale Staten op elk gewenst moment de bestemming van reserves kan wijzigen.

- *De opbrengsten van dividenden worden als incidenteel aangemerkt.*
Deze hoofdregel is bedoeld om recht te doen aan de onzekerheid over of en welke bedragen ontvangen worden.

Uitzonderingen

- *Kapitaallasten kunnen slechts als incidenteel aangemerkt worden als geen vervangingsinvesteringen voorzien zijn.*
Deze uitzondering op de hoofdregel zorgt ervoor dat kapitaallasten van investeringen die binnen de termijn van vier jaar worden afgeschreven maar wel vervangen worden, niet als incidenteel worden aangemerkt. Door de vervangingsinvesteringen blijven de lasten wel doorlopen.
- *Onttrekkingen aan reserves ter dekking van kapitaallasten worden als structureel aangemerkt als de bijbehorende kapitaallasten ook als structureel aangemerkt zijn.*
Deze uitzondering op de hoofdregel is de invulling van het gestelde in het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader.
- *Van gegarandeerde dividenden wordt 60% als structureel aangemerkt.*
Als er geen onduidelijkheid over de verwachte dividendstromen bestaat, dan wordt 60% van de verwachte dividendstroom als structureel opgenomen. De resterende 40% blijft de hoofdregel volgen en wordt als incidenteel gekenmerkt. Deze uitzondering geldt ook voor rentebaten op leningen die afhankelijk zijn van het behaalde resultaat door de uitgevende partij.
- *Bijdragen van derden en de bijbehorende lasten worden als incidenteel aangemerkt voor zover deze zich gedurende een bepaalde tijd voordoen.*
Deze uitzondering op de hoofdregel zorgt ervoor dat in de tijd beperkte bijdragen van derden en de bijbehorende lasten niet leiden tot structurele lasten en baten die voortvloeien uit de bedrijfsvoering van de provincie.
- *De jaarlijkse toevoegingen aan de Uitvoeringsreserve NNN worden als structureel aangemerkt.*
Gelet op de lange periode en het feit dat de jaarlijkse toevoegingen uit het structurele saldo zijn gefinancierd, worden deze als structureel aangemerkt.

Hierna volgt het overzicht van structurele en incidentele baten en lasten, gepresenteerd op sub totaal voor incidenteel en structureel. U kunt deze overzichten desgewenst uitklappen voor een groter detailniveau.

Structurele en incidentele lasten en baten

Bedragen x €1.000

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Structureel						
Lasten						
01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid	236	291	296	296	296	296
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	444	816	627	627	627	627
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	1.877	994	994	994	994	994
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	1.181	763	785	785	785	785
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	362	46	48	48	48	48
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu	1.114	1.096	1.002	1.022	1.044	1.066

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
en in de toekomst						
1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast	127	109	113	113	113	113
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	25	65	67	67	67	67
1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren woonagenda's	240	258	266	266	266	266
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	28	31	28	27	26	25
1.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	6.911	7.279	7.876	7.664	7.664	7.664
Totaal 01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	12.545	11.747	12.102	11.908	11.929	11.950
02. Milieu en energie						
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	137	67	69	69	69	69
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	3.784	3.818	3.930	3.930	3.930	3.930
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	9	43	44	44	44	44
2.2.3 Beheer nazorgfonds	50	47	55	55	55	55
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	-935	88	73	61	52	47
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	39	63	65	65	65	65
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	5.915	6.393	2.556	2.450	2.433	2.433
Totaal 02. Milieu en energie	8.999	10.518	6.793	6.675	6.649	6.644
03. Vitaal platteland						
3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap	436	474	487	487	487	487
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	224	849	823	875	875	875
3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000	115	260	196	196	253	253
3.1.4 Beheer natuurterreinen	0	22.099	21.617	22.260	22.889	23.661
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	137	3.929	4.047	4.047	4.099	4.099
3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit	678	585	553	553	553	553
3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap	732	1.117	946	855	884	884
3.2.1 Beheer landschap	389	502	425	425	425	425
3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen	694	691	668	668	668	668
3.3.1 Beleidsontwikkeling stikstof	0	690	1.146	1.161	1.177	1.177
3.3.4 Faunabeheer	205	1.917	2.119	2.232	2.310	2.310

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.3.5 Invasieve exoten	220	378	315	315	315	315
3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw	439	203	208	208	208	208
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	-408	0	0	0	0	0
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	1.656	5.206	5.313	3.657	3.657	3.657
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	8.914	9.699	11.921	11.754	11.708	11.708
Totaal 03. Vitaal platteland	14.433	48.601	50.784	49.693	50.506	51.279
04. Mobiliteit						
4.1.3 Slim inzetten van duurzame systemen en netwerken	917	1.321	1.547	1.547	1.547	1.547
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	95.552	95.957	96.114	97.714	97.714	97.714
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	5.094	11.795	8.084	7.502	7.502	7.502
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	1.044	721	732	732	732	732
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	2.392	2.330	2.697	2.400	2.400	2.400
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	4.201	4.775	4.780	4.485	4.485	4.485
4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid	-1.819	1.748	4.879	1.800	1.800	1.800
4.6.3 N35 – Lopende projecten	0	0	0	0	0	0
4.6.6 N307	0	77	89	602	602	602
4.6.7 Vechtdalverbinding (N340/N377 en N48)	0	0	0	4.946	5.042	5.042
4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten	5.786	6.708	6.614	6.593	6.568	6.663
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	12.993	12.994	12.687	12.532	12.532	12.532
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	14.155	14.061	14.525	14.592	14.598	14.539
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	16.592	21.043	21.763	21.854	21.920	21.988
4.7.3 Vervangen provinciale infrastructuur	120	730	1.242	1.606	1.681	1.683
Totaal 04. Mobiliteit	157.027	174.260	175.751	178.904	179.122	179.228
05. Regionale economie						
5.3.2 Werklocaties provinciale participaties	212	82	84	84	84	84
5.3.3 Topwerklocaties	459	230	236	239	243	247
5.4.1 Gastvrij Overijssel	430	438	451	451	451	451
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	4.630	4.778	4.918	4.918	4.918	4.918
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	111	104	107	135	191	191
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	3.099	3.435	4.406	4.229	4.135	4.135
Totaal 05. Regionale economie	8.941	9.067	10.203	10.057	10.023	10.027
06. Cultuur en sociale						

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
kwaliteit						
6.1.1 Materieel erfgoed	3.392	3.484	3.588	3.588	3.588	3.588
6.1.2 Immaterieel erfgoed	1.723	1.758	1.810	1.810	1.810	1.810
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	3.399	3.625	3.655	3.655	3.655	3.655
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	243	251	258	258	258	258
6.3.3 Talent heeft de toekomst	1.129	1.214	1.218	1.218	1.218	1.218
6.4.1 Een leven lang lezen èn leren	2.756	3.936	3.487	3.487	3.487	3.487
6.5.1 Overijsselaars bewegen een leven lang	733	684	705	705	786	786
6.5.2 Iedereen doet mee	1.243	1.073	1.105	1.105	1.105	1.105
6.6.1 Duurzame en eigentijdse voorzieningen en diensten	1.191	1.674	1.548	1.548	1.548	1.548
6.6.2 Versterking maatschappelijke initiatieven en inzet vrijwilligers	111	121	124	124	124	124
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	641	773	1.801	1.740	1.698	1.698
Totaal 06. Cultuur en sociale kwaliteit	16.560	18.593	19.301	19.239	19.279	19.279
07. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	0	25	26	26	26	26
7.1.3 Financieel toezicht	1	8	8	8	8	8
7.1.4 Archieftoezicht	0	1	1	1	1	1
7.1.5 Ondernijning	152	215	221	221	221	221
7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning	163	195	201	201	201	201
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	88	262	269	269	269	269
7.2.2 Trendbureau Overijssel	180	291	300	300	300	300
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	682	723	716	772	772	772
7.3.1 Samenwerking met partners	267	330	340	340	340	340
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	181	451	465	465	465	465
7.3.3 Communicatie	286	572	589	589	589	589
7.3.4 Bezwaar en beroep	18	20	20	20	20	20
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	2.609	3.947	3.985	3.985	3.985	3.985
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	9.809	10.388	5.835	5.830	5.830	5.830
Totaal 07. Kwaliteit openbaar bestuur	14.438	17.427	12.977	13.027	13.027	13.027
10. Overhead						
10.0.0 Bedrijfsvoering	26.795	29.415	28.939	29.443	28.989	29.070
10.66.66 Personeelsgebonden kosten overhead	25.202	23.092	28.629	28.436	28.433	28.433
Totaal 10. Overhead	51.997	52.507	57.567	57.879	57.422	57.503
20. Algemene dekkingsmiddelen						
20.00.3 Dividend	-44	-20	4	4	4	4

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	1.618	681	296	-110	-114	-117
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	17.370	14.703	17.662	17.513	17.423	19.923
20.20.1 Onvoorzien	0	4.750	5.791	5.791	5.791	5.791
20.40.3 Mutaties bestemmingsreserves KT 3	55.569	6.000	5.250	4.500	3.750	3.000
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	8.000	9.161	8.405	8.405	8.405	8.405
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen	82.513	35.275	37.408	36.103	35.259	37.006
Totaal Lasten	367.454	377.994	382.886	383.486	383.215	385.942
Baten						
01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	41	35	0	0	0	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	2.550	841	841	841	841	841
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	388	0	0	0	0	0
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	341	10	10	10	10	10
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	1.212	1.159	1.065	1.085	1.107	1.129
1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast	29	0	0	0	0	0
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	9	35	36	36	36	36
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	287	246	240	234	226	218
Totaal 01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	4.856	2.327	2.193	2.206	2.221	2.235
02. Milieu en energie						
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	79	0	0	0	0	0
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	345	234	241	241	241	241
2.2.3 Beheer nazorgfonds	55	51	55	55	55	55
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	169	151	95	72	52	37
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	29	41	41	41	41	41
Totaal 02. Milieu en energie	678	477	433	409	389	374
03. Vitaal platteland						
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	267	667	687	687	687	687
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	221	0	0	0	0	0

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal 03. Vitaal platteland	489	667	687	687	687	687
04. Mobiliteit						
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	46.854	36.355	44.365	44.365	44.365	44.365
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	92	0	0	0	0	0
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	471	0	0	0	0	0
4.6.7 Vechtdalverbinding (N340/N377 en N48)	0	0	0	0	0	0
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	74	0	0	0	0	0
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	541	377	388	388	388	388
Totaal 04. Mobiliteit	48.032	36.732	44.753	44.753	44.753	44.753
05. Regionale economie						
5.3.2 Werklocaties provinciale participaties	152	0	0	0	0	0
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	100	100	100	100	100	100
Totaal 05. Regionale economie	252	100	100	100	100	100
07. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	31	29	30	30	30	30
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	52	55	55	55	55	55
7.3.1 Samenwerking met partners	35	0	0	0	0	0
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	95	42	42	42	42	42
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	3	0	0	0	0	0
Totaal 07. Kwaliteit openbaar bestuur	216	125	126	126	126	126
10. Overhead						
10.0.0 Bedrijfsvoering	449	721	742	742	742	742
10.66.66 Personeelsgebonden kosten overhead	2.104	95	97	97	97	97
Totaal 10. Overhead	2.553	815	840	840	840	840
20. Algemene dekkingsmiddelen						
20.00.1 Lokale heffingen	116.064	115.500	115.500	115.500	119.000	119.000
20.00.2 Algemene uitkeringen	195.973	200.881	230.238	230.238	223.038	218.438
20.00.3 Dividend	12.358	10.990	7.221	7.221	7.221	7.221
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	7.801	4.496	2.420	1.013	700	401
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	0	5.000	-9.706	-9.706	-9.706	-9.706
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	731	2.235	2.899	8.725	9.010	9.341
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen	332.926	339.103	348.573	352.991	349.264	344.696
Totaal Baten	390.002	380.345	397.704	402.112	398.379	393.810
Totaal Structureel	22.548	2.350	14.818	18.626	15.164	7.868

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Incidenteel						
Lasten						
01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid	292	532	125	280	0	0
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	648	2.299	886	0	0	0
1.1.3 Ontwikkelen en uitvoeren bodem- en ondergrondagenda	60	271	271	0	0	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	1.467	0	0	0	0	0
1.1.5 Programma Omgevingswet	359	1.410	450	0	0	0
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	110	328	0	0	0	0
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	-38	1.547	0	0	0	0
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	738	1.449	0	0	0	0
1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast	1.688	300	0	0	0	0
1.2.7 IJsseldelta programma	230	2.254	491	0	0	0
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	65	0	0	0	0	0
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	1.047	6.658	625	0	0	0
1.4.2 Investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail	9.106	17.399	228	0	0	0
1.4.3 Actieplan Leefbaar Platteland	1.924	1.848	0	0	0	0
1.4.4 Ondergrondse verkabeling van hoogspanningsleidingen	0	2.466	2.284	0	0	0
Totaal 01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	17.697	38.761	5.360	280	0	0
02. Milieu en energie						
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	100	386	0	0	0	0
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	55	237	42	42	0	0
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	6.975	9.484	15.107	1.076	1.212	1.015
2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken	459	1.861	0	0	0	0
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	7.603	13.238	12.438	0	0	0
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	-755	0	0	0	0	0

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	1.230	1.167	322	0	0	0
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	521	583	594	23	0	0
Totaal 02. Milieu en energie	16.188	26.956	28.503	1.141	1.212	1.015
03. Vitaal platteland						
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	1.059	2.220	1.745	1.625	0	0
3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000	0	157	108	-37	0	0
3.1.4 Beheer natuurterreinen	18.067	0	0	0	0	0
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	2.708	1.166	0	0	0	0
3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit	75	750	1.855	0	0	0
3.2.1 Beheer landschap	286	2.512	1.532	0	0	0
3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen	503	646	646	0	0	0
3.3.1 Beleidsontwikkeling stikstof	1.022	541	305	305	0	0
3.3.2 Nationale parken	606	150	150	0	0	0
3.3.3 Stimuleren natuurinclusief denken en werken	544	515	300	0	0	0
3.3.4 Faunabeheer	2.730	667	385	0	0	0
3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food	2.151	2.354	2.798	0	0	0
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	2.873	2.770	0	0	0	0
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	28.293	49.184	52.173	76.784	63.561	57.317
3.5.2 Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel	1.829	7.165	3.700	0	0	0
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	4.301	750	0	0	0	0
3.5.4 Gebiedsgerichte aanpak Stikstof	2.059	17.679	9.767	0	0	0
3.5.5 Bossenstrategie en boscompensatie	98	6.180	538	0	0	0
3.5.6 Provinciaal programma landelijk gebied	0	3.070	0	0	0	0
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	1.094	1.965	1.955	1.127	535	535
Totaal 03. Vitaal platteland	70.298	100.441	77.960	79.805	64.096	57.852
04. Mobiliteit						
4.1.3 Slim inzetten van duurzame systemen en netwerken	1.757	770	0	0	0	0
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	3.214	760	760	0	0	0
4.2.2 Verduurzamen spoorlijnen	1.209	482	0	0	0	0
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus	21.113	3.532	1.456	1.456	1.456	1.456

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
en trein						
4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede	431	1.102	150	0	0	0
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	4.160	5.300	4.303	0	0	0
4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)	575	867	200	0	0	0
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	0	0	0	0	0	0
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	2.033	6.723	7.127	0	0	0
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	2.251	0	0	0	0	0
4.6.1 A1	0	0	0	0	0	0
4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid	305	399	337	0	0	0
4.6.3 N35 – Lopende projecten	508	1.529	2.067	1.454	3.523	9.407
4.6.5 N50	0	6.910	0	0	0	0
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	182	49	81	40	0	0
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	1.319	681	0	0	0	0
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	150	-733	0	0	0	0
4.7.4 Aanpak schades langs Kanaal Almelo de Haandrik	4.747	1.825	1.204	825	0	0
Totaal 04. Mobiliteit	43.950	30.196	17.684	3.775	4.979	10.863
05. Regionale economie						
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	4.729	1.805	998	0	0	0
5.2.1 Regio Deal Twente	1.738	1.874	832	484	186	171
5.2.2 Regio Deal Zwolle	11.334	7.855	7.077	0	0	0
5.2.3 Cleantech Regio	100	899	0	0	0	0
5.2.5 Nationaal Groeifonds	64	311	0	0	0	0
5.3.1 Werklocaties: basis op orde	-304	2.110	1.095	0	0	0
5.3.2 Werklocaties provinciale participaties	-209	0	0	0	0	0
5.3.3 Topwerklocaties	-1.064	75	0	0	0	0
5.3.4 Internationaliseren	763	840	710	200	0	0
5.4.1 Gastvrij Overijssel	1.042	1.486	705	0	0	0
5.4.2 Festivals en evenementen	1.429	1.176	1.288	0	0	0
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	500	460	100	0	0	0
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	9.425	4.992	3.360	499	0	0
5.5.3 Europese programma's	4.954	9.503	16.784	13.385	9.895	7.036
5.5.4 Verstrekken risicokapitaal	24.707	0	0	0	0	0
5.5.5 Circulaire economie	1.622	1.454	300	0	0	0
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	146	259	255	172	105	105
Totaal 05. Regionale economie	60.977	35.100	33.505	14.740	10.187	7.312
06. Cultuur en sociale						

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
kwaliteit						
6.1.1 Materieel erfgoed	665	647	-1	-1	0	0
6.1.2 Immaterieel erfgoed	634	735	0	0	0	0
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	975	3.928	1.485	1.485	0	0
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	40	480	0	0	0	0
6.3.1 Cultuur is jong geleerd en meedoen is de kunst	2.249	2.310	795	795	0	0
6.3.3 Talent heeft de toekomst	100	234	100	100	0	0
6.4.1 Een leven lang lezen èn leren	63	670	635	505	0	0
6.5.2 Iedereen doet mee	99	100	100	0	0	0
6.5.4 Verbetering van gezondheid voor iedereen	528	150	150	0	0	0
6.6.1 Duurzame en eigentijdse voorzieningen en diensten	250	0	0	0	0	0
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	41	40	41	41	0	0
Totaal 06. Cultuur en sociale kwaliteit	5.643	9.293	3.306	2.926	0	0
07. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	139	195	195	0	0	0
7.1.2 Interbestuurlijk toezicht	3	55	55	0	0	0
7.1.3 Financieel toezicht	0	25	25	0	0	0
7.1.5 Ondernijning	51	390	120	0	0	0
7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning	0	50	250	0	0	0
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	0	100	233	0	0	0
7.2.4 Eigentijdse invulling participatie	313	375	375	0	0	0
7.3.5 Verstevenigen samenspel PS-GS	0	0	131	0	0	0
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	170	170	170	0	0
Totaal 07. Kwaliteit openbaar bestuur	507	1.360	1.555	170	0	0
10. Overhead						
10.0.0 Bedrijfsvoering	0	463	1.400	750	0	0
10.66.66 Personeelsgebonden kosten overhead	0	4	1.600	800	0	0
Totaal 10. Overhead	0	467	3.000	1.550	0	0
20. Algemene dekkingsmiddelen						
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	-19.748	-21.770	-21.770	-22.717	-22.717	-25.217
20.30.1 Mutaties algemene reserves I	122.940	73.739	17.998	7.342	6.721	6.117
20.40.1 Mutaties bestemmingsreserves KT 1	1.909	2.000	0	0	0	0
20.40.2 Mutaties bestemmingsreserves KT 2	403	0	0	0	0	0

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
20.40.3 Mutaties bestemmingsreserves KT 3	11.407	11.105	10.000	10.000	10.000	10.000
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	23.493	39.749	18.965	14.450	15.000	15.000
20.40.5 Mutaties bestemmingsreserves KT 5	7.300	23.800	11.800	4.300	4.300	4.300
20.40.9 Mutaties reserve UKVO	68.366	21.786	3.550	2.660	0	0
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen	216.070	150.409	40.543	16.035	13.303	10.199
Totaal Lasten	431.330	392.983	211.415	120.421	93.778	87.242
Baten						
01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	0	227	242	0	0	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	3.690	6.930	0	1.600	1.600	1.600
1.1.5 Programma Omgevingswet	28	-28	0	0	0	0
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	110	328	0	0	0	0
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	323	350	0	0	0	0
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	280	188	0	0	0	0
1.2.7 IJsseldelta programma	1.987	1.654	0	0	0	0
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	148	1.182	0	0	0	0
1.4.2 Investeringsprogramma Ruimte Wonen Retail	870	526	0	0	0	0
Totaal 01. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	7.436	11.357	242	1.600	1.600	1.600
02. Milieu en energie						
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	50	0	0	0	0	0
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	22	0	0	0	0	0
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	5.495	1.950	6.706	542	707	0
2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken	54	132	0	0	0	0
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	503	620	0	0	0	0
Totaal 02. Milieu en energie	6.124	2.702	6.706	542	707	0
03. Vitaal platteland						
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	0	120	120	0	0	0

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	54	0	0	0	0	0
3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food	408	729	798	0	0	0
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	18	1.000	0	0	0	0
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	4.585	14.590	14.862	23.692	20.300	0
3.5.2 Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel	1.794	6.000	3.700	0	0	0
3.5.4 Gebiedsgerichte aanpak Stikstof	1	0	0	0	0	0
3.5.5 Bossenstrategie en boscompensatie	41	5.922	538	0	0	0
Totaal 03. Vitaal platteland	6.901	28.361	20.019	23.692	20.300	0
04. Mobiliteit						
4.1.3 Slim inzetten van duurzame systemen en netwerken	993	485	0	0	0	0
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	3.221	0	0	0	0	0
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	18.797	59	59	59	59	59
4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede	281	94	0	0	0	0
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	541	0	0	0	0	0
4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)	41	0	0	0	0	0
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	152	1.362	1.082	0	0	0
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	2.340	0	0	0	0	0
4.6.3 N35 – Lopende projecten	0	0	0	0	0	0
4.6.5 N50	0	1.180	0	0	0	0
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	150	0	0	0	0	0
Totaal 04. Mobiliteit	26.516	3.180	1.141	59	59	59
05. Regionale economie						
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	207	0	0	0	0	0
5.2.2 Regio Deal Zwolle	8.773	6.505	5.727	0	0	0
5.3.2 Werklocaties provinciale participaties	0	461	0	0	0	0
5.4.1 Gastvrij Overijssel	0	14	0	0	0	0
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	40	0	0	0	0	0
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	2.467	221	0	0	0	0
5.5.3 Europese programma's	1.829	0	0	0	0	0
5.5.4 Verstrekken risicokapitaal	22.414	0	0	0	0	0
5.5.5 Circulaire economie	39	0	0	0	0	0
Totaal 05. Regionale economie	35.769	7.202	5.727	0	0	0
06. Cultuur en sociale						

Structureel - incidenteel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
kwaliteit						
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	618	508	333	333	0	0
07. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.1.5 Ondermijning	51	390	120	0	0	0
7.2.4 Eigentijdse invulling participatie	2	0	0	0	0	0
Totaal 07. Kwaliteit openbaar bestuur	53	390	120	0	0	0
20. Algemene dekkingsmiddelen						
20.00.2 Algemene uitkeringen	3.958	71	71	71	0	0
20.00.3 Dividend	7.335	12.373	5.251	4.813	4.813	4.813
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	5.341	0	0	0	0	0
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	0	7.200	0	0	0	0
20.30.1 Mutaties algemene reserves I	184.520	112.108	35.067	12.376	11.750	11.145
20.40.1 Mutaties bestemmingsreserves KT 1	963	1.608	186	0	0	0
20.40.2 Mutaties bestemmingsreserves KT 2	1.451	7.505	8.373	506	506	1.015
20.40.3 Mutaties bestemmingsreserves KT 3	52.502	42.111	44.155	59.291	48.607	61.913
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	9.815	19.855	3.018	2.262	1.397	1.397
20.40.5 Mutaties bestemmingsreserves KT 5	3.810	10.709	16.889	13.490	10.001	7.141
20.40.9 Mutaties reserve UKVO	90.105	123.393	49.301	7.982	3.709	9.579
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen	359.800	336.933	162.310	100.790	80.781	97.002
Totaal Baten	443.218	390.632	196.598	127.016	103.447	98.662
Totaal Incidenteel	11.888	-2.350	-14.818	6.594	9.669	11.419
Saldo	34.436	0	0	25.220	24.833	19.288

Structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves

De lasten in onderstaande tabel representeren de toevoegingen aan reserves. De baten representeren de geraamde onttrekkingen aan de reserves.

Bedragen x €1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Structureel						
Lasten						
20.40.3 Mutaties bestemmingsreserves KT 3	55.569	6.000	5.250	4.500	3.750	3.000
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	8.000	9.161	8.405	8.405	8.405	8.405
Totaal Lasten	63.569	15.161	13.655	12.905	12.155	11.405

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten						
20.40.4 Mutaties bestemmingsreserves KT 4	731	2.235	2.899	8.725	9.010	9.341
Totaal Structureel	-62.838	-12.926	-10.755	-4.180	-3.145	-2.063
Saldo structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-62.838	-12.926	-10.755	-4.180	-3.145	-2.063

Balans

Inleiding

De balans is het overzicht van onze bezittingen, vreemd vermogen en eigen vermogen op een bepaald moment. De balans bestaat uit activa en passiva, welke met elkaar in evenwicht zijn. Activa zijn de bezittingen en passiva zijn de middelen waarmee de activa gefinancierd worden (eigen vermogen en vreemd vermogen).

Zoals voorgeschreven in wet- en regelgeving presenteren wij hier de geraamde standen van de balans per 2023 (begin- en eindstanden), 2024, 2025 en 2026 (eindstanden). Bij balansposten waarin grote mutaties plaatsvinden treft u een toelichting aan. Bij balansposten die moeilijk of niet te ramen zijn, zijn de standen van de Jaarrekening 2021 als uitgangspunt gehanteerd.

Overzicht balans - activa

Bedragen x €1.000

Activa	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
Vaste activa					
01. Immateriële vaste activa					
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-1.361	-1.646	-1.526	-1.402	-1.275
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	0	0	0	0	0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0	0	0	0
Totaal 01. Immateriële vaste activa	-1.361	-1.646	-1.526	-1.402	-1.275
02. Materiële vaste activa					
Woonruimten	107	92	77	62	47
Bedrijfsgebouwen	30.815	33.135	30.788	28.394	27.772
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	327.409	371.898	365.673	358.415	356.311
Vervoermiddelen	511	816	816	775	734
Machines, apparaten en installaties	13.651	12.666	11.406	10.212	9.103

Activa	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
Overig	3.102	2.826	2.551	2.277	2.003
Totaal 02. Materiële vaste activa	375.595	421.433	411.311	400.135	395.970
03. Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	168.456	172.116	175.616	179.116	182.616
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Leningen aan woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0
Leningen aan deelnemingen	360.426	366.921	382.316	394.716	407.916
Leningen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Leningen aan openbare lichamen zoals bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	20.551	20.551	1.000	0	0
Overige langlopende leningen	28.077	24.212	23.841	22.095	20.951
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	20	20	20	20	20
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	74.120	46.730	41.730	26.930	26.930
Totaal 03. Financiële vaste activa	651.650	630.550	624.523	622.877	638.433
Totaal Vaste activa	1.025.884	1.050.337	1.034.308	1.021.610	1.033.128
Vlottende activa					
04. Voorraden					
Grond- en hulpstoffen	0	0	0	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	0	0	0	0	0
Gereed product en handelsgoederen	131.803	140.750	145.264	142.520	141.896
Vooruitbetalingen	0	0	0	0	0
Totaal 04. Voorraden	131.803	140.750	145.264	142.520	141.896
05. Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar					
Vorderingen op	58.934	58.934	58.934	58.934	58.934

Activa	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
openbare lichamen					
Verstrekke kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0	0	0	0
Overige verstrekke kasgeldleningen	0	0	0	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0	0	0	0
Rekening-courantverhouding met het Rijk	613.499	488.946	437.085	407.832	349.467
Overige vorderingen	13.826	13.826	13.826	13.826	13.826
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0	0	0	0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	1	1	1	1	1
Overige uitzettingen	1.988	1.482	1.262	968	968
Totaal 05. Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	688.248	563.189	511.108	481.561	423.196
06 Liquide middelen					
Kas- en banksaldi	3	3	3	3	3
07. Overlopende activa					
Van Europese overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	3.008	3.008	3.008	3.008	3.008
Van de Nederlandse Rijksoverheid nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingdoel	8.087	19.788	31.489	43.190	54.891
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste komen van volgende begrotingsjaren komen	31.679	31.679	31.679	31.679	31.679
Totaal 07. Overlopende activa	42.774	54.475	66.176	77.877	89.578
Totaal Vlottende	862.827	758.416	722.550	701.960	654.672

Activa	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
activa					
Totaal activa	1.888.711	1.808.753	1.756.858	1.723.570	1.687.800

Toelichtingen mutaties activa 2023

- De afname van de immateriële vaste activa betreft reguliere afschrijvingen op (dis)agio samenhangend met obligaties in portefeuille.
- De per saldo toename van de materiële vaste activa (€ 45,8 miljoen) betreft de (vervangings)investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken (€ 51,8 miljoen) en reguliere vervangingsinvesteringen in de overige categorieën (€ 6,0 miljoen) verminderd met de reguliere afschrijvingen (€ 12,0 miljoen).
- De per saldo afname van de financiële vaste activa (€ 21,1 miljoen) bestaat uit verschillende onderdelen.
  - In de categorie 'kapitaalverstrekkingen' wordt € 4 miljoen verstrekt aan Innovatiefonds Overijssel II en Innovatiefonds Overijssel II neemt af met € 0,3 miljoen .
  - In de categorie 'leningen aan deelnemingen' wordt € 7,5 miljoen verstrekt aan EFO en Lening SPV Hengelo neemt af met € 1,0 miljoen.
  - In de categorie 'overige langlopende leningen' wordt € 2,6 miljoen afgelost door SVn en de Lening Collectieven Agrarisch Natuurbeheer van € 1,3 miljoen wordt afgelost.
  - In de categorie 'overige uitzettingen' wordt € 27,4 miljoen afgelost op aflopende obligaties in portefeuille.
- De per saldo toename van de voorraden (€ 8,9 miljoen) betreft aankopen van (ruil)gronden Natuurnetwerk (€ 47,2 miljoen), de afwaarderingen van de aangekochte projectgronden naar natuurwaarde (€ 28,4 miljoen) en de verkopen van (ruil)gronden in voorraad (€ 31,9 miljoen). Daarnaast zijn aankopen in het kader van het anticiperend grondfonds begroot van € 25,0 miljoen, waarop een afwaardering van € 3,0 miljoen van toepassing is.
- De per saldo afname van de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar (€ 125,1 miljoen) betreft de per saldo afname van de opgebouwde rente op obligaties in portefeuille in de categorie 'overige uitzettingen' (€ 0,5 miljoen) en de afname van de categorie 'rekening-courantverhouding met het Rijk' (€ 124,6 miljoen). De mutatie in deze laatste categorie is het effect van alle ramingen in deze begroting; uiteindelijk is het effect zichtbaar in het tegoed dat wij in de schatkist van het Rijk moeten aanhouden.

Voor meer details verwijzen wij u naar het bijlagenboek. Deze vindt u onder de '**Bijlagen**'-knop rechtsboven.

Overzicht balans - passiva

Bedragen x €1.000

Passiva	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
Vaste passiva					
01. Eigen vermogen					
Algemene reserves	681.065	663.995	658.961	653.932	648.903
Bestemmingsreserves	864.406	797.553	749.612	717.838	668.161
Resultaat	0	0	25.220	50.053	69.341
Totaal 01. Eigen vermogen	1.545.471	1.461.548	1.433.793	1.421.823	1.386.405
02. Voorzieningen					
Voorzieningen voor verplichtingen,	24.654	24.829	25.008	25.190	25.376

Passiva	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
verliezen en risico's					
Egalisatievoorzieningen	3.800	4.527	4.389	3.821	3.186
Van derden verkregen middelen	788	726	779	854	951
Totaal 02. Voorzieningen	29.242	30.082	30.176	29.865	29.513
03. Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar					
Obligatieleningen	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	1.853	1.853	1.853	1.853	1.853
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	0	0	0	0	0
Door derden belegde gelden	0	0	0	0	0
Waarborgsommen	7	7	7	7	7
Totaal 03. Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	1.860	1.860	1.860	1.860	1.860
Totaal Vaste passiva	1.576.573	1.493.490	1.465.829	1.453.548	1.417.778
Vlottende passiva					
04. Netto-vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar					
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0	0	0	0
Overige kasgeldleningen	0	0	0	0	0
Banksaldi	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Overige schulden	30.970	30.970	30.970	30.970	30.970
Totaal 04. Netto-	32.370	32.370	32.370	32.370	32.370

Passiva	Beginsaldo 2023	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar					
05. Overlopende passiva					
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	195.912	195.912	195.912	195.912	195.912
Van Europese overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	1.236	1.236	1.236	1.236	1.236
Van de Nederlandse Rijksoverheid ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	69.807	72.932	48.698	27.691	27.691
Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	12.813	12.813	12.813	12.813	12.813
Totaal 05. Overlopende passiva	279.768	282.893	258.659	237.652	237.652
Totaal Vlottende passiva	312.138	315.263	291.029	270.022	270.022
Totaal passiva	1.888.711	1.808.753	1.756.858	1.723.570	1.687.800

Toelichtingen mutaties passiva 2023

Voor de toelichting op de reserves, voorzieningen en doeluitkeringen verwijzen wij naar het afzonderlijk onderdeel daarvoor in deze begroting. Voor meer details verwijzen wij u naar het bijlagenboek, deze vindt u onder de '**Bijlagen**'-knop rechtsboven.

De bedragen op de post 'resultaat' betreffen de cumulatieve saldi in de respectievelijke jaarschijven 2023 en verder.

Reserves, voorzieningen en doeluitkeringen

Inleiding

Een belangrijk onderdeel van het provinciale vermogen wordt gevormd door reserves, voorzieningen en doeluitkeringen.

Reserves worden gevormd voor:

- Het opvangen van algemene risico's (bufferfunctie van de algemene reserves).
- Toekomstige besteding aan een van te voren bepaald doel (bestemmingsreserves).

Voorzieningen worden gevormd voor:

- Min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden.
- Schattingen van de lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering (zoals rechtsgedingen en reorganisaties).
- Egalisatie van de in de tijd onregelmatig gespreide lasten (zoals groot onderhoud).

Doeluitkeringen worden gevormd door:

- Niet bestede middelen afkomstig van Europese en Nederlandse overheidslichamen, die krachtens het BBV niet meer als voorziening maar als overlopend passief op de balans worden opgenomen.

Spelregels

Het kader voor de reserves, voorzieningen en doeluitkeringen van de provincie Overijssel wordt gevormd door de Nota reserves, voorzieningen & doeluitkeringen provincie Overijssel 2021 (PS/2021/0127125, zie >>). Dit kader bewerkstelligt een doelmatige en doeltreffende omgang met de betreffende onderdelen en zorgt ervoor dat de uitvoering van het provinciaal beleid adequaat wordt ondersteund. Ook zorgt een eenduidig kader voor inzicht in de vermogensopbouw en het weerstandsvermogen.

Reserves

Bedragen x €1.000

Reserves	Stand per 1-1-2023	Toevoeging	Rente	Onttrekking	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
Algemene reserves								
Algemene risicoreserve	77.691	0	0	-10.000	67.691	67.691	67.691	67.691
Algemene reserve	62.191	11.690	0	-12.126	61.755	61.755	61.755	61.755
Algemene reserve egalisatie plafond BCF	10.691	0	0	0	10.691	10.691	10.691	10.691
Algemene reserve Kwaliteit van Overijssel	32.796	375	0	-375	32.796	32.796	32.796	32.796
Algemene reserve grondzaken	73.557	77	0	-10.000	63.634	55.311	46.988	38.665
Algemene financieringsreserve	424.139	5.854	0	-2.565	427.428	430.717	434.011	437.305
Totaal Algemene reserves	681.065	17.996	0	-35.066	663.995	658.961	653.932	648.903
Bestemmingsreserves								
Reserve Europese programma's	36.207	11.800	0	-16.889	31.118	21.927	16.226	13.385
Reserve provinciale infrastructuur	416	0	0	0	416	416	416	416
Reserve waterwegen	2.150	0	0	-1.285	865	0	0	0
Reserve bodemsanering	16.561	0	0	-8.558	8.003	7.497	6.991	5.977
Reserve uitvoering Kwaliteit van Overijssel	125.842	3.550	0	-49.302	80.090	74.769	71.060	61.482
Uitvoeringsreserve Natuurnetwerk Nederland	236.774	15.250	0	-44.155	207.869	163.078	128.222	79.310
Reserve afrekening pMJP/ILG	2.043	0	0	0	2.043	2.043	2.043	2.043
Reserve dekking kapitaallasten activa	327.344	12.370	0	-2.900	336.814	335.944	335.339	334.404
Reserve mobiliteitsprogramma's	44.392	0	0	-1.734	42.658	41.261	39.864	38.467

Reserves	Stand per 1-1-2023	Toevoeging	Rente	Onttrekking	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
verkeer en vervoer								
Reserve openbaar vervoer	30.000	0	0	0	30.000	30.000	30.000	30.000
Reserve drinkwater	689	0	0	0	689	689	689	689
Reserve Zoetwatervoorziening Oost-Nederland	3.488	0	0	0	3.488	3.488	3.488	3.488
Reserve Sporen en Wegen	38.500	15.000	0	0	53.500	68.500	83.500	98.500
Totaal Bestemmingsreserves	864.406	57.970	0	-124.823	797.553	749.612	717.838	668.161
Resultaat								
Resultaat	0	0	0	0	0	25.220	50.053	69.341
Totaal reserves	1.545.471	75.966	0	-159.889	1.461.548	1.433.793	1.421.823	1.386.405

Voorzieningen

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Stand per 1-1-2023	Toevoeging	Instandhouding	Aanwending	Vrijval	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan regulier									
Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers	10.132	479	0	-420	0	10.191	10.250	10.309	10.368
Voorziening resultaten gebiedsexploitaties	9.289	0	186	0	0	9.475	9.665	9.858	10.055
Voorziening reorganisatie	494	0	0	-70	0	424	354	284	214
Voorziening Kanaal Almelo de Haandrik schadeloosstelling	4.739	0	0	0	0	4.739	4.739	4.739	4.739
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan regulier	24.654	479	186	-490	0	24.829	25.008	25.190	25.376
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan gesaldeerd									
Voorziening participatie HMO	3.791	0	0	0	0	3.791	3.791	3.791	3.791
Voorziening lening A1	8.852	0	0	0	0	8.852	0	0	0
Voorziening Innovatiefonds I	4.420	0	0	0	0	4.420	4.420	4.420	4.420
Voorziening Innovatiefonds II	2.475	0	0	0	0	2.475	2.475	2.475	2.475
Voorziening waarderisico opstellen Kanaal Almelo de Haandrik	65	0	0	0	0	65	65	65	65
Voorziening lening Stichting WMC	500	0	0	0	0	500	500	500	500
Voorziening	14.686	0	0	0	0	14.686	14.686	14.686	14.686

Voorzieningen	Stand per 1-1-2023	Toevoeging	Instandhouding	Aanwending	Vrijval	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
waarderisico ILG opstallen en gronden									
Voorziening Energiefonds Overijssel	14.344	0	0	0	0	14.344	14.344	14.344	14.344
Voorziening revolving fund grondvoorraad	32	0	0	0	0	32	32	32	32
Voorziening grondbezit	141	0	0	0	0	141	141	141	141
Voorziening dubieuze vorderingen	2.348	0	0	0	0	2.348	2.348	2.348	2.348
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan gesaldeerd	51.654	0	0	0	0	51.654	42.802	42.802	42.802
Egalisatievoorziening									
Voorziening beheer en onderhoud provinciale infrastructuur	3.800	21.519	245	-21.037	0	4.527	4.389	3.821	3.186
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden									
Voorziening besteding grondwaterheffing	788	975	0	-1.037	0	726	779	854	951
Totaal voorzieningen	80.897	22.973	431	-22.564	0	81.737	72.979	72.668	72.316

Doeluitkeringen

Bedragen x €1.000

Doeluitkeringen	Stand per 1-1-2023	Ontvangsten	Rente	Aanwending	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
Vooruitontvangen doeluitkeringen								
Doeluitkeringen Europese Unie								
Doeluitkering LIFE+	1.236	0	0	0	1.236	1.236	1.236	1.236
Doeluitkeringen Rijk								
BZK C13 Specifieke uitkering Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed	1.023	0	0	0	1.023	1.023	1.023	1.023
LNV L5 Specifieke uitkering Regiodeals	6.480	0	0	5.727	753	753	753	753
LNV L7 Specifieke uitkering IBP Twente	547	0	0	798	-251	-251	-251	-251
LNV L8 Specifieke uitkering Opkoopregeling veehouderijen	7.720	0	0	0	7.720	7.720	7.720	7.720
IenW E15B Specifieke uitkering Regionale aanpak laadinfrastructuur	427	0	0	0	427	427	427	427
IenW E38 Specifieke uitkering Stimuleren veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020	16	0	0	0	16	16	16	16
LNV L10 Specifieke uitkering Impulsgelden Veenweide Klimaatakkoord	11.500	0	0	3.700	7.800	7.800	7.800	7.800

Doeluitkeringen	Stand per 1-1-2023	Ontvangsten	Rente	Aanwending	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
IenW E33 Specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)	96	0	0	0	96	96	96	96
EZK F11 Specifieke uitkering MKB Deals	0	0	0	0	0	0	0	0
IenW E20 Specifieke uitkering Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	1.205	0	0	1.082	123	123	123	123
IenW E12 Specifieke uitkeringen Bermmaatregelen N-Wegen	253	0	0	0	253	253	253	253
IenW E75 Incidentele specifieke uitkering Realisatie werkzaamheden perceel recreatieterreinen in het kader van IJsseldelta fase 2	117	0	0	0	117	117	117	117
OCW D13 Specifieke uitkering ter versterking van de regionale culturele infrastructuur; 'Verbreding en vernieuwing'	0	333	0	333	0	0	0	0
BZK C58 Spec. Uitk. Verkenning grenslandagend NL-NR	40	0	0	0	40	40	40	40
BZK C59 Specifieke uitkering Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI-gebieden	0	0	0	0	0	0	0	0
EZK F14 Specifieke uitkering MIT-regeling 2021	-668	668	0	0	0	0	0	0
IenW E56 Specifieke uitkering Doelmatig & duurzaam gebruik Verkeersinfrastructuur '21 (E56)	593	110	0	0	703	703	703	703
IenW E58 Specifieke uitkering tijdelijke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	936	0	0	625	311	311	311	311
IenW E79 Specifieke uitkering bodemsanering Blekerijweg 4 en 4-1	7.318	0	0	6.081	1.237	695	-12	-12
LNV L16 Specifieke uitkering Programma Natuur	32.204	35.760	0	15.400	52.564	28.872	8.572	8.572
Totaal Doeluitkeringen Rijk	69.807	36.871	0	33.746	72.932	48.698	27.691	27.691
Doeluitkering overige overheden								
Doeluitkering Veilige vakantieparken Overijssel	0	120	0	120	0	0	0	0
Totaal Vooruitontvangen doeluitkeringen	71.043	36.991	0	33.866	74.168	49.934	28.927	28.927
Nog te ontvangen doeluitkeringen								
Doeluitkeringen Europese Unie								
Doeluitkering Europese POP3-subsidies RvON / Kavelruil	-3.008	0	0	0	-3.008	-3.008	-3.008	-3.008
Doeluitkeringen Rijk								

Doeluitkeringen	Stand per 1-1-2023	Ontvangsten	Rente	Aanwending	Eindsaldo 2023	Eindsaldo 2024	Eindsaldo 2025	Eindsaldo 2026
IenW E1 /E52 Specifieke uitkering Beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020/2021	-6.779	0	0	0	-6.779	-6.779	-6.779	-6.779
IenW E49 Specifieke uitkering Bodemsanering Asbest Overijssel	-1.265	0	0	0	-1.265	-1.265	-1.265	-1.265
LNV L7 Specifieke uitkering IBP Veenweide	-43	0	0	0	-43	-43	-43	-43
IenW E74 Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen decentraal spoor	0	0	0	11.701	-11.701	-23.402	-35.103	-46.804
Totaal Doeluitkeringen Rijk	-8.087	0	0	11.701	-19.788	-31.489	-43.190	-54.891
Totaal Nog te ontvangen doeluitkeringen	-11.095	0	0	11.701	-22.796	-34.497	-46.198	-57.899
Totaal doeluitkeringen	59.948	36.991	0	45.567	51.372	15.437	-17.271	-28.972

Personeelsgebonden lasten

Ontwikkelingen

Coalitieakkoord 2019-2023

In het Coalitieakkoord 2019-2023 is met betrekking tot de inzet van personeel de volgende tekst opgenomen:

Structurele opgaven vragen structurele middelen en structurele inzet van personeel. Om te anticiperen op veranderende opgaven, langlopende investeringen en de huidige arbeidsmarkt is er meer flexibiliteit nodig in de omvang van onze vast formatie. Op basis van strategische personeelsplanning, bedrijfseconomische afwegingen en goed werkgeverschap, wordt de balans tussen vaste, flexibele en ingehuurd formatie gezocht. Daarbij zijn we kritisch op externe inhuur.

Inhuur van tijdelijk personeel vindt bijvoorbeeld plaats ter vervanging van ziek personeel, voor het realiseren van de opgaven binnen de programma's in de begroting, en voor investeringsprojecten. Het volume van de inhuur hangt samen met de substantiële omvang van investeringsmiddelen binnen de programma's en de grote investeringsprojecten. Door middel van de planning en controlcyclus zal terugkoppeling aan Provinciale Staten over de vervolgcycli met betrekking tot dit onderwerp plaats vinden.

Participatiebanen

Met betrekking tot de participatiebanen zijn een aantal ontwikkelingen van belang.

Quotumwet

Het percentage van de Quotumwet was in 2021 2,56% en zal oplopen naar 3% in het jaar 2023. Ieder kalenderjaar wordt berekend wat het percentage zal zijn voor het volgende jaar, dit percentage wordt jaarlijks bekend gemaakt. Voor 2023 is het exacte percentage nog niet bekend.

Banenafpraak

De afspraak voor de banenafpraak is als volgt:

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023

7 10 13 15 18 20 22 25

In de Wet Banenafpraak is afgesproken dat in 2025 er 125.000 extra banen zijn gerealiseerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vanwege een arbeidsbeperking (doelgroep banenafpraak). Om dit te behalen is de Quotumwet geactiveerd. Dit houdt in dat overheidswerkgevers een bepaald quotumpercentage dienen te behalen. Eén participatiebaan is een baan van 25,5 uur per week die wordt ingevuld door een persoon uit de doelgroep. Zolang de Quotumwet is geactiveerd, geldt het percentage van de Quotumwet (en niet de aantallen van de banenafpraak). Om de streefaantallen te behalen blijven we participatiebanen invullen, waaronder in samenwerking met Tiem. Daarnaast zijn we om hoger opgeleide kandidaten binnen te halen een 2- jarige samenwerking aangegaan met SWOM (Stichting Werken Op Maat). Corona heeft het de afgelopen periode lastig gemaakt om nieuwe mensen bij de Provincie te laten beginnen en te begeleiden. Daarom hebben we met onze samenwerkingspartners (UWV, TIEM en SWOM) afgesproken om extra aandacht te geven aan de begeleiding van zittende medewerkers en het aantrekken en begeleiden van nieuwe kandidaten.

Traineeprogramma

In 2022 is gestart met het tweejarige trainee-programma dat loopt tot en met 2024.

Salarissen en personeelsgebonden kosten

In het onderstaande overzicht zijn de begrote bedragen voor de salarissen en personeelsgebonden kosten opgenomen voor het begrotingsjaar 2023 en meerjarig 2024 tot en met 2026. De stijging van het personeelsbudget vanaf het jaar 2023 heeft als voornaamste oorzaak de budgetneutrale omzetting van exploitatie- en projectbudgetten naar personeelsbudget in het kader van "Inhuur naar Vast", conform uw besluitvorming bij de Perspectiefnota 2021, en de verwerking van de CAO-afspraken. Omdat de projecten uiteindelijk aflopen, neemt het personeelsbudget weer af. Naast personeelsgebonden kosten kennen we ook vergoedingen voor bestuurders van de provincie, kosten van voormalig personeel en enkele overige kosten. Deze kosten maken geen deel uit van de personeelsgebonden kosten. De begrote kosten voor bestuurders blijven in de meerjarenbegroting constant.

	Jaarrekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begrotings- wijzigingen	Actuele Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Subtotaal	72.603	73.627	3.695	77.322	81.284	77.026	74.995	74.995
Salarislasten inclusief sociale lasten	67.531	71.435	3.838	75.273	77.464	74.007	72.776	72.776
Uitzendkrachten en externe deskundigheid	7.227	2.287	-143	2.144	3.917	3.117	2.317	2.317
Overige gerelateerde personeelskosten	-2.156	-95	0	-95	-97	-97	-97	-97
Subtotaal	1.896	2.222	100	2.322	2.152	2.052	2.052	2.052
Reis- en verblijfkosten	234	830	0	830	854	854	854	854
Onkostenvergoedingen	72	7	0	7	7	7	7	7
Opleiding, studie, cursus, congressen	638	1.222	0	1.222	1.023	1.023	1.023	1.023
Overige kosten	952	163	100	263	268	168	168	168
Totaal	74.499	75.849	3.795	79.644	83.436	79.079	77.048	77.048

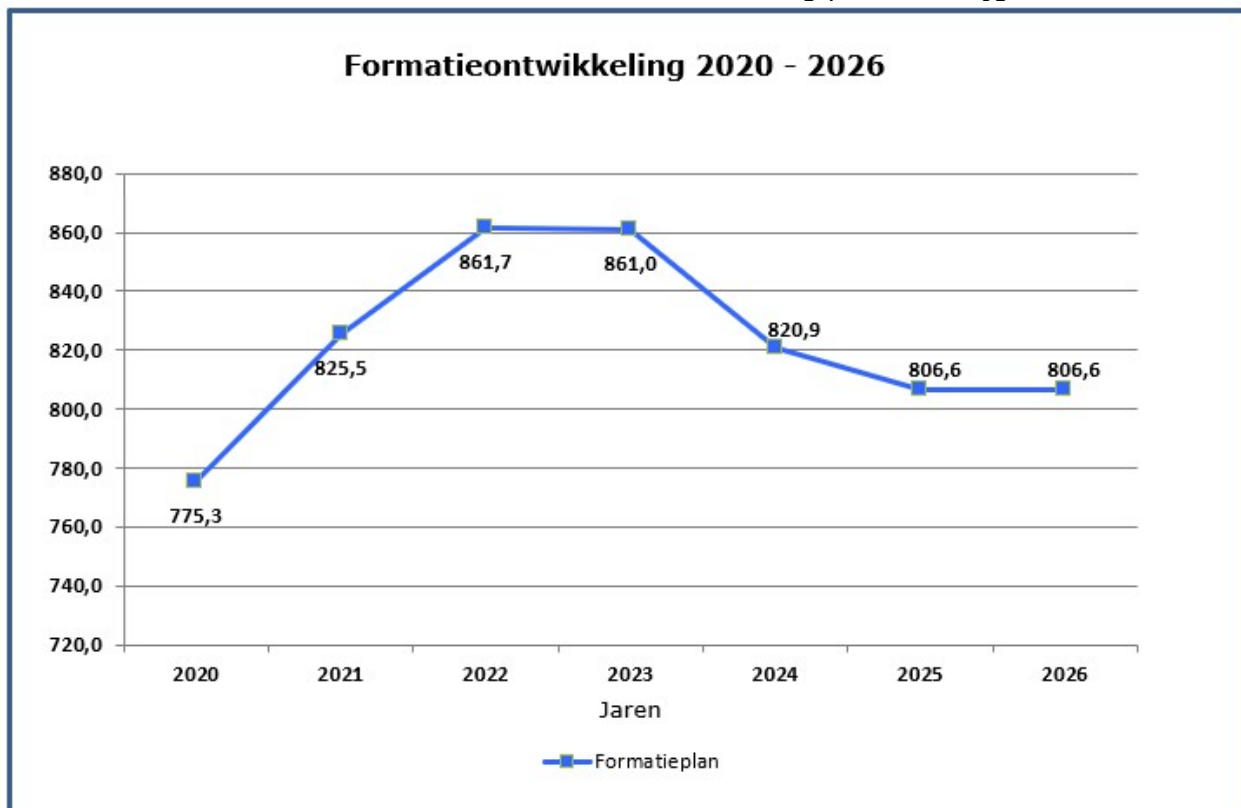
	Jaarrekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begrotings- wijzigingen	Actuele Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Vergoeding PS-leden	852	880	0	880	880	880	880	880
Vergoeding GS-leden,	794	1.113	0	1.113	1.113	1.113	1.113	1.113

uitkeringen en pensioenen
oud-leden

Jaarwedde CdK	212	215	0	215	215	215	215	215
Voormalig personeel / seniorenbeleid	16	24	0	24	24	24	24	24
Salaris stagiaires	43	52	0	52	52	52	52	52
Bedrijfs hulpverlening	13	54	0	54	54	54	54	54
Totaal	1.930	2.338	0	2.338	2.338	2.338	2.338	2.338

Formatieontwikkeling

In het Hoofdlijnenakkoord 2011-2015 was de taakstelling opgenomen om de formatie in te krimpen van 830 formatieplaatsen naar 750 formatieplaatsen. In de perspectiefnota 2018 hebben wij aangegeven dat deze taakstelling is gerealiseerd. Vanaf deze nota hanteren wij niet langer een formatieplafond. Sturing vindt plaats op het budget voor personeelsgebonden kosten. Bij de Perspectiefnota 2021 heeft u Gedeputeerde Staten de opdracht gegeven een betere balans te organiseren tussen vaste formatie en inhuurprofessionals, binnen de begroting en overeenkomstig de principes voor een bedrijfsmatige afweging. Bij de eertvolgende actualisatie van de financiële Verordening is de uitleg/toelichting van art.6 daarop aangepast. De formatieontwikkeling blijft uiteraard wel een belangrijke parameter voor de omvang van de personeelsgebonden kosten. In onderstaande grafiek wordt de formatieontwikkeling weergegeven. Door de budget-neutrale toevoeging van formatie uit structurele en incidentele middelen in het kader van "Van inhuur naar Vast" stijgt de formatie. Voor projecten uit incidentele middelen is de toevoeging voor een vooraf afgesproken periode. Dat verklaart de afloop van de formatie-ontwikkeling. Op basis van "Inhuur naar Vast" wordt de formatie-ontwikkeling periodiek bijgesteld.

Organisatie

Organisatie

Provinciale staten

Provinciale Statenverkiezingen worden één keer in de vier jaar gehouden, waarbij leden rechtstreeks door de stemgerechtigde inwoners van de provincie worden gekozen. In maart 2019 hebben de meest recente Provinciale Statenverkiezingen plaatsgevonden. Het aantal Statenleden van een provincie is afhankelijk van het aantal inwoners. Voor Overijssel is het aantal zetels vastgesteld op 47. De samenstelling van Provinciale Staten is als volgt:

Partij	Aantal Zetels
CDA	9 zetels
VVD	5 zetels
GroenLinks	5 zetels
PvdA	4 zetels
ChristenUnie	4 zetels
OCL	3 zetels
PVV	3 zetels
SP	3 zetels
D66	3 zetels
SGP	2 zetels
Fractie Mooi Overijssel	2 zetels
Forum voor Democratie	2 zetels

Partij voor de Dieren	1 zetel
-----------------------	---------

Groep Brommer	1 zetel
---------------	---------

Totaal	47 zetels
---------------	------------------

Statengriffie

De statengriffie heeft primair tot doel om de Provinciale Staten te ondersteunen in haar functioneren. De ondersteuning door de statengriffie behelst onder meer de secretariële ondersteuning van Provinciale Staten en Statencommissies. De taken zijn daarnaast aangevuld met taken op het gebied van communicatie, procesmatige advisering, voorlichting en controle. De griffier van de Provinciale Staten is mw. R. (Renée) Wiggers.

Gedeputeerde staten

Het College van Gedeputeerde Staten bestaat uit de volgende gedeputeerden (inclusief portefeuilleverdeling). Ook de Commissaris van de Koning heeft een portefeuille in dit college.

Y.J. (Eddy) van Hijum (CDA) - Portefeuille: Economie, Financiën en Europa

- Economie (inclusief evenementen)
- Financiën
- Deelnemingenbeleid
- Europa
- IPO-bestuur

E. (Bert) Boerman (ChristenUnie) - Portefeuille: Mobiliteit, Water en Klimaatadaptie

- Mobiliteit
- Water.
- Klimaatadaptie

R.H. (Roy) de Witte (CDA) – Portefeuille: Leefbaar Platteland, Cultuur en Sociale Kwaliteit

- Leefbaar platteland
- Cultuur en erfgoed
- Recreatie en toerisme
- Sociale Kwaliteit (inclusief sport en welzijn)
- Grensoverschrijdende samenwerking

M.T. (Monique) van Haaf (VVD) - Portefeuille: Wonen, Ruimte en Retail

- Ruimtelijke ontwikkeling (inclusief ondergrond)
- Wonen
- Stadsbeweging en retail
- Grondbeleid.
- Financieel toezicht

T.A. (Tijs) de Bree (PvdA) Portefeuille: Energie, Milieu en Arbeidsmarkt

- Energietransitie
- Milieu
- Arbeidsmarkt (inclusief Human Capital Agenda)
- Handhaving

G.H. (Gert Harm) ten Bolscher Portefeuille: Landbouw, Natuur en Facilitair

- Landbouw
- Natuur, Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland / Natura 2000

- Vergunningverlening
  - Facilitair en huisvesting
- A.P. (Andries) Heidema - Portefeuille: Kwaliteit openbaar bestuur*
- Kwaliteit openbaar bestuur
  - Ondermijning en integriteit
  - Externe betrekkingen en lobby
  - Personeel en organisatie

Ambtelijke organisatie

De provinciale organisatie wordt gevormd door een directie en acht eenheden. Elke eenheid bestaat uit meerdere teams.

Concern Management Team

In het Concern Managementteam vindt strategische sturing en besluitvorming plaats. Het Concern Managementteam vervult de voortrekkersrol in het voorbereiden van het strategisch beleid en de koersbepaling van de organisatie. Het heeft de verantwoordelijkheid voor provinciale opgaven en de concernresultaten. Het Concern Managementteam bestaat uit de directie en de hoofden van de eenheden. De directie is eindverantwoordelijk voor het functioneren van de hele ambtelijke organisatie en het realiseren van provinciale doelen.

De Directie bestaat uit:

- De heer N. (Nico) Versteeg, Provinciesecretaris / Algemeen Directeur
- De heer B.W.A.H. (Bart) Parmet, Directeur strategie

Project- en Programmamanagement

De eenheid Project- en Programmamanagement levert daadkrachtige programma- / projectorganisaties ten behoeve van de realisatie van de investeringsagenda, professionaliseert het ambtelijk opdrachtnemerschap en ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgeverschap en levert daarbij procesexpertise. Hoofd van de eenheid is de heer C.J. (Cees) Timmer.

Ruimte en Bereikbaarheid

De eenheid Ruimte en Bereikbaarheid is verantwoordelijk voor de strategie, beleidsontwikkeling en beleidsrealisatie in het fysiek ruimtelijke domein met als structurerende elementen als water, ondergrond en infrastructuur. Hoofd van de eenheid is mevrouw M. (Marjolijn) Boot.

Economie en Cultuur

De eenheid Economie en Cultuur is verantwoordelijk voor de regionale economische strategie- en beleidsontwikkeling waaronder energie, innovatie, arbeidsmarkt, agro & food, biobased, vrijetijdseconomie, sociaal-cultureel vestigingsklimaat, expertisecentrum deelnemingen en expertisecentrum Europa (programma's en projecten). Hoofd van de eenheid is de heer A.J. (Alfred) Peterson.

Natuur en Milieu

De eenheid Natuur en Milieu is verantwoordelijk voor de strategie- en beleidsontwikkeling op natuur- en landschapsbeleid en -beheer. Ook is de eenheid verantwoordelijk voor de milieu- en saneringsopgaven in de provincie. Hoofd van de eenheid is mevrouw N.F. (Nicole) Olland.

Wegen en Kanalen

De eenheid Wegen en Kanalen is verantwoordelijk voor de programmering en de uitvoering van beheer, onderhoud en nieuwbouwprojecten van de provinciale infrastructuur en verkeersmanagement (projecten). Hoofd van de eenheid is de heer E. (Erik) Jungerius.

Publieke Dienstverlening

De eenheid Publieke Dienstverlening verstrekt vergunningen, subsidies, beleidsinformatie en GIS-bestanden en is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving van de door haar afgegeven vergunningen. Hoofd van de eenheid is de heer E. (Erik) Jungerius.

Bedrijfsvoering

De eenheid Bedrijfsvoering levert diensten en kaders passend bij provinciale opgaven op het

brede terrein van de bedrijfsvoering voor bezoekers, medewerkers, management en bestuur. Hoofd van de eenheid is de heer C.J. (Cees) Timmer.

Bestuurs- en concernzaken

De eenheid Bestuurs- en concernzaken opereert op het snijvlak van het bestuurambtelijke management en bestuurlijke verhoudingen, faciliteert / ondersteunt besluitvorming voor het College en concernbrede overleggen, is verantwoordelijk voor strategische advisering op het gebied van kwaliteit openbaar bestuur en voor concerncontrol, en ondersteunt de CdK in haar Rijkstaken. Waarnemend hoofd van de eenheid is mevrouw J.M. (Josée) Woertman.